CĂTĂLIN MIHULEAC

DEBORAH

HUMANITAS

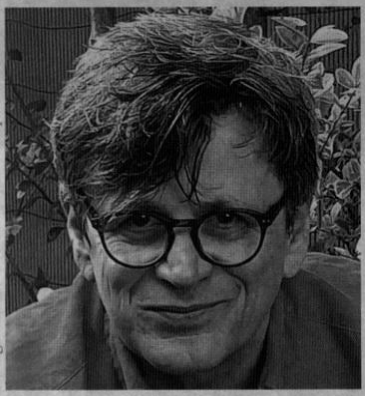

Fotografia autorului © din arhiva personală

Cătălin Mihuleac este prozator și dramaturg. Ultimele cărți publicate sunt: *Zece povestiri multilateral dezvoltate* (2010), *Aventurile unui gentleman bolșevic* (2012), *America de peste pogrom* (2014 și 2017) și *Ultima țigară a lui Fondane* (2016). Este doctor în filologie la Universitatea „Al. I Cuza" din Iași, cu teza *Pamfletul și tableta, jurnalism sau literatură?*, publicată în 2009.

Ilustrația copertei:
© Guliver/iStockphoto/Anna Ismagilova

HUMANITAS
821.135.1
scrittori
romani
contemporani

CĂTĂLIN MIHULEAC

DEBORAH

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta colecției: Adrian Răileanu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Alina Dincă
DTP: Emilia Ionașcu, Veronica Dinu

Tipărit la Livco Design

© HUMANITAS, 2019

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Mihuleac, Cătălin
Deborah / Cătălin Mihuleac- – București: Humanitas, 2019
ISBN 978-973-50-6583-6
821.135.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021/311.23.30

Prolog

Îmi explica un înțelept de cârciumă că decăderea bărbatului începe în ziua în care el, între a se întâlni cu o femeie și a citi o carte, alege cartea.

Nu-s de acord: decăderea bărbatului pornește când femeia, între a-l întâlni și a citi o carte, alege cartea sau, mai rău, ultimul număr al revistei *Psychologies*.

Acesta e prologul tragediei masculine, căci, din hăurile cele mai adânci, doar o mână de femeie îl mai poate extrage pe cel deshidratat la suflet și zdrobit la oase.

O asemenea mână de femeie căutam, în vara lui 2017, când, până și mama – otrăvită de vagabondajul meu „literar" – optase să-mi bată obrazul din groapă. Lihnit financiar, bezmeticind după o sursă pentru a subzista și a mă documenta în vederea scrierii unui roman, mă ascundeam de lume și de mine însumi, vânat și deșirat de toate spaimele posibile.

Mai avusesem pietroaie pe varză, dar niciodată o stâncă. Și pentru că stiloul scriitorului, aidoma organului sexual, nu știe să mintă, al meu zăcea într-o totală prostrație.

Ca să n-o lungesc, aveam capul plin de cojile semințelor pe care Zeița Fortuna mi le scuipa de sus. Eram la pământ, cu perspective certe de-a intra în pământ.

Pe acest teren lipsit până și de bălării, s-a ivit ea. Am primit-o cu rezerve și chiar am vrut să-i dau cu flit; dar n-am făcut-o.

Anul ce a urmat, petrecut cot la cot, s-a dovedit cel mai intens, mai smintit și mai fericit din viața mea. Am cutreierat

Europa, am tras pe nară prafuri celeste, mi-am lărgit orizontul. Şi, mai presus de toate, am iubit şi-am fost iubit.

Mâna sa de femeie m-a scos din prăpastie şi m-a proptit pe prima pagină continentală. Datorită ei, m-am pomenit într-un tămbălău sexual de toată frumuseţea, care m-a propulsat în ochii publici şi m-a reabilitat într-ai mei. Salutar s-a dovedit şi sejurul din puşcăria franceză, unde am fost tratat cu mai mult respect ca într-o librărie românească.

De-aş fi baladist, aş numi-o „suma tuturor femeilor din viaţa mea". Ca să fiu eu însumi, o să spun că era din specia rară a celor cărora le intri în suflet şi-n corp ca-n muzeu. Sau ca în sala de periodice a unei biblioteci, unde găseşti colecţiile interbelice ale ziarelor *Dimineaţa* şi *Adevărul*, alături de *Scânteia* din anii comunismului şi *România liberă* de după revoluţia anticomunistă din 1989.

Am fost împreună până la capăt şi-am mers mână în mână la clinica belgiană specializată în căderi de cortină. I-am oferit un buchet de irişi – eu, care prefer în mână o halteră de 50 de kilograme, decât o floare. Şi-a oprit un fir, restul i-a lăsat la intrarea în sala unde o aşteptau ultimii stropi.

Când ne-am despărţit pentru totdeauna, mi-a făcut cu ochiul, într-un fel care a întinerit-o enorm. Ca toţi oamenii cufundaţi în bătrâneţe, avea momente când părea foarte tânără.

Deborah– o femeie pentru muzeofili, pentru bibliofili, străină de maculatura amoroasă care tâmpeşte lumea. S-a oprit la borna 92, deşi mai putea trece fluierând vreo 25.

Nu a murit, ci s-a retras din viaţă. A demisionat.

Povestea noastră a fost vestită de o văruială, fiindcă fac parte dintre naivii care cred că, dacă-şi înnoiesc pereţii, îşi pot urni viaţa. Am angajat pentru asta un nea Mitică ştirb, care învăţase meseria de zugrav la puşcărie, unde ispăşise pentru o tâlhărie *light*. A ieşit după doi ani, uşurat de infanteria danturii, dar cu patalama de meseriaş la mână.

Nea Mitică m-a tâlhărit *light* şi pe mine. Deşi ne înţelesesem pentru un tarif, la urmă a vrut cu 25% mai mult, fără altă explicaţie, în afara unui rânjet pe care lipsa dinţilor îl făcea

irezistibil. I-am plătit, gândindu-mă că diplomaţia pierdea un talent. De inşi ca el avea ţara nevoie la negocierile internaţionale.

Apoi, cu sălaşul văruit, m-am gândit la un afiş pe perete, care să-mi facă agreabile serile şi suportabile dimineţile. Ştiam un magazin de amenajări interioare, de unde se puteau alege imagini tonice cu Turnul Eiffel, cu zgârie-nori newyorkezi, cu poduri peste Tamisa, cu plaje pe unde şi-a bortelit dracul şlapii. Se găseau şi motive zootehnice cu rinoceri sporovăind, girafe păscând şi păsări senzuale baletând pe picioarele lor ca nişte lujeri.

Parcurgeam afişele, fără să mă pot hotărî. În sectorul fetelor, m-am ciocnit de nestinsa Marilyn Monroe, servită cu fusta-n cap, cu boticul pistă pentru decolarea unor zâmbete cu rază medie de acţiune, cu priviri care coborau fluxul sanguin bărbătesc în chiloţi, cu.

Marilyn Monroe! Ce pleaşcă pe capul ei de putorişcă, să se bucure de asemenea posteritate! Că i-a făcut felul FBI sau KGB puţin conta, atâta timp cât era mai vie la 55 de ani de la deces, decât atunci când se tăvălea cu dramaturgul Arthur Miller, cu preşedintele John Kennedy, cu baseballistul Joe Dimaggio, cu guristul Yves Montand ori cu mafiotul Sam Giancana – toţi reprezentanţi ai unor meserii foarte apreciate în societate.

Frumuseţea ei rămânea cea mai omagiată din lume, afişele cu ea sculau din cimitire morţi în erecţie. Nu i-a spânzurat o clipă pielea pe gât, nu i s-a defrişat gura, nu s-a poticnit în cadru metalic, nu a scârbit lumea cu tenul galben-verzui, încântător doar pentru preoţi. A livrat-o mă-sa tocmai hăt în 1926, dar ea tot cea mai şarmantă, ravisantă şi nonşalantă rămânea, de-a pururi bună de ornat pereţii noilor generaţii, care ar ajuta-o să treacă strada, dacă ar vedea-o în baston.

Marilyn Monroe, de-a pururi miss, cu supremaţia neclintită de concurenţă. Actriţe, fotomodele şi alte muieruşti celebre – care le oferă voyeurilor orgasme injectate cu E-uri –, îndoaie cu umilinţă genunchiul în faţa ei, moartă cobză. Ce lecţie istorică!

M-am îndepărtat de raionul Monroe, cu un clătinat din cap pe care ar trebui să-l înregistrez la Oficiul de Stat pentru

Invenţii şi Mărci. Am grăbit pasul spre ieşire, fără să aud urările vânzătoarelor, care mă aşteptau să revin, de ziceai că doar dorul de mine le va ţine în viaţă. Hotărât lucru: dintre toate felurile de politeţe, aia profesională îmi cade cel mai greu.

Am parcurs pe ploaie drumul spre casă, în tigaia mea Skoda, care prăjea kilometrii într-un ulei neschimbat cu anii. Gândul la arzoaica Monroe nu se răcea. În 1962, când ea dădea colţul, eu abia mă năşteam, nu m-aş mai fi născut.

O asemenea femeie mă putea readuce la viaţă. Dar de unde să scot una egală, când jumătate de secol nu izbutise?

A doua zi la ora nouă, când îl hrăneam pe motanul Aramis cu un ton la conservă după care-mi lăsa gura apă, cineva mi-a sunat la uşă. Nu-mi plac vizitele matinale, aşa că am deschis fără chef. În faţa mea, un tip de 40 de ani, cu o judicioasă amplasare a muşchilor pe oase, ţinea un tub de carton sub braţ:

— Am o livrare pe numele dumneavoastră!

N-a fost nevoie să-l poftesc în casă, pentru c-a intrat singur şi s-a oprit în camera de lucru, unde, din tubul său de carton, a extras un poster, pe care l-a desfăşurat şi l-a lipit pe peretele din faţa biroului. Toate s-au petrecut în 30 de secunde, fără permisiunea mea, aşa că mă pregăteam să protestez.

N-a mai fost cazul. Priveliştea m-a amuţit, fiindcă între romantismul unui răsărit de soare şi altul propus de un fund de femeie, fac şi eu, ca oricare estet, alegerea corectă.

Afişul prezenta de la spate o tânără în chiloţei de culoarea vişinei necoapte, îndoită ca un echer, pentru a mătura praful de la poalele bibliotecii. Toate valorile care ridicau imnuri frumuseţii feminine – nervozitatea gleznei, rozul călcâiului, tangoul ligamentelor de la genunchi, fundul ca o pară, dar mult mai hrănitor – erau puse în evidenţă. Pe spatele fetei se scurgeau rostogoli de foc priponiţi cu fundă neagră, iar ca vertijurile mele să fie totale, din volbura de jos, se iţeau alge roşiatice, vestitoare ale unei caligrafii perfecte.

Imaginea era mai mult decât o invitaţie la lecturile dragostei. Acolo stăteau în echilibru Cerul şi Pământul, Liniştea şi

Uraganul, Pacea și Războiul. Acolo era scrisă o somație la viață și puteam să jur că niște chiloți inexistenți mi-ar fi aprins mai puțin imaginația decât dantela aceea de chicot și clocot.

Eram încântat de noua mea pictură murală și, ca orice visător profesionist, doream să o admir singur. Abia de-am remarcat că – aplecată cum era – noua mea colocatară părea să șteargă praful exact din locul unde zăcea teza mea de doctorat, *Pamfletul, jurnalism sau literatură?* Dar cui îi mai păsa de doctorate și de alte fleacuri?

Am deschis portofelul, gest care i-a încordat comisionarului musculatura. Nu voia bani. Mi-a lăsat pe birou o carte de vizită, cu un număr de telefon notat cu stiloul, și a ieșit fără să salute.

Un simplu număr de telefon, poate al magazinului de unde provenea fata cu alge olimpiene. O fi fost un dar, întrucât – prin literatura mea dezaxată – făceam publicitate indirectă acestui gen de produse.

Mă simțeam onorat.

Pentru că sunt binecrescut, am sunat a doua zi la numărul respectiv. Mi-a răspuns o voce masculină, care părea că nu aștepta nimic altceva pe lume în afara telefonului meu.

— Da, eu sunt cel care v-a adus acasă afișul! Am însă și altceva pentru dumneavoastră: o propunere de colaborare. Puteți fi mâine la amiază în Parcul Copou, lângă Obeliscul Leilor? Facem o plimbare printre veverițe și discutăm în liniște.

Cum nu mai primisem de-un veac propuneri de colaborare, am fost punctual la întâlnire, încercând să-mi ascund excitația. L-am recunoscut de la distanță pe tipul care-mi sunase la ușă: sprijinea mersul unei bătrâne, machiate cât pentru propriile funeralii. Era destul de înnorat pentru ochelarii ei de soare, dar cum și eu sunt fotofob, am înțeles-o.

Așa am cunoscut-o pe Deborah. Însoțitorul – vi-l prezint pe nepotul meu, Marcel! – s-a evaporat, lăsându-ne discuția fără martor. În sfertul de oră următor, am aflat ce-mi oferea și ce-mi cerea.

Primeam o indemnizație de 2.000 de euro lunar, vreme de un an, pentru a-i fi „gigolo de conversație". La vârsta mea, nu era de colea să fiu gigolo, chiar dacă doar de conversație.

Mi se mai cerea să mă documentez în privința anumitor teme, atunci când va fi cazul, să împart cu ea insomniile și să-i fiu *sparring partner*, când discuția trecea dinspre pacea erbivoră în sectorul carnivor al polemicii.

Din ce vedeam, volumul meu de activitate creștea: pe lângă gigolo de conversație, eram solicitat ca „secretar de plictiseală" și „bursier de insomnii". Oricum, bine că evitam alt soi de prestări servicii.

2.000 de euro era enorm pentru mine, dar învățasem să mă strâmb:

— Stimată doamnă, volumul de muncă este colosal! Mult mai potrivite sunt un salariu de 3.000 de euro lunar și garanția că voi primi banii pentru întreg anul de contract, în caz că – hm! – se va întâmpla ceva nepre...

— În caz că o să crăp, vrei să spui! Și nepotul meu trage speranță. Am îngropat destui care au tras speranță. Mi s-au tocit degetele ca la chitariști, de cât am presărat țărână pe sicriele altora.

Dacă boarea nervoasă care mi-a răvășit părul ar fi țintit-o pe ea, nu i-ar fi lăsat fir pe cap. Îi sărise mustarul și graseia puternic:

— De acord: 2.500 euro lunar, plata pe un an dacă o mierlesc, plus un avans de 2.500 pentru a-ți lua haine ca lumea! Costume, cămăși, cravate! Și eșarfe, că nu stai tocmai strălucit cu pielea gâtului.

Când primești asemenea complimente de la cineva sărit de 90 de ani, te simți exact cum m-am simțit eu atunci.

Am dat mâna, suficient pentru a-i simți dogoarea liniilor din palmă.

Anii 1918–1926:
Unii scriu istorie, alţii o învaţă

I

Aurelian Leon a crescut *en gros* în mijlocul unei duzine frăţeşti, fără urmă de soră. Gloata filială a fost pentru tată – un învăţător pacifist – tactica potrivită de-a scăpa de Primul Război Mondial. Ţara l-a luat deoparte şi i-a şoptit:

— Prepară matale cât mai multe porţii de carne de tun pentru războiul viitor, că de ăsta te-oi scuti!

Cea păgubită era mama eroină, care se deşela cu fiecare sarcină. Adevăru-i că nimeni, în afara blajinului ei soţ, n-ar fi descoperit la ea vreo chemare sexuală, oricât ar fi cotrobăit. Poate doar popa Afteni, cealaltă vedetă locală, care şi el îşi însămânţa muierea cu o frenezie de nebănuit la un sat de cuminţenia Cucuteniului.

12 bucăţi avea învăţătorul Leon; 11 bucăţi – preotul, cu menţiunea că în gestiunea acestuia se ilustra sexul frumos, dacă îi putem categorisi astfel fetele, uşor de rătăcit printre orătăniile din ogradă. Ai fi zis că între cei doi se statornicise o competiţie reproductivă, ca o destindere după efortul intelectual şi spiritual cerut de activităţile lor profesionale.

În această emulaţie procreativă, gândul conducător al fraţilor Leon se învârtea în jurul venirii copiilor pe lume. De unde apăreau? Ce fiinţă misterioasă o închidea pe moaşă cu mama şi c-un lighean în odaie, pentru a-i înmâna după câteva ceasuri învăţătorului un godăcel zgomotos?

Vasile – cel mai mare, tartorul – a prins la şcoală un fir, a investigat şi i-a luminat pe fraţii mai mici, prin intermediul

unui pachet de cărți de joc cu poziții porno. Ia uite-aici, cum se face pe la spate, de juri că muierea-i iapă, când o smotocește armăsarul!

Dar cum nimerește ținta prin atâta păr? La iapă e simplu, că are obstacol doar coada, pe care și-o dă grabnic deoparte. Vasile își drese vocea:

— Măi tonților, când se zbârlește, fofoloanca se unge cu untdelemn! Iar capul puței bărbătești merge orbește, că-i place untdelemnul.

— Da' nu-i păcat de untdelemn? Nu mai bine-l pui la tigaie, când faci scrob?

În viziunea fraților Leon, scrobul simboliza reușita în viață. Când în colbul satului a poposit odată un automobil, unul a exclamat:

— Ehei, ăsta cu otomobilu' e om mare, mănâncă numa' scrob!

Înghesuiți în două camere, câte trei în pat, frații își încredințau viselor ceea ce mintea nu le putea cuprinde. Cei mici visau tigăi cu scrob, cei mari ar fi vrut să-și potolească singuri fierbințeala care le frâna somnul... N-aveau însă curaj s-o facă, de când fuseseră avertizați de-un soldat venit în permisie că o boală slută – *Parchinzon*, care îți tremura mâna –, se făcea de la „labă".

Băieții își lărgeau orizontul. Aha, „labă" îi spunea obiceiului! Cică și fetele gustau, când le pornea untdelemnul, dar ele își puneau la muncă doar un deșt sau două. Și că de aia le creștea păr, ca o precauție divină, pentru a le ascunde locul, să nu-l mai nimerească și să facă Parchinzon.

Duzina Leon era copleșită... Va să zică Dumnezeu ținea sub observație năravul și-i pedepsea pe făptași cu parchinzoane! Au fost necesari mulți ani până când Aurelian, elev la Liceul Internat „Costache Negruzzi" din Iași, să-și ia inima în dinți și să-și stingă astfel focul. Și doar după ce colegii l-au asigurat că legătura dintre masturbare și Parkinson era doar o sperietoare pentru țăranii care-și efectuau stagiul militar, cauzele bolii fiind ceva mai complexe.

Un pedagog – fiu de țăran ca el – i-a spus că masturbarea era sexul săracului. Elevii cu bănuți se adresau fetelor din zona Halei Centrale, dar nevoiașii își împleteau imaginația cu mâna dreaptă.

În afară de leafa tatălui, familia Leon trăia din bucata de livadă de lângă casă. Fructele erau cumpărate de arendașul Sami Michelson, care le revindea – în funcție de calitate – unui producător de conserve și unui cârciumar.

Michelson avea un fiu – Moșe – care se relaxa în vacanțe cu bicicleta pe ulițele satului. Băieții mai răsăriți încercau să împrumute de la el drăcia aia cu ghidon, dar Moșe le ignora cererile. Cum să se tragă de brăcinar cu niște țărănuși?

Refuzul său a stârnit antipatie. Când trecea cu părul arici pe două roți, frații Leon își exersau talentul pamfletar:

— *A trecut Moșe jidanul, / Vântul i-a belit caftanul!*

La început, victima n-a auzit strigătura, dar cum intensitatea rostirii creștea, într-o zi a rotit capul spre ei și a scuipat, fără să reducă viteza. După cinci minute, s-a întors și i-a scuipat din nou, să fie cu pereche.

A doua zi, când creativitatea copiilor a adăugat la strigătură câțiva bulgări de pământ, biciclistul i-a scuipat cu mai multă salivă. Și, fiindcă tocmai mestecase o bucată de ciocolată, proiectilul a câștigat în dulceață și parfum, prilejuindu-i lui Aurică primul contact cu gustul delicat de care până atunci doar auzise.

Mmmm! Ciocolata bătea scrobul! Avea de gând să-l enerveze și a doua zi pe puiul de jidan, pentru a-și întipări gustul grenadei care-i explodase în gură.

N-a mai avut șansa. Înainte de masa de seară, tata l-a amenințat că-l îmbucătește dacă se mai ia de domnișorul arendașului, care le cumpăra prunele și perele. Și care le împrumuta bani cu dobândă omenească:

— Să vă pot purta măcar pe unii dintre voi la liceu, că mi-ați mâncat sufletul, stârpiturilor, vedea-v-aș ori la casa voastră, ori la dracu'!

Din tonul său reieşea că prefera să-i vadă la a doua destinaţie.

Cu bani împrumutaţi de la arendaş, după ce-a isprăvit cele patru clase primare, Aurică a luat drumul oraşului, în căruţa tatii. Bine n-a intrat în târgul slăvit de mari pene şi peneluri, că săracul cal s-a şi confruntat cu un automobil, care a claxonat în numele progresului tehnic şi al dispreţului urban.

Pe cal îl chema ca pe poetul ţărănimii, Coşbuc, şi asculta exemplar de comenzi. Nu şi de data aceea. Ignorând semnalul transmis de hăţuri, a tăiat cu de la sine putere calea maşinii.

— Prrrr! dirija învăţătorul Leon cu biciul un solist care-şi interpreta propria partitură.

Când a ajuns în dreptul şoferului şi al frumoasei sale pasagere, dobitocul şi-a făcut coada arc de triumf, a emis o salvă de artilerie şi, cu anusul vulvă, a născut şapte feţi-frumoşi de baligă. Totodată, membrul său sexual a prins să penduleze, pentru a sublinia solemnitatea momentului.

Şoferul – un cilibiu cu pălărie, mustaţă şi monoclu –, era consternat, în timp ce şarmanta sa companie avea nevoie de săruri. Învăţătorul Leon pufni:

— Bravo, Coşbuc tată, le-ai dat o lecţie de civilizaţie preistorică; aşa, ca la noi în sat! Să vadă şi inculţii ăştia ce-i Cultura de Cucuteni!

Coşbuc necheza ca elevul lăudat în faţa clasei, iar Aurică râdea pe săturate în fundul căruţei. Avea ce învăţa de la calul ăsta. Într-un sfert de ceas voinicesc, după o cotitură, se ivi şi strada Toma Cozma, unde se afla destinaţia lor. Învăţătorul s-a ridicat în picioare, scoţându-şi pălăria.

Liceul Internat „Costache Negruzzi" se legăna ca un transatlantic, pregătit să-şi ducă pasagerii în Lumea Nouă a viselor universitare. Aveau bilet şi feciorii de mari proprietari şi industriaşi – găzduiţi în cabine de lux –, aveau şi imigranţii de clasa a treia, adăpostiţi în dormitoare cu 25 de paturi.

Nu toţi vor ajunge la destinaţie. Deşi Universitatea era la câteva sute de metri de liceu, drumul până la ea se anunţa mai lung şi mai furtunos ca traversarea Atlanticului.

— Unii scriu istorie, alţii o învaţă; însă doar înţelepţii o şi scriu şi-o şi învaţă!

Lecţiile profesorului Emilian Diaconescu nu erau simple ilustrate de pe câmpurile de luptă ori din cancelariile unde harta lumii se desena continuu. Ele îl legau pe elev de trunchiul spiritului naţional şi-i potriveau în mână când sabia, când condeiul. Dacă acest brav dascăl ar fi azi realizator de televiziune, emisiunea lui s-ar numi *România, über alles.*

Ca oricărui istoric, îi plăceau anecdotele, mai ales când le ticluia el însuşi. Odată, când ora sa căzuse drept înaintea mesei de prânz, iar salvele de ghiorăieli zoreau stomacurile elevilor spre sala de mese de la parterul şcolii, profesorul le-a prezentat meniul din timpul Asediului Parisului, de la 1870:

— Bunătăţi rare, bre băieţi: salam de şobolan, frigărui de ficat de câine *à la maître d'hôtel*, felii de şale de pisică în sos *poivrade*, tocană de şoareci... Pentru evrei, toate erau cuşer!

Evreii din clasă râdeau şi ei. Nu te puteai supăra pe aşa ceva.

— De Crăciun – în a 99-a zi de asediu – meniul a fost festiv, celebrarea naşterii lui Isus coincizând cu trecerea în nefiinţă a lui Castor şi Polux, singurul cuplu de elefanţi din Paris. Le-a fost scris blândelor pachiderme să schimbe giumbuşlucurile din arena circului cu cele din farfurie. O cisternă de ciorbă a izvorât din căpăţânoaiele lor inteligente, că elefantul nu-i oaie, cum bine ştim. Ce mai, nici un animal n-a fost cruţat! Au fost trecute prin mâna măcelarului toate vietăţile aerului, solului şi subsolului. Şi acum, poftă bună!

Râzând mânzeşte, şcolerii coborau treptele spre refector. O şapcă nevăzută le strângea capetele, producându-le vedenii. Din farfuriile cu supă, bolboroseau cu reproş creierele fierte ale elefanţilor Castor şi Polux, iar în aburindele pârjoale moldoveneşti, mărarul evidenţia ca hârtia de turnesol măruntaiele şoriceilor trecuţi în lumea celor drepţi. Mâncarea se debarasa de aburi ca de o vină colectivă, până era cedată hulpavilor din

alte clase, al căror apetit nu aflase meniul celei de-a 99-a zile din Asediul Parisului.

Alături, într-un separeu rezervat profesorilor, Emilian Diaconescu străpungea cu furculița a 25-a pârjoală cu mărar și-o bălăcea prin muștar. Apropo de pârjoală: să nu uite ca, la lecția următoare, să le arate elevilor urmările unui pârjol faimos.

Trebuia să-și noteze asta. Scoase carnetul și deșurubă stiloul cu peniță de aur. Cerneala fiind puțin uscată, o înmuie din reflex în muștar. Văzându-și pozna, izbucni în râs:

— Emilașule, ești un copil cu puța de-un kil! Un copil îndrăgostit de profesie, de țară, de Dumnezeu și de viitoarea ta soție!

Procesul său didactic avea miza de a forma români adevărați. Acestui scop îi sacrifica – deocamdată – talentul retoric, combinând arhaismele cu neologismele și limbajul academic cu argoul. Se avânta și își calma tonul vocii, se aprindea și poposea în pauze, își amplifica gesturile și își abandona brațele pe lângă corp, ca retezate cu securea.

Așadar, în săptămâna ce-a venit, clasa lui Aurelian Leon a vizitat mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi, de pe Ulița Mare a orașului.

— Măi băieți, știm prăpădul făcut de mișcarea așa-zis revoluționară Eteria, în Țara Moldovei. Jaf și sânge! De-aici, din curtea de la Trei Ierarhi – la 27 februarie 1821 – a pornit mișcarea eteristă. Aici, Veniamin Costache, Mitropolitul Moldovei, le-a sfințit eteriștilor steagul și l-a binecuvântat pe prințul lor dus cu pluta, Alexandru Ipsilanti. Producția de agheazmă fusese generoasă în anul acela, iar Mitropolitul sfințea tot ce prindea.

De-așa lecții să tot ai parte, într-o dimineață care gâdila gâzele la tălpi. Luna mai se apropia pe furiș de aprilie, dându-i câte o pălmuță la poponeață.

— Mișcarea eteristă n-a fost prima care arăta șarmant în teorie, dar slut în realitate. Când pomenea de „cauza sfântă a eliberării popoarelor de sub jugul otoman", Ipsilanti tăia piroane. Curând, foarte curând, de răul Eteriei, boierii și jidovii bogați s-au desțărat, pribegind în locuri mai prielnice, ca Austria, bunăoară... Iar clasa săracilor – că la ea în gară expresul de Viena nu oprea – căuta adăpost în munți și păduri.

Elevii îl ascultau cu plăcere pe profesorul care gazetărea buchea istoriei, făcând-o accesibilă.

— Dar oare sultanul putea sta cu labele în sân, văzând cum face tumbe Eteria?

— Nu putea! răspunse clasa.

— De ce nu putea? Doar din orgoliu, pentru că mişcarea de eliberare a popoarelor balcanice îl plesnea în turban?

De data asta, se auzi un singur glas:

— Pentru că Moldova şi Valahia erau grânarele Turciei.

— Foarte bine, bre Aurică! Turcaleţii erau pragmatici, că din hambarul nostru se hrăneau. Cu alte cuvinte, Eteria le ameninţa burdihanele.

Când se uita la Leon, mititel ca un ulcior, profesorul se vedea pe sine, cel de odinioară.

— Aşadar, turcaleţii au trimis corp de armată şi i-au mântuit pe eterişti, în Lupta de la Sculeni. O singură zi, 18 iunie 1821, a fost suficientă să le iasă junilor fierbinţi revoluţia pe nas ca un fum de ţigară.

Băieţii salutau deznodământul bătăliei, care, în imaginaţia lor, nu diferea prea mult de-un meci de futbol sau rugby.

— Numai că, bre feciori, armatele cuceritoare au năravul despuierii. Bine nu s-a închegat sângele pe spadă, că armia turcă, venită ca ocrotitoare, şi-a ridicat tabăra lângă dulcele târg al Ieşilor. Şi ce poţi face mai bine lângă un dulce târg, decât să te dedulceşti la hapcă!? Ce mai, n-au iertat nimic! Nici biserici, nici case ochioase, nici dughenele care li se păreau că dosesc şerbet şi halviţă! Tot atunci, au pârlit biserica din faţa voastră – Trei Ierarhi –, crezând că era din aur masiv. Văzând-o doar unsă c-un pospai de aur, tot ei au stins focul.

Vrând să repare barbaria turcilor, soarele ungea cu aur zidurile vechii ctitorii a domnitorului Vasile Lupu.

— Ca să-şi scoată pârleala, la câteva zile după acest pârjol, 3.000 de turci au plecat la vânătoare de eterişti prin târgurile Moldovei.

Elevii erau deja plictisiţi de atâţia turci. Profesorul căuta să-i ţină treji:

— Ia s-aud: cine a spus că „la întâmplări mari se arată fizionomia popoarelor şi se măsoară puterea sufletească a omenirii"?

Câteva mâini se ridicară în aer:

— Mark Twain! şuieră Silberman, stârnind nori de praf hazliu.

— Mihai Eminescu! merse la sigur Caufman. El le-a zis pe toate.

— Bre, sunteţi tobă de carte! Pentru voi, tot ce sună cu meşteşug vine ori de la Eminescu, ori din America... Zi tot tu, bre Aurică!

— Alecu Russo, în *Cântarea României*, dom' profesor!

— Bravo! Zi, bre, întreaga frază a lui Russo, s-audă toată adunarea!

— „La întâmplări mari se arată fizionomia popoarelor şi se măsoară puterea sufletească a omenirii. Atuncea se dezveleşte dacă un popor e om sau dobitoc".

— S-a ales şi la 1821 omul de dobitoc, căci fărădelegile turcilor au fost asmuţite de pără. Aveai necaz pe cineva? Pac! îl turnai la turcaleţi ca fiind eterist. Urât, foarte urât... Şi cine erau delatorii, îmi spune cineva?

— Veneticii!

— Perfect, copiii mei, veneticii, minoritarii! Evreii şi armenii. Ne-o confirmă savantul A.D. Xenopol, în *Istoria românilor*, unde scrie negru pe alb că „jidovii îşi făcură o meserie din pâra oamenilor avuţi ca eterişti". Îi pârau pe cei cu stare, ca să le cumpere bunurile la preţ de pleaşcă şi să le revândă în câştig. Mult a suferit neamul nostru din cauza veneticilor, care-au lovit şi din afară, dar mai ales din interior!

Când îl apuca pârţagul naţional, uita că-n colectivul clasei erau şi patru evrei, plus patru sub acoperire, ai căror părinţi trecuseră formal la creştinism.

Primii patru făcură instinctiv doi paşi în spate; cei cu părinţi creştinizaţi, doar unul. Restul clasei îi privea cu ciudă. I-aţi pârât pe-ai noştri, lifte spurcate!

Era momentul ca profesorul s-o dreagă, dacă nu voia să dea socoteală în cancelaria directorului.

— Drept îi c-au fost şi cazuri, la Neamţ bunăoară, când evreii au răscumpărat de la turci odăjdiile şi alte bunuri bisericeşti jefuite de eterişti. Au răscumpărat chiar şi persoane răpite, femei şi bărbaţi. Ca să zic aşa, lucrurile trebuiesc privite nuanţat şi cumpătat!

Cei patru evrei făcură un pas înainte. Ceilalţi patru – cu părinţi creştinizaţi – doar jumătate de pas. Atenţia restului clasei era fleaşcă. Diaconescu ţinea să-şi încheie lecţia într-o notă veselă.

— Şi-acum, una tare! Documentele – studiate şi de marele Nicolae Iorga – arată o escaladare a violurilor, în timpul ocupaţiei turceşti. Dar nu numai femeile aveau căutare, ci şi mânjii. Când nu-i găseau, otomanii se mulţumeau cu bărbaţi coptuleni. Oare cum o fi să ieşi la piaţă după castraveţi, şi să te încingă cinci turcaleţi?

— Şi noi, care eram convinşi că sodomia a fost introdusă în ţară tot de jidani!

Pe Silberstein iar îl mânca limba ironică. Profesorul îşi consultă ceasul, făcându-se că nu-l aude. Îşi terminase numărul, turma se putea retrage în staul, înviorată de un subiect drag flăcăilor din toată lumea şi din toate timpurile. Drumul în formaţie până la liceu fu străbătut într-un ritm de trei porcării orale la suta de metri.

Doar Leon păşea îngândurat. Prinsese o idee care merita atenţie.

3

1926: câte destine s-au citit în zaţul acelui an!
În 1926, populaţia Pământului era de 1,8 miliarde, adică mai puţin de-un sfert ca acum. Unii ar spune că lumea se afla într-un cadru mai intim, alţii că era prea răsfirată.

Răsfirată-răsfirată, dar ciocnirile cu scântei – mult mai frecvente ca azi – ilustrau o fiinţă umană mai rânzoasă, mai arţăgoasă, mai umflată la pipotă.

În 1926, psihoza de după Marele Război ardea siguranțele sistemului nervos mondial, provocând smucituri suicidare, redate publicului cu belșug de lacrimi gazetărești. În 1926, juvățul și pietroiul atașat la gleznă erau tendințele unei mode psihiatrice care-i dicta omului să-și facă singur de petrecanie. În 1926, omenirea nu-și revenea după o conflagrație catastrofală. Și, cum cui pe cui se scoate, își umfla pieptul pentru următoarea.

Max Mătăsaru participase la război de partea austro-ungară, cum îi dictase apartenența de atunci a Câmpulungului, dar munca, familia și aerul de munte l-au scăpat de ponoasele „depresiei de după". Nu fusese rău în armată, mai ales că nu-i făcuse nimănui felul. Primise mâncare cușer, ca toți militarii evrei, ba se bucurase și de serviciile unui rabin, onest rezolvator al dilemelor soldățești.

Ca meseriaș bun la toate, Max începuse războiul cu mici reparații electrice, dar deplina afirmare o datora atelierului de tâmplărit sicrie pentru uzul domnilor ofițeri. Atât de maiestuos arătau vehiculele sale spre Rai, încât insuflau năzuința de a-ți da viața pentru patrie, doar pentru a prinde loc într-unul din ele.

Caporalul Mătăsaru nu simțise frustrarea de a merge în siajul frontului, lăsând gloria în seama altora. Rindeaua îi fusese pușcă, ciocanul – baionetă, iar în cartușieră ținuse cuie de felurite dimensiuni.

La drept vorbind, nu fusese singurul implicat în război care supraviețuise măiastru pe seama morții altora. Industriașul german Hugo Stinnes – care vânduse armament și alor săi, dar și inamicului, prin interpuși – trăise pe picior mare. Mulți alții trăiseră pe picior mijlociu, iar Max – pe picior mic.

S-a întors la Câmpulung cu o decorație – *Militär-Verdienst-Kreuz, Crucea Meritul Militar* – care-l făcea orbitor. O înhățase de la un colonel, înainte de înhumare, fără ca fapta să-i provoace mustrări de conștiință.

Nu greșise; dimpotrivă, salvase o situație care putea avea urmări eterne, căci colonelul purta atâtea zorzoane, încât risca

să treacă, la judecata lui Dumnezeu, drept îngâmfat. Max a reparat situaţia, că doar era meşter în reparaţii. Cât despre decoraţie, o merita, că nu exista merit militar mai mare decât să-ţi împachetezi camarazii în lemn eroic pentru veşnicie. Nu conta că reprezenta sfânta cruce. Ce, Isus nu era evreu?

Din păcate – deoarece Bucovina a fost alipită României, imediat ce războiul s-a încheiat – Max nu s-a bucurat prea mult de captura lui, că nu se putea afişa cu o decoraţie primită de la inamicul austro-ungar. Şi-apoi, un evreu să poarte o cruce... O cruce, fie ea a meritului militar, rămânea o cruce. O fi fost Isus evreu, dar de 2.000 de ani dezertase la inamic.

În dulcele ştetl Câmpulung, Max a început să-şi îngroaşe renumele de tinichigiu, iar în zilele cu vad comercial, vindea la magazinul tatei. Blond, înalt, cu ochi albaştri şi faimă de erou în război, se potrivea la tejghea. Cucoanelor le plăcea să cumpere sticlărie şi porţelanuri fine de la el, iar când apărea la târguieli câte o văduvă de război, încasările bubuiau.

Când tatăl a simţit că flăcăiala fiului întrecuse limita, i-a ticluit o însurătoare c-o fată din Botoşani. Toptangiul Ştrul Argintaru îl aproviziona cu marfă pe detailistul Mişu Mătăsaru, până l-a aprovizionat şi cu noră. Într-o zi, pe când încărca una-alta în camionul închiriat, botoşăneanul i-a aruncat nada:

— Mişule, aş mai avea pentru tine un bibelou, straşnic şi la preţ bun!

— Porţelan?

— Porţelan pe dinafară, oţel pe dinăuntru.

Ca orice negustor, Mişu Mătăsaru nu spunea „nu" unei mărfi pe care n-o văzuse:

— Adu bibeloul!

— Hanna, ia vino olecuţă!

Fata – blondă, de jurai că tupila o veioză în păr –, se prezentă numaidecât, dar fără vreun bibelou în mână. Cinci secunde i-au trebuit cumpărătorului pentru a pricepe că bibeloul era chiar ea.

— Bre copchilă, ia banii ăştia şi mergi de cumpără un şip de coniac, să beau cu omul ista un adălmaş clasa-ntâia!

Ca să apuce bancnotele din mâna tatălui aşezat pe scaun, Hanna se făcu echer o clipă, suficient ca viitorul socru să-i admire peştii gemeni care se zbăteau în minciogul bluzei. Poftim diferenţa dintre sâni şi ţâţe! Îi venea să-l întrebe pe Dumnezeu verde-n faţă:

— Cum ţi-a venit, Doamne, ideea să împodobeşti tejgheaua lumii cu asemenea ţâţane?

Ştrul Argintaru era ocupat cu prezentarea mărfii din toate unghiurile:

— Copchilă, până fugi după coniac, pune mâna pe lădiţa asta şi vâr-o în remorcă, fiindcă eu şi omu' ăsta nu mai putem de şale!

Fata se-ntoarse cu spatele şi se aplecă spre lădiţa plină cu obiecte de sticlărie învelite în hârtie. Viitorul socru avu răgaz să-i admire curbura nervoasă a pulpelor şi generozitatea fără limite a curului. Ca de la Pământ la Lună era distanţa dintre un cur adevărat şi un fund jigărit!

Angrosistul îi făcu negustoreşte cu ochiul. Îţi place bibeloul? Stabiliseră, la un adălmaş anterior de o mai mică importanţă, că, pentru a te lămuri de străşnicia unei muieri, trebuia s-o vezi faţă-verso. Geaba-i admiri ţâţele şi chipul, dacă pe verso e plată ca fundul de pus mămăliga.

Şi viceversa, zadarnic are curul zemos şi hrănitor ca para untoasă, dacă-i slută la faţă şi cu ţâţe ca două puţe lălâi.

Mişu Mătăsaru n-a cumpărat bibeloul, ci l-a primit în dar, cu tot cu mulţumiri. La zestre, socrul mic şi-a dezlegat punga, fiindcă fata, deşi deşteaptă foc, n-avea şcoală. Din cei trei copii ai săi, chibzuitul toptangiu doar pe băiat îl trimisese la şcoală, să se facă avocat. Pentru fata mai mare, găsise un potcovar, dar pentru cea mică avea ambiţii mai de soi.

— M-ar bate Dumnezeu să spun că fata n-ar fi frumuşică, hărnicuţă şi cuminţică, îşi turnă clientul din Câmpulung încă un păhăruţ de coniac. Dar cum să-mi dau băiatul, erou decorat în Marele Război, după o fată cu patru clase primare? Asta poate fi socotită trădare de patrie!

Dacă socrul mic ar fi fost mai pe fază, l-ar fi putut întreba care patrie l-ar fi socotit trădător pe potențialul ginere. Că luptase pentru Austro-Ungaria, dar, prin noile sforării teritoriale, devenise cetățean român, deci trecuse de cealaltă parte a frontului. Care trădare, când toți suntem români, mai vechi ori mai noi? Cine-i amicul și cine-i inamicul?

Socrul mare își continuă imperturbabil ofensiva:

— Vrei să i se retragă decorațiile și să fie spânzurat? Vrei tu să fie spânzurat de crucea din vârful bisericii mari din Câmpulung? Așa o inimă ai?

Ca să-și potolească lacrimile de părinte, se izbi cu palma peste față, apoi bătu în masă. Câțiva stropi de coniac săltară din pahare spre ramurile mustății socrului mic, de unde fură recuperați cu vârful limbii.

— Cu ce ți-am greșit, bre Ștrul, de vrei să-mi fie spânzurat feciorul de vârful bisericii mari din Câmpulung? Ți-am întârziat vreodată cu plata mărfii? Îndură-te și lasă-l barem să fie împușcat, ca un ostaș care-a înghețat în tranșee și a luptat la baionetă pentru idealurile sfinte ale libertății! Te rog din suflet, lasă-l să fie împușcat! Uite, îți dau o mie de lei! Ai milă de lacrimile unui părinte!

Lacrimile părintești ale lui Mișu târcoleau inima lui Ștrul Argintaru, dar, cu o zvâcnire neașteptată, organul său vital scăpă neudat:

— Bădie Mișu, dă-o la boală de decorație! Dacă se află că Max a primit o cruce și se mai și fudulește cu dânsa, mă tem că n-om găsi rabin să-l însoare!

Uitând instantaneu de decorație, Ștrul și Mișu și-au șters ochii cu mâneca și au trimis după o sticlă proaspătă de coniac. Nunta s-a făcut în toamna lui 1923, la Câmpulung. Conform datinii, s-au spart pahare și farfurii, dar numai din cele deja ciobite sau cu defect din fabrică.

Deborah a fost colegă în recolta anului 1926 cu Marilyn Monroe, dar la distanță de un ocean și trei mentalități. De fapt, a fost de-un leat cu eterna fatală a filmului doar până în 1962,

după care aia a rămas tânără și sexy prin deces, iar Deborah a trăit până s-a copt și-a putrezit de vie.

Toamna lui 1925 a prins-o plimbată în landoul cu piscină din pântecele mamei. Într-o zi de septembrie, Max s-a hotărât să-și imortalizeze pe hârtie fotografică nevasta gravidă chiar în parcul din centrul Câmpulungului, acolo unde duminica se isca pârjol de horă sub călcâiele unse cu jar.

Avea o bijuterie de aparat Ermanox, cumpărat la finele celor patru luni din anul 1922, când muncise ca un acrobat la Viena, reparând acoperișuri și privind realitatea de sus, ca un zeu. Înainte de-a se întoarce acasă, a ținut să cumpere o amintire.

Dar ce rost avea să zvârle banii pe-o amintire, când își putea procura un generator de amintiri?! Aparatul Ermanox a fost cumpărat de ocazie, din Gara de Vest – Westbahnhof –, de la unul căruia îi dispăruse iubita cu tot cu portofel și nu avea bani de bilet până la Frankfurt.

A ticluit un set complet de fotografii de-ale gravidei Hanna: din față și semiprofil, cu mâinile pe burtă, apoi avântate de parc-ar fi vrut să-și arunce sarcina spre viitor. Și surâzând mereu, surâzând cu un cifru – melancolic și încrezător – pe care doar gravidele îl cunosc. A dat filmul la laborator, iar după două zile a pus cele mai reușite imagini într-un plic către redacția revistei *Oglinda Lumii*, cu mențiunea „pentru concursul *Gravida anului*".

A fost îmbulzeală la concurs, dar cingătoarea cu lauri a cuprins burta care o conținea pe Deborah. Premiul consta în 10.000 de lei și un abonament pe anul 1926 la publicația bilunară *Oglinda Lumii*. Fotografia gravidei a apărut de două ori: în octombrie – când a fost selectată pentru finală –, apoi în decembrie, când a fost desemnată câștigătoare. La toate acestea se adăuga promisiunea că revista va găzdui, după naștere, și câteva cadre cu bebelușul, să se convingă cititorii că produsul burții merita banii.

Ca unul care ura excesele, Max Mătăsaru n-a mai trimis la redacție poze cu bebelușul născut la 2 ianuarie 1926. Când anul

s-a primenit, a legat colecția *Oglinda Lumii* în coperte verzi și a vârât-o într-un sertar.

Deborah avea să poarte cărămida aceea castanie ca pe un talisman, prin toate locurile și în toți anii care-au urmat. Nici în concedii n-o lăsa acasă, stârnind în aeroporturi vigilența controlorilor care văzuseră destule filme cu mitraliere dezmembrate. Îi plăcea să le explice că-și căra cu ea anul nașterii, și dacă era ceva rău în asta, atunci să fie pedepsită cu toată asprimea.

I-a prins bine colecția și-n timpul deportării în Transnistria, unde o închiria dependenților de lectura presei, aflați în sevraj. Aceștia o citeau, o înapoiau, apoi o cereau din nou pentru lectură, la un tarif redus.

Am avut și eu șansa de a-i răsfoi anul nașterii, pentru a mă lămuri că nu s-a schimbat nimic pe planetă, exceptând suprapopularea și-un progres tehnic care, dacă nu e asociat cu frumosul, nu face două parale.

Multe lucruri de basm au dispărut. Bunăoară, în 1926, actrița Joan Arden a propagat „ceasornicul de picior", legat gratios deasupra genunchiului. Ca să afle dacă orele erau întârziate, damele nu-și mai dezveleau încheietura mâinii, ci pulpa.

Ce s-a ales de această bijuterie? Cine și de ce a dosit-o?

4

Înrolat pe nava-școală a Liceului Internat, Aurică își menținea greu echilibrul. Nu se omora cu învățătura, căci în plasa fiecărei materii de studiu era prea multă caracudă pentru gustul lui. El lua din manuale doar ce credea c-o să-i servească în viața care, pentru moment, îi ascundea nurii. Se mișca frumos la istorie, geografie și franceză, dar cu notele mari păstra o sfială țărănească.

Tactica s-a dovedit nefericită. Anul 1926 aștepta la cotitură, ca un bandit care-și pusese în gând să-l jefuiască de viitor. Era deja în clasa a șasea de liceu, penultima.

N-avea procese de conştiinţă pentru furtişaguri. În optica sa, nu fura, ci regla nedreptăţile sociale de care se împiedica. Faptele îi erau chiar etice, căci lua de la colegii bogaţi pentru a le da celor nevoiaşi. Şi, cum el era cel mai nevoiaş dintre toţi, îşi dădea lui însuşi.

Era degradant să te pui pentru nişte fleacuri, care doar în captivitatea liceului internat căpătau valoare de valută: un săpun cilibiu la miros, o cutiuţă cu praf de smalţ pentru dinţi, un stilou, un inel...

Doar de câteva ori fusese vorba de bani, uitaţi prin buzunarele uniformelor din vestiar, la orele de educaţie fizică; dar dacă nu-i lua el, ar fi căzut şi s-ar fi prăpădit. Sau ar fi călcat cineva pe vreo bancnotă unsuroasă şi şi-ar fi rupt gâtul, cum a citit în *Oglinda Lumii* că păţise cu o coajă de portocală un american, campion la coborât Niagara în butoi.

O vină pentru toate cele petrecute ulterior a avut şi puţa sa, căci puţa e diapazonul mondial de la care primesc tonul şi cele paşnice, şi cele războinice; şi cele fericite, şi cele tragice. Într-o pauză, pe când se uşura la toaletă, colegul Caufman i-a fixat-o într-un cleşte ocular.

— Ce te boldeşti, colegu', eşti cumva turc de ăla, de care ne vorbea la lecţie dom' profesor Diaconescu?

— Nu-s pe invers, colegu', vai de mine; da' văd că matale eşti olecuţă circumcis! Să nu spui că eşti de-al nostru, israelit!

Trei degete de-ale lui Aurică apucară un fermoar imaginar şi-l plimbară peste buze:

— Şşşşttt, mucles, mergi pe burtă! Să rămână secretul nostru!

Caufman se pocni cu palma peste frunte. Cum de nu-şi dăduse seama până atunci?

Pe calea solidarităţii anatomice de puţă, Leon s-a împrietenit cu Moritz Caufman. Acesta îl privea cu admiraţia cuvenită unui evreu sub acoperire, căruia i se încredinţase în liceul internat o misiune secretă, poate chiar una sionistă.

Până atunci, Leon nu acordase importanţă absenţei prepuţului din inventarul său intim. Credea că aşa se născuse, habar

n-avea că Natura îi aşezase o căciuliţă dispărută între timp. Îşi privise fraţii la baie – pe furiş ori făţiş – şi toţi erau la fel.

N-avea de unde să ştie că tătânele său, învăţătorul Constantin Leon – singurul posesor din Cucuteni al unei biblioteci plesnind de volume – se autoeducase în spiritul igienei. Avid de noi orizonturi, citise despre beneficiile circumciziei, de care populaţia creştin-ortodoxă râdea neghiob. Preotul Afteni, la o şuetă de cârciumă, îi spusese, retoric şi franş:

— Jidanii ăştia, ce sălbatici... Cum să-şi bazeze religia pe belirea puţei? La mintea lor, şi Dumnezeu o are dezvelită.

Învăţătorul încercase să tranşeze ceea ce, în termenii de azi, s-ar numi o dispută legată de copyright. Îi explică popii că alde Herodot, Hipocrat şi arhitectul Philon susţineau că mica operaţiune chirurgicală era de origine egipteană, nu evreiască. Drept dovadă, pe monumentele egiptene vechi se găsiseră gravate scene amănunţite de circumcizie.

— Înţelegi, Sfinţia Ta? Cum s-ar zice în limbaj de crâşmă – căci în sfânta crâşmă ne aflăm –, egiptenii au belit-o primii. Dacă s-ar tâmplări un podium al crestării puţelor, nu jidanii s-ar sui pe prima treaptă.

Popa iubea polemica, dar până la jidani. L-a apucat pe învăţător de guler şi i l-a sucit cu tot cu conţinut:

— Dacă nu taci, îţi crăp sticla de cap!

Îi sărise bâzdâcul. În această stare, ajungea acasă şi-şi elibera năduful în vintrele preotesei, ca şi când scrotul îi reţinea replicile rămase nerostite la crâşmă.

Constantin Leon îi întoarse spatele. N-avea rost să-şi pună mintea c-un îngust care nu ştia că sifilisul – amenda usturătoare sosită cu poşta venerică – era aproape absent la evrei. Sifilisul era absent fiindcă folosea ca poştaş prepuţul, care păstra, sub teaca lui de piele, mizeria numită „smegmă".

Mare panaramă şi cu afurisitul ăsta de prepuţ! Dumnezeu îl gândise pentru a-i conferi organului masculin mai mult mister, de parcă n-ar fi fost de-ajuns taina erecţiei. Se vorbea că oameni de ştiinţă din Elveţia, Franţa, Germania şi U.S.A. propuseseră repararea greşelii divine în militărie prin practicarea

circumciziei la recruți. Medicii-șefi ai armatelor respective – deși creștini – aderaseră la idee, fără să-i intereseze că hulita crestare venea de la egipteni sau de la jidovi. Cinste cui o inventase și bine că de soldați nu se mai lipea sifilisul!

Învățătorul Leon a aderat și el la idee. Când ai de păstorit 12 pușe, e greu cu igiena, mai ales la țară. Fără să-și consulte nevasta, și-a luat de-o aripă pe fiecare dintre mucoși, pe drumul spre Târgu Frumos. Acolo unde un meseriaș în circumcizii a eliminat vâscul de piele care stârnea boli și polemici de cârciumă.

Mormolocii nu simțeau durerea. Drumul de întoarcere era parcurs de învățător citind câte ceva pe capră și comentând cu calul pasajele mai interesante. Băieții dormeau pe paiele din fundul căruței, cu acadele în gură și pansamente în nădragi.

Fără să-și propună, severul profesor Diaconescu i-a fost mentor de furtișaguri lui Leon. Elevul reținuse, de la lecția de istorie din curtea mănăstirii Trei Ierarhi, că turcii – care la 1821 înecaseră Eteria în sânge – s-au ocupat apoi cu jafurile. Și că, în final, vindeau unor burtă-verde evrei și armeni lucrurile găbjite de la populație.

În limbaj de epocă, iudeo-armenii cumpărau „despoierile Moldovei" de la „turcii care se dedulceau la hapcă"; iar în atemporalul grai negustoresc, luau marfa „cu toptanul" la preț de chilipir și-o revindeau „cu paralâcul".

Trecuse un veac de la zavera prințului Ipsilanti și de la înecul ei în sânge, operă a purtătorilor de șalvari. Pentru mentalitățile negustorești, un veac e o clipă.

E drept că armenii se răriseră, dar de evrei se ciocnea la tot pasul. De ce nu s-ar molipsi oleacă de râia lor financiară? La o dugheană de pe Strada Cuza Vodă, l-a găsit pe acel „burtă-verde" evreu care corespundea scopurilor sale. Era dispus să-i cumpere marfa la orice oră din zi și din noapte, fără să fie curios de unde provenea. A fost mizilic să perfecteze șpilul.

Prin Moritz Caufman, s-a împrietenit și cu alți israeliți de la liceul internat. L-au acceptat cu neîncrederea unor funcțio-

nari de la Biroul Imigrări; dar l-au acceptat fiindcă Moritz garanta pentru el. A dat o mână de ajutor și damigeana lui tata, în care Aurică primea săptămânal un vin smolit ca un cântăreț de jazz. Când damigeana sosea pe șest în liceu, era adorată ca un vas de Cucuteni plin cu uleiul zeilor. Aveau ungherul lor, în sala de meditații, unde îi dădeau cep cu voia pedagogului, fericit și el de-așa elixir de pleașcă:

— *L'chaim*, mușchetari ai clondirului! – ridica el primul cana.

Și-apoi, duminica... Ah, duminica, acoperită cu bilete de voie, pentru a învârti roțile prieteniei la câte o băută care-i unea într-un singur glas, într-o singură retină, într-o singură inimă.

Când colegii se chercheleau de nu mai știau în ce direcție era Ierusalimul, Aurică le scăpa în buzunări, ca din greșeală, dreapta sau stânga, că era ambidextru la treaba asta. Recunoștea, cu vârful tentaculelor, prada: un stilou în buzunar la Iți, un portțigaret la Haim, iar la Ștrul o muzicuță vieneză, din care ieșeau balonașe muzicale în formă de inimi. Și chiar câte o brichetă cu benzină – marfă americană –, care îi elibera utilizatorului adeverință de crai premium.

Pe la miezul nopții, se întorceau pe trei cărări la internat, cântând măscări rânduite cu rimă, pentru ca băieții să-și modeleze îndemânarea pretinsă de exigentul profesor de limba română, Mihai Carp. În răstimpuri, oprindu-se să se deșerte în boschete, își evaluau ieșirea în oraș la tariful corect:

— *Vai, ce plăcere și ce parfum de tei,/ Merită plimbarea chiar 50 de lei*!

Câte unul, cunoscător nativ al psihologiei cumpărătorului, corecta:

— *Vai, ce plăcere și ce parfum de tei,/ Merită plimbarea 49, 90 de lei*!

Că-n comerțul deștept, între un preț de 50 de lei și altul de 49,90 diferența e de mii de ori mai mare decât zece centime.

Aurică știa că drumul până în dormitoare comporta multe și neprevăzute paranteze. Din cauza beției, nimeni nu observa

când se făcea nevăzut; că era greu să-ţi porţi ţie însuţi de grijă, darămite altuia. Se trăgea într-un tufiş urinar, de unde o rupea la fugă până la geamul negustorului de chilipiruri. Bătea de trei ori lung şi de două ori scurt:

— Toooc, toooc, toooc! Toc, toc!

Îi lăsa lucrurile – urmând ca la proxima ieşire în oraş să vină după banii pe ele –, apoi îi ajungea din urmă pe băieţi:

— *Unde-ai fost, bre Aurică, / Tu ce-o ai nespus de mică?*

— *Iac-am dat puţin la raţe, / Nu mai fiţi ca nişte caţe!*

— *Iar acuma eşti ca nou, / Parcă ai ieşit din ou!*

De fericire, făceau, puţin mai la vale de liceu, o paranteză pătrată la un cârciumar. Acesta închisese, dar, pentru a le ostoi setea domnilor elevi, ţâşnea din aşternuturi.

Dimineaţa, pregătindu-se de lecţii, mahmurii îşi căutau lucrurile:

— Unde mi-o fi stiloul, l-a văzut cineva? Pfuiii... Să ştii că l-am prăpădit la crâşmă. Cine mă omeneşte cu o aspirină Bayer?

Cea mai zdravănă lovitură a dat-o Leon cu ceasul de buzunar al lui Moritz, o frumuseţe de Longines înzăuat în aur. I-l făcuse cadou taică-său, reprezentant zonal al companiilor Norddeutschen Lloyd şi Hamburg – American line, cu condiţia să ţină drapelul pe locul şapte sau opt în promoţia lui. Nu trebuia să fie primul, al doilea sau al treilea; că evreul deştept nu iese în faţă. A şaptea poziţie suna optim şi nici a opta nu era rea.

— Măi Moritz, când simţi că te pândeşte ameninţarea de-a fi între primii cinci din seria ta, să greşeşti intenţionat ceva la teză, să ţi se scadă nota. Dar să nu se vadă că greşeala e intenţionată, că ai stricat tot.

Profesorii îi scădeau nota, în litera corectitudinii, neînţelegând cum de un elev atât de înzestrat şi de silitor putea face greşeli cretine. O singură dată, profesorul Titus Patriciu a vrut să treacă peste gafa sa elementară în soluţionarea unei probleme de algebră, dar Moritz l-a implorat să-i pună nota patru, să se înveţe minte şi să nu mai greşească pe viitor.

Aurelian Leon îl ura pe Moritz Caufman. Ce grozav se credea, buzatul dracului, belindu-şi capacul ceasului cu gesturi de milionar, în faţa întregii clase! La atâta izmeneală, îi venea să strige:

— Fii ai Neghiobiei, ceasurile scumpe nu fac secunda mai lungă! Bancheri şi zdrenţăroşi, cucoane şi curve de doi lei, popi care l-au prins pe Dumnezeu de puţă şi atei care nu l-au prins, căci pentru ei Dumnezeu nu există – cu toţii primesc porţii egale din teroarea că viaţa li se duce!

Omega, Tavannes, Longines... Tifle pe care burghejii harbujiţi la trup şi suflet le adresează prostimii! Îngâmfarea de a-ţi încătuşa mâna cu salariul pe doi ani al unui învăţător de la sat!

Ştiind că nu s-a inventat ceasornicul pe care ora să prindă 61 de minute, Timpului i se fâlfâia de toate. El era un democrat, care ştia că şi bobul anonim din clepsidră, şi limba înzăuată în platină marcau aceeaşi secundă. Chiar şi-ntr-o ţară putred de coruptă ca România, acest guvernant ignora sacul burduşit cu mită. El era orb până şi-n limbajul Braille, transmis de zimţii şperţului.

Astfel suna discursul interior al fiului de învăţător, înainte de a-i fura ceasul colegului Caufman. Longines-ul acela era o sfidare la adresa Universului, iar el era un gavroche care o repara. Ca să alunge şi ultimele fărâme de scrupul, revăzu cu ochii minţii umblătoarea puturoasă din fundul grădinii din Cucuteni.

Noaptea, când îi venea nevoia, îşi trezea câte-un frate să-l însoţească, de groază c-o să cadă în vertijul damfurilor. Adică de ce toaleta lui să fie puturoasă, iar a lui Caufman curată ca o bibliotecă? Dreptate era asta? Ce, Caufman avea bolta curului bătută în rubine, cum îi era ceasul Longines?

Cu banii luaţi pe obiectul acela sfidător, a putut merge la o zgâtie frumuşică, dintr-un locaş situat la zece minute depărtare de negustorul evreu care-i cumpăra marfa.

Era prima lui experienţă, care materializa calamburul colegilor, conform căruia plăteai „un ceas cu rubine" pentru a

primi „un ceas, curu' bine". Pe zgâtie o chema Maricica, dar i se spunea Marlène şi avea un jar zemos ca para din soiul Conférence, despre care învăţase la orele de ştiinţele naturii.

Minutele cu ea nu încăpeau pe nici un ceas din lume, nici măcar pe ăla cocoţat în şpiţul Mitropoliei. Marlène l-a sărutat cu buze de iapă, l-a împuns cu sfârcuri de capră, l-a încâlcit în lâna de oaie merinos şi l-a muşcat cu dinţi de lupoaică. Ziceai că toate vietăţile lumii îşi potriviseră ceasurile pentru a-şi propaga speciile la unison.

Pe când grădina zoo i se derula a mia oară în vis, mâna lui Moritz l-a zghihuit:

— Aurică, nu mi-ai văzut ceasul?

— Eu îţi păzesc ceasul? Ţi l-o fi şutit vreun garson la cârciumă, că prea te fuduleai cu el!

Apoi, în ordinea firească a lucrurilor, i-a întors curul, pentru a-şi relua visul zoologic.

5

Soarta profesorului Emilian Diaconescu şi-a ilustrat nurii în 1926, dar preludiul data din 1925, când începuse să-i ţină seminariile – iar de la un timp şi cursurile – lui Gheorghe Brătianu, influentul său prieten liberal. Fiind prins cu treburi politice la Bucureşti, dar neîndurându-se să renunţe la catedra de la Universitatea din Iaşi, Brătianu a recurs la linia mijlocie românească. I-a încredinţat lui Diaconescu orele, dar în scripte a rămas el. Amical, fără să bată darabana.

Familiarizat, ca orice istoric, cu „arta exploatării situaţiilor prielnice" – cunoscută şi sub pseudonimul vulgar de „oportunism" –, Diaconescu a bătut fierul cât a fost cald. Ambiţiile sale profesionale nu puteau fi îngrădite de micul concubinaj cu un liceu, fie el de elită. În visele sale, se vedea autor de manuale de istorie, după care să înveţe alţii; nu el să înveţe după ale altora.

Dar, mai cu seamă, se închipuia aruncând flăcări de la tribuna Parlamentului – unde își propusese să ajungă la următoarele alegeri – ori semnând parteneriate cu alte țări, în calitate de ministru al Treburilor Externe.

Aspirații deplasate? Nicidecum, căci în afară de înzestrarea de istoric, fusese dăruit cu talentul de pamfletar. Dar nu cu un talent grobian – gen „ce mi-e bâta, ce mi-e condeiul" – cum aveau N.D. Cocea sau Pamfil Șeicaru. Nu, el era un ales al penei, un strateg al cuvântului, care știa când să bubuie cu tunurile Satirei, și când să înțepe cu stiletul Ironiei. Când umplea pagina, o galerie de voievozi cu steaguri, cușme de jder, pancarte și seminție prăjite îi scanda numele și-i huiduia pe adversari.

Dacă norocul își propune să te pască, te paște până la rădăcină. Anul 1925 l-a așezat pe profesorul Diaconescu pe-aceeași treaptă cu Heidegger; și el, aidoma celebrului său confrate, cuplându-se cu o studentă mai tânără cu două decenii. Generoasa lui profesie îl săruta pe chelie:

— Vezi, mon cher, avantajele de-a fi istoric? Dacă te plimbi cu lejeritate printre secole și milenii, două decenii sunt nimic!

Fata l-a așteptat într-o seară, după curs. Voia să-i arate câteva scrisori din anul 1822, prin care negustorii ieșeni se plângeau Pașei de focurile, jafurile și violurile înfăptuite de ieniceri. Atunci când turcalețiii, după ce căpăciseră Eteria grecească, nu se mai dădeau plecați din Moldova, „dedulcindu-se la hapcă". Tatăl ei – fost anticar, acum grav bolnav – ținea să le doneze, iar ea s-a gândit la dom' profesor, că pe altul mai luminat nu-l știa.

Dom'profesor – care nu era scutit de micile dezechilibre ale flăcăielii târzii – căută un reazim în ochii ei. Apoi, privirea îi alunecă pe sâni, de unde o extrase cu eforturi supraumane. Studenta – Elisabeta Bocman – ducea pe bolta zâmbetului un mărgăritar numit aluniță. Cu arma asta, ar putea îngenunchea armate, gândi istoricul. Umerii de poștaș i se ridicară, buzele

subțiri se îngroșară cu sânge, țârâiala de greiere castrat i se prefăcu într-o voce cu scârț, cum aveau pantofii șic în mers:

— Da, domniță, sunt interesat, extrem de interesat!

Era un octombrie care-și răsfira pletele arămii pe canapeaua lui septembrie. A luat-o de după umeri, fără să-l deranjeze că era mai înaltă. Dragostea șterge toate diferențele – de vârstă, de înălțime, de avere – mai puțin pe alea de religie.

Nu-și făcea procese de conștiință. Spre deosebire de Heidegger, el nu-și seducea studenta; căci, în scripte, orele de curs figurau în dreptul colegului Brătianu. Nu încălca nici o deontologie, deci.

Se pregătea să bată la porțile celui de-al patrulea deceniu de viață, iar Brătianu îi amintea regulat că-i trebuia nevastă. Una spirtoasă, capabilă să-i conducă motocicleta, în timp ce el se concentra în ataș asupra idealurilor care îl așteptau.

— Dragul meu, căsnicia nu-i cimitirul combinațiilor! Căsnicia e piftia care se încheagă, doar dacă bărbatul toarnă în ea un număr înțelept de pubisuri extraconjugale.

Elisabeta, fată săracă, părea să conducă bine motocicleta. Crăciunul l-au petrecut împreună la Florența, unde profesorul avea la dispoziție apartamentul unui confrate italian. Ca mulți alți mari patrioți români, Emilian Diaconescu alegea pentru concediu destinații din străinătate.

Zilele acelea, hulubite pe colinele florentine, zugrăveau prototipul vacanței. Pentru prima oară, profesorul nu mai învârtea pudibonderia ca pe o talangă națională, ci savura sacra nesimțire a dragostei. Pentru el, planeta avea ca emisfere jumătățile de poponeață ale fetei sale.

Au bătut bisericile – el admirând arta scăpată de îngeri pe pământ fără s-o spargă, ea aprinzând lumânări pentru însănătoșirea tatălui –, au bătut și restaurantele, remarcând că, după o vizită la mănăstirea amicului San Francesco, mergea un vino nobile di Montepulciano. Chelnerul turna doar de două degete – pentru ca vinul să danseze în pahar și să fie sorbit și pe nări – până ce profesorul i-a smuls sticla, a umplut paharul și l-a dat peste cap. Ce atâta fasoleală?

Într-un restaurant de lux – frecventat de amorezii săriți de prima și a doua tinerețe – au sorbit stridii cu sos échalote, înguindu-și buzele într-o manieră caraghioasă. Dar cine era îndreptățit să califice drept caraghioase gesturile unor ființe rulate de rut? De ce caraghioase, și nu sublime?

Pentru prima oară în viața sa mereu urcătoare, savantul vedea în erudiție o armă de seducție care suplinea până și parcimonia părului din cap. Ca un titular al catedrei de „Erotism istoric", i-a povestit studentei legenda potrivit căreia stridiile erau vulvele sirenelor. Aceste înaintașe ale feminismului îi târau pe naufragiați pe câte o insuliță discretă ca un separeu, unde trezirea la viață se făcea grație sus-pomenitului aliment bogat în substanțe întremătoare.

Îi îngrijeau cu atâta zel, încât erau luate de neveste. Divorțau însă curând, din cauza geloziei – ele fiind mai mereu plecate la naufragii –, dar și pentru că născeau copii cu malformații.

— Deci de asta se spune că stridia e alimentul iubirii! râdea Elisabeta, conștientă că stridia se găsea la ea. Totuși, sirenele se înmulțeau ca oamenii, sau prin icre?

— Uneori ca oamenii, alteori prin icre... După caz.

Bine zicea Cehov, că femeile nu-i uită pe cei care le-au făcut să râdă.

Seara, fata a adăugat la duzina de stridii sorbite în restaurant – câte una pentru fiecare lună a anului 1926 – o a 13-a.

Din stridiile acelea, deținutul Diaconescu avea să se hrănească uneori, în amarele lui naufragii din pușcăriile comuniste. De fapt, toate amintirile vacanțelor din străinătate aveau să-l alimenteze, ca niște borcane cu zacuscă poetică, păstrate în cămară.

În escapada lor florentină de Crăciun, Elisabeta i-a invocat pentru însănătoșirea tatălui pe toți titularii de biserici, inclusiv pe Rita – sfânta „cauzelor imposibile". Au mers cu un tren în fieful Ritei – la Cascia –, unde profesorul nu s-a rugat, fiindcă pentru el nu exista „cauză imposibilă".

La începutul lui 1926, TBC-ul l-a scos pe tatăl Elisabetei din scenă, dovadă că și Sfânta Rita avea limitele ei. Sau poate că

rezolva doar unele cazuri imposibile, fiindcă, dacă le-ar fi rezolvat pe toate, ele ar fi încetat să fie imposibile şi-atunci însăşi Rita ar fi devenit de prisos.

Îndrăgostitul Diaconescu nu regreta că-şi cunoscuse doar vag viitorul socru, dus spre cimitir de la Spitalul TBC Bârnova cu un car cu boi. N-a regretat, pentru că Elisabeta – confundându-l cu un sfânt pictat în bisericile florentine – tot aducea vorba de bani, pentru a-şi interna tatăl într-un sanatoriu din străinătate. Fără supărare, dar anticarul tuberculos era o investiţie proastă.

O investiţie bună era casa pe care şi-o ridica pe Bulevardul Carol, în locul deja cumpărat: nouă camere, două etaje, trei biblioteci, demisol, subsol, balcon... Şi patru băi cu patru toalete, câte una la fiecare nivel. Dacă ar fi locuit singur, i-ar fi trebuit patru găuri în fund pentru a se bucura simultan de ele.

După o scurtă perioadă de doliu de-un negru moderat, Elisabeta Bocman a devenit doamna Diaconescu.

6

Furtişagurile elevului Aurelian Leon ar fi dăinuit până la absolvirea liceului, dacă prietenul Moritz n-ar fi devenit un detectiv perspicace, la şcoala romanelor poliţiste, pe care le devora.

Tot dispărând valori de la un coleg sau altul, devenea improbabil ca toate să fi fost uitate la cârciumă sau aiurea. Umbrela cu mâner de bambus a lui Posner treacă-meargă, dar primusul – la care Silberstein fierbea vin şi-l vindea elevilor cu cana – unde să se fi tupilat? Dar busola lui Weinfeld, care indica în fiecare moment calea spre Ierusalim, cu o escală obligatorie la restaurantul Corso?

Devenea limpede că-n zonă acţiona unul care sfeterisea. Cine era, CINE? Băieţii se pândeau unul pe altul, ceea ce nu cadra cu filozofia liceului internat, bazată pe colegialitate prietenească.

Detectivul Moritz a deschis un dosar cu acest caz. Era, la urma urmei, o problemă de matematică; dar una care trebuia apucată de coadă, nu de cap. Mai pe românește, hoțul era cel care, dintre toți, se întindea la cheltuieli mai mult decât își permitea, că doar nu depunea la bancă banii căpătați pe lucrurile furate. În mod cert, acesta urma întocmai povața lui François Villon:

Din ban, alt ban n-o să răsară,
Deci risipiți-i cu plăcere,
Aveți urmași ca să vi-i ceară?
Cu bani furați, nu faci avere!

Fiindcă după o lună Moritz n-a remarcat pe cineva mai mână spartă ca de obicei, i-a venit a doua deducție: dar dacă hoțomanul nu achiziționa mărfuri vizibile cu banii din furăciuni, ci își procura servicii discrete?

Și care-ar fi acele servicii discrete, întrebate de prizonierul supus caznelor învățăturii, între zidurile unui liceu de băieți? Simplu: *serviciile fetelor mișcătoare*!

Ajuns în miezul problemei, Moritz a restrâns lista suspecților, eliminându-i pe cei mai răsăriți, care obțineau grațiile sexuale prin șarm, fără mijlocirea banilor. Urma să-și concentreze atenția pe boccii și pe timizi, care n-ar fi obținut un bob de femeie, fără să apeleze la chimir. Pe trupurile lor, va căuta urmele amorului de dată recentă. Acele urme erau probe incriminatoare.

Detectivul s-a pus pe tras cu ochiul la corpurile colegilor, în timpul spălării și îmbrăcării. O făcea fluierând un cântecel, să nu dea impresia de poponar.

Din pudoare de fiu al satului, Aurică își ferea goliciunea; dar într-o zi, colegul Moritz a scăpat din greșeală pe el, în sala de mese, blidul cu supă.

— Pfui, iartă-mă, frate! Ce căscat pot să fiu!

Pe când se curăța boscorodind la spălător, Moritz a intrat peste el. Dezbrăcat până la brâu, țărănușul etala pe piept un

set de vânătăi provenite din muşcături, iar pe omoplaţi o spuză de mici semilune – urme de unghii, intrate pasional în carne.

Acele trofee erau opera unei arzoaice. Una luată pe bani, că la crăcănatul ăsta doar moartea s-ar uita pe daiboj. Şi de unde să aibă bani un fute-vânt ca el?

Din furtişaguri! Doar din furtişaguri!

Suspectul a fost urmărit pas cu pas. Înainte de prima chermeză în târg, prilejuită de aniversarea lui Henry Goldring, băieţii – mai puţin Aurelian Leon, amărăştean cu acte – au făcut chetă, să cumpere un cadou. S-a adunat o sumă suficientă pentru doi butoni din aur, împletiţi – ca un sveter de mohair – în alb, trandafiriu şi galben. În mijlocul fiecărui giuvaer, trona un buric rubiniu.

Cadoul – dernier cri, în ţinuta masculină – i-a fost oferit sărbătoritului într-un separeu din restaurantul hotelului Binder. După aperitive, un chelner s-a înfiinţat plin de morgă, domnule Goldring, avem un pachet urgent pentru matale, iscăliţi aici, *s'il vous plaît.*

Destinatarul a luat pachetul de parc-ar fi conţinut o împletitură de ciumă, holeră şi sifilis, cu o pietricică de erizipel deasupra. L-a desfăcut, ferindu-şi privirea să nu orbească, în urma vreunei explozii.

Explozia a fost de frumuseţe. Cu suflarea mărunţită în pătrăţele de ciocolată, a luat bijuteriile în palmă. Tăcerea a fost spartă de cântecul prietenilor:

— Dacă vrei să fii profund,/ Bea paharul pân' la fund!

Ceea ce a şi făcut, urmat de toată şleahta. Numai Moritz Caufman îşi săruta platonic vinul, că detectivii nu beau în exerciţiul profesiunii. La rugăminţile mesenilor, sărbătoritul şi-a montat butonii la manşete.

— Cu asemenea giuvaeruri, nici o femeie nu-ţi rezistă! Poate doar femeia de serviciu de la liceul nostru, tanti Mariţa.

Petrecerea se lungea, antrenată de juneţea ficatului. Aniversatului i se urau cele cuvenite, dar mai ales cele necuvenite,

iar el ciocnea cu fiecare, etalându-şi butonii din aur împletit, cu rubin deasupra.

Mereu cu gândul la cele necuvenite, Silberstein a remarcat că pietricica din mijlocul fiecărui buton semăna cu ceva, irigată cu rubiniu cum era:

— Ia ghiciţi cu ce! Gândiţi-vă că vă pică taman întrebarea asta la proba orală a Examenului de Bacalaureat!

Ca viitor medic, Goldring a socotit că aducea cu un bob de sânge – poate nazal, poate virginal –, iar Leon, cu înclinaţia lui poetică, a remarcat asemănarea izbitoare cu un debut de ceartă între îndrăgostiţi... Rugat să-şi dea cu părerea, chelnerul s-a jurat că nu putea fi decât un strop de vin Montepulciano d'Abruzzo, din care mai avea câteva sticle pentru domnii elevi, la preţ prietenesc.

Cu un gest categoric, Silberstein a tranşat libertatea de expresie care – ca în toate democraţiile – ameninţa să degenereze:

— O să cădeţi în masă la bacalaureat. Vă pun o întrebare ajutătoare: ce e ăla „butonul dragostei"? Ce funcţionează ca un aparat de radio, pe care îl deschizi mângâios, dar hotărât, iar feminitatea începe să emită pe frecvenţele receptate de orice ureche bărbătească?

Răspunsul lui Silberstein a fost răsplătit cu aplauze. Moritz Caufman s-a ridicat în picioare, pentru a-i strânge cordial mâna. Venind vorba de butonul dragostei, l-a somat pe aniversat să-şi scoată butonii de la manşete, pentru a fi sfinţiţi cu agheazma iubirii – şampania. Că tocmai chelnerul se înfiinţase cu şase sticle de Montebello, sosite din Franţa, cu poştalionul de ora şase.

Înrouraţi cu stropi sacri de Montebello, butonii făceau turul mesei. Fiecare elev şi-a depus sărutul pe micul rubin, ca un zălog că va fi hărţuit de norocul în amor. Chelnerul a fost lăsat şi el să pupe, că şi lui îi plăceau treburile cu dublu şi triplu înţeles.

Bijuteriile au revenit la posesor, dar nesiguranţa alcoolică l-a împiedicat să nimerească găurile din manşete. Drept urmare,

au fost strecurați în buzunarul stâng al hainei, însoțiți de ochii vulturești ai lui Leon. Purtat de dinamica petrecerii, acesta ajunsese să ocupe locul din dreapta aniversatului.

Pe când ora trei se ciupea cu surata ei mai mare, flăcăii s-au îndurat să se ridice de la masă și să ia în piept cele șapte cărări care duceau spre liceu. Și fix când hainele erau trase pe corp, mâna lui Aurică s-a prelins în buzunarul lui Henry, a prins butonii și i-a deturnat spre propriul buzunar.

Pe drumul spre liceu, a rămas ca de obicei în urmă, chipurile să se deșerte într-un tufiș. Și tot ca de obicei, a zbughit-o la negustorul de lucruri furate, fără să știe că în urma sa era Moritz.

Detectiv adevărat, acesta își întipări adresa prăvăliei de lucruri furate și numele negustorului scris pe cutia poștală, unde Leon strecură butonii înveliți într-o hârtie pe care notase inițialele A. L.

A doua zi, butonii lui Henry Goldring intraseră în pământ.

— Să știi că mi-au căzut în restaurant! Ori mi i-a șparlit chelnerul, că prea se împrietenise cu noi.

Chelnerul s-a jurat că nu luase nimic.

Marți la prima oră, Moritz s-a înființat la ușa directorului Bădărău, care a vrut inițial să-l repeadă – la mine nu-i cafenea! –, dar apoi l-a ascultat mușcându-și cu sete căluțul mustății. După zece minute, pe sub chelia lucitoare ca un lac, gândurile înotau aidoma peștilor prevestitori de nenorocire.

L-a chemat în birou pe Diaconescu – cel mai spirtos profesor, fost căpitan în Războiul Balcanic din 1913 – și s-au sfătuit în șoaptă. Pe cheliile lor bocnă, crăpau copci pe unde ideile erau pescuite la mână:

— Emile, mergeți împreună la respectivul burtă-verde de pe strada Cuza Vodă, în chiar clipa asta! Dacă spusele elevului Caufman nu sunt baliverne – ce n-aș da să fie! –, avem de-a face cu un caz extrem de grav. Din 1895, de când liceul internat a luat ființă, nu s-a mai pomenit așa ceva.

Negustorul evreu i-a ascultat cu indiferență, admițând că da, mai primea lucrușoare de la elevi și studenți, că abilitățile

comerciale ale tineretului trebuiesc stimulate, dacă vrem să dezvoltăm economia națională. Când Moritz a scos câteva fotografii cu un grup de elevi, negustorul a pus degetul pe Leon, care i se recomandase Abraham Leibovici.

— Numele e fals? Pardon, eu nu-s organ de poliție, să legitimez persoane! Cum nu e treaba mea nici de unde provin marafeturile aduse la vânzare. În cazul de față, mi-am închipuit că erau câștigate la cărți. Că dacă-ți pierzi bișțarii la poker, îți joci pe urmă ceasul sau nevasta, sperând să treacă norocul iar de partea ta. Ceasuri mi s-au tot adus, neveste mai puțin. Deși am avut un caz, în timpul Războiului Mare, când un căpitan subțirel cu mustăcioară bălăioară...

Căpitanul în rezervă Diaconescu i-a scurtat vorba ca în linia întâi a frontului. Nu-l va reclama pentru trafic de obiecte ghibirdisite, cu condiția să vină martor în Consiliul Profesoral, care se va reuni de urgență mâine dimineață. I se cerea să-l recunoască pe cel din poză, atât.

A doua zi, orele de clasă au început la zece, nu la opt, întrucât în sala de consiliu a fost judecat elevul Leon, învinuit că fura de la colegi lucruri de preț pentru a le revinde.

Directorul nu i-a permis să se așeze, ceea ce l-a ajutat, căci pe verticală indignarea îi era mai convingătoare. Din start, i-a rugat pe domnii profesori să-i percheziționeze vestiarul, pentru a constata că nu avea nimic de ascuns.

— Neam de neamul meu n-a furat un capăt de ață! Provin dintr-o familie cu 12 copii, port ie tradițională la sărbători, sunt fiu al istoricului sat Cucuteni. Tata e învățător și are biblioteca înaltă cât Carpații, dar muncim și la câmp cu însuflețire. Pe toate le facem pentru propășirea valorilor naționale.

Fiu de preot, el însuși orator în continuu progres, profesorul Diaconescu trebuia să admită că fostul său elev preferat mânuia bine vorbele. Era potrivit de avocat, la cât de convingător mințea. Îi venea greu să și-l șteargă de la inimă. Se vedea în el pe sine, cel de odinioară – nesigur, rupt în cur, dar prin ruptură ieșindu-i coada ca un drapel de luptă.

La talentul cu care lăcrima, mai c-o să-i înmoaie pe profesorii chemați să-l condamne. Adevăru-i că nu puteai reuși în viață dacă nu știai să plângi. Marii eroi stăpâniseră această artă, în frunte cu Napoleon, care plânsese cu bulbuci la despărțirea de oștenii săi, înainte de plecarea în pișcotul ăla de insulă, Elba. Iar o țărancă suedeză a bocit atât de sclipitor când i-a răposat soțul sergent, că i-a aprins călcâiele lui Petru cel Mare, care-a luat-o de nevastă și-a făcut-o ditamai țarina Ecaterina Întâia a Rusiei.

Pentru a completa galeria plângăreților istorici, peste trei decenii, în a doua lui rundă din temnițele comuniste Diaconescu avea să afle că și Gheorghe Gheorghiu-Dej fusese înzestrat cu talentul de a vărsa lacrimi publice însoțite de muci pe măsură. Și că nu se sfia să-și deschidă robinetele la teatru, pe când viziona piesa *Apus de soare*, unde era vorba de colegul Ștefan cel Mare.

Profesorul își opri meditația despre oportunismul lacrimal. Ia să-i contemplăm bocetul micului pungaș, când o intra pe ușă evreul burtă-verde care îi prelua lucrurile manglite.

Cu un scârțâit perfect, ușa se deschise. Îmbrăcat în costum negru înfrumusețat de *Crucea Meritul Militar* din Marele Război, negustorul păși în sala de consiliu. Decorația fusese cumpărată de ocazie de la un student la Drept, dar nu se îndura s-o vândă mai departe. După cum se vedea, putea fi de folos.

Când comerciantul s-a pornit să răspundă întrebărilor venite din partea lui Diaconescu, umilința lacrimală a acuzatului s-a transformat în furie, ca și când ai stropi cu benzină un sentiment inflamabil și l-ai aprinde cu amnarul.

Leon nu nega că-l cunoștea pe negustor, la fel ca oricare elev care rămânea cu banii pe sponci și-și mai vindea câte un marafet, pentru a face bani de cinema. Da, odată i-a vândut un stilou găsit pe stradă, care nici nu scria bine, pentru că aterizase din buzunarul păgubașului fix în peniță.

Dar, peste toate, avea și el o curiozitate: admițând că ar fi furat, pe ce a cheltuit banii? Sau i-a depus la o bancă din Elveția?

Rumoarea de simpatie stârnită în sala de consiliu l-a scos din rezervă pe căpitanul Diaconescu şi l-a transformat în procuror. El nu era fraier cu sonerie, ca distinşii săi colegi. El îl cunoştea pe soldatul mincinos, că nu de pomană luptase la infanterie şi ieşise victorios în cinci din şapte asalturi la baionetă.

— Dezbrăcarea pân' la brâu! au ordonat buzele subţiate ca mătasea de pe stindardul de luptă. Jos vestonul şi cămaşa! Jos şi maioul!

Elevul s-a conformat, socotind că urmau câteva bice pe spatele gol, ca în Evul Mediu, şi cu asta povestea se încheia. Ca o fetişcană pudică, îşi încrucişă palmele peste pectorali, lăsându-şi descoperit restul corpului.

Greşeală strategică! Pe pielea muncită de soarele vacanţei de vară trona belşugul hieroglifelor de amor, lăsate de contactul cu Maricica-Marlène, cea plină de jăratec. Profesorii priveau corpul cu uşoară invidie, încercând să şi-o imagineze pe fiara care îşi înfipsese unghiile şi dinţii în carnea acelui fiu cam nereuşit al satului românesc.

— O fi una cu balcoane mari, cum e brazda la plugari? se întrebă profesorul de limba română Mihai Carp, statornic iubitor al folclorului, pe care îl cinstea prin dese trimiteri la glia strămoşească.

— Iată pe ce-ai zvârlit paralele din furtişaguri, stârpitură! Pe femei uşoare, că limbajul academic mă împiedică să le numesc de-a dreptul curve!

Cu o mişcare de campion la proba „ureche viteză", îl prinse de stânga şi, rulându-i-o ca pe o foaie de trabuc, îl sili să îngenuncheze. Părea un dresor sever, care-şi prepara maimuţa pentru un giumbuşluc.

În genunchi, sărmanul Leon dădu drumul unui plânset suficient pentru trei înmormântări şi-o incinerare. Era un plâns de calitate inferioară, dar unul sincer.

Contemplându-şi roadele muncii de anchetator, Diaconescu îşi dubla cu sânge zâmbitor buzele subţiri. Câştigase!

Hoţul şi-a scris plângând declaraţia. La două fraze, se oprea pentru a-şi struni mucii, care-i coborau ca ridurile de expresie.

Sentința și-a așteptat-o în curte, scrijelind – cu un cui găsit pe jos – o bucată dosită din zidul liceului. Știa că doar neciopliții ciopleau zidurile monumentelor – ca să arate posterității că au trecut pe acolo –, dar așa își elibera ura față de instituția care-l coborâse în genunchi. Înfipse cuiul în zid, cum i l-ar fi înfipt lui Diaconescu în inimă, și scrijeli: „A. L. – 20. 03. 1926".

Când a reintrat în sala de consiliu, procesul-verbal era formulat de profesorul cu scrisul cel mai citeț, Emilian Diaconescu. „Subsemnații, reuniți în conferință plenară și luând act de cazul de furt al elevului Leon Aurelian din clasa a VI-a modernă, am hotărât să-i aplicăm pedeapsa eliminării pentru totdeauna din liceul internat, luându-i și dreptul de a se prezenta la examen până în sesiunea din iunie 1927. Nu i se vor elibera actele până nu-și va despăgubi colegii furați cu suma totală de 50.000 de lei."

21 de semnături ca fuduliile de tauri pecetluiau condamnarea.

La ora 15, Aurică ieșea definitiv pe poarta liceului internat. A mers pe jos până acasă, 15 kilometri, gândindu-se ce-o să-i spună lui taică-său. De unde o să scoată 50.000 de lei?

Taică-său l-a închis trei zile în grajd fără hrană și apă, ca pe un ocnaș. Când nevasta a încercat să-i strecoare hoțului o strachină de borș, a suduit-o de i-au mers fulgii; el, care era un Ocean Pacific sătesc.

Apoi s-a zăvorât în odaie. Când popa Afteni a trimis dascălul să-l cheme la o țuică polemică, s-a scuzat politicos:

— Zi-i popii să mă pupe-n cur!

Era cătrănit și, pentru prima oară, își regreta duzina de băieți. Să se mai fi strecurat și câte-o fată printre ei, li s-ar mai fi castrat apucăturile barbare.

A lăsat să treacă o săptămână de calmare, apoi l-a legat pe Coșbuc la căruță și a luat iar drumul liceului. În poartă, l-a așteptat pe profesorul Diaconescu, care s-a ivit cu buzele subțiri ca hârtia unui proces-verbal de exmatriculare. Au schimbat două vorbe și s-au sprijinit de căruță. După un sfert de

ceas, au plecat împreună, pentru a continua discuția într-un loc tihnit.

Profesorul și-a uitat pe capra căruței prestanța academică, cerând să mâne el calul. Alura de birjar cu studii la Sorbona asmuțea claxoanele automobilelor, pe care le saluta stilat, ridicându-și pălăria de 500 de lei. Se simțea grozav, iar când Coșbuc – conform obiceiului său – a născut câțiva feți-frumoși de baligă, istoricului i s-a făcut un dor nebun de satul lui din Botoșani. Nu-și mai văzuse părinții de-un an încheiat. Ce rușine!

Coșbuc s-a oprit în poarta birtului La românul mondial, ținut în mahalaua Păcurari de-un fost elev de-al stăpânului său. Profesorul și-a scos pălăria, dezvelindu-și chelia, pe care învățătorul o privi ca pe un însemn al mintoșilor.

Patronul i-a așezat la cea mai bună masă, unde i-a servit cu țuică acompaniată de un borș epocal de cocoș. Uitând de fasoane, Diaconescu își deznodă cravata și se aruncă într-o rustică leorpăială.

Felul doi a fost alegerea învățătorului: fasole cu afumătură și murături. Știa că fasolea era leguma nostalgiei pentru emigranții de la sat la oraș și din România spre străinătate. Pentru români, fiecare boabă era șlefuită de bijutieri iscusiți din Anvers, toate marile sărbători – Ziua Regelui, Ziua Marii Uniri sau Ziua Iei – gravitând în jurul oalei care ne propulsa neamul pe căile civilizației.

Profesorul îl asculta vrăjit pe învățător, uitând că-l avea în față pe tatăl pungașului Aurelian Leon. Iar când acesta i-a spus că votează numai cu liberalii, l-a câștigat definitiv.

Totuși, ce paradox ca un român atât de potrivit pentru menirea de învățător la sat – mult mai importantă ca aceea de învățător sau chiar profesor la oraș – să nu-și poată educa propria odraslă! Abia când i-a pomenit că avea 12 copii – toți băieți – și-a dat seama că discuta cu un martir. În cazul ăsta, era explicabil ca unul să mai scape din frâu.

Îl compătimea, dar disciplina era disciplină! Cu părere de rău, dar în privința exmatriculării și a plății despăgubirii de 50.000 de lei nu mai era nimic de făcut. Hotărârea fusese luată,

procesul-verbal semnat. Tocmai Aurică, elevul lui preferat, să-l trădeze în halul ăsta...

— Să fure tocmai de la evrei, contrazicând regula conform căreia evreii fură de la românii neaoşi... Frate Costel, jidanii ne sug, ne sug, ne sug! Ne sug petrolul, ne sug seva copacilor, ne sug vlaga fecioarelor – pe care le îmbată cu promisiuni de căsătorie şi-apoi le silesc să-şi vândă trupul în sumbre lupanare! Jidanii dau la o parte viţeii, pentru a suge laptele din ugerul vacii, şi tot ei sug ţuica din pruna livezilor şi vinul din strugurele milenarelor noastre podgorii!

Temându-se să nu apară vreun jidan de sub masă care să-i sugă vinul, savantul îl dădu de duşcă. Îndată, muşcă dintr-o gogonea şi-şi şterse gura şi lacrimile cu mâneca hainei elegante. Era înfierbântat, amestecase vin cu ţuică şi patriotism.

— De ce a trebuit să fure de la târtani? Aşa procedează un fiu al satului? Dacă nu fura de la ei, treceam cu vederea. De ce n-a furat de la un musulman, că tot avem câţiva în şcoală?

Învăţătorul îşi privea bocancii, pe care glodul satului flirta cu cel al oraşului.

— Bine măcar că n-a aflat presa – controlată în cvasitotalitate de târtănime – c-ar fi ieşit o propagandă antiromânească, de n-am fi spălat-o cu toată apa Dunării. Atunci, l-aş fi arestat cu mâna mea, pentru trădarea intereselor naţionale!

Mai inspirat ca niciodată, Diaconescu nu-i mai vorbea ţăranului plin de bun-simţ din faţa sa, ci viitorilor colegi din Parlament:

— Liceul internat nu-i o simplă instituţie de învăţământ; ci un model al culturii româneşti! Aici s-au format mari bărbaţi ai neamului – matematicieni, lingvişti şi avocaţi –, aici învaţă elevi de origine română din Albania şi Grecia, bursieri ai statului nostru! Aici scriem istorie, căci una e să scrii istorie, şi alta e....

Profesorul făcu o pauză, înainte de a culmina:

— ... s-o mâzgăleşti!

Venite de la mesele din jur, aplauzele subliniau valoarea cuvântării. Învăţătorul l-a lăsat să-şi savureze succesul şi, cu

glas domol, a comandat papanași cu vin din soiul Tămâioasa Românească, pentru a îndulci spiritele.

După care i-a explicat că, pentru a plăti datoria de 50.000 de lei către colegii păgubiți de fiul său, trebuia să se împrumute de la un evreu din Târgu Frumos. Iar ăla i-ar lua atâtea dobânzi, de-ar fi silit să-și vândă și vaca, și calul Coșbuc. Cum s-ar zice, pedeapsa aplicată pramatiei de fecior tot pe-un jidan îl va îngrășa.

— Și-atunci, scuzați obrăznicia, da' nu cumva ne sucim în jurul cozii? Nu încurajăm mecanismul jidovesc de exploatare?

Istoricul fu cucerit de logică. De un asemenea sfătuitor va avea nevoie, când va fi ales în Parlamentul țării, nu de-un izmenit necopt la minte. Ceru de la birtaș o foaie de hârtie, scoase din buzunar stiloul său de argint și-l rugă pe fratele Leon să scrie o cerere, pe care tot el i-o dictă.

Era seară bine când au părăsit birtul La românul mondial.

Peste o lună, corpul profesoral, reunit iar în conferință plenară, a hotărât ca elevul Aurelian Leon să se poată totuși înscrie la alt liceu, încă din toamna anului 1926. Totodată, a fost scutit de plata despăgubirii de 50.000 de lei. Elevii păgubiți urmau să fie compensați la cerere, din fondul liceului internat, cu sume nominale între 1.000 și 10.000 de lei.

Nu a fost depusă nici o solicitare scrisă.

În decembrie 1933, când a fost ales în Circumscripția Ciurea, proaspătul deputat Diaconescu i-a trimis lui Constantin Leon solicitarea de a-i fi consilier, plătit cu parale bune. Bătrânul nu a fost capabil să răspundă ofertei, pentru banalul motiv că nu mai era în viață. Murise, cu trei ani înainte, de rușine tuberculoasă, în Spitalul Bârnova.

Din 1926 până a pus mâinile pe piept, învățătorul n-a mai schimbat o vorbă cu fiul său hoț, adeverind că-n lumea asta nu divorțează doar soț de soție, ci și soră de frate, unchi de nepot și tată de fiu.

7

La începutul lui octombrie 1926, în Cernăuți s-a organizat a doua sesiune a examenului de bacalaureat, cu o mică specială, peste 90% dintre candidați fiind minoritari, preponderent evrei. Picaseră în sesiunea din vară sau nu se prezentaseră, însă examenul trebuia trecut, altfel înscrierea la universitate era barată.

De cum s-a vestit că Traian Brăileanu va fi șeful comisiunii de examinare, s-a știut că se va lăsa cu buciume și jale. Profesor de sociologie la Universitatea din Cernăuți, Brăileanu își baza regimul de hrană pe jidovi. Nu făcea discriminări: pe cei fragezi îi prepara pe cărbuni, din oasele bătrânilor făcea borș sau răcituri cu usturoi.

Comisiunea condusă de el avea scopul nedeclarat de-a aerisi etnic învățământul superior, cât timp se tărăgăna instituirea acelui *numerus clausus*, care să facă jidănimea să nu mai intre-n universitatea statului ca-n sinagogă, ci conform proporției din populația țării. Erau 4,2% jidani pe plan național? Pe cale logică, exact 4,2% studenți de-ai lor să aibă acces în facultăți. Viața este matematică.

Dar, fiindcă *numerus clausus* legal întârzia, se impunea un *numerus clausus* mascat, care să-i trântească pe neaveniți la examenul de bacalaureat.

La proba scrisă, jidovii s-au strecurat cum le era obiceiul de lifte, că scrisul nu putea fi răsturnat cu cracii în sus. Bucuria le-a fost însă prematură, fiindcă la examenul oral – unde totul devenea discutabil – au căzut sfârtecați sub o ploaie de obuze.

Ehei, oralul era cheia examinării moderne, mai cu seamă când proba de istorie era susținută cu un patriot ca Emilian Diaconescu! Om politic liberal de viitor și profesor cu aspirațiuni universitare la liceul internat din Iași, el și-a îndeplinit magistral misiunea pentru care a fost înglobat în comisiune: trântirea jidănimii la examenul oral. De la guvern, i se șoptise în barbă:

— Pică-i, dar nu oricum! Pune-i să defileze în curul gol!

L-a lăsat pe fiecare examinat să vorbească, însă doar pentru a-i depista fisura din cunoştinţe. Acolo îşi strecura apoi sculele – pilind, lărgind, răsucind –, până când fisura se făcea bortă. Iar cu borte în cunoştinţe nu se putea promova.

Nu stăpânea unul istoria căilor ferate din România? Drept acolo insista, până ce candidatul, complet ameţit, îl confunda pe domnitorul Carol cu Alexandru cel Bun:

— Şi zici că Alexandru cel Bun a construit căi ferate în România? Doamne, pe asta n-am mai auzit-o!

Elevul pleca privirea.

— Este admisibil, domnule absolvent, să nu cunoşti istoria patriei dumitale? Ori eşti incapabil – iar universităţile nu-s pentru incapabili –, ori anume nu vrei s-o înveţi, socotind în forul interior că asta-i patrie de conjunctură, nu cea adevărată. Cine gândeşte aşa să-şi ia tălpăşiţa, că nu ne supărăm!

După ce şi-a mântuit treaba, istoricul a mers la restaurantul Weiss să ciugulească un şniţel vienez şi o felie de Sachertorte.

Nu i-a tihnit, că afară se stârnise un vacarm, de valsa şniţelul în farfurie. S-a apropiat de fereastră, gândindu-se că vreun accident de circulaţie era pricina agitaţiunii.

În stradă, o mulţime agita pumnii ca pe măciuci. Măi-măi-măi, aici părea mai mult ca un accident de circulaţie! Părea mai degrabă o demonstraţiune, care ameninţa să se lase cu jandarmi, victime pe caldarâm şi arestări.

Dar de ce s-o fi adunat mulţimea drept în faţa restaurantului? O fi cerând ca porţiile de şniţel să fie mai mari? Ciulindu-şi urechea pentru a descifra huiduielile, propriul nume îi ricoşă de timpan:

— Jos Diaconescu! Jos bacalaureatul! Jos pungaşul! Jos bacşişul!

Nu-i venea a crede. Aşadar, el era şniţelul! Fusese urmărit, pentru a fi luat la bani mărunţi, fiindcă trântise jidoveria la examenul oral de istorie. „Bacşiş"? El nu primea bacşiş, chelnerii primeau.

Era o gravă insultă, dar lezatul nu era el, ci statul român, care-l învestise în comisiunea de examinare. E drept, de la București i se sugerase o răsplată, că patria își recompensa fiul care nu doar preda istoria, ci o mai și scria.

Pentru că asta se petrecuse la Cernăuți, în sesiunea de bacalaureat încheiată azi, 7 octombrie 1926: se scrisese o filă de istorie. Și azi cu o filă, iar mâine cu alta – curând capitolul va fi gata, iar patria salubrizată.

Elevii, părinții și cetățenii adunați din solidaritate țineau să răzbune picarea bacalaureatului. 80% dintre evrei capotaseră, ceea ce, în ochii Cernăuțiului jidovit, era persecuție rasială.

Ospătarii serveau cu indiferență, că ăștia și de sfârșitul lumii își fac serviciul impecabil. Doar oberchelnerul se apropie ceremonios:

— Se pare că unii domni vă solicită prezența, în fața unității noastre. Să vă aduc bastonul și pălăria?

Afară, insultele cochetau cu sectorul fizic:

— *Diaconescu, hăi-hăi-hăi, / Are păr de două băi!*

Hei, toate până la chelie! Îi era și groază să se spele pe cap, să nu-și prăpădească puținul păr pe care-l mai avea. Degeaba i-o săruta Savetuca seara, numind-o „aureolă de om deștept", că tot îi frigea craniul.

Fir-ar să fie! Niște fute-vânt îl luau la refec pe el, căpitan de infanterie!? Pe el, care reprezenta la Cernăuți statul românesc? Pe el, o autoritate în exercițiul funcțiunii? Dacă se umpluse de glorie în Războiul Balcanic, seva descurca și-n Tărăboiul Iudaic. Toată târtănimea asta, care-și imagina că-l apuca pe Dumnezeu de barbă, își va găsi bacăul.

Abia a ieșit ca un viteaz pe ușă, că a și parat o lovitură de conservă cu pălăria cumpărată de pe Calea Victoriei din București. Bleah! Judecând după uleiul care-și adăuga luciul șiroit pe fetrul brun și panglica bej, fuseseră sardine înăuntru. Agresorii se prăpădeau de râs:

— Ce-i, tataie, ți s-a mânjit plapuma cheliei?

Ridică bastonul ca pe un sceptru voievodal, cerând tăcere. Trebuia să-și ilustreze știința oratorică, pentru a-i îmbrobodi

pe mitocani. Iar la urmă, va face o plângere frumoasă la poliție, ca incidentul să nu fie mușamalizat.

Când să deschidă gura, un obraznic i se propti în față. Și-l amintea, era unul căzut la examen. Nu l-ar fi reținut, dacă n-ar fi avut nume de personaj din revistele deocheate, în care mai arunca și el o căutătură, că istoricul bun trebuia să consulte toate scrierile epocii sale. Fallik!

Fallik, adjectiv derivat de la falus, însă cu doi de „l", să fie mai bârzoiet. David Fallik. Cu botul ca desfăcătorul de bere, semăna cu tapirul pe care-l fotografiase în grădina zoologică din Paris. Uită-te la el: mai falic decât Turnul Eiffel! Judecând după protăpire, avea de făcut ejaculări importante:

— Ați venit din vechiul regat să puneți întrebări anume să cadă elevii!

Poftim, ce-a înțeles el! Bre falus prost, un examinator de istoria României are exigențe sporite de la puii celor aciuați pe meleagurile noastre! Ei trebuie să demonstreze că dețin cunoștințele care le vin elevilor români pe cale genetică.

Înțelegi? S-a terminat cu Mica Vienă, cum vă alintați voi Cernăuțiul! Dacă vreți drepturi egale cu noi, demonstrați că știți mai multă carte ca absolvenții din Micul Paris, cum ne alintăm noi, românii adevărați, Bucureștiul! E la mintea cocoșului. Eu sunt român logic, din tată-n fiu; pe când tu ești român ilogic.

— Ascultă, fiule...

— Eu nu-s fiul matale și te-am ascultat destul!

Diaconescu detesta să i se adreseze cineva cu „matale".

— Eu nu-s „matale" cu matale!

— Noi știm mai multă carte decât elevii din vechiul regat și chiar decât profesorii ca *matale*.

Bre sulică, decât mine nu știe nimeni mai multă carte în Cernăuți, chiar dacă se spune că orașul are mai multe librării ca brutării. Dar de ce stătea la discuție? Avea Corneliu Zelea-Codreanu un sfat înțelept: „cu evreii să nu discuți, că te încalecă prin logică; cu ei, să treci direct la fapte."

Un părinte s-a găsit s-o facă oleacă pe psihologul:

— Matale eşti violator de minori!

De când e lumea, acuzaţia de viol – mai ales asupra minorilor – tulbură minţile:

— Jos violatorul de minori! Trăiască elevii violaţi!

Acuzatul zâmbea de sus. Oricât s-ar screme, puţopalmiştii ăştia nu-l puteau umili, că nu-i erau egali. În prostia lor, nu-şi dădeau seama de consecinţele pe care o să le suporte. Îi strigau în timpan, dar el avea timpanul călit de tunurile Războiului Balcanic. Mai vedem noi cine o să trăiască, şi cine nu! Mai vedem cine va fi „jos", şi cine „sus"!

O poacă parşivă i-a vârât în cap un stol de bondari. De undeva, a venit un şut în fund, urmat de o ploaie de scuipaţi care înfunda polemica în mahala. Cum pe-acolo trecea o birjă, s-a aruncat în ea din mers, dar huiduitorii s-au luat la întrecere cu calul.

— Dă-i, bre, bice!

Birjarul i-a aruncat peste umăr o privire care întreba ce căuta acolo unul care-i picase mușteriii la examenul de bacalaureat. Calul – care într-o viaţă anterioară fusese crab – alerga aproape lateral, făcând din examinator o pradă uşor de capturat. Un urmăritor i-a prins cravata din zbor şi-a început să strângă, scoţându-i la iveală limba ca o cravată secundară. Cu ultima forţă a strangulatului, profesorul lovi cu servieta burduşită cu fişele de examinare.

Zadarnic! De trăsură, elevii atârnau ciorchine. Cu coada ochiului, calul savura spectacolul în care profesorul era pedepsit de elevi. Într-o zi, poate va veni şi rândul lui să-l şfichiuiască pe birjarul înhămat.

— Huooooooo, Diaconescu!!!!

Vuietul îl îmbrăca într-un costum căptuşit cu spini. O lovitură dibace de box îl trânti pe caldarâm, punându-i măselele în trepidaţie. Capul i se cocea, baionetele coastelor îl străpungeau.

Lângă el, Fallik interpreta la clarinet cântece populare idiş. Un alt elev picat la examen – Beno Schächter – îi tăia cu foarfecele pălăria de fetru, până scoase din ea o kippa. I-o potrivi

pe creştet şi îl sili să spună rugăciunea *Shema, Israel.* Din zbor, un drac de cioară îi însemnă reverul cu o frază găinăţată din *Talmud.*

Alături, cu cea mai gingaşă expresie, calul de la birjă urina pe fişele de examinare împrăştiate din servietă.

Ca tacâmul să fie complet, din ghearele atacatorilor l-a salvat poliţistul Rottenberg, tot jidan. Şi, pentru ca umilinţa să fie cu dublu moţ, procurorul care-a semnat actul de arestare a capilor răutăţilor – în frunte cu Pulicovici ăla de Fallik – era tot un circumcis, pe nume Lazarus.

Nota de plată a golanilor avea de toate: ultraj asupra unei oficialităţi în exerciţiul funcţiunii, sechestrare, lovire, tentativă de omor... Trăiască picaţii la bacalaureat! Trăiască mulţi ani în puşcărie, să-şi dea acolo examenele orale şi anale!

Profesorul îşi netezea orgoliul şifonat. Fila de istorie va demonstra că puţopalmiştii îi făcuseră de fapt un imens serviciu publicitar. Confruntarea cu ei va fi redată şi umflată în gazete, se va vorbi de ea în Parlament... Jidovimea va încerca să facă din negru gri şi apoi alb, dar românii vor răsturna culorile, în virtutea dreptului garantat de glia natală. Guvernul îl va privi ca pe un erou, iar eroii erau bine remuneraţi.

În aceeaşi seară, gaşca fallikă – numărând 24 de puşlamale – a fost arestată în păr. Pentru început, acuzarea a cerut să li se ia dreptul de a se prezenta la examenul de bacalaureat în următoarele două sesiuni.

Pentru început.

8

Din pastelul rufos de octombrie, Obcinele Bucovinei rupeau câte o filă şi-o îndemnau să plutească peste întreaga fire. Ca de obicei, la orele prânzului, când prăvăliile trăgeau obloanele, Max Mătăsaru ieşea cu Deborah în landou, până la chioşcul

de ziare şi înapoi. Plimbarea îi rânduia gândurile, iar micuţa adormea tun.

Urma ziarul. Cum nu era omul unei idei fixe, nu avea nici ziar fix: lua ce-i venea la mână: când *Universul*, când *Dimineaţa*, când *Morgenblatt*-ul tipărit în Cernăuţi. Abonamentul gratuit care i se făcuse la *Oglinda Lumii*, în urma câştigării concursului de fotografii pentru gravide, era bun să afle ce ocupaţie mai avea planeta. Dar planeta lui era Câmpulung.

La întoarcere, o cotea pe la o ţărancă, de unde sălta două găleţi de apă, că-n târg apa scârţâia. Cu o mână împingea landoul, pe umărul paralel ducea o stinghie cu câte o găleată la fiecare capăt... Era o gimnastică bună pentru stimularea apetitului: acasă, Hanna pregătea prânzul.

Avea acum afacerea lui, separată de a tatei, cu care era într-o acerbă, dar falsă concurenţă:

— Tată, concurenţa e necesară, trebuie să-i laşi omului impresia că are de unde alege. Şi nu-i mai bine să-ţi fie concurent fiul, decât un străin care-ţi vrea falimentul?

Când un produs se prăfuia pe rafturile tatălui, trecea în vitrina fiului şi-şi găsea ursitul una-două. Prăvălia lui – numită „Planeta de porţelan" – îşi dezvelea forţa de atracţie. Bibelourile erau comandate de cuconetul local, după un ritual ţintuit în cuie: întâi erau mângâiate cu privirea în catalogul de pe tejghea, apoi cu mănuşa fină când sosea comanda şi la urmă acasă, în intimitate, cu palma goală. Erau obiecte de o fragilitate care îi asigura pe proprietari că lumea se făcea un loc tot mai cumsecade. N-ar fi mai mare păcatul să se facă ţăndări porţelanurile acelea, din cauza violenţei?

În landou, Deborah ţinea o cuvântare de bebeluş. Când avea o idee de subliniat, gesticula cu picioruşele, fericită ca odrasla unui ren.

În timp ce venea spre chioşc, Max a remarcat un flăcăiandru cum lăsa două teancuri de hârtii, trecute instantaneu sub tejghea de proprietar. Era băiatul de prăvălie al lui Erhan, antisemitul turbat care ţinea cârciuma de lângă gara principală.

Se apropie cu precauție, neobservat de chioșcarul care moșmondea un loc dosit pentru teancurile abia primite. Cu organul suplimentar al evreului trecut prin război, Max simțea răul ca pe un gaz mocnit de luptă. Negreșit, acelea nu erau pachete cu ziare. Pachete cu exploziv, mai degrabă.

Aparent cu gândul aiurea, ceru ziarul *Îndreptarea* și revista *Magazinul*, din care chioșcul primea un singur exemplar. Ca să vezi, unicul exemplar era în vitrină! Pe când proprietarul se contorsiona pentru a captura revista, Max își strecură capul pe fereastra coșmeliei. Zări imediat toptanele cu foi suspecte. Dintr-o mișcare, pescui una dintr-un teanc și alta din celălalt, apoi le strecură în buzunar.

În timp ce își plătea gazetele, îl testă pe chioșcar, cerându-i marfă de aia, primită adineauri de la băietanul zorit.

— Care băietan zorit?

— Cel de la crâșma lui Erhan.

— Aaaaa, flăcăul lui Erhan! A venit să-mi aducă o datorie de 5.000 de lei și niște plăcinte de la cucoana! V-aș servi, dar nu-s cușer.

Max nu insistă. Împinse landoul și plecă spre casă, uitând să se abată pentru a lua gălețile cu apă, care-l așteptau în curtea gospodinei cu fântână. Pe drum, tot pipăia furăciunile de la chioșc, luându-le drept texte și poze dintre cele destinate flăcăimii grăbite să prindă de coarne plugul sexualității.

Se înșela. Prima furăciune de la chioșc era o broșurică de 14 pagini la prețul de zece lei, intitulată *Agresiunea de la Cernăuți, din ziua de 7 octombrie 1926, împotriva profesorilor din Comisiunea No. 1 a Examenului de Bacalaureat.* O s-o citească mai târziu.

Cealaltă reprezenta un pamflet grafic, având ca personaj principal un organ sexual masculin cu o kippa în creștetul capului, care fugea de mânca pământul. Avea și de ce: un prezervativ verde îi ținea urma, strigând două distihuri: „*Când jidanul e prea Fallik, / Îl belim irevocabil!*“ și „*Cinste lui Diaconescu, / Mai român ca Eminescu!*“

Fallik? F-a-l-l-i-k, cu doi de „l“ și „k“ la urmă? Corect românește nu era „Falic“, derivat de la „falus“, care însemna o puță

mai importantă? Cât despre acest Diaconescu, ce să zică?! Părea om mare, el fiind și autorul broșurii despre agresiunea de la Cernăuți, din 7 octombrie.

Stați așa! Gata, s-a dumirit: toate ziarele vorbeau despre Diaconescu! Era acel profesor care, la examenul de bacalaureat din Cernăuți, o încasase tocmai din pricina lui Fallik! Ce amploare luau treburile! Bumbăcitul își răzbunase ofensa scriind un pamflet de 14 pagini, care inspirase o caricatură și două distihuri. Deie Domnul să nu urmeze și altceva, după caricatură!

Max simțea că pe absolventul acela smintit la curaj îl așteptau zile grele. Taman evreul Fallik s-a apucat să facă revoluție! Pentru oricare antisemit, numele lui era aur polemic.

Mai parcurse o dată titlul broșurii și caricatura, după care desfăcu *Îndreptarea* și află termenul procesului intentat celor din grupul Fallik: 10 noiembrie 1926.

Nu știa nimic despre bacalaureat, examen reintrodus în România cu un an înainte, în 1925. Părea o săritură cu prăjina intelectuală, dar dacă ducea la izbucniri atât de violente, el se felicita că se oprise cu studiile la timp. Prefera fără bacalaureat, dar pașnic și cu o meserie fără moarte. Și bine că nu avea trăsăturile fizice clasice ale evreului. Cu onduleurile blonde în păr, cu albastrul ochilor și cu căpșuna nestinsă pe buze, trecea ușor drept neamț.

Cele două strigături în versuri îi deschideau și lui pofta de a crea o rimă. Ia să vedem: „*Citind toate acestea, Max / Își spuse-adânc în sine: vacs!*"

Rămâie sănătoși toți zghihuiții ăștia, în lumea răfuielilor deștepte! El trebuia să se țină la distanță, mai ales că viețuia într-un loc sfânt pe harta antisemitismului! Că din Câmpulung suia Corneliu-Zelea Codreanu pe Muntele Rarău, să se reculeagă.

Săracul Codreanu! Călcase, pe când era țânc, într-un caca de-al lui Ștefan cel Mare conservat miraculos, și se credea nepot de voievozi.

Pentru un tinichigiu, care era și proprietar de magazin, Max gândise prea mult în ziua aceea. Grăbi pasul spre casă, unde ministrul Bucatelor – Hanna – îl aștepta cu oala cu borș de crap.

Înainte de-a se spăla pe mâini şi a-şi potoli foamea, încredinţă focului din sobă broşura care-l avea ca autor pe acel Diaconescu mai român ca Eminescu, fără să cunoască frământările inumane cu care fuseseră umplute cele 14 pagini.

9

Diaconescu găsea umflată cu pompa afirmaţia clasicului Paul-Louis Courier, cum că „dintotdeauna, pamfletele au schimbat faţa lumii" (*Pamfletul pamfletelor*, anul 1824). Însă, ca orice polemist adevărat, credea că acela pe care urma să-l scrie – despre tulburările din Cernăuţi – va schimba puţin faţa ţării.

Ştia cum să-şi graveze numele în marmora unui pamflet istoric, de felul lui „J'accuse" al tizului Émile Zola. Desigur, Zola fusese un jidănit, care dorise să-l scoată basma curată pe ofiţerul Alfred Dreyfus, implicat într-un caz de trădare a secretului militar francez, dar şi de la jidăniţi avem uneori ce învăţa.

Întors la Iaşi pe 14 octombrie, şi-a îmbrăţişat pe furate soţia, a dat peste cap două pahare cu vin din soiul 1.001, apoi şi-a scos din rastel armele de colonel al condeiului. Le-a şters de praf, le-a reglat cătarea, le-a pregătit de luptă.

Aflase că haimanalele ieşiseră pe cauţiune, după zece zile palide la zdup, iar familia lui Fallik îl angajase avocat pe profesorul Constantin Rădulescu, decanul curvelor în robă din Cernăuţi. Era clar, îşi râdeau de el.

Polemica brăzda ţara. Ziarele tăiate împrejur fluturau foile de examen cu elevii evrei picaţi în masă, acuzându-l pe Diaconescu de abuz în serviciu şi incitare la violenţă.

De cealaltă parte, gazetele româneşti demonstrau că-şi făcuse cu brio datoria, deducând totodată că agresiunea respectivă nu fusese spontană, ci premeditată de forţele antiromâneşti. Care, lovind în profesorul exemplar, loveau de fapt în statul nostru, exemplar şi el.

Ei bine, acele forțe distructive trebuiau deconspirate și trase la răspundere, nu elevii atacatori, care – scriau ziarele – „aveau prea mulți păstrăvi în sânge".

Pamfletul pe care Diaconescu se pregătea să-l scrie avea datoria patriotică de a-l înfunda la ocnă pe puradelul jidov stropșit la el și la țară. Înfundându-l pe Fallik, îi va administra o lecție târtănimii coapte, care dirijase acțiunea din spate.

Ca orice condeier cu har, era frământat de angoasa preludiului. Obuzele sarcasmului așteptau rânduite, tunurile satirei sclipeau la lună, vârful despicat al peniței scurma foaia albă. Cu ce să înceapă?

Ce-ar fi să zică povestea unui tapir de la grădina zoologică din Cernăuți, care, crezându-se inorog, a-nceput să umble teleleu Tănase și să împungă otova pe cine întâlnea?

Nu, nu mergea cu fabule. Lui îi trebuia ceva direct, să priceapă mintea gasteropodică a membrilor Frăției de Cruce, fiindcă avea nevoie de furia lor, de marșurile lor, de arta lor de a bate darabana și a trage cu pistolul.

Atenție, însă: ăștia erau pudici, deci fără trimiteri sexuale! N-aveau reținere să-ți facă oasele pilaf, dar dacă se împiedicau de o puțică, intrau în pământ și nu mai ieșeau.

Miezului nopții îi aluneca piciorul spre ziua de mâine. Elisabeta – Savetuca lui iubită – dormea, dezvelită de cămașa de noapte. Deschis de raze concentrice, anusul lumina generos, până la pagina care aștepta să fie umplută. Prins de vrajă, trandafirul vulvei clipocea îmbieri de velur, silindu-l pe profesor să îngenuncheze și să soarbă agheazma cvartetului de petale.

Ținut prea mult în lanț, gheizerul inspirației izbucni.

Pamfletul pleca de la o antiteză între doi elevi, cu care Diaconescu avusese de-a face. Ambilor le evaluase știința de carte, amândoi aveau pe conștiință fapte antisociale.

Unul – român cu palma bătucită de munca aspră – era țăran, provenit dintr-o familie numeroasă. În colțul opus, se fasolea un ovreiaș din Cernăuți, stricat de alcool și foliculină.

Românul se numea Aurelian Leon, iar jidanul – David Fallik. Dacă primul a fost pedepsit cu exmatricularea din toate școa-

lele, doar fiindcă a furat o haină veche să nu moară congelat, al doilea ce merita pentru că a insultat și pălmuit un profesor, a cărui singură „vină" fusese că-l examinase competent?

Leon și-a primit cu demnitate pedeapsa, fără să cerșească îndurare, pe când evreul și-a angajat avocat versat – român, spre rușinea lui! – pentru ca, prin tertipuri de tribunal, să scape de pedeapsa meritată.

Dar oare va reuși să scape, cum doreau forțele oculte care l-au împins spre violența sa, necugetată doar în aparență? Și ce scop aveau acele forțe, dacă nu prăbușirea țării, colapsul patriotismului, nimicirea identității naționale?

„Cazul de la Cernăuți privește ordinea și propășirea statului nostru. Numai o pedeapsă exemplară poate suprima consecințele grave la care altfel poate duce. Deocamdată, Justiția a pus în libertate pe agresori. Să se ia aminte!"

Semnat, Emilian Diaconescu, Iași, 15. 10. 1926.

Broșurica – scoasă la tipografia „Albina" din Iași – a fost multiplicată pe spezele sale, fiind apoi vândută cu zece lei exemplarul.

Îi dăduse ghes autorului să pună un titlu artistic, care să-l așeze în panteonul marilor voievozi ai slovei. Dar, cum Zola optase pentru sobrietate, părea înțelept să urmeze aceeași cale. Zola alesese un titlu scurt – *J'accuse!* –, dar Zola era Zola. Simplul său nume, așezat în capul unei scrieri, era o invitație la lectură.

Istoricul căuta ceva sobru, dar descriptiv, pentru că numele lui nu avea destulă notorietate să-l incite pe cititor. El avea prestigiu, nu și faimă. Nu putea scrie pe copertă *Profesorul pălmuit*, pentru că s-ar fi putut crede că era o comedie teatrală sau un libret de operetă.

Până la urmă, cu un oftat, s-a oprit la *Agresiunea de la Cernăuți, din ziua de 7 octombrie 1926, împotriva profesorilor din Comisiunea No. 1 a Examenului de Bacalaureat.* Nu suna spectaculos, dar se potrivea cu rigoarea lui. Cu un așa titlu, tot prostul înțelegea despre ce era vorba.

Dar cele mai multe speranţe şi le punea în final, căci – cum bine zicea latinul – *in cauda venenum* – veninul e în coadă.

„Să se ia aminte!"

Membrii Frăţiilor de Cruce au citit cu intonaţie, au cântat, s-au închinat şi au pupat sfinţii de pe icoane, că erau buni kisseri de icoane. La urmă, „au luat aminte" şi au încredinţat misiunea unui alt fiu vrednic al satului românesc: Nicolae Totu. Sau Netotu, cum îl mai tachinau.

Născut în Erbiceni, acesta studia Dreptul la Universitatea din Iaşi. Ca mulţi alţi devoratori de jidani, avea trăsături fizice iudaice, dominate de un nas avionat şi o privire unsă cu săpun, pe care dacă din greşeală călcai, gata erai.

Era irascibil încă de dimineaţă, când nu reuşea să-şi zvârcolească părul, condamnat la o soartă linsă. Viziona cu băieţii filme cu gangsteri, iar când pe ecran se trăgea cu gloanţe, trăgeau şi ei din gură – bum-bum, ţaca-ţaca, piuuuu! – într-un fel care amplifica acustica sălii de cinema.

Totu a citit de 25 de ori pamfletul care descria patimile lui Diaconescu la Cernăuţi. Bravul examinator fusese vânat prin urbe, hărţuit şi agresat. Vinovată era o adunătură jidovească, formată din elevii respinşi la examenul de bacalaureat şi din neamurile lor. În frunte, absolventul Fallik.

Fallik? Ce căuta în România cineva cu un asemenea nume scârbavnic? Ce păzea Serviciul de evidenţă a populaţiei?

La 10 noiembrie, Palatul de Justiţie din Cernăuţi a găzduit primul termen al procesului intentat celor care, atacându-l pe profesorul Diaconescu, atacaseră statul românesc.

Socotind că pe Fallik îl avantaja procesul pe teren propriu, Paul Iliescu – avocatul lui Diaconescu – a cerut strămutarea la tribunalul din Câmpulung, unde binefăcătorul aer de munte putea potoli spiritele înfierbântate.

Zghihuit de-un tren de noapte şi-un termos de cafea, Totu urmărea cu indignare desfăşurarea şedinţei, fără să priceapă că avocatul profesorului era cel care cerea strămutarea proce-

sului. Cum adică să se strămute procesul găştii lui Fallik la Câmpulung?

Oraşul Câmpulung – unde, în toamna lui 1923, avusese loc Congresul Ligii Apărării Naţional-Creştine – era aşezat la poalele Rarăului, acest Căpitan al Munţilor Carpaţi. Acolo venea camaradul Codreanu să-l caute pe Isus, la schitul călugărilor sau în colibe tâmplărite cu mâna Lui. Cât suferea El pentru soarta pădurilor aparţinând Bisericii care piereau pe Rarău sub securea jidănească, fiind date în administrare evreului Anhauh, blestemat fie-i numele cu sunet de vomă!

Dacă înţelepciunea universală stabilise că „totul avea o limită", atunci şi el, Totu, avea o limită, care fusese depăşită. El nu pupa hidra jidovească, că era kisser selectiv. El pupa drapelul, icoana Arhanghelului Mihai, mâna dreaptă a părinţilor şi pe soţia Vera. Şi nu permitea ca sfântul Câmpulung să fie întinat de procesul spurcatului Fallik.

La ieşirea din Palatul de Justiţie, se apropie de grupul acuzaţilor. Prin ceaţă, îi vedea felicitându-se pentru amânare şi strămutare, că prima regulă pentru a câştiga un proces fierbinte e să-l răceşti în etape.

Îi bătu amical umărul lui Fallik, şi-n timp ce nasolul se întorcea spre el, îi împănă maţele cu două gloanţe. Apoi, îşi trecu mâna prin păr, regretând a mia oară că nu-i era răzvrătit, îşi făcu semnul crucii şi îi întinse pistoletul poliţistului, care se apropiase în fugă:

— Eu mi-am făcut datoria de român! Cu evreii să nu discuţi, că te încalecă prin logică; cu ei, să treci direct la fapte!

Orice asasinat istoric e însoţit de un citat din clasici sau de o frază personală memorabilă. Un singur regret avea Totu, văzând mulţimea de ziarişti care-i nota cuvintele: că nu-şi luase sub haină ia tradiţională – cu romburi roşii şi negre –, strunită la mijlocel cu brâu negru de piele.

S-o poată horcăitorul descrie pe lumea cealaltă, fiindcă – aşa cum aflase la cursul de criminalistică – imaginea călăului se imprima pe retina victimei.

Anii 1927–1941: Gară? Duminică? Bagaj? Transnistria?

I

La 21 februarie 1927, nu s-a mai judecat în Câmpulung procesul lui Fallik, ci al ucigaşului său. 3.000 de avocaţi – patrioţi, oportunişti ori patrioţi oportunişti – s-au oferit să-l apere din oficiu pe Nicolae Totu.

Sub cotropirea miilor de *totali* – cum îşi ziceau suporterii lui Totu –, târgul era o cutie burduşită cu chibrituri creştine. Buciumele mugeau pe coamele munţilor beliţi de securea jidănească, în timp ce ziarele pur româneşti împădureau versantul opiniei publice care oxigena conştiinţa naţională. Omeniţi cu păstrăv afumat în cetină şi culcaţi în aşternut spălat la şipot, *totalii* au fost găzduiţi în casele celor convinşi că puritatea neamului se obţinea ca ţuica trecută prin alambic. Ziua, bocăneau strada mare cu marşuri; seara, făceau foc de tabără şi cântau imnuri.

Pentru activarea tuturor emoţiilor patriotice, fârtaţii de cruce i-au adus acuzatului ia de arpagic, pe care n-apucase s-o poarte în ziua când o împuşcase pe lifta ofensatoare a unui neam întreg. Era încheiată la gât cu şiret şi avea două şiruri verticale de romburi mari, negre şi roşii, îngânate de altele mici, cusute pe mâneci.

Evreii câmpulungeni trecuseră la regim nocturn. Îşi lăsau pleoapa oblonului peste ochiul caselor, atelierelor şi prăvăliilor, îşi comandau ferestre de rezervă. Pentru situaţia în care fuga devenea ultima soluţie, fiecare ascundea un garant al supravieţuirii pe care să-l ia cu sine: o bijuterie, un ceas de aur, un stilou.

În familia Abramovici, care umplea o casă gârbovă din ghebul gării, tatăl cânta la vioară, fiul mare la clarinet, iar prâslea la un contrabas mai înalt ca el. Micuțul visa la ziua când uriașul său instrument va fi substituit cu unul mai confortabil, dar cu performanțe egale:

— Tată, nu-i drept! De ce nu-i contrabasul meu cât o vioară sau barem cât o cobză?

Tatăl îi dădea dreptate: chiar nu s-a gândit nimeni că un contrabasist evreu rămânea fără instrumentul vital când era fugărit la vreun pogrom? Câte nu s-ar rezolva cu o *cobză bas*, în loc de contrabas!

În șura unde stăteau ghemuiți, bătrânul scoase creionașul pentru socoteli și schiță prima cobză bas din lume, cu care era mai mare dragul să fugi la subsuoară când unul te urmărea să te spintece.

Pâcla groazei acoperea orășelul. Se întinsese vestea că, în drum spre Câmpulung, *totalii* devastaseră alișverișurile evreiești, cu accent pe cârciumile care sminteau cerebralul neam românesc. Bașca se intersectaseră cu o seamă de nuntași jidani la Pașcani și le tocaseră carnea sarmale, cu accent pe miri. N-a fost cu supărare, că nuntă fără sarmale nu s-a pomenit în România.

Max Mătăsaru rezista greu închis în casă. Socotind că aspectul său blond era un camuflaj suficient, a înfofolit-o pe Deborah, cu intenția de-a ieși la plimbare pe strada principală. Copilului îi făcea bine aerul tare, iar el putea lua pulsul mulțimii. Hanna i-a căzut în genunchi:

— Degeaba ești blond, că lumea din târg te cunoaște și-o să te arate cu degetul. Vrei să se întâmple o nenorocire?

— Exagerațiuni...

— Gândește-te la fată! Nimic nu-i mai dureros pentru copil, ca tatăl umilit în fața sa.

— Deborah e-un mormoloc, nu știe ce-i umilința! Dacă eu o să primesc niscai dupaci, ea o să râdă cu poftă.

— Pe moment o să râdă, dar peste ani...

Cu argumentul acesta, l-a convins să stea acasă. Orgoliul de tată fusese trezit.

În săptămâna de dinaintea judecății, s-a întâmplat un miracol afumat în cetina discreției. De două ori pe zi, la Templul Mozaic Havre Gah din oraș s-au oficiat rugăciuni pentru ca Dumnezeu să le trimită gândul bun juraților care urmau să decidă deznodământul procesului. Să le trimită gândul bun și să-l declare nevinovat pe Nicolae Totu.

Așa era mai bine pentru liniștea evreilor din Câmpulung, din Moldova și din țară. Dacă Totu va fi declarat „vinovat" și va lua calea ocnei, atunci să vezi represalii din partea *totalilor*. Pe când, dacă naționaliștii vor primi satisfacțiunea pe care o cereau ca pe un drept al pământului, o să mai spargă două-trei prăvălii de amorul artei, o să mai împartă câteva bobârnace și se vor calma. Că natura umană nu rezistă mult cu pipota umflată.

De fapt, verdictul de achitare nu era nedrept. A vrut David Fallik să vadă ce se petrecea dacă trăgea zimbrul carpatin de barbișon? A văzut! Și-a făcut-o cu mâna lui, bașca i-a adus ponoase întregului neam evreiesc. Fallik era singurul vinovat de gloanțele încasate în burtă. Vrei să te sinucizi? Ești slobod s-o faci, dar nu-i vârî și pe alții în treaba ta.

Pentru întâia dată în lunga sa carieră, Dumnezeu îi vedea pe creștinii și pe evreii din România rugându-se pentru aceeași cauză: achitarea lui Totu. Era un început emoționant, care merita o lacrimă divină:

— Măi copii, vedeți că înțelegerea dintre voi nu e o simplă utopie inventată de mine?! Vedeți că antisemitismul poate fi transformat în obiect de tinichea?

Citise undeva că făcea bine la sănătate să plângi din când în când. Își șterse ochii cu batista cu monogramă și privi în sala de judecată din Câmpulung, unde un avocat plângea zbierat:

— Totu e copilul nostru drag! El merită nu condamnat, ci canonizat pentru totdeauna!

Dumnezeu tresări:

— Canonizat??? Du-te, mă, și te pișă! La câte probleme am cu sfinții, doar turbatul ăsta mai lipsește ca să iasă balamuc.

Fără să mai tărăgăneze, le trimise juraților gândul bun. După zece minute de deliberări, Totu a fost achitat, cu un scor de opt voturi „pentru" la două „împotrivă".

La urmă, Dumnezeu își notă numele „Nicolae Totu" în carnet și-l sublinie de două ori.

2

Grație talentului de aburitor, ilustrat de taică-său în beția cu Diaconescu, Aurelian Leon n-a rămas mult pe tușa școlară. A reușit să-și mute calabalâcul la Liceul Național încă din toamna lui 1926, dar zvonul că sfeterisea lucruri de la colegi l-a urmat ca o boală de piele. N-avea ce face: astfel de informații circulau liber între elevii de la școli diferite.

Asprul director-adjunct Virgil Marineanu avea și el informatori, că altfel nu putea struni turmele de iepuri ale elevilor. L-a acceptat pe hoț în ograda prestigioasei sale instituții, dar l-a potcovit cu o corigență la limba latină. Preventiv, să se știe la cine era degetul mijlociu.

Prea buimac de lecțiile primite de la viață în limba maternă, Leon nu le pricepea pe alea în limbi moarte. Oricum, era sigur că împărații romani reușiseră să stăpânească lumea întrebuințând limba latină ca armă de ucidere în masă. Cu așa ceva, se puteau nimici oștiri. Îți trebuia doar un pluton de trăgători latiniști de elită, ca directorul Marineanu. Care, de altfel, l-a și lăsat repetent, tot ca să se știe la cine era degetul mijlociu.

Încă un an pierdut! Mai bine ar fi refuzat să-l primească la Liceul Național, decât să-și bată joc de el. Leon avea impresia că timpul îi umbla cotonogit. Și mai era și criză economică mondială... Cum s-o scoată la capăt?

Toate i se întâmplau din cauza profesorului Diaconescu, care se găsise s-o facă pe pizdosul, tratându-l de hoț. De fapt, el nu furase nimic, fiindcă a lua de la un jidan reprezenta o manieră ocolită de impozitare. Iar impozitul era o manevră dumnezeiască, având ca scop supraviețuirea celor slabi, prin

redistribuirea purcoaielor de bani ale bogătanilor. Trebuia judecat cel mult pentru impozitare neoficială, nu pentru furt, şi nu merita exmatriculat.

Emilian Diaconescu o făcuse pe berbantul, dar la ce-i folosise? Umbla vorba că jidanii din Cernăuţi mi ţi-l fugăriseră prin oraş să-l fezandeze şi-i miruiseră chelia cu uleiul dintr-o conservă de sardine.

Data viitoare când îi va pupa pe jidani în cur, va trebui să fie cu o idee mai atent.

În plină criză economică mondială şi personală, Aurică a întrerupt şcoala, schimbând condeiul cu pensonul de pictat firme. A dat o probă de caligrafie şi a fost angajat la un meseriaş creştin.

Într-o zi, pe când potrivea culorile unui transatlantic ţanţoş sub firma „Adolf Caufman – Agentură şi comision", îl văzu trecând pe fostul lui coleg Moritz, mare student la Medicină, şi realiză că-i vopsea tocmai alişverişul lu' tac-su.

Ce plesnitură-n pălărie! Se pregătea să zvârle pensula şi să-şi ia câmpii, când s-a trezit strigat de meşter:

— Bre Aurică, ia trage o fugă până la Liceul Naţional, că vrea directorul să-ţi zică două vorbe!

Directorul-adjunct Marineanu îl aştepta în birou, cu o broşură în mână, rufoasă de la diversele secreţii provocate de lectură.

— Măi băiete, de ce nu mi-ai spus nimic de asta?

Leon privea morcovit coperta, pe care descifra doar primele cuvinte ale titlului: *Agresiunea de la Cernăuţi, din ziua de 7 octombrie 1926...*

Agresiune? După furt, îi puneau în cârcă o agresiune; lui, care nu fusese vreodată la Cernăuţi?

— Domnule director, dar eu la Cernăuţi, în viaţa mea...

— Vino să te cuprind, dragul meu!

Marineanu – care, de pe duna lui, decimase elevii cu gazele limbii latine – îl sărută, lăsându-i pe obraji un must patriotic în debut de fermentaţie. Plângea şi suspina.

Milos, Leon îi apucă batista din buzunarul de la piept, pentru a-l şterge, dar odată cu batista i se lipiră de mână şi câteva bancnote de 2.000 de lei. Le întinse profesorului, dar acesta i le îndesă în palmă:

— Ia-le, le meriţi, sunt ale tale!

Fu reînmatriculat imediat, cu taxa şcolară plătită până la terminarea liceului. Directorul se îngrijea să nu-i lipsească nimic. Dimineaţa, îi trimitea un covrig cald, iar în toamnă îi cumpără un palton cu guler de astrahan.

Explicaţia acestei răsturnări comportamentale se afla în întârzierea de un an cu care mitraliorul Marineanu citise pamfletul lui Emilian Diaconescu, despre evenimentele din octombrie 1926, de la Cernăuţi. Antiteza Leon-Fallik îl dăduse gata. Din broşură, aflase că Leon furase o haină peticită să nu mai zgribulească, iar pentru asta fusese pedepsit inuman...

Of, amarul ei de viaţă! Of, mama lor de jidani!

Reînmatricularea lui Leon atrăgea atenţia lingviştilor asupra a două lucruri. Unu: pamfletul valoros ieşea din cadrul său conjunctural, producând efecte peste timp, în cazul de faţă fericite. Doi: se cuvenea ca autorii de pamflete să mânuiască metaforele cu mare băgare de seamă, pentru că de multe ori cititorii nu se mai osteneau să le interpreteze, ci le luau în sensul lor propriu. Vezi furtul hainei peticite atribuit lui Leon; furtul se dorise o figură de stil, dar fusese interpretat „ad litteram" de scorţosul latinist.

De la noul său mentor, Aurelian a mai învăţat că, pentru a-i impresiona pe ceilalţi sau pentru a te strecura printr-o discuţie căreia nu-i faci faţă, ajunge să plasezi o cugetare, o vorbă de duh într-o limbă străină, de preferat în latină.

O maximă latinească, rostită la vremea ei, era *nec plus ultra*. Ea lua piuitul asistenţei, chiar dacă se potrivea în discuţie ca turta dulce la scrumbie. Cu cât era mai deplasată, cu atât părea mai subtilă.

Să mai îndrăznească cineva să afirme că latina era limbă moartă!

Leon îl înjurase la început pe profesorul latinist, dar dintre toţi acesta l-a ajutat cel mai mult ca elev. Intrat sub poala sa paternală, şi-a promovat bacalaureatul primul pe listă. Apoi, a fost încorporat la Regimentul 13 Dorobanţi din Iaşi, pentru stagiul militar obligatoriu, la infanterie. Condiţiile erau cam ca la liceul internat, plus mirosul din dormitor, care funcţiona ca un gaz greu de luptă.

Odată, la o inspecţie a generalului, i-a servit acestuia câteva replici latineşti impresionante, de s-a trezit apoi trimis la Şcoala de Ofiţeri în rezervă din Bacău. Hotărât lucru: armata română nu-şi permitea să rateze o *rara avis* ca Leon.

La şcoala de ofiţeri, Leon a fost împroprietărit cu porecla „Franţuzul", după ce un coleg s-a minunat cât de bine îi semăna faţa tunsă cu harta hexagonală a Franţei. „Franţuzul" suna cu multe trepte deasupra poreclei „Ţăranul", pe care o purtase un timp la liceul internat. Pe asemenea conducte curgea încrederea în sine.

A fost lăsat la vatră ca locotenent. Şi, cum avea o vârstă, iar cântecul de împerechere îi rămânea fără ecou, l-a rezolvat tradiţional, prin însurătoare. Şi-a cunoscut nevasta la un bal al fetelor abstinente, dar în alegere a contat profesiunea ei. Anuţa era învăţătoare, crescută sub poala Vasluiului.

Dacă în fixarea consoartei pentru mulţi bărbaţi dictează modelul matern, la Aurel s-a impus figura paternă. Învăţătorul Constantin Leon – plecat dintre vii în 1930 – avea asupra sa o înrâurire cu care nu se putuse lăuda în timpul vieţii. Tot ce Aurică făcea era pentru a-i spăla ruşinea. Luându-şi nevastă învăţătoare, spera să primească, odată şi odată, graţierea de la părintele care nu-i mai vorbise din anul 1926. Deşi mort, acesta era mai viu ca oricând.

Însurăţeii şi-au luat o cameră cu chirie pe strada Văscăuţeanu, lângă Parcul Copou şi teiul lui Eminescu. El dormea pe jos, soţia în pat. Aşa stabiliseră: să nu se culce prea des împreună, să nu-şi consume energia pe treburi trupeşti şi să fie nevoiţi să mănânce mai mult, pentru a şi-o reface. Ca la toţi tinerii, dorinţa mare trebuia împăcată cu banii puţini.

Curând, s-a înscris la Facultatea de Drept și, ca s-o mai dreagă cu paralele, a intrat mus pe puntea ziarului *Ziua*. Făcea corectură, scria reportaje din siajul crimelor pasionale, redacta știri auzite la radio...

Într-un asemenea mediu, condeiului îi cresc aripi. Printr-un coleg, a ajuns să debuteze cu versuri la *Adevărul literar și artistic*, ceea ce-l făcea oleacă de scriitor. Poezia de început avea o idee extinsă pe șapte strofe: dacă în U.S.A existau 11 localități pe nume Moscova, de ce americanii n-ar face duzina, trecându-și în patrimoniu și Moscova clasică, din Uniunea Sovietică? Rușilor le-ar pica bine americanizarea – printre altele, ar vedea că din porc nu se fac doar cârnați, ci și periuțe de dinți.

Era plătit ocazional, dar ocazionalul rămânea un ritm bun pentru un boboc de rață care ciugulea firele de iarbă ale meseriei. Într-o zi, un coleg l-a recomandat ca secretar de redacție la *Opinia*, într-un colectiv plin de evrei. Un pas înainte, că unde-s evrei, acolo e și progres, acolo sună și arginții.

Același copac, altă cracă: muncă de zi, salariu bilunar, concediu anual. Domnia cuvântului scris țesea relații, făcându-i pe politicieni și pe oamenii de afaceri să se gudure, căci cui nu-i plăcea reflectarea în gazetă, cine n-avea nevoie de un stilist pentru a-i creiona haina de carierist?! Presa era opera ziariștilor, cu care prietenia se întreținea cu o invitație la restaurant, cu un plic strecurat în buzunarul hainei, cu...

Dinspre cititor, liniștea era asigurată, că, dacă nu i se administrau știrile și reportajele medicamentoase la fiecare 24 de ore (uneori, la fiecare 12), puteau apărea complicații grave, adesea fatale.

Întreținând misterul în privința propriei persoane, Leon mai învăța o tehnică a reușitei în viață: aceea de a juca la două capete. Bunăoară, colegii de redacție știau că era evreu – născut Leon Abramovici –, dar că-și sucise numele, pentru a suna mai neaoș în gazetă.

Nimeni nu-l descosea – în fond, era treaba lui. Din când în când, își saluta cunoștințele, adresându-le bivalentul „Șalom creștinesc!"

La Regimentul 13, unde era periodic concentrat, scriptele îl luau de creştin. Deloc discreţi, cei de acolo voiau să ştie tot.

3

Deborah primea azil politic la bunici. A-nceput să treacă frontiera spre ei la patru ani, când în casă a apărut o gură care zbiera fără istov. Astrid! Dacă îi era foame, dacă avea scutecul zoaie sau dacă orice altceva, zbiera de zgâria varul de pe pereţi.

— În tribunele unui stadion cu 25.000 de locuri de-aş fi, şi tot aş auzi-o cum zbiară în pătuţul de acasă!

Astfel îşi portretiza Max Mătăsaru noua odraslă care, spre deziluzia lui, ţinea tot de ginta femeiască.

Deborah se confrunta cu stresul. De cum recepta ascuţişul primelor sunete de-ale surioarei, ţâşnea peste frontieră şi se preda în braţele bunicilor. Sătulă de sacul decibelic fără fund, rămânea uneori şi peste noapte.

Pe bunicul Mişu îl asocia cu pălăria neagră în contrast cu albul bărbii, cu prăvălia şi cu sinagoga pe care-o frecventa zilnic, dimineaţa şi seara. Era frumos la sinagogă: te rugai Domnului şi-n pauze perfectai afaceri. Sau invers: perfectai afaceri şi-n pauze te rugai Domnului să fie cu profit. Bunicul fără pălărie sau sinagogă ar fi fost un bunic ciopârţit.

— Lui Dumnezeu îi sare ţandăra când îi adresezi milogeli, explica el. Dacă îi prezinţi un plan de afaceri sau măcar o idee de dezvoltare, barba i se înfoaie şi pune şi El umărul!

Pe bunica Sara o asocia cu basmaua din jurul frunţii şi cu aspirinele – două arme de luptă împotriva migrenelor. Din vreme în vreme, o trimitea pe Deborah după praf de aspirine, ceea ce a născut în farmacistul Garai ispita de a-i vinde talc. Dacă bunica s-ar fi prins, escrocul ar fi dat vina pe neatenţie, dar nu s-a prins. Ori aspirina, ori talcul, totuna era pentru migrena ei, fidelă ca o căţeluşă. Bunica fără migrenă ar fi fost o bunică ciopârţită.

Era analfabetă. Își propusese să deprindă buchea odată cu Deborah, dar n-a mai fost cazul. În 1931, a suportat la clinica celebrului medic Haimovici din Cernăuți o operație de cataractă. Ce-a făcut celebrul, ce n-a făcut, cert e că pacienta a orbit la câteva zile după intervenție. Ca orice chirurg care-o sfeclise în malpraxis, celebrul s-a făcut că plouă, netrecându-i prin cap să-i înapoieze celei jefuite de vedere onorariul primit anticipat.

Această nesimțire l-a făcut pe Mișu Mătăsaru să spargă un bibelou de porțelan, reprezentând un pelican cu gușa cât buzunarele doctorului:

— Cum e posibil ? Trăim, oare, în pădure?

Așa s-ar fi zis. Bunica suferea prea mult și-a încercat să-l potolească:

— La nenorocirea pe care o pătimesc, îți arde de bani?

— Îmi arde, cum să nu-mi ardă, că banii au produs nenorocirea! Dacă măcelarul ăla n-ar fi atât de lacom, s-ar ocupa de mai puțini pacienți și n-ar mai opera cu ochii cârpiți de nesomn. E de datoria mea să-i dau o lecție.

Mișu Mătăsaru a pus mâna pe telefon, s-a recomandat secretarei doctorului Haimovici cu nume fals – Ștrul Rabinovici, toptangiu de coloniale – și a cerut o consultație urgentă.

— În vederea unei operații de cataractă, duduie! Vă rog să notați că țiu să achit în avans onorariul și sporul de urgență!

Secretara i-a cerut să aștepte un minuțel, pentru a transmite mesajul. Prin telefon, se auzea saliva oftalmologului debordând ca un puț de petrol.

— Domnul doctor este extrem de ocupat, însă pentru dumneavoastră își va face timp. Vă poate primi chiar mâine.

Negustorul a luat trenul până la Cernăuți, de unde o trăsură l-a preluat și l-a depus în fața clinicii, care era atât de mare, de ziceai că adăpostea cinci săli de concerte. A intrat și a închis pe dinăuntru ușa pe care scria „Dr. Haimovici – specialistul No. 1", întrebându-se legitim:

— Dacă No. 1 operează în asemenea hal, cum or fi operând No. 2 și No. 3?

No. 1 l-a întâmpinat cu un zâmbet şi o mână întinsă, dar a primit între picioare un genunchi devastator, care-a produs un clinchet argintiu, de unde Mişu a dedus că ţinea bani şi-n scrot. N-avea de unde să ştie că No. 1 suportase o intervenţie la prostată, că îi fuseseră extirpate testiculele, dar ceruse să i se umple punguţa cu două biluţe de metal. Aşa îşi fură foştii masculi dominanţi singuri căciula!

— Scuzaţi, dar aşa dau eu bună ziua! i-a explicat negustorul. Matale operezi cu picioarele, eu salut cu picioarele. Dacă n-ai înţeles salutul, pot să-l repet.

În spiritul politeţii bucovinene, l-a repetat, producând un nou clinchet argintiu.

Deşi meseriile diferă adesea radical între ele, deontologiile se rotesc în jurul unei singure axe a omeniei. În cuvinte puţine, bunicul lui Deborah i-a împrospătat doctorului câteva dintre lecţiile uitate. La urmă, acesta i-a returnat onorariul primit pentru operaţie, preţul biletului de tren, o diurnă corespunzătoare, alături de un spor de malpraxis. Şi a promis solemn să opereze mai puţin. Nu şi-a pus o clipă problema să reclame agresiunea la poliţie: ce să spună, că a primit un şut în boaşele false?

Şi-apoi, dacă omul a explicat civilizat că aşa saluta el, cum să-l denunţi? Totuşi, nu trăim în pădure.

De cum bunica şi-a prăpădit vederea, Deborah a trecut oficial în casa ei. Era mică, dar compensa la tejghea lipsa bunicului, când acesta pleca după marfă. Bifa într-un caiet vânzările şi primea ca plată un bănuţ al ei. Clienţii o găseau drăgălaşă, fiindcă aşa era.

Bătrâna oarbă o îndruma, atât cât putea s-o facă un bibelou familial în mărime naturală. Trebăluia în continuare în casa pe care o ştia şi fără ochi, până-ntr-o zi când, neştiind că trapa era trasă, a căzut în beci.

Cu două coaste fisurate, şi-a plâns de milă pedeapsa de a trăi doar din inerţie. Ca să-i aline durerea, Deborah s-a apucat să-i citească una şi alta, răsturnând clişeul bunicuţei care le umplea nepoţilor sufletul cu poveşti.

Interesant e că preferinţele bunicii nu s-au fixat pe subiecte potrivite mentalităţii sale, ci pe unele aparent imposibil de înghiţit. Îi plăcea mai cu seamă un foileton, care apărea vineri de vineri la chioşcul de ziare şi povestea ororile comise de Marele Inchizitor Torquemada. Lectura avea efectul unui pumn de vitamine:

— Brrrr, draga bunicii, da' ce-i mai prăjea pe ovreiaşi Grămadă ăsta!

Pentru ea, Torquemada a devenit Grămadă – un toptangiu irezistibil, care îi frigea pe evrei la grămadă. Când îi prăjea *en detail*, îl alinta Grămăjoară.

Uneori, Grămadă era demagog şi sublinia că execuţia se făcea doar în interesul celui fript – care avea şansa de a pleca din lumea asta purificat prin foc. Atunci, bătrâna îl numea ironic „dom' deputat" sau „dom' ministru":

— Uşurel, dom' deputat Grămadă, că s-a suit scroafa-n răchită!

Pe la al treilea episod al foiletonului, s-a întâmplat şi minunea: isprăvile toptangiului de pârjoluri au scăpat-o de migrene. În marea ei fericire, l-a alintat pe Torquemada „scumpul meu tămăduitor" şi i s-a dedicat cu toată fiinţa.

Prima lectură a fiecărei broşuri avea loc vineri dimineaţa, când Grămadă apărea ţanţoş la chioşcuri; apoi, în reluare, duminică şi marţi. Joi, când aşteptarea noului episod devenea supliciu, bunica recita din memorie fragmente anterioare, gesticulând prin casă:

— Autodafé: înalt al cerului şi scrum,
Sublim, fără hârtoape, îţi e cinstitul drum!
Păgâni, jidani nemernici, voi, mieluşeii mei,
O clipă de durere când vi se cere, ce-i?
Când Raiul vă aşteaptă cu-atâta fericire,
Mai facem caz acuma de-o candidă prăjire?

Într-adevăr, era de-a dreptul jenant să faci caz de o candidă prăjire.

În noaptea de joi spre vineri, somnul bătrânei era crestat de coşmaruri, în care frumosul prăjitor de evrei nu mai venea la întâlnire. Scâncea atunci, temându-se că va rămâne cu bezna inimii adăugată la cea a ochilor. Căci Sara Mătăsaru – mamă şi bunică trecută nu de una, ci de două menopauze şi jumătate– era pătrunsă până-n măduvă de vâlvătăile iubirii.

Vineri la prima oră, Deborah o tulea spre chioşc, de unde revenea cu foile care conţineau noile cruzimi semnate de şarmantul inchizitor. Bunica o aştepta cu ceaiul fierbinte şi cu urechile cât aripile unei mori din Castillia, gata să se învârtă după cum dicta vântul lecturii. Ah, Torquemada, incendiator de inimi caste!

Fiindcă nu era de paie, bunicul Mişu Mătăsaru orbea şi el, dar de gelozie. Ce avea Grămadă ăsta: o sabie şi-un amnar? De necaz, prefera să frecventeze cârciuma, întrucât la sinagogă se cam făcea haz de el.

Într-o zi, pentru a-i mai stinge din pasiune, Max Mătăsaru i-a spus mamei că Torquemada ar fi „*marrano*" – evreu convertit. Însă efectul a fost contrar celui scontat, ceea ce demonstra încă o dată că reacţiile unei femei îndrăgostite rămâneau imposibil de intuit. Simţind că dispărea şi ultima redută dintre ea şi Grămăjoară, Sara Mătăsaru s-a luminat:

— Eram sigură! Un alişveriş ca Inchiziţia al cui să fie, dacă nu al unui evreu?!

Schimbând macazul, Max şi-a luat deoparte tatăl:

— Las-o pe mama să fie fericită, învaţă de la ea arta de a trăi! Preferi s-o vezi plânsă, resemnată şi cu migrene? Pe deasupra, Torquemada e mort! Cum poţi fi gelos pe-un mort?

Ehei, care bărbat nu şi-ar dori să fie mort ca Torquemada?! Totuşi, bătrânul a lăsat baltă gelozia şi-a început din nou să meargă la sinagogă.

Sara rămăsese analfabetă, alături de alţi trei fraţi, pentru ca unul să poată învăţa carte şi să ajungă doctor. Apoi, patria ei a fost gospodăria. Prima ieşire din judeţ a fost la Cernăuţi, pentru operaţia aceea cu ghinion. Decât să stea ghemuită în scorbura ei întunecoasă, mai bine fericită între fantasme!

Într-o zi, foiletonul lui Torquemada a luat sfârşit, la fel ca tot ce este frumos pe lume. Dar Max, când pleca în călătorie, nu uita să-i cumpere tot ce-i pica în mână despre Marele Inchizitor şi Amant. Când mama a făcut 75 de ani, i-a adus piesa lui Victor Hugo despre Torquemada, în traducerea lui Avram Steuerman. O găsise la un anticar din Iaşi şi i-a citit-o chiar el, cu intonaţie.

Bătrâna strălucea, cum niciodată o bătrână nu mai fusese văzută strălucind.

Călătoriei de la Cernăuţi nu i-a fost dat să rămână singura din viaţa bunicii. A mai făcut una în Transnistria, în octombrie 1941, alături de toată evreimea deportată din Bucovina, şi numai Grămăjoară al ei a presărat aur peste umilinţe. Şi tot el, în Azilul din Moghilev, i-a injectat doza de morfină care-a însemnat începutul unei alte călătorii, ultima.

Morfină, moarte fină! La capătul drumului, Torquemada o aştepta cu mantie albă şi surâs în văpăi.

Scria, într-un număr al revistei *Oglinda Lumii* din 1926, că inventatorul Edison făgăduise omenirii un aparat graţie căruia viii ar putea să comunice cu morţii. N-a mai apucat să-l mesterească, dar lui Deborah i-ar fi plăcut grozav să poată lua legătura cu bunica. Şi să afle dacă l-a întâlnit într-adevăr pe Grămadă cel tandru, şi dacă bunicul l-a luat de guler, ori au stabilit un rabinic „ménage à trois", despre care auzise atât cuvinte de laudă, cât şi critici.

După război, s-a interesat despre aparatul lui Edison, până a fost acostată de un necunoscut, care i-a explicat c-o să plece rapid după bunică-sa dacă nu înceta cu propaganda mistică.

4

Emilian Diaconescu adunase atâtea aprecieri că, dac-ar fi fost hotel, ar fi primit lejer cinci stele. Era istoric, profesor universitar,

om politic, scriitor, căpitan în rezervă... Şi-i plăcea să fie numit „magistru".

Nu „maestru", ci „magistru" – cu rezonanţa cuvenită unui mag, care lumina şi în sfera judeţeană, şi în cea regională, şi în cea naţională. Ba şi pe la Leipzig şi Florenţa se auzise de dânsul.

Mandatul de deputat – „printre ţăranii mei" – a venit firesc. Alegătorii l-ar fi iubit, dar nu ştiau să manevreze iubirea; aşa că se mulţumeau să-şi scoată căciula de cum îi zăreau automobilul scormonind prin colbul creţ. Le venea bine să-l vadă ajuns departe pe unul de-al lor – unul care nu uitase calea de întoarcere spre sat.

Cum din vreme în vreme trecea pe la *Opinia* – ziar care nu se uita cine-i de stânga şi cine-i de dreapta – într-o zi s-a petrecut inevitabilul. A intrat pe centrul uşii, cu o pălărie care-i încuraja zestrea verticală de 1,65 metri, a salutat pe toată lumea şi s-a îndreptat spre biroul redactorului-şef C. R. Ghiulea, pentru o cioacă şi-o cafea.

După care, ca un bun psiholog, a trecut prin toate birourile. Fiecărui ziarist i-a strâns mâna dreaptă, apoi şi-a pus stânga deasupra, cum fac îndrăgostiţii cu picioarele, când se hulubesc prin somn. Ajuns în biroul secretarului de redacţie, s-a prezentat:

— Diaconescu!

— Leon!

— Mă bucur să vă cunosc, tinere cavaler al slovei scrise! V-am citit reportajele şi versurile, aveţi un condei rar. Felicitări!

— Sunteţi generos, domnule deputat! Cunoscându-vă standardele, adăugând că politicianul şi ziaristul trag la acelaşi jug democratic, nu mă pot simţi decât măgulit.

Ca mulţi alţii care partajaseră cândva o experienţă penibilă, păreau a se vedea pentru întâia oară. Nici măcar peste ani, când Leon îi va duce deţinutului Diaconescu merinde şi izmene la închisoare, nu vor aminti vreun pasaj din trecutul lor comun. Ce era de uitat nu trebuia repus pe masă.

Din noua lor compatibilitate, a ieşit un interviu captivant în gazetă:

— Care vă este secretul, magistre?

— Să spunem că am învăţat, în copilăria mea de ţăran, cum să mân boii pentru a ajunge la moară nu singur, ci laolaltă cu obştea pe care o slujesc.

— Cum v-aţi autocaracteriza, ca om care şi-a închinat viaţa atât studiului ştiinţific, cât şi binelui comun?

— Fiecare ştiinţă are orgoliul ei. Viaţa este chimie – susţine chimistul; viaţa este matematică – pretinde algebristul; viaţa este ospiciu – susţine medicul de boli nervoase; viaţa e un aparat în slujba timpului – proclamă ceasornicarul. Calitatea mea de istoric mă obligă să iau câte ceva din spusele fiecăruia.

— De ce aţi intrat în politică?

— Oare eu am intrat în politică sau (*n.r. râde copios*) politica a intrat în mine?

— Politica nefiind străină de compromis, poate că şi una, şi alta.

— Nu uitaţi că nu fac orice politică, ci pe a Partidului Naţional Liberal Brătianu. (*n.r. devine sobru*) Am considerat că sunt persoana potrivită să lupte pentru afirmarea valorilor liberale pe acest pământ frământat de intemperiile istoriei. Şi-apoi... (*n.r. pauză lungă, punctată cu oftaturi*)

— Şi-apoi?

— Şi-apoi, de acolo, din Parlament, pot lupta mai eficient împotriva pericolului bolşevic care ne paşte neamul.

— Consideraţi real acest pericol?

— Bolşevismul este cea mai mare ameninţare din toate câte au existat în istoria României şi a lumii. (*n.r. figura i se cătrăneşte*) Bolşevismul este barbarie şi birocraţie, este colapsul industriei şi otrăvirea agriculturii, este teroare şi siberie.

— De ce siberie?

— În Siberia, ţarismul îşi trimitea ieri adversarii; în Siberia, bolşevismul îşi deportează azi adversarii. Dacă îmi îngăduiţi o metaforă, Siberia este temperatura minus 40 de grade Celsius a democraţiei.

— Vă rugăm să adresaţi un gând cititorilor ziarului *Opinia*!

— Îi rog pe iubiţii cititori să nu uite că au o datorie faţă de românii din Transnistria, aflaţi sub jug moscovit. Într-o zi, cu ajutorul lui Dumnezeu şi al trimişilor săi pe Pământ, le vom permite şi lor să se bucure de soarele libertăţii.

— Credeţi că este posibil un asemenea deziderat?

— Cursul istoriei nu poate fi altul. Misia noastră e să veghem acest curs, ca să nu iasă din albie.

Când îţi iubeşti profesia, ea nu-ţi rămâne datoare. Discursurile parlamentare ale lui Diaconescu, interviurile şi mâinile strânse pe străzile oraşelor şi pe uliţele satelor erau în legătură cu chimirul său, care se rotunjea de fişicuri.

De-o vreme, se vindeau cu spor manualele lui şcolare de istorie. Le achiziţionau cu toptanul şcolile şi bibliotecile publice, le cumpărau cu paralâcul elevii. Aveau căutare în toată ţara, chiar şi la Cernăuţi, „oraşul cu mai multe librării ca brutării".

Vrei să treci bacalaureatul? Pentru asta, tinere absolvent, este necesar să cunoşti dumnezeieşte cele 184 de pagini din *Istoria românilor pentru candidaţii la bacalaureat*, scrisă de Emilian Diaconescu şi publicată la Editura Gutenberg din Iaşi.

Râdea pe înfundate. Încă o lecţie pe care le-o servise jidanilor fasoliţi din Cernăuţi. Să vadă cu toţii cine era el. Cum vă dezmierdaţi oraşul? „Mica Viană", „Micul Ierusalim"? Mă piş româneşte pe mica voastră Viena şi pe micul vostru Ierusalim!

Şi a venit şi ziua în care s-a mutat în casa cu două etaje din mijlocul Bulevardului Carol! Să deţii nouă odăi, patru băi, beci, trei biblioteci şi o grădiniţă cu o băncuţă pe care să meditezi seara, cu un păhărel de vinişor... Ce-şi putea dori mai mult românaşul? Doar la mansardă mai avea puţin de lucrat.

— Cum ai reuşit să-ţi ridici aşa un bunker, băftosule? Vrei să-l închiriezi, când o veni războiul? îl tachinau colegii.

— Am dat mâna cu Rothschild şi-am luat scabie de milionar.

— Asta nu cumva s-a întâmplat în 1926, când ai fost în Comisiunea de bacalaureat din Cernăuţi?

Deşi era conştient că la Cernăuţi scrisese, nu mâzgălise o pagină de istorie, nu-i plăcea s-o audă din gura altora. Uneori, când îşi lungea vinul pe banca din grădină, David Fallik îi apărea în faţă, ca şi când ar fi fost aievea. Bre Pulicovici, tare neinspirat ai mai fost! Tocmai spre mine ţi-ai găsit să-ţi slobozeşti toxinele!

Îl urâse, că fără ură nu putea scrie pamfletul magistral – de doar 14 pagini – care tranşase polemica dintre ei. Şi era conştient că el îi făcuse felul, nu Nicolae Totu.

Totu – care era un Fallik privit din capătul opus – fusese doar degetul care apăsase pe trăgaci. Onest ca orice justiţiar, acuzatul recunoscuse la proces că lectura pamfletului, scris de marele român Diaconescu, îl împinsese spre actul care scuturase România de o parte din colbul jidovesc. Ştia pe de rost ultimele fraze din broşură şi le recitase ca pe un poem patriotic, în faţa juraţilor:

— „Cazul de la Cernăuţi priveşte ordinea şi propăşirea statului nostru. Numai o pedeapsă exemplară poate suprima consecinţele grave la care altfel poate duce. Deocamdată, Justiţia a pus în libertate pe agresori. Să se ia aminte!"

Totu, în numele tuturor românilor, luase aminte. Şi – cu două gloanţe sfinte – îl ajutase să ia aminte şi pe Fallik. Dacă a murit, era o primă dovadă de bun-simţ din partea lui.

Autorul pamfletului ar fi trebuit să ia loc şi el în banca acuzaţilor, alături de Totu. Ar fi fost achitat, fără discuţie, şi-apoi ar fi fost aclamat ca erou. Dar simpla idee a procesului îi displăcea. Nu voia să aibă de-a face cu avocaţi şi juraţi. Locul lui era în linia a doua, de unde se conduceau – emoţional şi cerebral – marile atacuri care schimbau istoria.

La drept vorbind, Fallik fusese muza lui financiară. Evreii din România generau alişverişuri pentru trompele cu care sugeau vlaga neamului nostru? Iată că mai generau şi câte-un alişveriş răzleţ, în folosul câte unui român mintos!

Fusese o afacere perfectă pe multe planuri. Mai întâi, fără notorietatea câştigată prin Fallik, nu ar fi apucat să candideze la Deputaţi. Şi-apoi, vorbind strict negustoreşte, broşura aceea

incendiară nu fusese distribuită pe daiboj, ci se vânduse cu zece lei bucata, de câteva ori mai mult ca un ziar, care costa doi-trei lei. După atentat, preţul a fost redus la şase lei, dar – scăzând costurile tipografice şi de distribuţie – rămăsese pentru sufletul lui o sumă frumuşică.

De acord, se putea invoca în cazul de faţă o doză dublă, poate triplă de oportunism. Chiar şi Brătianu îl certase, fiind de părere că nu trebuia să-şi pună mintea cu un puţoi. Dar puteai fi bun istoric dacă nu ştiai să te serveşti de oportunism? Oportunism însemna tactică, iar a lupta fără tactică e ca a merge la femei fără sculă. Emilian Diaconescu = Emilian Oportunescu? Da, de ce nu!?

Dacă românii creştini îl priveau pe Totu ca pe un erou „martir al sufletului românesc", pentru jidani eroul-martir era Fallik. Îi ridicaseră şi-un monument, încă din 1930, în Cimitirul Evreiesc din Cernăuţi. Deosebirea dintre ei era nesemnificativă: primul erou-martir îl omorâse pe-al doilea erou-martir.

Fallik fusese şi eroul său. Suna straniu, dar acesta era adevărul istoric. Voia să roage pe cineva să pună câteva pietricele pe locul lui de veci – Parcela 4, Numărul 406 –, că tot nu se încumeta să se arate prin Cernăuţi. Şi va ţine, cândva, un minut de reculegere.

Că veni vorba: ce noimă aveau minutele de reculegere? S-a consemnat vreodată cazul cuiva care, într-adevăr, s-a recules pe parcursul acelui minut invocat pe toate meridianele? Dacă răspunsul e da, în ce-a constat reculegerea? Care-i instrumentul ei de măsură?

Adunaţi toate minutele de reculegere aruncate aiurea şi-o să vedeţi cum oamenii îşi bat joc de timp. Şi-apoi se plâng că nu le ajunge.

Bine îl sfătuise Brătianu! De când cariera îi luase avânt, dragostea conjugală devenise o piftie care rămânea închegată fiindcă ştia să pună-n ea un număr înţelept de pubisuri extraconjugale.

De la băieţii din Parlament prinsese gustul, apoi şi-l întreţinuse singur, că nimic nu mergea mai bine ca un sân de june,

când a doua zi te aşteptau cuvântări esenţiale pentru bunul mers al ţării. Viaţa îl compensa, ajutându-l să-şi scoată pârleala pentru anii dobitoci de travaliu la masa de studiu.

În decembrie 1937, s-a ales cu un nou mandat de deputat, că-n România, dacă te pricopseai cu un mandat, venea automat şi-al doilea. Savurându-şi succesul, a socotit că se făcuse timpul pentru un copil. Îl tot amânase, să fie gata casa, dar acum toate erau rânduite pe poliţă. Chiar şi Savetuca lui scumpă debutase ca profesor de istorie, la Liceul de Fete, unde el îi găsise post. Liceul de Fete... Mai sigur între fete, decât între puşlamalele de băieţi, cărora li se scula inoportun.

Îşi dădea silinţa, dar în zadar. Oare i se botezase sperma cu apă, ca vinul din cârciumile ovreieşti? Sau i se lenevise şi aţipea, în drum spre globul de cristal din pântecele în care i se ghicea viitorul, sub forma urmaşului jinduit?

Nici un medic român nu-i dădea de capăt, iar la medicii jidani nu apela din principiu. A fost necesar să dea o fugă la o somitate din Geneva, care le-a administrat câte un tratament: ei – bizuit pe injecţii; lui – pe hapuri minune.

Grea bătălia, mare izbânda! Sarcina soţiei a compensat frustrarea provocată de curmarea bruscă a activităţii sale politice, venită prin decretul-lege care dizolva toate partidele. Dar pentru un viitor tată de vârstă tomnatică, astfel de şocuri doar urzică, nu mai electrocutează.

Anul 1938 şi l-a consolat cu munca la catedră şi cu paza burţii în care-i îmbobocea urmaşul, de parcă duşmani ascunşi intenţionau să-l şterpelească şi să-l vândă mai departe. Lucra mult acasă, reuşind să termine un alt manual şcolar – *Istoria modernă şi contemporană pentru clasa a şaptea* –, din care iarăşi a scos arginţi cristalini.

În 1952, când mandatul de parlamentar avea să i se transforme în mandat de arestare, fişa sa biografică menţiona că „se ocupase cu editarea de cărţi didactice, difuzate datorită situaţiei sale politice, pentru a realiza mari profituri." Portret completat de *Referatul de arestare*: „cât a activat în PNL, a căutat să-şi facă avere, urmărind numai scopuri personale."

A parcurs anul 1939 împingând o covată pe roți, prin preajma teiului patronat de poetul Eminescu în Parcul Copou, aflat la câțiva pași de casă. Se umplea de fericire uitându-se la zgâmboiul pufos care moștenise gura fructată a mamei. De la el o să moștenească mintea și arta de a trăi.

— Pufi, dă-i lui tati un pusi! se maimuțărea el, extrăgându-l din landou ca pe un semn de exclamare între parantezele brațelor.

Pe plan profesional, a hotărât să se întoarcă la clasici, că doar ei îi puteau decolora gândurile despre situația politică din țară. Și, dacă pentru un compozitor clasicii erau Bach și Brahms, iar pentru un sculptor – Michelangelo și Rodin, pentru un istoric român, clasicul nu putea fi decât Ștefan cel Mare.

Puternică marcă, Ștefan cel Mare! Era alifie care ungea inima română – făcând-o mai fierbinte și mai catifelată –, era casă de modă pentru purtătorii de simțire națională! Practic, nu puteai fi bun român fără să apelezi la firma „Ștefan cel Mare & fiii".

— Înapoi la clasicii mușatini! a sunat toastul magistrului, în vara lui 1939, la austera masă între prieteni, prilejuită de apariția studiului *Bătăliile lui Ștefan Vodă pentru tronul Moldovei.*

Fiind superstițios, încerca să-și asocieze fiul cu marele voievod. Să te naști în același an cu un studiu strălucit de-al tatălui tău despre Ștefan nu putea fi decât de bun augur. Era ca și când te-ar aștepta la poarta maternității caleașca lui, era ca și când acesta și-ar despica harbuzul aurei și ți-ar da câteva felii. Era Ștefan mare? Atunci nici finul său, Raul Diaconescu, n-avea cum să rămână mic.

— Pufi, dă-i lui tati un pusi!

În fericirea lui, tatăl pierdea din vedere că alintul și porecla bat adesea numele real. Nu-i plină lumea de Bebe, Puiu, Juju, Pufi și Pusi? Mai ales Pusi era periculos, chiar dacă fusese pus în circulație pe când limba engleză nu avea căutare în România. Pe atunci, „pusi" era departe de sexualul „pussy" de acum și însemna, conform dicționarului limbii române, o nevinovată „sărutare".

Potriveala istoriei a vrut ca Ştefan cel Mare să nu rămână singurul naş al lui Pufi. Anul său de naştere, 1939, aducea afirmarea mondială a unei alte mari simpatii de-a lui tati: Hitler. În septembrie, războiul a fost declarat.

— Să vezi ce lecţie de istorie îi va preda lumii la tablă! Abia ăsta e un profesor de istorie care îmbină teoria cu practica!

Atât de tare îl simpatiza profesorul pe Führer, că i-ar fi cerut şi lui un pusi pe care, indiscutabil, l-ar fi primit.

5

Mândria *Opiniei* nu stătea doar în acurateţea şi promptitudinea informaţiilor care, împletite cu scriitura metaforică, fentau cenzura aspră, dar lipsită de fler pentru fineţuri. Mândria *Opiniei* se baza şi pe tehnologie, mai exact pe tipografia cu rotativă modernă, în faţa căreia orice profesionist al cuvântului tipărit înghiţea în sec. Nu era o surpriză, ţinând cont că ziarul aparţinea fraţilor Damsker – doi tipografi şi-un medic –, care auzeau orice strigăt nou din domeniul presei.

Când s-a înfipt la putere guvernul legionar şi apariţia *Opiniei* a fost trasă pe dreapta, trioul de fraţi nu s-a îngrijorat. Pierdeau bani, dar când eşti om de afaceri, iei în calcul asemenea accidente, care n-aveau cum să dureze. Îi disecaseră pe legionari, care nu erau în stare să se guverneze pe ei înşişi, darămite să se ocupe de o ţară. Şi nu orice ţară, ci România; şi nu pe orice timp, ci înainte de război; şi nu orice război, ci unul cu ambiţii mondiale.

Dacă se înfundă o cale financiară, altele se desfundă. Cine n-avea nevoie de o tipografie, în vremuri când comenzile de stat se împleteau cu alea particulare? Drept urmare, ziariştii – mobilizaţi de secretarul de redacţie Aurelian Leon – au fost reconvertiţi la tipărirea cărţilor şi afişelor de propagandă.

Lui Leon – duşman pe faţă al chiulului – i se ghicea de departe grupa sanguină a lui Israel, chiar dacă devenea alunecos în

preajma subiectului. Nu lipsea de la serviciu decât pentru a da curs convocărilor militare; căci, fiind ofiţer în rezervă, ştia că ţara se apăra şi cu pana, şi cu armele tradiţionale.

Angajaţii munceau cu drag şi spor, dar tocmai în această atmosferă le-a fost scris fraţilor Damsker să-şi dea cu firma-n cap. Într-o percheziţie nocturnă, poliţia a năvălit peste activitatea tipografică, dovedind că – sub aparenţa blajină – se imprima material de propagandă, care atenta la siguranţa statului. În ţăcănit de arme şi somaţii, scrierile bolşevice şi publicitatea marxist-leninistă ieşeau la iveală ca boarfele murdare.

— Mâinile sus! Faţa la perete! Goliţi-vă buzunarele!

Cu obidă patriotică, agenţii comisarului Octav Vizitiu împleteau înjurăturile religioase cu cele familiale şi sexuale.

— Mai repede, fute-v-ar Isus să vă fută!

După tămbălăul scotocirii – soldat cu captura unui vraf de jeguri –, în tipografie s-a lăsat o linişte care umbla cu papuci de catifea.

— Mă miram eu s-aveţi tipografie şi să n-o folosiţi la jidănisme! Ia uite ce afiş avem aici: „Moldoveni, bizuiţi-vă pe umanismul biruitor al marelui Stalin!"

Ca un toreador cu pânza lui roşie, comisarul Vizitiu zghihuia o imagine în care Stalin ţinea la piept cu un braţ un copil, cu celălalt braţ întinzându-i o tartină marxist-leninistă. Micuţul – cu un ochi la tartină şi altul la Stalin – era pândit de riscul strabismului divergent.

— Lasă-i pe jidani slobozi într-o tipografie şi ghici ce-o să le clocească rotativa! rosti comisarul, dezvăluindu-şi parţial pregătirea de filozof.

— Domnule comisar, afişul n-a fost tipărit la noi! Se poate dovedi cu uşurinţă!

— Cum te cheamă pe matale, domnu' Gogoman?

— Aurelian Leon, dar îmi puteţi spune Gogoman, dacă preferaţi. Ideea este că....

— Pe mine să nu mă iei cu şmecherii jidoveşti, că eu mi-s din Dorohoi! Am trăit între capsomani şi gogomani, şi ştiu ce le poate pielea de drac.

Comisarul Vizitiu ura discuţiile lungi. Percheziţia găsise şi matriţa afişului, aşa că trebuia pus punct. Tipărirea avusese

loc în tipografie, procesul-verbal de percheziție era întocmit... Frații Damsker tăceau. Să fi multiplicat vreun salariat materialul propagandistic, în lipsa lor? Să se fi infiltrat comuniști în redacție?

Imposibil! Leon – om de încredere, care avea un spor de leafă pentru vigilență – i-ar fi avertizat.

— V-ați înghițit limba? Asta vă este stirpea: când asurzitoare, când mută. Semnați procesul-verbal, că și răbdarea mea are o limită! Toate pe Pământ au o limită!

Mințea. De fapt, nimic nu are limită pe Pământ.

Până una-alta, tot gașcalionul, cu patronii în frunte, fu aliniat și arestat. Duba poliției aștepta afară, în spiritul recunoscutei ospitalități românești.

Vizitiu avea metodele sale de lucru. După câteva zile de masaj facial, costal și genital – zis și platoul *Coaie, coaste & muie*–, frații Damsker au recunoscut tot. N-aveau cale de întors: până și din birourile proprii le fuseseră extrase afișe – cine le băgase acolo, cum și când? – care proclamau idealuri sovietice.

Ce să mai spună în apărarea lor? Au fost de acord să renunțe la tipografie, în schimbul ușurării de acuzații.

După alte două-trei zile, au fost eliberați și ziariștii. Mai puțin Leon gură-mare, care a fost păstrat zece zile la beci, unde Vizitiu i-a administrat delicatesele de pe platoul care-l făcuse celebru.

Bine spuseseră frații Damsker când apariția *Opiniei* fusese suspendată de guvernul legionar: „Cine n-avea nevoie de o tipografie, în vremuri când comenzile de stat se împleteau cu alea particulare?"

Poftim răspunsul: chiar legionarii aveau nevoie. Imediat ce tipografia le-a intrat în ogradă, au pus-o la treabă în folosul propriei propagande, care-i înarma pe sfinți cu mitraliere și pe îngeri cu pistoale.

Totuși, profesionalismul lui Leon n-a trecut neobservat. Abia i s-au zvântat vânătăile lăsate de interviul cu Vizitiu, că a și

primit oferta de a trece la nou-înființatul ziar *Prutul*. Și nu oricum, ci ca prim-redactor.

Începea să-i placă șefia, fie ea și mică. Înainte ca Henry Kissinger să constate că „puterea e cel mai eficace afrodisiac", o constata el. Dacă puterea e la tine, fuți pe oricine, în toate sensurile pe care acest verb generos le are în limba română și-n toate limbile Universului.

Prutul era naționalist, dar cum branșa nu mai avea de unde să-și aleagă ziariștii, a recurs la cei buni și disponibili, indiferent de convingerile lor politice. Athanasie Gheorghiu – proprietarul ziarului – conta pe românul adevărat Leon, iar acesta constata cât de profitabil era să-ți ții fleanca și să fii considerat când evreu, când creștin. Chiar dacă aveai fruntea sexului descoperită – cum o avea el –, era bine să ții aproape o glugă de piele, pentru orice eventualitate.

Din când în când, prim-redactorul participa la concentrări în Regimentul 13 Infanterie de care aparținea. Făcea tot posibilul ca ele să-și merite numele și să fie cât mai concentrate, astfel încât să poată reveni iute în redacție.

— Dacă e să-mi servesc patria, prefer ca armă condeiul, le explica el colegilor.

La aptitudinile sale gazetărești apela tot mai des Emilian Diaconescu, care publica ocazional articole istorice în *Prutul*. Îl vizita în noua redacție, unde Leon îl invita să-și dezbrace stilul de straiele grele, pentru a-i conferi accesibilitatea pretinsă de jurnalistică.

— Stilul gazetăresc trebuie să se deplaseze cu gleznă fină, magistre! Vă rog să refaceți articolul, puteți mai mult!

Într-o seară, Diaconescu l-a invitat acasă. Au stat în grădiniță, au băut vin din soiul 1.001 și au ascultat cum greierii cântau de se cutremura firea.

Înainte de război, oamenii prevăzători își făceau provizii cu de toate, inclusiv cu poezie.

6

Deborah a auzit chemarea băieților imediat ce-a sărit de pragul celor 13 ani ca de un *bar mitzvah* al fetelor. Inițiată de căprițele mai mari, și-a privit cu viu tremolo prima scurgere, primele firișoare și primele indicii ale unei expansiuni mamare, care n-avea să se astâmpere prea curând.

Autoexigența sa căzuse de acord cu o reclamă de pe prima pagină a *Universului*, unde se decreta că „orice femeie care nu-și scoate în evidență frumusețea este de compătimit". Ea nu voia să fie compătimită. Când trecea pe stradă, cu bucle ca de felinar aprins, bărbații nu încetau să se holbeze și femeile să șușotească.

Câteodată, își plimba oglinda între picioare, pentru a se convinge că era și-acolo roșcată, de la soarele de interior al feminității.

Din păcate, Mama Natură mai dă rateuri la reglaje. În cazul său, lumina pletelor își aruncase lucșii până pe chip, unde lăsase o spuză pistruiată, de care băieții nu păreau încântați. Erau stropi de neglijență, scăpați peste caietul unde frumusețea își rezolvase temele impecabil.

Murea de ciudă. Să aibă pistrui tocmai ea, viitoarea damă fatală, care o să-i atragă pe bărbați, apoi o să-i respingă, până s-or sinucide pe capete! Iar la urmă, dintre supraviețuitori, o să-și aleagă unul; hai, doi; fie, trei; dar nu mai mult de patru. Unde se mai pomenise starletă cu pistrui?

Pentru a se descotorosi de calamitatea facială, a apelat la vrăjitorul local. La spițerul Garai, un evreu ungur, halatul era imaculat, dar numai halatul. Fără să clipească, i-a dat vestea cea mare:

— Am ce vă trebuie, ciuliți bine urechea, auziți ceva?

Se auzea doar clopotul bisericii sunând în legea lui.

— Precis clopotul trebuie să-l auziți. El anunță trecerea pistruilor în neființă. Scoateți părăluțele și poftiți cutia cu alifia!

Spițerul i-a vândut un preparat cu doi la sută mercur, care garanta decesul instantaneu al invadatorilor faciali.

Din păcate, pistruii nu făceau parte din stirpea celor care să predea uşor armele, chiar dacă, în primă fază, s-au retras sub o cuvertură stacojie, întinsă pe toată faţa. Pe dedesubt însă, au pornit clocirea unor procese neplăcute, culminate cu scoaterea la suprafaţă a unei supe, care-i opărea şi mânca insuportabil obrajii.

Deborah suferea oribil, dar continua să se dea conştiincios cu alifia care-i terciuia faţa. Nu putea ieşi din cuvântul farmacistului.

Când a ajuns la şcoală, profesoara de limba română a trimis-o urgent la cabinetul medical. Cu chiu, cu vai, după două săptămâni de tratament susţinut, efectele alifiei au dispărut. Nu şi pistruii, care străluceau mai însufleţit ca oricând.

Turba ca o adolescentă cu frumuseţea trasă pe sfoară. Farmacistul Garai a privit-o cu indiferenţă, explicându-i că nu alifia lui era vinovată, ci pH-ul ei. Să-şi rectifice pH-ul, după aia mai discutăm. Avea ceva şi pentru pH, într-o cutiuţă care costa...

Cum sărmana nu ajunsese la lecţia despre pH, a optat pentru calea paşnică a fondului de ten, cumpărat tot de la farmacistul Garai – cu o mică reducere, pentru că deja îi era clientă fidelă.

Deborah era neobişnuit de independentă pentru o fată de vârsta ei, mai ales de când tatăl îi era ocupat să adune fonduri pentru a emigra în Palestina. Acolo unde intenţiona să ia în arendă o plantaţie de portocali, căci mai divine fructe ca portocalele nu întâlneai pe faţa Pământului. Ca să facă bani repede, acceptase să monteze ferestre Bisericii Ortodoxe din Câmpulung şi să refacă tinichigeria. Lucra sub acoperire, ca un spion, căci dacă aflau legionarii că un jidan spurca sălaşul lui Isus, se lăsa cu răstigniri.

Cum scăpa de la şcoală, Deborah trecea în fugă pe la părinţi, apoi se oprea la bunici, unde ajuta la magazin, avea grijă de orbul bunicii şi-şi făcea lecţiile. Bunicul pleca pe seară să se parfumeze cu rachiu şi revenea curentat la somn. Trei camere

aveau bătrânii, dar ea prefera ca pat soba, care-i purta visele spre temperatura de fierbere.

O deranja tergiversarea numită adolescență. Ea se dorea direct femeie, și nu orice femeie. Ingenua – madona fasolită, care-și strâmba privirea la prima vorbă cu două înțelesuri – era istorie. Ea se voia Greta Garbo, cu mâna stângă pe volan și cu dreapta pe schimbătorul de viteze al copilotului.

După ce își găta treburile în gospodărie, își pilea sprâncenele pentru ca privirea să scape de vamă, se dădea cu ruj și-și pleca buza inferioară, într-o expresie de nesupunere îmbietoare:

— Cavalere, vino de mă îmblânzește, dacă te ține jucărica!

Pe marea Greta Garbo o descoperise la cinematograful de la Casa de cultură, unde mergea la sfârșit de săptămână, cu mica simbrie căpătată de la bunic pentru ajutorul oferit la tejghea. Se așeza mereu în primul rând, unde erau locurile cele mai bune. Știa asta chiar de la bunicul, care se plângea:

— Muncesc de-o viață întreagă, și tot mai am până s-ajung în primul rând la sinagogă!

Cum teoria sinagogii nu se aplica la cinema, copila constata că scaunele de lângă ea rămâneau goale, în afară de situațiile când sala se umplea. Oare oamenii din Câmpulung își știau lungul nasului și stăteau departe de primul rând? Altă explicație nu găsea.

Pe ecran, actorii sărutau sincronizându-și rotirea capetelor, pentru ca rezultatul să fie lung și fluid. De la un punct încolo, se auzea câte un „plici" bogat în vitamine și minerale, și, dac-ar fi stat cineva cu o sticlă dedesubt, ar fi umplut-o. Păreau greu de dobândit tainele sărutului și-n mod sigur actorii luau lecții de la profesori în sărutologie. Mai văzuse îmbinări ale buzelor și-n revistă, dar acolo lipsea producția de vitamine și minerale.

Tot privind pe ecranul cinematografului, a simțit în câteva rânduri cum buzele i se modelau. Dacă „box cu umbra" se chema antrenamentul unui boxeur cu un adversar imaginar, „sărut cu umbra" se putea numi modul în care ea se antrena.

Trecând curând de această fază, s-a ivit nevoia unui partener, pentru a exersa primele mișcări. Mai întâi, a recurs la serviciile

surioarei Astrid, pe care a mituit-o cu un castron cu căpşune, dar fetiţa s-a pus pe zbierat când s-a trezit cu o limbă străină în gură.

După aceea, a apelat la un băiat sfios, fugit cu familia din Borşa, în urma unui pogrom ceva mai cumsecade, care lăsase evreimea vie, mulţumindu-se să-i pârjolească prăvăliile şi casele. O mulţime de pribegi au apărut în Câmpulung – trenţăroşi, dar prea demni ca să întindă mâna –, iar solidaritatea evreiască, abilă în fineţuri psihologice, colecta bani şi-i ruga să-i primească. Nu era pomană – urât cuvânt! –, ci o investiţie, pe care comunitatea o plasa persoanelor cu potenţial.

Pe sfios îl chema Solomon, dar ea îl alinta Solo, pentru că era un singuratic. Taică-su, învăţător, mergea din casă în casă, oferindu-se să predea ebraica şi să-i prepare pe băieţi pentru *bar mitzvah.*

Solo avea buze frumoase, pe care nu le uza cu vorbirea, şi era mană cerească, fiindcă pupa de-ţi lua maul. A fost cobaiul ei. Nu se întâlneau fără caiete sub braţ, pentru că oficial se ajutau la lecţii, ceea ce nu era o minciună. Tot lecţii se numeau şi alea, că fără ştiinţa sărutului, n-ai ce căuta în sistemul nostru planetar.

În septembrie 1940, înainte de-a începe noul an şcolar, Solo i-a făcut cadou un caiet, fin la filă şi legat în piele. Să-l aibă pentru sufletul ei, să-şi noteze gândurile şi impresiile. Lui Deborah, care abia aştepta să intre în clasa a patra gimnazială, i s-au umezit ochii. În spatele gestului, stătea un efort financiar care-l putea deşela pe-un sărăntoc.

Pentru ea, şcoala era un cuptor ca al bunicii, unde se încălzea şi visa. Până într-o zi, când a găsit cuptorul închis. Era cumva de aşteptat, fiindcă încă din prima zi a noului an şcolar, evreicele fuseseră aşezate în ultimele bănci. Între ele şi restul clasei fusese lăsat gol un rând ameninţător ca un şanţ.

— Gata cu egalitatea, aleluia! Jidancele, la locul lor!

Colegele – multe dintre ele prietene încă de la grădiniţă – stăteau cu spatele. Locul ocheadelor era ocupat de căutături

chiorâșe, cuvântul cald lăsase loc vorbei smucite. La catedră, profesoarele comandau lagărul de învățătură forțată.

— Dacă nu vă convine, plecați în Palestina! Ce căutați în țara noastră?

În pauze, un cântecel era repetat în cor, până ieșea cu scrâșnituri:

— Căci tâlharii și jidanii
Ne tot sug, ne sug mereu,
Ne-au supt sângele și banii,
Din Suceava la Vișeu.

La a doua strofă, mesajul corului era subliniat cu un pamflet dansant, care amesteca îndrăcit genunchi, glezne și antebrațe. Așa i-o fi venit cândva omului ideea mecanismului bielă-manivelă...

Într-un rând, pentru că viteza pamfletului dansant slăbea vigilența colectivă, s-a prins și ea în joc, împreună cu cea mai bună prietenă evreică, Henrietta Birnberg. Au jucat și-au cântat laolaltă cu fetele refrenul despre tâlharii și jidanii specialiști în supt și, cum nimeni nu le-a observat infiltrarea, și-au zis că acela o fi fost efectul de orbire a urii, de care auziseră discutându-se.

Deși trebuia să doară, a fost o izbăvire când, peste două săptămâni, n-a mai fost primită în școală. Venise decretul îndelung așteptat: concubinajul ciorpandeilor jidani cu învățământul românesc lua sfârșit. Odată cu el, hărțuiala colegelor creștine prin cântece și dansuri pe ruta Suceava-Vișeu.

La câteva zile după ce școala a fost deparazitată de evrei, liniștitul ștetl Câmpulung s-a trezit aglomerat cu evreii forțați – în urma altui decret – să părăsească satele în care locuiseră. La poarta lui Max Mătăsaru, s-a înființat o vacă, având la grumaz o sfoară cu doi oameni la capăt. În urmă, un cal trăgea, numai el știa cum, o căruță umplută cu vârf.

Berta Fiterman – soră de-a bunicii, văduvă din satul Breaza – cerea găzduire cu Iancu, băiatul ei. Nu puteai să-i alungi. S-au

instalat în şopronul pentru marfă din curte, unde era loc destul, că marfa se rărise.

Iancu era ditamai bărbatul de 26 de ani, dar pentru Deborah calificativul de „băiat" i-l aducea mai aproape. Era medic, terminase facultatea la Cluj, şi-şi urma stagiul militar la Roman. Îşi luase permisie, s-o ajute pe mama la mutat, şi purta uniforma de sublocotenent, ceea ce pentru Deborah însemna o apoplexie la fiecare sfert de oră. Când îl vedea, se sufoca, iar acest gen de cazną putea fi stins într-un singur fel.

Din decembrie, Iancu a fost demobilizat, alături de tot elementul iudaic din armată. Uniforma a declarat-o uzată şi a păstrat-o, contra cost, că prindea bine la casa omului. Într-o zi, înainte de a merge la sinagogă, a surprins-o pe Deborah dându-şi cu fond de ten peste pistrui:

— Rău faci că-i acoperi! Pistruii îţi dau personalitate şi te fac mai fainã!

— Să ştii că am şi pe braţe, uite!

— E o feerie!

— De fapt, am peste tot.

— Ca medic, trebuie să-i analizez!

Nu i-a analizat doar ca medic. Dacă în cele petrecute ulterior era o vină, ea trebuia atribuită pistruilor. Picioarele fetei au pornit-o hotărât spre stele, cu o escală pe epoleţii frumosului ofiţer.

S-a întâmplat ca, de Yom Kippur, Deborah să asiste pe strada principală la o defilare legionară care – spre deosebire de cele obişnuite, atât de solemne – stârnea ilaritate de circ.

Intrigată, s-a aburcat pe vârfuri, dar nu a remarcat decât o căruţă. Ce putea fi de râs la o căruţă? S-a mai aburcat o dată şi l-a văzut pe căruţaş, un legionar în uniformă. Îl cunoştea, era un angajat la Salubritate, care strângea gunoiul din poartă-n poartă. Din când în când, îl şfichiuia cu biciul pe dobitocul din ham:

— Hăis, Rabinul tatii!

Pentru ca-ntr-o secundă să-i sară bâzdâcul:

— Prrrr, gloabă! O să te castrez, Rabin răpciugos!

Rabin, nume de cal? L-or fi botezat legionarii așa, într-o pornire ironică? Nu, nu ironia era punctul lor forte; ei aveau un stil direct, fără floricele.

Când s-a concentrat mai bine, l-a văzut în ham pe rabinul Rubin Yosef. La gât, purta o tăbliță, pe care scria mare: „Sunt o gloabă răpciugoasă, mă balig pe pământ românesc și fac speculă cu alimente!" Pe spate, o pânză scrisă adresa o cerere publicului larg: „Omeniți-mă cu câte bice vă lasă inima!"

Barba rabinului – o încâlceală opusă rariștii de pe cap – părea concepută pentru asemenea situații jenante, căci, în spatele ei, expresia era imposibil de ghicit. Bine dresat, la câte o lovitură anume de bici, calul fals imita claxonul automobilului:

— Bip-bip! Bip-bip!

Deborah a zbughit-o acasă. Ce însemna asta? Cu ce greșise rabinul – pe care-l știa de la orele de religie –, pentru a fi transformat în dobitoc de ham? Și de ce lumea de pe margine făcea haz și striga jidănisme?

Până de curând, nu simțise ponoasele de-a fi evreică. Se sărutase la ceaiuri și cu evrei, și cu creștini, sărutul având aceeași etapizare și același gust. Întăritura pe care-o simțise la dans în pantalonii creștinilor era soră cu aia iudaică, iar bâltuța ei instantanee din chiloți era la fel ca a Zenaidei, prietena sa creștină.

Și-atunci? Doar sărbătorile difereau între religii, dar și pe ele buna vecinătate le nivela. Ce mi-era Paștele, ce mi-era Pesahul? Curtea lor era o mică Europă unită, adăpostind lipoveni, ucraineni și-un cizmar neamț, Herr Kurt Gross. Mica Europă umbla la aceeași toaletă și se ștergea cu aceleași ziare: și cu jidănitul *Adevărul*, și cu neaoșul *Neamul românesc*.

De Crăciun, erau invitații lui Herr Gross în jurul pomului împodobit, și nu se dădeau în lături de la provocarea unor bratwurști, în care porcul deținea partitura principală. De Purim, neamțul cu nevasta le întorceau vizita, și nu se lăsau până nu fluiera vântul peste un platou plin cu hamantaschen. Niciodată nu le-a rămas vreo prăjitură-n gât.

Aceeași situație era la școală, unde fetele tăbărau pe ea când aducea prăjiturele evreiești. Nu de la Zenaida – fiica șefului

de Tribunal – auzise prima oară cuvântul „erecție", alături de exemplificarea cu ajutorul unei umbrele pe care husa o acoperea și-o dezvelea alternativ? Cu toate astea, Zenaida a fost prima care i-a întors spatele.

— Jidanco, du-te-n Palestina!

Ce să caute ea în Palestina?

În seara defilării rabinului în ham, cele două familii Mătăsaru au primit vizita unor legionari puși pe scotoceală. Max s-a așezat cruciș, dar i s-a explicat că erau căutate alimente stocate în vederea speculei. Și arme de foc, pentru că venea războiul și erau așteptate atacuri jidovești pe la spate.

Luându-și mina solemnă, Max le-a spus că fusese decorat cu *Militär-Verdienst-Kreuz* în Marele Război, dar șeful legionarilor din Câmpulung, inginerul silvic Cataldi, om înclinat spre dialog, i-a servit-o de la răcitor:

— Dacă nu era trădarea evreiască, armata germană ar fi ieșit biruitoare din războiul trecut, iar războiul ăsta n-ar mai fi existat. Zi-mi și mie, nu ți-a fost jenă să accepți ca decorație o cruce? N-ai auzit gemetele lui Isus Hristos când ai purtat-o?

Isus o fi gemut – că gemetele făceau parte din concept –, dar el nu le-a auzit. Și-n timp ce scotocirea continua de formă – totuși, Cataldi era client statornic la magazin –, Max se întreba pe cine o fi trădat la atelierul de confecționat sicrie, unde lucrase în război. Nu-i expediase în lumea drepților pe toți, indiferent de grad și religie? Nu erau atât de confortabile sicriele ieșite de sub rindeaua lui, că ți-era mai mare dragul să-ți dai duhul? Nu-i era lăudat talentul de ambalări funebre, în sloganul:

— La amicul Mătăsaru,
Prin funeralii de soi,
Veșnicia e cu caru',
Vivat viața de apoi!?

Când s-a ajuns cu percheziția în casa bunicilor, bătrâna s-a scăpat pe dânsa. A fost cel mai romantic pipi din lume, ea crezând

că a venit Torquemada să-i coloreze orbul beznei. Era necăjită doar că nu-şi găsea proteza dentară, şi cum să pleci ştirbă în lume, alături de bărbatul visurilor tale? Fără proteză, sărutul creştea cantitatea de salivă şi o scădea pe cea de poezie.

Bunicul o lăsa să bâiguie. Pe el îl interesa de ce l-au făcut de râs pe rabin, înhămându-l la căruţă, tocmai de marea sărbătoare Yom Kippur?

— Să ne fie cu iertare, pară Cataldi, dar singur s-a făcut de râs, noi doar i-am arătat târgului ce poamă e. I-am găsit la percheziţie conserve de peşte cât să populezi Marea Neagră, stocate în vederea speculei.

Legionarii din Câmpulung – care aveau ordin să se poarte cu fineţe – s-ar fi rezumat la confiscarea alimentelor, dacă numitul Rubin Moshe Yosef – de ocupaţiune rabin – n-ar fi refuzat să semneze procesul-verbal, pe motiv că, fiind sâmbătă, religia nu-i permitea să atingă stiloul.

— Nu mai spune! E chiar atât de sâmbătă, că n-ai voie să pui mâna pe stilou? Uite, în ungherul ăsta al odăii e încă vineri. Semnează aici!

Rabinul tăcea. Rabinii vorbesc bine, dar şi tac fantastic.

— Dar în ham ai voie sâmbăta să pui grumazul? Ia să vedem dacă se aplică vorba „cal bătrân, greu îl înveţi cu hamul". Dii, dobitoc rabin! Dii, spre Casa Verde!

De la Casa Verde – sediul legionarilor –, bunurile au fost trimise armatei, pentru consumul trupei.

Tentativa comunităţii de-a încropi o şcoală particulară superioară, bizuită pe reşaparea profesorilor evrei, exmatriculaţi şi ei din Învăţământ, a eşuat din lipsă de fonduri. Doar cei cu dare de mână şi-au permis să-şi dea copiii la gimnazii evreieşti din Suceava, Cernăuţi ori Botoşani; în rest, s-a încropit o şcoală primară, unde a fost înscrisă şi Astrid Mătăsaru.

Având banii blocaţi în tentativa de plecare în Palestina – care, în condiţiile violenţei crescânde, devenea presantă – Max nu şi-a permis s-o dea pe Deborah să înveţe în alt oraş. Lasă, va face ea destulă carte în Eretz Israel!

Magazinul îi mergea prost, de-al tatălui nu mai vorbim; noroc cu lucrările de tinichigerie. Războiul venea, dar oamenii, cu instinctul răsturnat, își reparau și ferchezuiau casele. Puneau acoperișuri, văruiau, refăceau burlane, ca și când războiul era un inspector imobiliar.

Uneori, în jur de ora zece, Deborah se furișa la școală și le spiona prin gard pe colegele care, nemaifiind infestate de factorul iudaic, radiau.

Cu datoriile școlărești legate de gard, s-a dedicat iubirii, folosindu-i pe Iancu și Solo ca material didactic. Era talentată. Fura trucuri de la Iancu și le experimenta cu Solo, care nu se dădea în lături. De ce s-ar fi dat, când dragostea era singurul loc de unde evreii nu erau izgoniți?

Așa a constatat ea că relațiile intime în condiții extreme erau mult mai savuroase ca în cadru normal. Când pericolele mortale pândeau din toate părțile, când grenadele și mitralierele făceau legea, răzbunarea ta era să iubești până-ți amorțeau simțurile.

Aceleași senzații extreme le-a trăit peste ani, ca medic. Când pacientul își sfârșea zilele la terapie intensivă, după ce ea tremurase luni întregi pentru revenirea lui la viață, nu-i rămânea decât să încuie ușa cabinetului pe dinăuntru. Și să se dezlănțuie cu medicul rezident brunet pe birou, ținând fișele de consultație sub șezut, să nu se zgârie.

Deborah n-ar fi ajuns medic dacă, în urma unei dispute cu ai ei legate de cheltuielile comune, Iancu nu și-ar fi luat de-o aripă mama, vaca și calul și s-ar fi mutat la altă gazdă. Prin vară, a dispărut în Uniunea Sovietică, după ce și-a procurat – printr-o filieră de caligrafi ai falsului din Galați – acte care demonstrau că era de loc din Basarabia cedată rușilor. Și că dorea, în mod legitim, să se repatrieze.

Dormitorul de veci din pământul Siberiei, unde își petrece eternitatea, demonstrează că alegerea n-a fost inspirată. Dar cui să-i demonstreze, când toți l-au dat uitării, în afară de Deborah, care a reținut de la el epoleții, buzele și spițul organului intim, pe care-l găsea răvășitor?

Putea fi reconstruit un bărbat doar din trei elemente? La un referendum adresat femeilor din toate secolele, răspunsul n-ar fi pe placul bărbaţilor. Adesea, sunt suficiente numai două elemente.

Cu trei elemente a rămas ea de pe urma lui Iancu, plus dorinţa fermă de a-i îmbrăţişa profesia, dacă pe el nu mai putea. Aşa, să-i arate că nu era capabilă doar de performanţe amoroase.

De unde se vede că urmările unei aventuri sexuale din tinereţe sunt uneori absolut uimitoare.

Rabinul Rubin Yosef a evadat şi el din viitorul urzit factorului iudaic din Bucovina. Trăgând de hamurile cuvenite, a dispărut la Bucureşti, într-un tren de noapte cu pasageri care sforăiau la întrecere cu locomotiva.

Aceea a fost mica lui emigrare. Emigrarea mijlocie l-a purtat, în anii 1960, până în Israel, iar emigrarea mare l-a fixat în Canada.

În 1948, chemat martor la un proces de-al legionarilor din Bucovina, Rubin Moshe Yosef şi-a sfârşit depoziţia nechezând. Nimeni din sala de judecată nu a râs, fiindcă – având barba ca o traistă de ovăz – chiar semăna cu un cal.

Şeful legionar din localitate – silvicultorul Cataldi – ar fi avut câte ceva de spus în apărarea proprie, dar nu se afla în banca acuzaţilor. Nu se afla, deoarece Elisabeta Bodnăraş, mama ministrului comunist al apărării, fusese bucătăreasă în casa lui părintească. Doamna Cataldi se purtase frumos cu ea, ceea ce i-a salvat apoi fiul legionar de puşcărie, ba l-a şi propulsat în Partidul Comunist Român.

Că oameni suntem, pe deasupra şi bucovineni!

7

Şmecher ca un rabin, un mitropolit şi-un cardinal la un loc, Aurelian Leon păstra neatins misterul privitor la apartenenţa

sa religioasă. Antisemiții credeau c-a ajuns Creștinescu prin mituirea Mitropolitului, perciunații îl bănuiau un Jidanovici aderat la religia mozaică printr-un șpil perfectat cu Marele Rabin de România. Știind să-și mențină echilibrul pe bârna de demarcație între două religii care se luau în coarne de 2.000 de ani, viața îi ura un bivalent „Șalom creștinesc!"

Ambiguitatea sa rasială și-a arătat un nou rând de roade în primăvara anului 1941, când creștinii descurcăreți au fost întâmpinați cu un buchet de ghiocei, sub forma „Legilor de românizare". Ca și când Moise și Isus ar fi fost doi capitaliști cu trabucuri cubaneze în gură, tot ce era afacere evreiască trebuia să devină – pe cale pașnică sau nu – afacere creștinească.

Lui Leon i s-a propus să fie director de românizare la o fabrică de ciorapi și la o brutărie. Înșiși proprietarii evrei i-au cerut-o. Demnitatea cu care se purtase pe timpul interogatoriului de după înscenarea cu manifestele plantate în tipografia *Opiniei* stârnise un adânc respect iudaic. Se vorbea de rezistența sa la tortură și de câteva vorbe latinești de duh – culminând cu „*vae victis*!" – pe care incultul comisar Vizitiu le-a transcris greșit în procesul-verbal.

Mai era și noua lui calitate de prim-redactor – și nu oriunde, ci la organul naționalist *Prutul* –, de unde izvora ușurința de a deschide ușile oficiale. Și-apoi, nu trebuia uitat gradul de locotenent – care-i ascuțea talentul strategic pe tușa armatei române.

Planul era ca Leon să fie proprietar doar de formă, ca un parașutist de cârpă, care, privit din unghiul autorităților, să pară real. El trebuia să împartă corect profitul cu proprietarii de drept și, când Legile de românizare vor deveni maculatură, să le restituie ciorăpăria și brutăria.

Nu i-a displăcut perspectiva de a deveni capitalist. În vremurile care se precipitau, a împleti ciorapi și a coace pâine constituiau obiective de stat. Pâinea era viață; la fel ciorapii bărbătești, care înfloreau în paguba celor de damă. Aceștia din urmă, pe timp de pace, inspirau poeme, pasiuni și drame, dar în război – cu mătasea rechiziționată pentru țeserea parașutelor – treceau umil în rezervă.

Când afacerile erau dublate de simboluri, deveneau mai fertile. Nu se ţineau banii „la ciorap"? Nu se spunea despre militarul supus primei bătăi a focului că „intra în pâine"?

Între Leon şi fiecare proprietar de drept – numiţii Nute Rauchwerger şi Aron Goldschlager – se stabilise un pact de oameni fini. Numai că, în acel vălmăşag unde şi înţelegerile ştampilate se respectau greu, fineţea umană se îngroşa când ţi-era lumea mai dragă.

La concentrările la care participa în continuare, Leon avea de-a face cu ofiţeri de calitate, care îi apreciau inteligenţa şi abilitatea de-a obţine informaţii. Când revenea de la regiment, aruncându-şi picioarele cum îi dicta mersul de ţăran, se oprea la profesorul Diaconescu, că tot era în drum. Îl găsea bricolând scrieri la birou ori visând pe băncuţa din curte, înconjurat de greieri copilăroşi.

Într-un rând, acesta i-a arătat un exemplar din *Mein Kampf* legat în piele albastră, pe care strălucea o spadă verticală. Îl primise prin mijlocirea lui Gheorghe Brătianu, cu dedicaţia „De la un autor care scrie istorie, pentru un savant care o studiază. Cu respect arian, Adolf Hitler, München, ianuarie 1940".

Aurelian Leon – cu latura sa iudaică, în care uneori se trezea crezând – admira valoarea de revânzare a exemplarului. O să coste o avere peste ani, la licitaţie, după ce autorul o s-o mierlească.

Magistrul aştepta, frecându-şi palmele, războiul cu bolşevicii. Ah, ce-o să-i mai meargă fulgii lui Iosif Pizdovici Stalin! Ce-o să mi ţi-l ia la refec prietenii germani! E şansa istorică a României de a fi de partea civilizaţiei, în lupta cu nespălarea omenirii.

— Că veni vorba: ştii de ce ruşii nu-şi spală ciorapii? Pentru că nu poartă ciorapi, ci cârpele alea ale lor! Până la epoca ciorapului, le mai trebuie un mileniu!

În Rusia ar fi o piaţă virgină pentru ciorapii mei, gândi iar partea iudaică din Leon, în timp ce Diaconescu se prăpădea

de râs. Ca un savant care petrecea timp între documente fără haz, râdea exagerat la glumele proprii:

— În persoana lui Hitler, îl văd pe Caesar. A luat Parisul ca pe un croasant la o cafenea de pe Champs-Élysées.

Era absorbit de munca la o carte specială – *Românii din Transnistria* –, care urma să aibă şi misiune didactică, şi propagandistică. Pentru a o scrie, primise comandă explicită de la Bucureşti, n-avea voie să spună de la cine. Scopul era să le arate tuturor că ţinutul dintre râurile Nistru şi Bug fusese al românilor şi că recuperarea lui era un act legitim. Cu alte cuvinte, când armata noastră va ajunge acolo, nu vom fi invadatori, ci stăpâni de drept reveniţi acasă.

— Documentele arată că ruşii au ajuns la Bug abia în anul 1774, iar la Nistru în 1792. Cam târziu, tovarăşi bolşevici! Sunt multe aşezări moldoveneşti, care abia aşteaptă eliberarea de sub jugul sovietic. Această eliberare va fi adusă de armata noastră glorioasă. Despre asta scriu acum. Ce părere ai?

— Ca să-şi atingă ţelul, lucrarea trebuie scrisă accesibil. Doar aşa o va putea citi ostaşul de rând, românul de rând. Desigur, acum vorbeşte gazetarul din mine.

— Îl rog pe gazetarul din tine s-o adapteze, pentru a-i face „glezna fină", cum zici tu. Am lua-o cătinel de la Burebista – contemporanul marelui Caesar – care stăpânea teritoriul de la Tisa până la Bug. Pe vremea aceea, erau recunoscute două imperii: Statul Roman şi Regatul lui Burebista.

— Toate cele româneşti de la Burebista pornesc!

— Armata română va împrumuta exemplul propagandistic german. Ştii că Hitler a tipărit 300.000 de exemplare din romanul *Winnetou*? Eu zic să-i hrănim şi noi cu *Winnetou* pe-ai noştri, că are mesaj vitejesc şi scene de călărie. Dau nemţii filme de propagandă în cinematografele din Franţa? Să păstrăm exemplul, c-avem puhoaie de cinematografe evreieşti confiscate.

— Totuşi, neamul nostru are particularităţile sale...

— O să ne pliem pe ele. Dacă în Paris, la Trocadero, Filarmonica din Berlin vine în turneu şi cântă Bach, Brahms şi

Beethoven, în Transnistria vor concerta Cristian Vasile şi Zavaidoc. Cântece de inimă albastră, înţelegi...

— Cum să nu înţeleg?! Ei cu *Eroica* de Beethoven, noi cu *De când ne-a aflat mulţimea* cântat de Zavaidoc, pe versuri de A.C. Cuza.

— Formidabil! Uitasem că A.C. Cuza a scris versurile cântecului. *De când ne-a aflat mulţimea / Făcui dragoste cu tine, / Ne vorbeşte zi şi noapte, / Când de rău, şi când de bine!*

Ca şi când cântecul schingiuit ar fi avut ataşată o scară de salvare, soţia profesorului coborî, învăluită în mătasea unui capot care-ar fi fărâmiţat orice blocaj de scriitor sau de sculptor. Era o zeiţă, care semna în carnetele de autografe ale muritorilor cuminţi. Simţul jurnalistic al oaspetelui se furişă printre nasturi, pentru a remarca auriul care lega în piele limpede arcul coapselor.

Ce diferenţă faţă de Anuţa sa, bondoacă în toate! Adevărat, Anuţa era domestică, pe când asta rămânea o vietate hărăzită savanei. Oare nu era un atentat la echilibrul Universului ca un slut precum profesorul să se desfete cu ea? Hitler ar fi de acord?

Elisabeta Diaconescu era tăcută, dar în locul gurii vorbeau celelalte ale sale. Câteodată, înainte de culcare, venea jos cu micuţul, care avea emanciparea lui: ştia să pupe, cum numai un produs al unui pântece parnasian putea s-o facă:

— Pufi, dă-i lui nenea un pusi, să scrie frumos de noi la gazetă! îi cerea zeiţa mamă.

Capul mare al copilului pornea în balans, dar pupătura vira în plâns, la întâlnirea cu obrazul aspru al lui Leon.

— Aşa face, până se obişnuieşte cu persoana!

Retragerea zeiţei spre etajele superioare lăsa în urmă clinchet de odicolon, care-i aşeza mintea oaspetelui în rime. Acesta scoase un oftat adânc, interpretat de magistru ca o reacţie la politica internă şi internaţională, apoi dădu să se ridice:

— Mai stai, bre, oleacă! Abia de-ai atins tava cu gustări!

Îmbucă trei tartine la repezeală, pentru a-şi împrăştia sângele din locurile păcătoase. Magistrul era şi el înfierbântat, dar din alte cauze:

— Transnistria, dragul meu, ne dă și posibilitatea de a ne debarasa de ciuma iudaică. Mareșalul muncește la asta, până la epuizare. Mi-a spus, la una dintre întâlnirile noastre: „Domnule profesor, vreau să curăț țara de evrei și am nevoie de binecuvântarea istoricilor mai mult ca de a preoților!"

Leon cugetă: dacă ăsta își slobozește antisemitismul față de mine – care-s socotit de mulți evreu sub acoperire –, înseamnă că știe sigur că-s creștin. Și de unde să știe? De la tata, că s-au cunoscut în 1926, cu ocazia exmatriculării mele. Au băut împreună, până și-au făcut confesiuni de oameni beți.

Altfel zis, Diaconescu nu uitase povestea din liceu cu furtișagurile. Și dacă n-o uitase, nici n-o iertase, că era neghiobie vorba „iert, dar nu uit". În realitate, cine nu uita nici nu ierta.

Îl privi ca pe un dușman care îl putea face de râs când îi era lumea mai dragă. Cum de crezuse că istoricii eminenți puteau să uite? Ăștia să uite? Ăștia țineau minte ibovnicile lui Ștefan cel Mare mai bine ca voievodul însuși.

— Înțelegi, bre? Vom trimite jidănimea peste Nistru, iar apoi o vom preda nemților, s-o pună la treabă. Căci va fi de muncă, ohoho! Vor fi drumuri de construit, poduri de ridicat, va fi moloz de adunat... Și ce-i mai drag pe lume ovreiașului, decât munca la lopată și cazma? Ha-ha-ha!

Pe neașteptate, partea iudaică din Leon prinse glas:

— Și bunurile evreilor cui vor rămâne, magistre?

— Cui să-i rămână?! Țării, nouă, generațiilor care vin. E momentul ca neamul românesc să-și ia pietroiul de pe varză.

— Eu zic să fim atenți să nu-și pună neamul românesc un pietroi mai greu ca actualul. Evreii sunt o zestre de interes național, fiindcă generează afaceri și se ocupă de ele. Aici e toată esența.

— Văd că știi mai bine ca Mareșalul unde este esența! De afacerile lor se vor ocupa foarte bine ai noștri.

— Mă îndoiesc!

— Vezi să nu te rupi, dacă te îndoiești prea tare! Locul lui Îmbogățilovici va fi ocupat de viitorul Îmbogățescu. Bre creștine, sau poate bre necreștine, e atât de greu să prinzi șpilul?

— Îmbogățescu nu are sângele economic din venele lui Îmbogățilovici, nici tradiția lui de a produce și manevra banul. Lui Îmbogățescu îi lipsește ereditatea progresului, pe care Îmbogățilovici o deține natural.

— Asta e gândire bolșevică! Dacă un student mi-ar vorbi astfel, i-aș pune nota trei! La a doua abatere, aș cere să fie exma...

Dacă l-ar fi rostit până la capăt, cuvântul „exmatriculat" ar fi sunat ca „executat". Buzele i se zvârcoleau ca o râmă tăiată de sapă. Dispăru, pentru a-și da cu apă rece pe față sau pentru a-și strecura mâna pe sub capotul soției.

Când a revenit, oaspetele era deja la ușă. Amândoi au încercat să se scuze; dar, făcând-o simultan, a ieșit o leorbăială. Leon nu pleca îndeobște de la magistru fără o sacoșă cu bunătăți plus un articol destinat aparițiunii în ziarul *Prutul*.

De data asta, a plecat cu mâinile în buzunare, clătinându-și capul hexagonal ca harta Franței și aruncându-și picioarele, conform obiceiului care-l scotea din sărite pe răposatul lui tată.

8

Când în calendar vine luna cireșelor crescute direct pe sâni, ticăitul tău de femeie se prelinge în marea muzică a Universului. Bine n-a auzit clopotele bisericilor din Câmpulung cântând înnădit, că Deborah a și simțit pe frunte un pusi de-al lui Dumnezeu. A început să-și croșeteze dansant picioarele, până ce o voce – a lui Dumnezeu? – a tunat:

— În genunchi! Rugați-vă! Tatăl nostru care ești în ceruri...

N-avea nimic împotriva rugăciunii, dar să stea în genunchi nu-i surâdea. Dacă tot era să și-i julească, prefera căpița de fân. A rămas în picioare, până i-a văzut pe toți trecătorii ghemuiți ca niște arici surprinși de lavă vulcanică. Abia atunci a-ngenuncheat și-a început să zică *Shema, Israel*, ca pe un *Tatăl nostru* trecut prin filtru de păr de cămilă.

Era plictisitoare poziția aceea, mai ales că nu-i știa cauza. Mai avusese parte de o zdrelire a genunchilor, cu un an înainte,

tot pe când luna iulie forța cu șperaclul ușa suratei iunie. Atunci, motivul îngenuncherii fusese ciopârțirea României, căreia i se luau Basarabia, Nordul Bucovinei, Ținutul Herței, ceva din Transilvania și Dobrogea.

Nu înțelegea cum de unele țări puteau fi atât de needucate, încât să sfeterisească teritoriile alteia. De ce să pui mâna, dacă nu era lucrul tău? Doar pentru că aveai osatura mai tare? Țările aveau ca diriginți o seamă de bărbați balonați de la șederea în scaunele cancelariilor. De ce nu dădeau ei ordin să fie pedepsită țara prinsă cu laba în ghiozdanul geografic al alteia?

Iar acum, pentru ce se convocase noua ședință de îngenunchere? României i se șterpeleau alte teritorii? Păi, în ritmul ăsta de ciopârțire, o să arate curând ca Herr Torso, acrobatul fără mâini și picioare, de care îi povestise tata.

Herr Torso fusese, în Prater-ul vienez, o atracțiune mai mare chiar ca Julia Pastrana, domnișoara concepută de maică-sa cu gândul la vreun rabin sau mitropolit, de ieșise cu barba din care-și câștiga pâinea. Văzuse poze cu Miss Pastrana: avea obrajii îmblăniți ca două cizmulițe de iarnă și purta balerini roșii. Bărboasă-bărboasă, dar cochetă ca zece epilate!

Lui Herr Torso îi lipseau mâinile din umeri și picioarele din șolduri, dar în rest era Herr Ireproșabil. Părțile cruciale îi rămăseseră intacte, dovadă fiind tirajul de 11 plozi tipăriți la rotativa nevestei. Reprezenta ediția masculină de buzunar – visul femeii moderne, care îl putea ține în poșetă, pentru a-l scoate la nevoie. Văzuse la tata fotografii cu el cum picta – cu pensula legată de ciotul drept – două bordeie în amurg. Picta bordeie, dar locuia într-un palat.

Mânată de fascinația hidosului, Deborah își imagina cum i-ar fi stat în pat lui Herr Torso cu Julia Pastrana. Iar copiii cum ar fi ieșit? Fetele s-ar fi născut cu barbă, iar băieții fără membrele superioare și inferioare?

Clopotele bisericilor din Câmpulung încetară să bată. Rând pe rând, oamenii își recăpătau verticalitatea, fără a bănui cât de fragilă va fi pe viitor. Îngenuncherea colectivă de pe strada principală, prilejuită de intrarea României în război, se terminase.

Torso-ţara îşi revendica membrele amputate. Cu mintea înfierbântată de elanuri, Torso-ţara penetra în dormitorul Juliei Pastrana, vecina păroasă de peste Prut, care purta obiele în balerinii roşii.

Se anunţau năbădăi istorice şi naşterea unor copii cu malformaţii.

La opt zile după ce România s-a prins în hora fără moarte a războiului, câteva case din jurul Templului Evreiesc din Câmpulung au fost golite, pentru a primi un lot de ostatici evrei – toţi oameni cu stare, suspectaţi de bolşevism. Se impunea supravegherea lor constantă, ca nu cumva să proclame R. S. S. C. (Republica Sovietică Socialistă a Câmpulungului).

Max Mătăsaru a luat şi el loc în paşnicul ţuhaus, ceea ce a dus la redistribuirea sarcinilor domestice: bunicul vedea de magazinul fiului, că pe-al lui pusese lacăt, iar Hanna şi Deborah se ocupau de restul. Numai că „restul" se dovedea atât de cuprinzător, că abia îi făceau faţă.

Cel mai greu era cu hrana, bizuită pe găinile din curte, care se ouau de se speteau. Oul era dolar, carnea – marcă germană, cartoful – leu. Din dolarii ouaţi de găini era hrănită şi bunica plecată la rendez-vous cu Torquemada, şi Astrid care nu pricepea o iotă din ce se petrecea în jur, şi tatăl ţinut ostatic pentru a fi tratat de bolşevism rectal.

În fiecare zi, Hanna mergea cu sufertaşul în ţarcul unde vegeta Max împreună cu celelalte rumegătoare iudaice, iar o dată la trei zile îi ducea rufe curate. Tinichigiul n-avea poftă de mâncare, dar avea poftă să-i impute că nu plecaseră în Palestina, să cultive portocali.

Lumina arborilor – reuniţi într-o livadă de duhuri calde – i-ar fi protejat de nenorociri, că nu s-au pomenit crime între portocali. El chiar scrisese, zilele trecute, o poezie cu Dumnezeu scăpând din buzunar un cântecel, ale cărui strofe se transformau, la contactul cu solul, în portocale.

Acest elan poetic era socotit de soţie semn de boală mintală incipientă. N-avea ea carte, dar dobândise titlul de femeie emerită. L-a luat cu blândeţe:

— Un negustor care scrie poezii ajunge de râsul lumii dacă, din neatenție, comandă marfa în versuri. Poate fi negustorul un lunatic de poet? Nu, el e om serios.

În privința portocalelor, să facă bine și să nu le mai regrete. Citise în revista *Oglinda Lumii* despre Bobby Leach, un american care coborâse de trei ori Cascada Niagara în butoi. Toată lumea îl admira pe Bambilici ăsta pentru curaj și îndemânare, că nu-i de colea să te sui în butoi unde-i Niagara mai neagră-n cerul gurii și s-ajungi întreg la poale. Firmele de butoaie îi făceau coadă la ușă, dorindu-l pentru propagănzile lor, iar un fabricant de rachiu i-a făgăduit un purcoi de dolari, numai să coboare Niagara într-un butoi cu numele rachiului scris pe doage.

Ești curios să afli ce s-a ales de american? Crezi c-a ajuns președinte, cum îl vedeau destui? Aiurea! Maxule, îți aduc gazeta, să citești cu ochii tăi cum a mierlit-o în accident. Dar unde? Cumva la o cotitură a cascadei, ceea ce-ar fi stat cumva în ordinea lucrurilor?

Nicidecum! A colțit-o pe stradă, dar nu călcat de otomobil sau de-un cal nejugănit de la trăsură, ci alunecând pe-o coajă de portocală. Nici măcar pe-o coajă de banană, cum am văzut la cinema. Să nu-i vină eroului de la Niagara să deie cu basca de pământ? Dar cum să mai deie, când zăcea lat pe năsălie?

Îți dai seama? Să treci prin Niagara ca prin unt, dar să-ți rupi gâtul pe-o coajă de portocală! Așa că las-o moale cu portocalele și cu poeziile despre ele. Că n-oi bate drumul până unde și-a rupt dracul palestinian opincile, ca să-mi facă de petrecanie o coajă de portocală. Arză-le-ar focul de portocale!

Max dragă, să n-ai inima de păcură după Palestina! Iaca, nimeni n-a poftit prăvăliile evreiești din Câmpulung, cum proroceau prăpăstioșii. Toate alișverișurile merg normal, iar creștinii târguiesc marfa ca înainte.

Și pe urmă, fă-mi un pustiu de bine și zi-mi câte așezăminte importante au geamuri și acoperișuri puse de geamgiul și tinichigiul Max Mătăsaru! Castelul regal de vânătoare de la Valea Putnei și biserica mare din oraș sunt doar două dintre ele. Dac-ai fi fost plecat la portocale, nu l-ar ploua pe rege în cap când ar gusta o vișinată cu amicii de vânătoare? Nu i-ar tufli ploaia

penele de la pălărie și mustățile, doar fiindcă un tinichigiu netrebnic ar pune, în lipsa meșterului Mătăsaru, acoperiș de mântuială?

Dacă n-ar exista magazinul nostru, de unde și-ar mai lua câmpulungenii tacâmuri? N-ar fi nevoiți să îmbuce cu mânurile, ca africanii care umblă cu toate cele la vedere?

Vezi, Maxule!? Fără tine, Câmpulungul s-ar duce la vale. Ai fost luat ostatic doar ca să fie sigur ștetlul nostru drag că nu pățești ceva rău. Acuși, când amenințarea va trece, te vei întoarce la munca ta.

Cu acest tip de secure a fost tăiată livada de portocali care-și împrăștia chemările în mintea lui Max. După trei-patru săptămâni de prizonierat lejer, s-a întors acasă, cu sufletul ca o minge de tenis.

Mingea de tenis s-a mai dezumflat puțin când nu și-a găsit bicicleta și radioul, confiscate de autorități.

9

Aventura capitalistă a lui Leon prindea substanță, mai ales că Nute Rauchwerger și Aron Goldschlager – foștii proprietari ai fabricilor de ciorapi și de pâine – parcă intraseră în pământ. Fiind iunie 1941, luna cireșelor la urechi și a dispariților misterioase, evreii – în virtutea abilității lor de a se face nevăzuți – se topeau sau erau topiți.

Așa că a rămas singur să semneze contractele și să încaseze câștigul. L-a luat aproape pe Isac Waldman, fost contabil la *Opinia*, scos de el de pe lista suspecților bolșevici, care urmau să fie duși în lagărul de la Târgu-Jiu. A găsit pretextul ideal: armata avea nevoie de ciorapi și pâine, că doar nu era să lupte ca rușii – doi la o pereche de ciorapi și trei la o pâine.

Ca administrator la firmă, și-a pus nevasta. Postul de învățătoare fiindu-i restructurat, Anuța și-a sumes mânecile și s-a apucat de olecuță de capitalism.

Avea dreptate Leon când le lua apărarea evreilor în faţa istoricului Diaconescu. În România, generau afaceri într-un chip atât de natural, încât, pe nesimţite, ei înşişi au devenit afacere pentru alţii. Ridicau fabrici şi înfiinţau bănci, doar pentru ca, într-o zi, să le fie confiscate. Iar când se ivea o nouă ocazie, le mai ridicau şi le mai înfiinţau o dată.

Era instinct şi înţelepciune în tot ce făceau: puneau bazele firmelor de intermediere şi comision, prevăzând momentul când propria lor piele va deveni obiect de intermediere şi comision.

E de mirare cum de lingviştii români n-au redactat lista sinonimelor care fentează rostirea vulgarului cuvânt „mită". „Peşcheş", „plocon", „şperţ", „ciubuc", „şpagă", „bacşiş" sunt doar câteva dintre ele.

Doar ştiindu-le filozofia puteai emite pretenţii în România antebelică, postbelică şi matusalemică. Doar pe calea acestor sinonime sperai la o aprobare de călătorie în locuri ocrotite, la o scutire de muncă obligatorie sau la o scoatere de pe lista suspecţilor propuşi spre eliminare.

Indiscutabil, fără plicul înaintat cui trebuia, respiraţia iudaică din România s-ar fi arătat şi mai astmatică decât a fost. Dacă România ar fi fost populată nu cu români, ci cu nemţi, nici un evreu n-ar fi scăpat întreg din cele ce-au urmat.

Unii mai prăjiţi la maţe s-au plâns pe înfundate de situaţie, ameninţând că o vor denunţa, la momentul oportun:

— Să-i ungem cu bani pe funcţionarii plătiţi de stat să-şi facă datoria onest?! Aşa ceva e inadmisibil!

— Ba e admisibil! a răspuns restul. Bine că avem pe cine unge, bine că mecanismul persecuţiei rasiale e gripat de corupţie. Nu primeşte şperţ şeful Chesturii? În acest caz, ne adresăm distinsei lui soţii, a cărei putere de convingere e tanc în dormitor.

Cel care primea gama de sinonime „peşcheş – plocon – şperţ – ciubuc – şpagă – bacşiş" nu trebuia nici compătimit, nici admirat. În general, a fost cruţat de tribunale, începând cu ale propriei conştiinţe.

Ca să utilizăm un calambur, între a fi „corupt" și „cur-rupt", funcționarul a făcut alegerea corectă și l-a taxat pe jidov ca o formă personală de impozitare, dar și ca o formă de respect. Cum războinicul primitiv își mânca fript dușmanul din tribul rival, sperând că-i va împrumuta pe cale nutritivă forța și iscusința, creștinul îl taxa pe evreu, în speranța că-i va lua arta de a face bani.

Însă până să-i ia arta de a face bani, îi lua banii.

Pașii lui Leon mărunțeau aceste gânduri în drum spre casă, după o nouă întâlnire cu ofițerul său de legătură. Îl așteptau misiuni speciale, care nu-i cereau să îmbrace uniforma militară. Abilitățile sale de gazetar, priceperea de a obține și tria informații, arta de a juca la două capete – când nu existau trei – urmau să fie puse în slujba patriei. Se prelingea pe lângă liceul internat, la distanță de o mie de ani de furtișagurile operate cândva în teșchereaua colegilor evrei.

Ce prăpastie săpase timpul între grobianul care fusese în liceu și cizelatul de acum! La răspântia unde i se schimbase direcția stătea perdaful lui Diaconescu, din plenul Consiliului Profesoral.

Se uită în jur. Nu era țipenie. Sări gardul școlii și se îndreptă spre zidul unde scrijelise data acelei deturnări a destinului. Uite-aici: „A. L. – 20. 03. 1926"! Cu 15 ani în urmă! Noua sa ființă împlinea 15 ani!

A plătit scump faptele de atunci. Rușinea nu conta, că la oraș e poșircă pe lângă aia din sat, pe care o cari în spate toată viața. I-a rămas în schimb amărăciunea tatălui, care nu i-a mai vorbit. Acesta era marele regret al vieții sale.

A aflat că luase un ulcior în cap de la popa Afteni, în cursul unei dispute legate de Isus și că, ajuns acasă, și-a pus pe foc volumele din bibliotecă. Și că și-a alungat feciorii unul câte unul, cât mai departe de Cucuteni. Și că a murit de rușine tuberculoasă. Și că popa Afteni se amuza după înmormântare, zicând că nici la Judecata de Apoi nu a deschis gura.

Gazetarul ridică pios ochii, convins că o să întâlnească privirea tatălui, îmblânzită de reuşitele sale. Nu văzu nimic. Pe cer, lacrimile bătrânului erau şterse cu batista de nori. Mai jos, la ferestile temutului edificiu al liceului internat, ardeau luminiţe tainice, ca şi când cete de fetişcane şi-ar fi aşteptat ibovnicii să le facă masaj la tălpi.

Nu erau fetişcane, erau soldaţi, şi le-ar fi prins şi lor bine un masaj la tălpi. Liceul fusese predat armatei germane, care-şi odihnea ciolanele în drumul spre Est. Leon îl găsea potrivit pentru noua întrebuinţare, că-ntotdeauna îl văzuse ca pe o cazarmă. Mulţi profesori fuseseră mobilizaţi, ceea ce iarăşi nu-l surprindea: locul lor era în armată, nu într-o instituţie de învăţământ.

Toţi deştepţii ăia depindeau acum de făbricuţa lui, care furniza ciorapi pentru trupă. Câţi profesori transpirau în ciorapii lui? Câţi îi spălau, câţi îi încălţau jilavi, câţi le cârpeau călcâiul? Câţi vor zace morţi şi vor fi descălţaţi de bolşevici, pentru care ciorapul e ruda obielei, emigrată în America?

Apropo, auzise că fostul coleg Moritz Caufman fusese găsit împuşcat într-un gang de pe Strada Lăpuşneanu. Fusese mutilat, în locul testiculelor găsindu-i-se două bile de rulment.

O fi suferit de cancer la prostată, că aşa auzise că li se făcea bolnavilor. După ce începeau tratamentul şi erau castraţi, pentru a nu cădea în depresie li se strecurau două bile în scrot, să le salte moralul.

Oare pe timp de război, când orice bilă de rulment era esenţială, asta nu însemna subminarea economiei naţionale? Oare nu l-o fi executat pe Moritz vreo curte marţială ad-hoc?

Păcat de el, că nu fusese băiat rău! Îi era recunoscător: dacă atunci nu l-ar fi deconspirat ca hoţ, el – Aurelian Leon – n-ar fi ajuns atât de departe.

Emilian Diaconescu a tras o fugă la București, pentru o întâlnire cu profesorul Gheorghe Alexianu, care l-a introdus pentru câteva minute la Mareșal.

Șeful statului avea o eleganță cu mult peste standardele milităriei. Îmbina cravata cu cizmele și pistoletul cu dunga de la pantaloni, într-o manieră care-l făcea să privească lumea de sus, deși era înalt ca un căscat.

Diagonala lui de piele – joncțiunea epoletului stâng cu șoldul drept – îi păru istoricului o aluzie la persoanele care citeau texte „pe diagonală". Și el o mai făcea, neavând răbdare să parcurgă inepțiile mâzgălite de studenți. La faimosul bacalaureat din 1926 de la Cernăuți, numai „pe diagonală" corectase, știind că descalificarea jidanilor – „băgarea degetului în cur", cum o numea profesorul Traian Brăileanu – era la proba orală, nu la scris.

Antonescu nu-i întoarse admirația, mai cu seamă după ce îi strânse mâna cleioasă. Îi trecu în revistă hainele boțite și figura încercănată, iar când îi întâlni pantofii – nelustruiți și cu toc mascat, să pară mai înalt – făcu o grimasă.

Desigur, aspectul istoricului avea circumstanțe atenuante - drumul cu trenul nocturn Iași-București, travaliul la cartea despre Transnistria –, dar nu poți apărea așa în fața unui șef de stat. Era savant, profesor universitar, ofițer în rezervă, ba mai apucase și-un mandat de deputat și-o bucățică din al doilea... Nu înțelegea că reprezenta elita țării? Ce impresie producea la consfătuirile științifice internaționale, când lua cuvântul?

Mareșalului i se zbârli părul din nări. Ofițer pe tocuri! Oamenii mari erau scumpi la înălțime; uită-te la Mussolini, Hitler sau Pétain, celălalt mareșal de referință al lumii! Ce-ar fi să umble toți pe tocuri, unduind din cur?

Spera ca ținuta lui Diaconescu să fie accidentală, dar dacă situația se va repeta, va cere un raport asupra eleganței și bunelor maniere în mediul științific și universitar. Dacă valorile

civilizației vestimentare și comportamentale n-aveau cale pacifică de instaurare, le va instaura cu forța. Când va prinde câțiva ca șleampătul ăsta, îi va pedepsi drastic. Va institui o curte marțială a eleganței, va lua drept consultanți niște jidani modiști americani, iar verdictele vor fi știreangul și glontele, dacă altfel nu se putea.

A zis că va angaja „jidani modiști americani"? Ce gafă tocmai la el, care pregătea piatra ponce pentru a curăța talpa țării de rapănul iudaic! Doar se știa că jidanii americani erau la origine rusnaci și români, emigrați mișelește.

Pe istoric îl împungeau jungherele jenei. Era conștient că arăta în ultimul hal, dar marea lui suferință, care-i cauzase boțirea, n-o putea împărtăși nimănui. Cu atât mai puțin Mareșalului, care prepara cruciada împotriva bolșevismului.

Era vorba de un coșmar care nu-l cruța de-o lună încoace. Se făcea că ieșea singur și balonat din restaurantul cernăuțean unde zăbovise după examinarea candidaților la Bacalaureat și se îndrepta agale spre Școala Normală de Băieți, unde avea cazare. Era amețit de cocteilul de alcool și aer proaspăt – pe care doar orașele de cultură știau să-l prepare.

A mers senin, până și-a dat seama că era urmărit. De cine? De un tâlhar, de un hăcuitor? Sau, mai curând, de un atentator la valorile românismului?

Căută cu privirea o nișă salvatoare, dar „orașul cu mai multe librării ca brutării" avea doar nișe pentru cărți. În jur, nici o birjă, nici un sergent de stradă. Doar negreață și pustiu. Grăbea el pasul, îl grăbea și urmăritorul.

Confruntarea devenea inevitabilă; se apropia o probă-cheie de la olimpiada supraviețuirii. Folosindu-și instinctul de militar, Diaconescu se descălță și se topi în frunzișul unui gard.

Se lăsă o liniște cu noduri. Dotată cu simț de radar, dihania îi depista fiecare poziție viitoare, de care se apropia cu pași de molton.

Când ajunse la mai puțin de zece metri, scuipă o zeamă cleioasă și caldă, care intră în combinație cu sudoarea sângerie și tremurătoare a profesorului. Curajul acestuia – decorat în

Războiul Balcanic – fusese diluat de viaţa de familist. Îi venea să bocească, gândindu-se ce-o să se aleagă din Sisi, din Savetuca lui dragă. O să rămână văduvă şi-o să se retragă la Mănăstirea Agapia?

Monstrul era la câţiva metri. Pe capul de caşalot purta o batistă, care-i lăsa liberă o bortă înfiorătoare, funcţionând ca ochi, nară şi trăgător de proiectile. Sluţenia îi era echilibrată de supleţea trupului, pe care venele trasau cărări atletice.

— Aduce a statuie de mareşal sovietic!

Când arătarea şi-a smuls batista de pe faţă, istoricul se cutremură. Înaintea lui se afla un organ imens, cu expresia elevului David Fallik!

Cum de pierduse din vedere ceva atât de previzibil? Fallik – prin puterea numelui – servise de model pentru un golem în formă de falus, trimis de jidoveria mondială să regleze chestiunile neîncheiate din trecut.

Fostul examinator la bacalaureat îşi revizui în viteză planurile: trebuia să-şi salveze dacă nu viaţa, măcar demnitatea. Şi dacă nu toată demnitatea, măcar cioburi din ea, în speranţa că vreun arheolog, cândva, o să reconstituie întregul.

— Aţi venit din vechiul regat să puneţi întrebări anume să cadă elevii!

Exprimându-se cu precipitaţii, Fallik îl blagoslovi iar cu un jet mirosind a ulei din conservele cu sardine de calitate medie.

— Ascultă, bre fiule...

Golemul îl apucă de rever şi-l strânse cu năduf:

— Eu nu-s fiul matale şi te-am ascultat destul! Acuma, matale să mă asculţi pe mine! Noi ştim mai multă carte ca elevii din vechiul regat şi chiar ca profesorii. Şi încă un lucru esenţial...

— Ca-ca-ca-re?

— Du-te-n morţii mă-tii!

Mândru de parcă ar fi rostit o replică de Shakespeare, îşi aprinse o ţigară cu tutun Virginia, îi suflă fumul pe chelie şi se depărtă cauciucat. În urmă, profesorul scâncea ca un bebeluş care dorea scutece curate.

Odată, pe când era umilit în coşmar, a răcnit din răsputeri. Sisi a apărut din camera unde dormea cu cel mic, dar pe chip i s-a citit repulsie, nu îngrijorare. Avea de-a face destul cu scutecele copilului, nu le mai dorea şi pe ale bărbatului. Dracul să le ia de căsătorii din interes!

Ca un dirijor al eleganţei naţionale, Mareşalul se apropie de profesor, cu severitatea brusc umanizată. Îi apucă nodul de la cravată, i-l strânse şi i-l potrivi ca pe un bebeluş în covata formată de închiderea ultimului nasture al cămăşii. Extrase din buzunarul de la piept un mic flacon de apă de parfum, luă doi stropi pe buricul degetului şi-i umezi tâmplele. Apoi îi împinse bărbia în sus, ordonându-l parcă să inspire adânc şi să privească la viitorul luminos al ţării. Mândru de opera lui, schimbă tonul:

— Dragul meu, eu sunt pentru migraţiunea întregului element evreiesc din Basarabia şi Bucovina, care trebuie aruncat peste graniţă. E în asta vreo barbarie? Nu cred! Imperiul Roman a făcut acte de barbarie şi a fost totuşi cel mai vast şi mai măreţ aşezământ politic. Ca istoric, ce aveţi a-mi spune?

— Minunat, nici marii Napoleon sau Hitler n-ar fi spus-o mai bine!

— Eşti cu totul de acord, carevasăzică... Bine ar fi ca toţi cei care aştern istoria pe hârtie să ţie legătura cu înfăptuitorii ei. Că veni vorba: când estimezi c-o să fie gata cartea matale despre Transnistria?

Diaconescu îşi simţea nodul cravatei ca pe un nod de ştreang, dar n-avea curaj să-l slăbească. Fallik i se adresa în vis cu „matale", Mareşalul în viaţa reală cu „matale"... „Profesor universitar doctor Matale", aşa ar trebui să se semneze.

— Cât să mai dureze?

Antonescu îndreptă spre el degetul arătător sumbru ca o ţeavă de revolver:

— Nu-mi răspundeţi jidoveşte! Am întrebat când va fi gata cartea.

— Încă şase luni şi poate intra la tipar.

— Nu şase luni, trei! Dă-i zor adânc şi ştiinţific, fiindcă nimic nu e mai condamnabil ca fuşereala!

— Am înţeles, domnule Mareşal!

— Ne pregătim în Transnistria pentru o administraţie de 2.000 de ani, iar cartea matale trebuie să explice de ce românii au dreptul de-a se instala în acest teritoriu. Aşa este, Alexianu, vreau să spun domnule guvernator al Transnistriei?

Fără să aştepte răspunsul, Mareşalul salută scurt şi le întoarse spatele său de golem creştin. Diaconescu aşteptă câteva secunde, până să aibă curajul să respire. Simţea că nodul dureros al cravatei va aduce în somnul său un coşmar nou, care-l va scăpa, poate, de coşmarul cu golemul Fallik. Întrucât nu ştii sigur c-ai scăpat de un coşmar vechi, până nu te alegi cu unul nou.

— Ce părere ţi-a făcut? îl întrebă Alexianu, în timp ce-l conducea spre ieşire.

Istoricul răspunse scremut, ca un proaspăt spânzurat:

— O fi Bucureştiul Micul Paris, dar Antonescu nu e Micul Mareşal Pétain!

Alexianu îi acoperi gura cu palma:

— Ai grijă ce vorbeşti, dacă nu vrei s-ajungem la ţuhaus!

— Vreau să spun că Antonescu e mai mare ca Pétain. El e neamţul pe care neamul nostru îl aşteaptă. Şi-mi place eleganţa lui: chiar şi pe eşafod ar fi elegant.

— Ha-ha-ha, lungi-ţi-ar Dumnezeu zilele! Dar eu aş fi elegant pe eşafod?

— Cine-şi pune mintea cu tine, să te trimită pe eşafod?

— Asta e insultă, avocaţii mei vor lua legătura cu tine!

Alexianu ştia să glumească. Ajuns de cealaltă parte a uşii, Diaconescu îşi scoase cravata de la gât şi-o aruncă în primul boschet.

În trenul de noapte care-l returna la Iaşi, profesorul nu se încumetă să pună geană pe geană. Un coşmar în vagonul de dormit risca să ia o turnură penibilă.

Ajunse în gară hăcuit de nesomn. Urcă spre casa din Copou cu o trăsură mânată de un birjar scopit, din secta ălora care se castrau, pentru a da curs unei credinţe religioase de-o rară imbecilitate. Veniseră din Rusia descoiţaţii ăştia, şi erau buni în două domenii cheie ale României: birjărie şi antisemitism. Combinate, cele două năşteau „antisemitismul birjăresc", de subsol.

— În numele religiei, unii îşi crestează puţa, alţii îşi taie fuduliile ca la berbec... Dacă Divinitatea ar fi atât de obsedată sexual, nu i-ar naşte pe unii gata circumcişi, iar pe ceilalţi gata castraţi? Prea multă tâmpenie umană îi e dedicată lui Dumnezeu!

Savetuca lui scumpă îl aştepta cu masa caldă şi baia fierbinte. Profesorul căzu într-un somn adânc, fără vise.

II

Bunica se înglodase în analfabetism alături de grosul fraţilor doar pentru a-i crea unuia condiţiile de a studia. Patru copii şi-au donat cartela de lumină intelectuală celui de-al cincilea, care avusese şansa de a se naşte primul.

Rafael Weinstein – câştigătorul acestei loterii des întâlnite în familiile evreieşti sărace – studiase la Universitatea din Viena şi profesa ca medic de circumscripţie în Vama. Om cu putere de muncă, îşi extindea atributele profesionale şi asupra salariaţilor unor făbricuţe de cherestea, din cele pe care legionarii le găseau vinovate de genocidul forestier al Munţilor Carpaţi.

Ca mulţi colegi de stetoscop, nu se dădea în lături de la cele lumeşti. Pleca din doi în doi ani la Viena, debarasat de bagajul numit „nevastă", să-şi împrospăteze cunoştinţele de medicină, graţie unor cursuri la Universitate. Cu această ocazie, îşi împrospăta şi automobilul, pe care şi-l alegea de la expoziţia din Prater. Îi plăcea în Prater: era circ, era mâncare bună şi erau

poponețe care te implorau să le plesnești cu palma, dacă n-aveai cravașa la tine.

Într-un an, automobilul ales – un Opel Pullman, în fața căruia pălăria îți sărea singură din cap – i-a fost probat de Herr Torso. Pocitania vedetă, născută fără mâini și picioare, l-a pilotat folosindu-și cioturile prin viraje, pentru a demonstra că, dacă unul ca el conducea fără probleme un Opel Pullman, oricine o putea face.

— Deci și dumneata, stimate client, dumneata sau franțuzoaica dumitale! Ce-ar fi să faceți un tur la volan chiar acum?

Doctorul Weinstein a făcut un tur cu franțuzoaica lui, care era cehoaică.

Se povestește că, odată, la una dintre demonstrațiile de îndemânare ale lui Herr Torso, Hitler a picat incognito în public. Viitorului Führer i-au căzut greu scenele în care subomul acela batjocurea un simbol al industriei automobilistice germane.

— Cum era posibil ca un maimuțoi castrat de brațe și mâini să spurce volanul arianului Opel?

Când a mai aflat că era de origine rusă, născut în Siberia, i-a fost clar că avea de-a face cu un agent bolșevic. Spre binele lui, Herr Torso a murit în 1933.

Etichetat de dame ca „bărbat fără vârstă", doctorul Weinstein nu s-a grăbit la copii înainte de borna 40 a drumului său prin viață. Cu toate astea, rezultatele – Herman și Mendel, ajunși elevi la Liceul „Dragoș Vodă" – l-au dezumflat.

În evidențele ținute de SSI (Serviciul Secret de Informații) figurau printre comuniștii din Câmpulung cinci mai vizibili: trei agenți ruși – infiltrați la o fabrică de cherestea –, plus Herman și Mendel Weinstein. Care n-aveau motive să lupte pentru cauza comunistă; dar, negăsind altă metodă de a le impresiona pe fete, au hotărât să le speculeze înclinația atemporală spre nonconformiști.

Erau slabi și ogârjiți, scriau versuri proaste, feromonii abia le suflau... Dar aveau voce cu scârț, își răsuceau mustața

şi, mai ales, îşi dădeau ochii peste cap când venea vorba de viitorul planetei noastre.

— Ah, planeta, nici noaptea trecută n-am pus geană pe geană de grija ei! Abia spre dimineaţă am adormit şi-am visat viitorul omenirii, într-o lume fără inegalităţi!

Mareea secreţiilor fizice şi sufleteşti le purta pe fete spre ei, îmbogăţind arsenalul seducţiei din Bucovina cu o armă la care doar nişte evrei abstinenţi se putuseră gândi: viitorul planetei noastre.

Alături de duduiţe, şi legionarii îi apreciau pe fraţii Weinstein, dar dintr-un alt punct de vedere. Când îi întâlneau – ceea ce în pişcotul Câmpulung nu era o problemă – le tocau carnea cu o rară meticulozitate. Trecea apoi în sarcina mamei ca tocătura să fie învelită în foi de varză, pentru a-i reface în vederea noilor întâlniri de amor şi a viitoarelor bătăi.

Tatăl le administra şi el o săpuneală, când îi găsea pansaţi în foi de varză:

— Marş la Stalin al vostru şi lăsaţi-mă în pace! Alţii rabdă de foame, iar eu stric butoaie de varză pe vânătăile voastre tâmpite!

Aşa suna punctul de vedere al doctorului Weinstein. Privite prin ochii umezi ai duduiţelor, vânătăile erau bijuterii purtate de aşii seducţiei.

Într-o zi, printr-un curier evreu deghizat în popă, a sosit un răvaş pe numele fraţilor Weinstein. Doctorul l-a deschis ca un cenzor şi a rămas de lemn: erau felicitări calde, alături de instrucţiuni de luptă comunistă, primite de la tovarăşul Emil Bodnăraş.

Pragul tolerabil al teribilismului ieşirii din adolescenţă fusese depăşit. Cine nu-l ştia în Câmpulung pe Bodnăraş, absolvent mintos al Liceului „Dragoş Vodă", apoi ofiţer în armată şi dezertor peste Nistru, unde-şi găsise vocaţia de agent bolşevic? Momentan, era întemniţat la Doftana, dar dacă nu-l incomodaseră lanţurile pentru a le scrie celor doi fraţi, dacă fusese activat corpul secret de poştă comunistă, însemna că situaţia

devenea critică. Oricând se puteau trezi cu Siguranța la ușă, fluturând cătușele. Va fi și doctorul luat la întrebări, peste cabinet se va pune lacăt, Opelul va fi confiscat...

Rafael Weinstein nu le-a arătat scrisoarea fiilor, dar a ticluit o ceartă de familie aparent spontană, care s-a lăsat cu zbierete, plânsete și multe foi de varză. Apoi, a întocmit un plan complex.

Peste două săptămâni, a trântit lacătul pe cabinet, invocând un drum la Viena, legat de urgența unei consultații pentru soție. Dacă un medic e îngrijorat de sănătatea consoartei, lumea nu mai insistă cu întrebările. Mai cu seamă că și feciorii anarhiști își însoțeau părinții în trista lor călătorie, iar automobilul era vândut în pagubă, pentru a face față cheltuielilor cu tratamentul.

Situația părea disperată. Cancer, în mod sigur, dar nu cancer de rând, ci unul cu multe, foarte multe tentacule.

Cheia casei a rămas la Max Mătăsaru, cu rugămintea de a intra să stropească florile și să aerisească. În altcineva, Rafael nu avea încredere.

După o lună, Max a primit telefon de la avocatul unchiului Rafael, cu indicația de a citi un plic, aflat în sertarul al doilea de la birou. Înăuntru, era împuternicirea de a vinde casa și de a-și opri 10% din valoare, restul banilor urmând a fi trimiși la o căsuță poștală din Lausanne.

Doctorul plecase definitiv din țară! Cheltuise munți de varză pe băieții săi, care seduceau fetele pe căi bolșevice, dar până la urmă leguma se dovedise o investiție inspirată. Să nu fi fost activitatea lor comunistă, culminată cu răvașul de la Bodnăraș, tatăl n-ar fi luat niciodată hotărârea de-a emigra în America.

Astfel gândea Max, în septembrie 1941, citind ilustrata primită de la familia Weinstein din Chicago. Abia unchiul fusese bărbat, nu el, care o lălăise ba că pleacă, ba că nu mai pleacă după portocalele palestiniene, din care nici coaja nu rămăsese! În fața unchiului Rafael, mătușa Alberta nu crâcnise; pe

când el se lăsase îmbrobodit de stratagemele Hannei. Că nu te poți bucura de frumusețea femeii fără să-ți pui grumazul în jugul prostiei sale.

De comisionul de 10% din vânzarea casei Weinstein nu s-a atins, deocamdată. Putea să prindă bine, dacă se adevereau rumorile despre dislocarea populației evreiești din Bucovina.

Unii o numeau „dislocare", alții „deportare", Antonescu „strămutare", dar esența era aceeași: evreii la muncă, nu la contemplat munca celorlalți, în timp ce-și savurau cafeaua și coniacul. Pentru propaganda oficială românească, neamul lui Israel și-n fund se scărpina fie cu mâna altuia, fie cu propria mână îmbrăcată în mănușă de antilopă.

Mănușă de antilopă! Max își privi palmele, pe care o bătătură nouă n-ar mai fi prins loc. Trăise numai pentru meserie și familie. Singura lui bucurie se învârtea în jurul zbenguielii cu Hanna. Ultima oară, ea îi legase mâinile de coarnele patului și-l încălecase. Cică așa procedau franțuzoaicele, dar era clar că voia să se apere de mângâierile lui aspre. Nu-l deranja să se zghihuie ea deasupra, iar el să stea întins pe spate, ca un parazit iudaic.

Doar în zilele când își amintea de emigrarea unchiului, prelua el comanda. Ceea ce urma nu se numea „a face dragoste"; ci „a face ură". Încuia ușa magazinului, o răsucea pe Hanna cu crupa spre el și se-apuca să-i morfolească fese și coapse, ca un turbat. Cu cât o frământa mai dihai, cu atât pielea ei evidența mai bine textura coajei de portocală.

Vedea atunci în fața ochilor portocaliu, un portocaliu venit din livada lui pierdută. Toată ranchiuna că nevasta îl întorsese din cale era strânsă într-o excitație care-ar fi spart ca pe nuci Pietrele Doamnei de pe Muntele Rarău. Vâslind dement din șolduri, străbătea mări răzvrătite, spre ținuturile Palestinei.

Nevasta îi răcnea să se întoarcă acasă, că livada era amăgire și că americanul Bobby Leach a dat colțul alunecând pe o coajă de portocală. Și că Bambilici ăsta nu era american de serie, ci unul care coborâse de trei ori în butoi Niagara. Iar Niagara

era o cascadă ca – aaah, nu te opri!!!! –, o cascadă ca – aaaaaaahhhhh, încă olecuță! – o cascadăăă caaa astaaaaaaaa!!!

Hanna cobora cascada unui orgasm într-un butoi cu plăcere și-l implora s-o lase să-și tragă sufletul; dar el, privindu-i coaja de portocală a pielii, despica talazuri, vâslind neabătut din șolduri spre livada lui din Palestina:

— M-ai făcut să lunec pe coaja ta de portocală și mi-am frânt gâtul ca Bambilici!

Oroarea și surpriza, măreția și durerea, umilința și plăcerea atingeau praguri pe care doar dadaismul le-ar fi putut exprima, dac-ar fi amestecat într-un singur muzeu erotismul cu arta bisericească. În butoaie de lemn, orgasmele coborau niagară după niagară, iar Max se echilibra sălbatic din lopeți, schimbând direcția când vârtejul dădea să-l cufunde. Și, când un val uriaș mai să le răstoarne ambarcațiunea, i-a împlântat Hannei două degete-ntre crupe, prinzându-se de-un inel elastic salvator.

Uffff! Odată cu cumpătul, Max își recuperă suflul și degetele dintre bucile nevestei. Și le apropie de nări, iar ele miroseau curat a portocale de Jaffa.

Într-o zi, Deborah a apărut ciufulită de la o tăvăleală de-a ei și-a nimerit la câteva secunde după una de-a părinților, care abia au apucat să se refugieze în baie. Cum a intrat în magazin, a călcat pe-un strat de mingi mici și s-a prăbușit cât era de lungă. S-a adunat greu și a lovit cu ciudă una, care i-a scuipat în față un suc dulce-acrișor.

Asemenea unui cățel, și-a lins instinctiv nasul, constatând că mingiuța era, de fapt, portocală. Zăceau cu zecile, împrăștiate pe jos. Cam suspect, pe calicia aia, când abia găseai un coltuc de pâine.

A cojit-o și a mușcat cu poftă, umplându-și sufletul cu arome. Apoi, a coborât în beci după un sac, pentru a strânge comoara și-a o depozita la loc sigur.

Când s-a întors, portocalele ioc. Dacă n-ar fi ținut în mână coaja ca o bucată de celulită, ar fi dat vina pe vedenii. Ca să-și demonstreze că fusese aievea, a pus coaja între foile caietului primit de la Solo, să-l țină parfumat ca o livadă din Palestina.

În dragoste, șoapte și frică, vara s-a prelins în porii toamnei. Odată cu începutul lui octombrie, de parc-ar fi așteptat semnalul sărbătorii de Yom Kippur, s-au pus și zvonurile în mișcare.

Erau zvonuri de octombrie, mai fioroase ca alea de martie, iunie sau septembrie. Pentru moralul celor vizați, zvonul avea impact mai devastator ca evenimentul pe care-l vestea.

— Ne vor duce în Rusia, la muncă. Să fim scut uman între armata sovietică și cea română. Că noi suntem iudeo-bolșevici și oleacă masoni.

— Ce e masonul?

— Un bolșevic în stadiu larvar.

În dimineața de vineri 10 octombrie 1941, magazinul era deschis, cu Max aprovizionându-și un client cu tablă zincată pentru cotețul porcului. Vindea de două luni suluri de tablă zincată, căci în război porcul primea grad de general. Avea agățată în piept decorația *Militär-Verdienst-Kreuz*, pentru a-și arăta simpatiile filogermane, ca la un meci de *volleyball*, unde purtai tricoul echipei favorite. Judecând după profitul adunat lunar, decorația făcea treabă bună.

A doua zi, de Sabat, pe când își calcula încasările pe tabla porcului, concentrarea i-a fost deranjată de bubuieli sacadate, ca și când un sfert din populația orășelului s-ar fi apucat deodată să-și scuture covoarele.

Nu le scutura, le ciomăgea; și nu erau covoare, ci tobe. Un stol de precursori de-ai lui Ringo Starr și Charlie Watts trecea pe strada principală, lovindu-și instrumentele de parcă erau din piele de bolșevic. În frunte, un gurist cu diagonală arunca priviri înfoiate. Exact în buricul târgului, în locul unde duminica se încingeau hore dacice, tobele au clănțănit tot mai încet, până s-au stins.

Guristul – același care emitea la horă strigăturile de ținere a ritmului – își zvârlea vocea-n vârf de brad, pentru ca în clipa următoare s-o lase să-i cadă pe bombeu. Știa meserie. Când nimeni nu se aștepta, făcea pauză, pentru ca îndată să-și bulucească vorbele. Ici și colo, strecura o rimă, ca mesajul să se întipărească în urechea ascultătorilor, care îl priveau cu

mâna când la gură, când la inimă. Doar Max simțea nevoia de-a se scărpina în fund, unde avea mâncărimi ori de câte ori îl încercau stări emotive deosebite.

— Atențiune, atențiune, ochii și urechile la mine! Din ordinul domnului Mareșal, mâine, duminică, la ora zece precis, toată suflarea jidovească se va înființa la Gara de Est, cu un bagaj umplut cu efecte și hrană pentru zile două, dar nu mai mult de kile 30. De la gară, se va pleca în Transnistria, fără bilet de tren. Fiecare își va preda banii la bancă, pentru păstrare, că nu-i bancă mai de fală ca aia națională.

Rumoarea fremăta, dându-i guristului ocazia de a-și etala ultimele fructe ale creativității:

— Care nu ești de acord,
Te-om pușca precis în cord,
Cum e datina în Nord!

Mai lansă o chiuitură ca la joc și se îndepărtă, în răpăieli de tobe. În urmă, rămase un salariat de-al Primăriei cu un sul de afișe, având imprimate cuvintele guristului. Trebuia să le lipească pe stâlpi și vitrine.

Prăvălia lui Max primi pe fereastră un afiș, care-i înșfăcă un sfert din soarele speriat de octombrie.

Gară? Duminică? Bagaj? Transnistria?

După nume, Transnistria părea un fel de Transilvania.

Chiar ne vor disloca pe toți, fără excepție? Greu de crezut. Bunăoară, Garai era înglobat, dar celălalt farmacist din urbe, Aronovici, își ducea mai departe alișverișul cu piramidon și sirop de tuse. Câmpulungul nu putea funcționa fără spițer, iar el depusese o cerere și-avea și o nevestică mai flexibilă. Dar, peste două luni, când i se va găsi înlocuitor creștin, îi va veni și lui rândul, iar soțioara o să rămână și-o să ceară divorțul.

Plecarea se apropia, baia publică scotea aburi ca o oală de ciorbă umană. Era coadă la intrare, că nimic nu-și dorește omul mai mult, înainte de a porni cu traista-n băț, ca o baie, a cărei fierbințeală să fie memorată de oase până dincolo de iarnă.

Casele se goleau. Bunurile ce nu puteau fi incluse în bagaje ori vândute chilipirgiilor erau lăsate sub cheie. N-aveau să reziste mult, că nu s-a născut lacătul competitiv cu lăcomia omenească.

Spre gară, s-a mers în căruţe şi pe jos, cu bagajul în mână sau în cârcă. Un copil invalid călărea cocoaşa unchiului, ceasornicar de profesie, căruciorul cu rotile fiindu-i rechiziţionat. Fin psiholog, unchiul intuia valoarea ceasului pe timp de război şi-şi începuse bagajul cu trusa de reparaţii şi cutia cu piese de schimb. Tatăl copilului îşi îndesase patefonul în cărucior, că unde erau oameni, apărea şi nevoia de muzică.

Deborah avea grijă de cele mai fragile bagaje: bunicii. Albume cu amintiri, sprijinite pe două picioare umplute cu reumatism.

Pe drumul spre Gara de Est, evreii se încrucişau cu ţărani în costume populare, care veneau în parcul din centru, la joc şi voie bună. Războiul n-o deranja pe muza dansului rural care, ca-n fiecare duminică, trăgea pe ea o catrinţă şi o ie înflorată. Fete dezgheţate şi băieţi înfigăreţi îi pâsâiau pe jidani, le întorceau spatele şi-şi coborau râzând iţarii sau îşi ridicau fotele.

— Spre asta mergeţi!

Erau cururi româneşti, cu luceferi în mijloc. Evreii le cunoşteau graiul. Blonde sau brune, bombate sau scobite, netede sau cu piele în coajă de portocală, spâne sau blănoase, ele transmiteau de mii de ani acelaşi mesaj.

Bunicul lăcrima umilit, spre deosebire de bunica oarbă, care le făcea trecătorilor semne cu mâna. Era singura deportată fericită şi-avea şi de ce, căci mergea la rendez-vous cu Torquemada. Intenţionase să ia cu ea un irigator de igienă intimă; dar, pe orbeşte, nu-l găsise.

Max şi Hanna mergeau fiecare pe câte-un flanc al căruţei, fără să-şi vorbească. Tinichigiul nu-i putea şterge nevestei datoria, constând într-o livadă de portocali. Dacă l-ar fi ascultat; ah, dacă l-ar fi ascultat...

Lăsase cheile de la casă şi magazie la vecinul cizmar Kurt Gross, cu rugămintea să mai vândă din lucruri pe parcurs şi să-i trimită banii, la adresa pe care i-o va comunica.

— Lasă-mi şi decoraţia!

— O iau cu mine, poate-mi va fi de trebuință.

— Ai văzut de ce trebuință ți-a fost aici.

— Mi-a fost, c-am crescut vânzările în ultimele săptămâni. Și-apoi, la o decorație mai contează și cine-o vede. Una-i s-o remarce un răcan român, alta-i s-o cântărească un ofițer neamț!

— Asta așa e! Ce-i german rămâne *über alles*!

Jandarmii supervizau peronul gării, pe care Comunitatea Evreiască distribuia câte o pâine de persoană, ca și când pâinea ar fi fost bilet de călătorie. Vagoanele mânjite cu baligă nu îmbiau pe nimeni. Pâine lângă baligă? Așa nu putem călători.

— Ba puteți! Nu doriți și bănci, ca la sinagogă? Și loc la fereastră, să admirați peisajele? Ce-s fasoanele astea, într-un război pe care voi l-ați provocat?

— Scuzați-mă, domnule ofițer, dar eu n-am provocat nici un război! Doar cu nevasta mă mai războiesc. Așa-i, nevastă?

— Gura! Lăsați actele de identitate aici, că nu mai aveți nevoie de ele! Și-acum, dați-i zor, că pleacă trenul!

Locomotiva zbieră de confirmare, jandarmii își arborară aerul carnivor. În cinci minute, târtănimea era sardinizată – câte 40-50 în vagon. Fiecare își strângea pâinea la piept, călare pe bagaj ca pe spinarea unei cămile. Suma olfactivă a pâinilor calma baliga stătută.

Ca o concesie – totuși, suntem oameni! –, ușile vagoanelor n-au fost închise. Trăgând din pipă ca un veteran de război, locomotiva și-a urnit ciolanele.

Ultima imagine arătată lui Max din tren a fost acoperișul bisericii, montat de el. O să treacă războiul, iar acoperișul tot verde o să rămâie! Dar el va rămâne verde sau măcar verzui?

Deborah nu-i scăpa din ochi pe bătrâni. Ca de obicei, bunica le vedea pe ale ei:

— Pitorești peisaje! Păcat că n-am aparatul de fotografiat.

I-a mai trecut din poezie când și-a făcut nevoile într-un borcan, sub îndrumarea nepoatei, care avea grijă ca măcar o parte din jet să ajungă la destinație. Bărbații urinau din mers la margine de vagon, lichidând treaba în trei secunde. Doar evreii puteau urina așa. Femeile se țineau, dar până la un punct.

La o vreme, pe când Solo decora noaptea cu o boltă urinară, Deborah şi-a apropiat tiptil buzele de gâtul lui. Şi-n timp ce-l săruta, i-a prins tandru mica vietate şi i-a dirijat jetul, pentru a scrie prin aer „Te iubesc!"

După un sfert de zi, pudoarea era înfrântă, fiecare rezolvându-şi nevoile ca vitele şi ţăranii. În vagon, unii mâncau, alţii evacuau, bătrânii îşi făceau rugăciunea, Deborah şi Solo se sărutau.

Doar profesorul de muzică Richard Horn nota în carnetul său de poet dadaist că evreii erau evacuaţi ca nişte materii fiziologice, care creau presiune pe vezica şi intestinul României.

O zi i-a luat trenului să tragă la Cernăuţi, pe o linie secundară, unde era aşteptat de un cor ţigănesc al ceaiului fierbinte – care nu era nici fierbinte şi nici tocmai ceai. Cereau 50 până la 75 de lei să-ţi umple cana sau borcanul, şi se jurau pe ochii lor că nu puteau lăsa cu un chior mai ieftin, fiindcă exact atât valora.

Numărau banii şi râdeau, fără să ştie că, peste un an, le va veni şi lor rândul să treacă Nistrul cu traista în băţ.

Cum Deborah a primit câteva ceaiuri de la foştii iubiţi, familia Mătăsaru a făcut prima economie la bani. Frumoasa fată afla astfel că nu doar viţelul blând sugea la mai multe vaci, ci şi viţica, atunci când ştia cât de nărăvaşă trebuia să fie.

12

În timp ce vrednica sa ciorăpărie prepara o nouă livrare destinată frontului, mintea lui Leon înota în osteneala de după lecţiile de limbă rusă, pe care de-o vreme le lua. Tocana aceea de consoane îi provoca indigestie în creier, dar ordinul era ordin. Ori de câte ori îşi spunea că învăţa limba lui Cehov, apărea duetul Lenin–Stalin să strice atmosfera.

Singura concesie obținută era ca rusa, pe care-o burdușea cum putea în ghiozdanul din cap, să fie strunjită cu accent franțuzesc. Știa franceză și n-avea probleme cu pronunția rulată a literei „r", pe care și-o antrena cu flegmele adunate peste noapte în gâtlej și scuipate larg – hrrr, ptiu! –, în cadrul unui ritual matinal boem.

Convenția era ca profitul adus de ciorapi să fie împărțit la trei. O parte pentru el, alta pentru colonelul Ioan Palade – șeful Biroului Statistic Militar Iași, totodată bun cunoscător al pieței –, a treia fiind dirijată spre o persoană prea mare pentru a-i fi pronunțat numele.

Leon își frecase cremenea din minte, încercând să intuiască cine putea fi, dar când a dedus că era chiar doamna Antonescu, soața Mareșalului, inima i s-a smucit într-un mod pe placul firmelor de pompe funebre.

Colonelul Palade îi era superior direct la Biroul Statistic Militar (BSM), unitate cu misiuni informative și contrainformative în Moldova, Basarabia și Bucovina. Membrii biroului lucrau sub acoperire și, printre altele, alcătuiau liste de comuniști și legionari. Era indicat să nu ai de-a face cu BSM, căci a figura pe o asemenea listă însemna închisoarea și chiar moartea.

În camera lor de zi – aveau de-acum și cameră de zi, în casa de pe strada Văscăuțeanu numărul 18 – Anuța Leon conducea atelierul de proiectare al afacerii. Momentan, desena noul model de ciorapi cu monogramă destinat ofițerilor superiori – pentru generali, cu fir auriu; pentru Mareșal, cu fir de aur alb. Soldații nu contau, că mureau cu toptanul și-și șterpeleau ciorapii unul altuia.

Marea provocare a ziaristului era ca și brutăria să-și vândă cu spor produsele de panificație armatei care tăia capetele hidrei bolșevice. Cu pâinea era imposibil, că se făcea pietroi pe lungul drum spre front, dar de ce să nu încerce cu colacii pentru înmormântări?

Just, și colacii se învecheau pe drum, dar cine mai era atent la prospețime, când pe frunțile ostașilor apăsa jalea trecerii unui camarad în neființă? Dimpotrivă, cu cât colacii erau mai

pietroşi, cu atât mai bine pentru victoria finală. Cu mâna care presăra ţărâna pe sicriu, ostaşul prindea de grumaz colacul şi muşca din el cu sfântă furie, de parcă ar fi fost grumazul inamicului.

Leon îşi aprinse o ţigară, că, de când cu războiul, bea tutun de-i intrau chiloţii în fund. Un gând nou îl pocni părinteşte peste ceafă: ce-ar fi dacă la fabrica lui ar confecţiona şi chiloţi, pe lângă colţuni?

Dar chiloţii erau moft în actualul război. Poate la următorul, cu puţin noroc...

La omul dăruit cu talent, ideea mică anunţă ideea mare. Cea venită atunci era trimisă, în mod cert, de muza ciorapului.

Păi, colonelul Palade avea informatori şi-n rândurile inamicului, că fără ei nu exista activitate de spionaj! Buunnn! Şi ce-ar fi dacă, prin intermediul lor, s-ar stabili niscaiva contacte de nivel înalt, astfel încât să-i vândă şi duşmanului ciorapi? Ciorapi inferiori, normal, eventual destrămaţi la călcâi şi la degetul mare. Să-nceapă cu livrările către partizani, că ăştia erau mai puţin atenţi la calitate.

Dac-ar fi fost prins, Leon ar fi ieşit uşor basma curată:

— Ştiind dragostea rusului – tandră şi statornică – pentru obială, am încercat să năucesc Armata Roşie încălţând-o astfel, pentru a-i reduce randamentul în luptă!

Ori va spune c-a impregnat şosetele cu o bacterie care provoca mâncărimi, aşa încât momentul când ostaşul sovietic trăgea cu mitraliera să coincidă cu nevoia lui acută de a se scărpina.

Avea explicaţii destule, una mai ingenioasă ca alta, dac-ar fi fost prins. Dar cine să-l prindă, când membrii BSM-ului erau intangibili? La final, Mareşalul însuşi va propune decorarea lui şi a colonelului Palade cu *Ordinul Mihai Viteazul* clasa întâi. Va afla de extraordinara lui inventivitate şi Hitler, care va sări şi el cu o medalie. Ca să-i răspundă, era necesar ca, încă de acum, să aibă pregătită o pereche de şosete cu monograma de aur alb *A. H.*

Leon împletea dragostea de patrie cu poezia şi afacerile. Românizase numele fabricii de ciorapi, acum îi spunea „Mioriţa", în loc de „Lâna şi bumbacul" de sub vechiul stăpânitor jidan. Îi făcuse şi slogan publicitar: *Trei turme de miei / Cu lână pe ei / Pentru ciorăpei / Către soldăţei.* Pe emblemă, trei cârlani purtau bonetă de soldat şi scrutau viitorul chipeş al României.

Atâta doar: când va livra comenzile către partizani, va trebui să schimbe eticheta din „Mioriţa" în „Katiuşa" ori „Vania". Dar ce-ar fi să numească marca pentru inamic chiar „Partizan"? Nu suna rău. *Baciul partizan / E mai ortoman / Şi la ciorap gros, / Lână merinos.*

Avea dreptate să nu-şi facă procese de conştiinţă, căci alişverişurile sale erau lăcrămioare picurate cu rouă, comparativ cu ale marilor ofiţeri români. Elita armatei nu-şi vedea capul de strategii: ba pregătea transporturi cu vin de la Drăgăşani pentru popote, ba târguia prin interpuşi cirezi cu vite şi turme de oi care ciuguleau senin iarba din regiunea Dorna, fără să ştie că le păştea drumul spre Transnistria.

Însă loviturile la scară superioară le reveneau şefilor serviciilor secrete, în a căror înzestrare prima, nu întâmplător, creierul.

13

În biroul său de lucru, Diaconescu se întreţinea la telefon, ca-ntre universitari şi prieteni, cu Alexianu, care-şi luase în primire postul de guvernator al Transnistriei şi îşi exprima gândurile pentru următoarele două milenii de stăpânire românească. Căci Mareşalul decretase să ne pregătim pentru 2.000 de ani, nu pentru 1999, 99 de ani, cum sunt scrise – ca să pară mai mici – preţurile produselor din comerţul jidovesc.

— Emile, să fi văzut entuziasmul românilor eliberaţi de sub cizma lui Stalin, că nu de pomană Rusul a fost numit de poetul paşoptist Cezar Bolliac „Vandalul Europei"! Entuziasmul

acesta trebuie să-l fructifici în cartea ta, lungi-ți-ar Dumnezeu zilele!

Ah, cum ne întâmpinau localnicii cu pâine, sare și-un păhăruț de votcă de-ți primenea instalația! Iar o țărăncuță frumușică, în strai popular, s-a ridicat pe o stivă de coceni și a recitat – cu accent rusesc scuzabil – din același Bolliac:

— S-alergăm cu mic cu mare,
Să zdrobim al nostru jug,
Să ne facem țară tare,
Tisa, Istrul pân' la Mare,
De la Mare-n sus, pe Bug.

Întrucât cuvântul e sterp fără gest, țărăncuța a trasat prin aer cu brațele conturul țării visate de noi toți. La partea cu Tisa și Istrul, și-a făcut pletele să curgă fix ca râurile invocate, iar când a ajuns la Mare, s-a pus pe tălăzuit, de jurai că venea furtuna.

Efectul a fost de-o sublimă emoțiune. Soldații noștri plângeau de li se rupea cămeșa, mai ales după al doilea păhăruț de votcă. Eu însumi am fost atât de mișcat, c-am oprit-o pe țărăncuță să-mi recite în particular mai multe poezii cu râuri și mări, să-mi lărgesc orizontul geografic și patriotic.

Emile, lungi-ți-ar Dumnezeu zilele, avem obiective mărețe în Transnistria! Trebuie să modelăm suflete și să construim toalete, că pe aici nu-s, fiecare rezolvându-și treburile unde îl taie. Tipic bolșevic! Fetele lansează ocheade ca obuzele, iar în clipa următoare își ridică fusta și se screm. Am informații că și Stalin face pipi în chiuvetă, când prinde una, că-s rare la ei.

Dar să revenim la țărăncuța care mi-a zis, sfioasă, că e profesoară de limba rusă la un vechi colhoz de lângă Șargorod. Ea ar fi vrut să studieze engleza, dar comisarii bolșevici evrei i-au băgat pe gât rusa. Plângea când își amintea.

Ce mai, am băut votcă și-am luat gustări cu piept de pui, iar între două poezii despre viitorul imperiu românesc care-o să cuprindă jumătate din Europa, îmi făcea cu ochiul:

— Piept de pui, piept de pui,
Cu mine dacă te pui,
Colo pe tavan te sui!

Iubite coleg, lungi-ți-ar Dumnezeu zilele, tu știi multe despre puterea mea de abținere. Când zvârluga a mușcat dintr-o bucată mai pietroasă a pieptului respectiv și i-a rămas un oscior în gât, a trebuit s-o salvez, că nu era să las în ghearele morții o mlădiță românească, proaspăt eliberată de sub buruiana iudeo-stalinistă. Se-nroșise, sufla greu, dar am izbutit să-i scot osciorul cu penseta. Ce să-ți mai povestesc? Fiindcă abia își trăgea sufletelul, i-am administrat un mic lichior... Apoi, *et caetera, et caetera,* foarte mult *et caetera.*

Ce-ai întrebat? Mă dai gata cu intuiția ta. Da, acum fata lucrează la cabinetul meu. O s-o cunoști, când vii pe aici. I-am românizat numele, i-am zis să nu te mai prind cu nume rusnac, fiindcă o chema Alexandra Antonov, pe pisicește Sașa. În traducere, ar fi rezultat Alexandra Antonescu, pe pisicește Sanda, dar – gândindu-mă la Mareșal și la amicul Mișu Antonescu – am considerat c-ar fi ireverențios. Acum, o cheamă Alexandra Antoniu. Sănduța!

S-o vezi cum îmi dansează pe mândra muzică bucovineană! Are o gleznă, că poți s-o transferi la mână și să scrii poezii patriotice cu ea... Și e atât de șopârliță, că-i năpârlesc straiele, de mă trezesc, nitam-nisam, cu dânsa goală pe la miez de joc. Tu știi că eu aplaud generos ca să-mi manifest admirațiunea față de arta pusă în slujba propășirii neamului, dar când Sănduța dansează, palmele nu mă mai ascultă. Și-n loc să se lovească una de alta, îi lovesc ei bucile.

Iubite compatriot, lungi-ți-ar Dumnezeu zilele, există o castă de cururi coborâte din Cer, pe care ar fi blasfemie să le numești „funduri" sau „dosuri", mai cu seamă în contextul unui război sfânt. Află că, dacă Sănduței îi așezi flautul la spate, îți cântă *Balada* lui Ciprian Porumbescu, de plângi ca un copil!

Cu uriașa sa forță descriptivă, Alexianu era un pionier al liniilor telefonice erotice, care aveau să domine lumea decenii

mai târziu. Bulversat de imaginile care-i asmuțeau carnalitatea, Diaconescu se trezi sclavul Erecției. Muncitul lui creier, care abia mai număra doi bobi de sânge, nu mai știa cine era Mihai Viteazul, și cine Alexandru cel Bun.

Tu, Erecție prețuită și detestată, care apari nechemată și dispari fără un cuvânt! Tu, care rămâi oarbă și surdă, când fericiri intrate la apă te imploră să le scoți la liman! Tu, rod al tratativelor secrete dintre sfinți și diavoli, pedeapsa capitală ai merita-o și nimic altceva!

Sisi era ieșită cu copilul la plimbare, astfel că istoricul întrerupse convorbirea cu guvernatorul și se aruncă asupra fetei din casă care, de trei ori pe săptămână, gătea și spăla. Era o studentă din Botoșani, foarte onorată de asaltul profesorului care-o scosese de la ananghie dându-i, pe timp de război, o leafă. Se îndoi din mijloc pe masa de călcat și-și desfăcu petalele, într-o urare de bun venit. Îl lăsă câteva clipe să-i ia temperatura cu termometrul lui turbat, apoi îl făcu jucărie yo-yo, între afară și înăuntru. Doar când îl simți aproape de culme, se retrase iute, că n-avea poftă să-i facă un frățior micului Raul.

În secunda următoare, studenta își reluă călcatul rufelor, cântând *Violete pentru fete*. Profesorul își drese mersul spre mansarda încă nefinisată, deschise larg jumătățile ferestrei, ca pe două brațe capabile să cuprindă țara, de la Istru pân' la Mare, de la Mare-n sus pe Bug.

Cercetă zarea, sperând să i se arate un contur de munte, oricât de vag. La vreo doi kilometri mai sus, pe Dealul Copou, un birou la fel avea scriitorul Mihail Sadoveanu – fostul său coleg din Partidul Național Liberal Brătianu –, care zicea că-n zilele senine admira de la fereastră zimții Ceahlăului. Profesorul se uita pentru a suta oară, dar nici urmă de zimț montan.

Poate că Sadoveanu avusese vedenii, frecvente la scriitorii care cochetează cu politica.

Escapadele erau singurele ieșiri ale guvernatorului Transnistriei de sub Muntele de Stres. Tocmai încheiase chirurgia represaliilor de la Odessa, unde populația civilă evreiască achitase

nota din urma partizanilor sovietici, care aruncaseră în aer – la 22 octombrie 1941 – Comandamentul Armatei Române.

Mareşalul era dezgustat de conlucrarea jidănimii locale cu bolşevicii. Să nu fi fost această conspiraţie, Armata Română ar fi luat Odessa fără pierderi grele şi, mai cu seamă, fără să ceară sprijin Armatei Germane. Aşa însă, o mare victorie se dusese dracului, ca atâtea altele în istoria românilor, lăsând în urmă gaze de eşapament jidoveşti.

Prin urmare, iată nota de plată, stimată jidovime! Am notat ce-aţi consumat la restaurantul Odessa: trei porţii de trădare cuşer a neamului românesc, cinci sticle cu venin din colecţia oenologului Iuda, garnitură, salată, desert...

Mareşalul ordonase represalii extreme asupra elementului civil iudaic, fiindcă Jidovul – indiferent de vârstă, sex şi stare civilă – era Satana. Ordonase să fie împuşcaţi 200 de evrei pentru fiecare român mort şi 100 pentru fiecare rănit. Acesta era cursul de schimb rasial, stabilit de Banca Naţională. Muriseră 16 ofiţeri români, 9 subofiţeri, 35 de soldaţi? Jidanii să-şi facă singuri calculele, că la calcule erau meşteri. Viaţa este matematică.

Alexianu s-a ocupat de îndeplinirea ordinului, operând fără să consume anestezic. Pe străzile Odessei, au fost spintecate cu baioneta satane ţâţoase care alăptau sătănuţe în scutece, au fost opărite în spermă patriotică sătănoaie neruşinate şi au fost spânzuraţi de sculă sătănoi trăsnind a parale şi rut. Nimeni nu a fost iertat, nici gloabele ieşite la o pensie pe care n-o meritau.

— Să faceţi aşa, pentru că eu răspund în faţa Ţării şi a Istoriei! Să vină evreii din America să mă tragă la răspundere! a fulgerat Mareşalul, în şedinţa consiliului de miniştri din 13 noiembrie 1941.

Pe piept, medaliile îi tremurau precum cetina bradului bătrân.

Peste două zile, Alexianu l-a sunat iar pe Diaconescu pentru a-i vorbi despre modul în care ospitalitatea românească – sugrumată un timp de dictatura rabinilor comunişti – îşi redeschidea

floarea pe pământ transnistrean. Era o ospitalitate dominată de învățăturile creștine, care spunea că, dacă pronia te înzestra cu două haine sau cu două pizdulici, una se cuvenea s-o dai aproapelui.

Așadar, întrucât el tocmai demara o iubire pasională cu aviatoarea Irina Burnaia, i-o ceda pe Sănduța. Dar să vină imediat s-o preia, că inamicii stăteau la pândă.

Seara, istoricul și-a făcut bagajul, scuzându-se față de Sisi că era chemat la Odessa, pentru a susține în avanpremieră o lectură publică din cartea sa despre Transnistria. Interesul era uriaș, ostașii mureau de nerăbdare să audă pasaje în lectura autorului.

La gară, l-a așteptat automobilul guvernatorului, condus de-un locotenent, fost elev la liceul internat Negruzzi.

— Cum merge frontul, domnule locotenent?

— Merge, dom' profesor, de ce să nu meargă!?

— Cam mari noroaiele pe aici!

— Mari și variate. Dacă francezii au 258 de feluri de brânză, noi ne lăudăm cu 258 de varietăți de noroi.

— Cum poate fi guvernată o țară cu 258 de varietăți de noroi?

— Poate, de ce să nu poată!?

— Dar cu jidanii de colo ce-i? Se plimbă de capul lor?

— Ăia-s jidanii de folosință personală ai ofițerilor români. Dentiști. Uneori, ofițerii îi împrumută soldaților, să le dezumfle câte o falcă.

— Nu e ilegal?

— Medicii au avut dintotdeauna tratament preferențial. Nici meseriașii n-o duc rău. Pe ceilalți o să-i mâne la Bug, să-i predea nemților.

— Așa le trebuie, au căutat-o cu lumânarea!

— Păcat, am avut colegi evrei ireproșabili la liceul Negruzzi!

— Nu s-a născut evreul ireproșabil. Chiar și lui Isus i-ar fi prins bine un curs de management al resurselor umane.

— I-ar fi prins, de ce să nu-i prindă!?

14

Pe la chindii, trenul cu deportați s-a prelins pe linie moartă la Atachi, pe malul vestic al Nistrului. Dezvelindu-și colții de dulăi, baionetele jandarmilor zoreau gloata din tren spre cele 258 de varietăți de noroi, care așteptau afară.

— Jos cu toții! Avem nevoie de vagoane, mai e marfă de adus!

Farmacistul Garai îi privea chiorâș. Dacă n-ar fi existat cercetările medicului evreu Cesare Lombroso, nimeni n-ar fi știut că soldații aveau figuri lombrosiene, cu frunte cât un timbru și fălci gata să apuce prada și să-i sfarme oasele ca pe grisine. Dacă goleai căpățânile alea de creier, puteai să le folosești ca vaze de flori sau oale de noapte.

Jenați poate de observațiile farmacistului, lombrosienii se făcură nevăzuți. De-acum încolo, intra în rol lupta pentru supraviețuire. Să-i vedem pe jidovi descurcându-se în R.S.S.S.N (Republica Socialistă Sovietică a Selecției Naturale)!

Deborah îi ținea pe bunici de câte o toartă, să nu-i mestece glodul. Frigul îi storcea nasul, silind-o să recurgă des la batistă. Când până și monograma fu înmuiată, își astupă cu degetul o nară și suflă cu obidă în cealaltă, trimițând proiectilul într-o baltă. Nu-și imaginase că va recurge vreodată la un asemenea gest. La câțiva metri de ea, Solo îi aplaudă performanța:

— Cu puțin antrenament, ajungi campioană!

Zeci de priviri de reproș le băgară râsul înapoi pe gât.

Amenințarea nopții grupa cele 1.800 de suflete în stropi familiali, răsturnați într-un ținut unde soarele și luna răsăreau prin cezariană. Stropii familiali se strecurau greu în fisurile orașului – boccelele se opinteau pe coaja de portocală a spatelui, valizele se încleiau în noroi, ghetele păreau clăpari de schiori.

Odată cu actele oficiale, stropilor li se confiscaseră și biografiile. N-aveau nume, vârstă, cetățenie. Aveau doar o soartă roasă și peticită, purtată de mii de ani, din generație în generație.

Atachi – cu case fără uși, geamuri și acoperișuri – nu-și merita numele de oraș. Fu o izbândă când stropii Mătăsaru intrară într-un sălaș ciopârțit de toate cele. Pe jos – covor scârnav; pe pereți – sânge, mult sânge, folosit pe alocuri în chip de cerneală. „Răzbunați-ne, am fost șase!"

Răzbunare? Cui îi ardea să-și cheltuiască fâșicul de forțe pe răzbunare? Și pe cine să se răzbune?

Mult mai rezonabil suna rugămintea de pe peretele opus: „Mor azi, 10 septembrie, spuneți Kadișul după mine, Benny Gutman din Atachi, vindeam căptușeli, urma să mă însor cu Rafaela Caiserman, dar au împușcat-o și pe ea!" Mesajul era lung, autorul avusese sânge mult.

Nu toate scrierile sunau resemnarea în fața morții iminente. Medicul veterinar Samsonovici fusese animat de-o ultimă zvâcnire pamfletară, notând că „iapa Mareșalului e mai umană și mai deșteaptă ca Mareșalul".

Fiindcă mesajul îi suna Hannei ca o blasfemie, se așeză în fața lui, să nu-l citească vreunul și – Doamne, ferește! – să izbucnească-n râs. Apoi, când nimeni nu era atent, răzui cu un bețigaș „Mareșalul" de pe perete, pentru ca iapa să nu-l mai pună în inferioritate.

Își admiră opera. „Iapa e mai umană și mai deșteaptă ca." Jugănit de agresivitate, enunțul părea opera unui om care, prăpădindu-și iapa, era pe cale să-și prăpădească și mințile.

Va veni oare vremea când sociologii îi vor convinge pe meteorologi că starea sufletească a mulțimilor are capacitatea de-a influența starea vremii? Că tristețea aduce ploaie, nostalgia – moină și disperarea – crivăț?

La Atachi, în acea zi de octombrie, ploaia de-un rece hain își înfigea țepușele în mâl, certificând că nu mai era cale de întoarcere spre așternutul alb de acasă.

Oploșiți în coșmelia scârnavă pe jos și sanguină pe pereți, Mătăsarii astupară ușa cu o pătură și geamul cu o valiză, în tentativa de a mai tăia din ploaie și vânt. Totuși, frigul avea și-un merit: înfrâna elanul duhorilor.

„Cât ar fi de lucru aici!" gândi tinichigiul din Max, privind geamurile şi acoperişurile, prin care vântul şuiera cu sute de limbi.

Viaţa e tinichigerie. Bricolând cărămizi, vreascuri şi bucăţi de ţiglă, încropi în mijlocul încăperii un foculeţ bun să aline ce mai putea fi alinat. Deasupra, o placă de tablă juca rol de plită.

Flăcările încălzeau emoţiile. Bunicul lăcrima, bunica dădea din cap a pagubă, mama fierbea ceaiul de pripas, iar Deborah îşi calma ciclul menstrual cu un tampon proţăpit între picioare, fără să ştie că era primul şi ultimul ei ovul eliminat în pribegie. De-acum încolo, alături de majoritatea femeilor deportate în Transnistria, îşi lua adio de la ciclu.

De-afară ajungeau tonalităţile farmacistului Garai, care se răstea la un jandarm, luându-l drept Antonescu:

— Ce-aţi avut cu mine, dom' Mareşal? Chiar dacă n-am respectat întocmai compoziţia medicamentelor şi-am mai vândut o pudră de talc drept praf de aspirină, impozitele mi le-am plătit mereu. Aţi fi putut duce acest război sfânt fără impozitele mele? Ha?

Înspăimântat, jandarmul îl chemă pe plutonier. Când acesta sosi, farmacistul Garai îşi ieşi mai abitir din fire, luându-l drept Mussolini.

— Dom' Mareşal, vii cu întăriri din Axă? L-ai adus şi pe Duce? Nu ţi-e ruşine, măi fute-vânt?

Bunica avea urechile sârmă de telegraf, crezând că scutierul lui Grămadă umbla pe dibuite după ea. Probabil că, în aceste locuri stranii, lui Grămadă i se spunea Garai, că suna învecinat. Cu greu fu oprită să nu iasă afară, pentru a se lămuri. Judecând după vocea care i se împuţina în ureche, scandalagiul fusese umflat de jandarm şi dus în camera de calmări rapide.

Deborah scoase din rucsac caietul cu coperte de piele, primit cadou de la Solo, dar era prea împrăştiată să poată nota ceva. Se calmă abia când începu să răsfoiască *Oglinda Lumii* din anul ei de naştere, 1926. Revista era legată bine.

Îi căzură ochii pe un articol despre Frederic cel Mare al Prusiei, care condamnase la moarte vrăbiile din regat, fiindcă

mâncau cireşe. A urmat un măcel, şi-n doi ani vrăbiile au dispărut – dar au dispărut şi livezile de cireşi, nimicite de omizi. Până la urmă, Frederic a fost nevoit să importe vrăbii ca să stârpească omizile.

Deborah a adormit, visând regi cu cireşe la urechi.

În deprimarea udă şi rece a ruinelor din Atachi, unde rabinii se agăţau de paiele rugăciunilor, doar unul tânăr, care iubea jazzul, ieşi din rând:

— Cu un asemenea Dumnezeu, nu mai e nevoie de Satana!

Fiecare femeie învârtea un ghem de sfoară în dreptul inimii, cum învârte Doamna Dumnezeu ghemul pe care e înfăşurat firul vieţilor pământeşti, în timp ce Domnul Dumnezeu îşi soarbe coniacul şi trabucul. Într-o oarecare măsură, prezenţa ghemelor se justifica, fiindcă sfoara era şi ea valută. Sfoara punea tălpi încălţărilor, lega fedeleş câte un duşman şi-i înnădea pe membrii familiei unul de altul, să nu se piardă în ceaţă.

Adevărul era altul: în mijlocul ghemelor, erau ascunşi banii, pornind de la prezumţia că jandarmii n-or să bănuiască nimic suspect. Fiecare femeie crezuse că ideea era originală – când colo, toate s-au trezit cu gheme identice.

Copiii dormeau, vegheaţi de adulţii şi bătrânii neatinşi de frecvenţele somnului. Ca într-un film de groază, unde compatibilitatea dintre regizor şi spectator se decidea în primul minut de vizionare, în deportare supravieţuirea se decidea în primul kilometru străbătut cu trenul şi-n prima noapte petrecută în şoproane. Doar dacă treceai de aceşti stâlpi de marcaj, puteai emite speranţe.

Farmacistul Garai n-a trecut de stâlpul primei nopţi. Dimineaţă, împănat cu gloanţele jandarmilor, stătea legat fedeleş de un copac. Nevasta, cu copilul în braţe, se ţinea deoparte şi nu-l bocea, ba l-ar fi luat la palme. Făcuse şi pe dracu-n patru să-l domolească, dar el avea ceva de împărţit cu jandarmii, pe care îi confunda cu Antonescu şi Mussolini.

Cu memoria lui difuză, Garai şi-a amintit că, în 1926, pe când Ducele venise cu treabă la băieţii din Câmpulung, se oprise

să-şi cumpere de la el stimulente de alea care se comandau în şoaptă. Luase zece caşete, dar, din cauza stresului, nu avuseseră efect şi-o feştelise în faţa puicuţelor de dreapta. Pentru că nu i se ridicase atunci, se răzbuna pe farmacist, zvârlindu-l în noroaiele din Transnistria. De ce nu l-a trimis în Toscana, că tot cu „T" începea? Ar fi băut vin Montepulciano şi i-ar fi dat înapoi o parte din banii pe caşete, că pe toţi nu putea.

Jandarmii mustăceau, căci farmacistul era mai circar ca Julia Pastrana şi Herr Torso la un loc. Reprezentaţia lui era şi un prim avertisment pentru gloata jidănească:

— Vedeţi ce uşor se rătăcesc minţile, prin părţile astea? Azi le ai, mâine le declari nule.

Mai mult ca sigur că zurbagiul ar fi scăpat doar cu legatul de copac, dacă nu s-ar fi dedat unor bâiguieli, pe care nimeni nu le-a înţeles la început. Ce păsărească mai era şi asta? Chemaţi un jidan să ne lumineze, că ăştia-s pricepuţi la străineză ca gâsca la grăunţe!

A fost adus un rabin cu studii de lingvistică din Vatra Dornei, care a ciulit urechea şi a decretat că bâiguiala conţinea 65% grai englezesc. Auzind ceva despre graiul englezesc, un maior s-a apropiat:

— Fac apel la vigilenţa ostăşească: aceasta este limba inamicului! Din punctul de vedere al spionajului inamic, engleza şi rusa sunt pe acelaşi palier. Aduceţi un jidan care ştie mai mult ca engleza lăutărească a lui nea rabinul!

Treaba se nasolea. Cine era inconştientul să se ofere ca tălmăcitor? Dacă nebunul de Garai striga o trăsnaie care l-ar enerva atât de tare pe maior, că l-ar ciurui cu tot cu translator?

Până la urmă, n-a mai fost nevoie de tălmaci. Când Garai a strigat *„Long live Winston Churchill!"* – Churchill sunând ca un fel de „ciuciu" –, pentru maior totul s-a limpezit. Jidanul făcea propagandă ţigărilor Winston, ceea ce însemna înaltă trădare de patrie, fiind interzis să urezi viaţă lungă unui produs reprezentativ al Americii, care se pregătea să declare război Axei.

Maiorul a strigat „te condamn la moarte pentru înaltă trădare!", a scos pistolul şi i-a înfipt trei gloanţe în zona inimii, de unde a izvorât un fum albăstrui de tutun Virginia.

Fumul acela a aromat aerul până la amiază, spre mulțumirea soldaților și a deportaților, care treceau pe-acolo și-l inspirau cu poftă.

Pe opt zile s-a întins așteptarea evreimii, până a primit acceptul de-a trece din Atachi în Moghilev, orașul replică de peste Nistru. Era greu de găsit vameș mai pestriț la mațe ca râul acela, de care deportații deja se temeau. Nistrul te taxa de nu te vedeai: îți lua ciclul menstrual, te deposeda de cetățenia română și tot el își oprea partea din bancnotele ascunse în ghemul tău de sfoară.

Nistrul! Ca să ți se permită să-l treci, era musai ca leii tăi românești să-și schimbe dinții cu smalț lucitor pe proteza de acrilat a rublelor rusești. Pe malul vestic al Nistrului, un amploaiat al Băncii Naționale trona ca un zeu al schimbului valutar. Îi dădeai leii, ți-i preschimba la paritatea 1/40 și-ți întindea o chitanță, pe care-o puteai mototoli și arunca în apă.

Încă o dată se vedea că evreii făcuseră afaceri bune în România, până s-au transformat ei înșiși în afacere pentru alții. Instinctul lui Max, călit în precedentul război, nu se lăsa amăgit:

— Așteptați voi, până mi-oi schimba banii!

Chiar dacă judecata îi era tulburată de sevrajul stârnit de nepracticarea meseriei, știa că nu trebuia să-și dea leii pe ruble. Ce să caute rubla în teritoriile pe care germanii și românii și le treceau în caietul de cuceriri? Era păcăleală pe față.

Totuși, ceva lei trebuia să schimbe. Așa, de formă, pentru a nu fi luat la ochi de turnătorii evrei, care-și făceau deja simțită prezența în masa celor rupți de la casele lor.

Fin tactician, marele tinichigiu a trimis-o pe Astrid să rusifice o sumă infimă, restul leilor păstrându-l în teșchereaua din ghemul de sfoară. Știa bine că zeului Băncii Naționale îi va mai trece din turbare când se va trezi cu o copiliță în față. Poate o va lua drept orfană, că orfanii puteau încă muia câte o inimă oficială. Dar chiar dacă ar fi fost prins cu lei asupra sa, Max avea justificare:

— Leii? Ah, leii... I-am păstrat din patriotism, domnule colonel! Îmi iubesc țara, chiar dacă ea mă izgonește, din motive pe care nu le discut. Și ce e mai reprezentativ pentru o țară decât moneda ei? N-am putut să mă despart de leuții mei! Uitați-vă la țărăncuțele de pe bancnota de 2.000! Au straie populare – năframe, ii și catrințe – de mai mare dragul.

Într-adevăr, bancnota de 2.000 de lei ilustra două țărănci: una dându-i țâță pruncului, cealaltă torcând din fuior. Pe verso, tot ele înaintau spre câmp cu tălpi ca șenilele de tanc, discutând despre ultimele tendințe din moda sapelor.

Astrid nu numai c-a scăpat fără întrebări din partea zeului de la Banca Națională, dar s-a ales și c-o pungă cu bomboane de mentă. A dat s-o deschidă, dar maică-sa i-a smuls-o din mână:

— Nu-i timp de bomboane! Să trecem repede râul ăsta ciumat, peste care toți devenim transnistreni!

Deborah avea știința apelor curgătoare. Cunoscuse râuri cu spume la gură și trepidase pe malul celor calme, care stăteau de strajă ca ea să nu fie prinsă în flagrant delict de dragoste. Se răcorise în pârâuri de munte, pe care stâncile le făceau să mârâie, și pășise peste izvoare cu perciuni zbârliți de furtuni drastice.

Au trecut cu toții Nistrul pe-un ansamblu de pontoane, care se legăna ca o horă de țărănci bete. Mai cu răcnete, mai cu patul puștii, soldații impuneau disciplina. Când i-au cerut unui pișpirel cu cheliuță să mai dea jos din bagaj, că strica podul, iar ăla s-a făcut că n-aude, l-au umflat de subsuori și l-au aruncat în măruntaiele apei.

Muierea pișpirelului s-a pus pe zbierat, dar maiorul – același care-l executase pe Garai – era din nou pe fază:

— Fii practică, o să-ți găsești alt soț! Dac-o să supraviețuiești.

Câteva valize s-au deschis din proprie inițiativă, stârnind o ploaie de obiecte spre râu. Te minunai câte intraseră în bagaje. Unul zvârlea cărțile copiilor, altul drotul pentru cârlionțat părul nevestei... Mai bine aruncăm noi, decât s-o facă soldații și la urmă să ne arunce și pe noi.

— Asta e puterea exemplului! remarcă un locotenent isteț.

Stropii familiali se buluceau și se răsfirau. Deborah îi ținea pe bunici de toartă ca pe două obiecte uzate, mai mult ca să se vadă că aparțineau cuiva. Bunicul nu scotea un cuvânt, spre deosebire de bunica Sara, care bâiguia pe limba sa. Nistrul o vămuise și pe ea, luându-i romantismul care-i hrănise ultimii ani.

— Văd eu bine că Grămadă m-a lăsat! Și-a găsit o fufă cu care se relaxează pe divan, iar pe mine m-a trântit între noroaie, să mă hăcuie jivinele.

O nevoie ascuțită de-a se scărpina o făcea pe Deborah să ia mâna de pe toartele bunicilor. Avea nevoie de degete, pentru a-și potoli mâncărimile. În spatele ei, Solo trecea prin chinuri similare. Firește, el ar fi putut să se scarpine în voie, dar era prea bine crescut pentru un asemenea gest. Ce s-ar întâmpla dacă toți ne-am scărpina când ne vine, unde ne vine? Mussolini, bunăoară, să-și țină discursul după anexarea Greciei, și-ntre două fraze despre jertfă și eroism, să se scarpine unde e mai dulce scărpinătura. Iar soldații – care îl urmau în toate – să se pună și ei pe scărpinat.

Dac-ar fi rotit privirea, ar fi lăsat deoparte jena. Pe toți deportații îi mânca pielea, toți erau prinși într-un scărpinat rasial care cerea organizare. Cei mai voinici se scărpinau din mers cu unghiurile valizei, alții mai mărunței o făceau dosindu-se. Rabinul iubitor de jazz se gândea la un înveliș metaforic pentru o pildă, dar Max a rostit pieptiș cuvântul oribil și temut:

— Păduchi! Păduchi! Păduchi!

Într-o clipă, genunchii lui Deborah fură jeleuri. Doamne, de ce mi-ai făcut asta? Locul arsurilor și înțepăturilor romantice fusese lăsat la bunul plac al păduchilor. Simplul gând că era cloșca unor ouă de păduchi o făcea să verse.

Dacă Divinitatea n-ar abuza de simboluri, viața omului s-ar simplifica enorm. Evreii – ploșnițe înmulțite pentru a suge sângele românesc – purtau deodată pe corp alte insecte, care cunoșteau și ele tabla înmulțirii deșănțate.

Mai alegoric de atât nu se putea. Cum râul celălalt – unde se zvonea că elementul iudaic va fi predat germanilor la cheie – se numea Bug, cunoscătorii limbii engleze se cutremurau.

Bug-bug-bug. Microb-acarian-gândac.

Cum puteau îndrăgostiţii să se alinte spunându-şi „gândăcelul meu"?

Păduchi, Purici, Ploşniţe – cei trei mari *P* ai detenţiei şi deportării.

Pe podul care lega Atachi de Moghilev, metaforele tocau moralul mai dihai ca ploaia. Bun venit în fosta Republică Socialistă Sovietică a Selecţiei Naturale, numită de acum înainte – întrucât România cuceritoare era monarhie – Regatul Unit al Insectelor Libere!

Trăiască Hitler! Trăiască Regele! Trăiască Mareşalul! Trăiască guvernatorul Transnistriei! Trăiască românii adevăraţi!

Anii 1942–1944: Globalizarea prin ciorap

I

Având ca misiune obținerea, trierea și transmiterea informațiilor, Biroul Statistic Militar Iași racola persoane cu antrenament în prepararea și servirea carcaletelui de adevăr, minciună și sifon: procurori, judecători, avocați, jurnaliști, profesori universitari, medici, chelneri ș.a.

Un sector de bază al BSM-ului îi lua la bani mărunți pe partizanii și parașutiștii care aterizau în laba armatei române:

— Câți sunteți, unde vă ascundeți, cât armament aveți? Aha, ți-ai tras fermoar peste gură, paștele și cristoșii mă-tii de jidan! Te tăbăcesc până verși gușa, băi Păduchevici! Înțelegi, bre Ploșnițein?! Bagi la căpățână, mă Puricman?!

Pe „bum și pleosc" se bazau interogatoriile. Partizanii și parașutiștii – aproape toți evrei – luau scatoalce cu vocația de încasator a neamului lor. Specialiștii în cafteală se opreau doar când superiorul ierarhic le tăia avântul:

— Mai domol, că-i trimiteți acuși într-o lume mai bună!

Când victima era adunată cu fărașul și cărată în celulă, îl găsea pe infiltratul Aurelian Leon, alias ziaristul francez Lucien Arbre. Acesta chipurile venise să scrie reportaje de front pentru *Le Figaro*, dar fusese denunțat și arestat ca iudă lupească în blană de oaie.

Primul lucru pe care-l făcea gazetarul la intrarea victimei în celula insalubră era să-și sfâșie cămașa, pentru a-i pansa rănile; apoi o hrănea din porția sa. Limba lui rusă – cu „r"-urile din cuvinte îndulcite cu un pieptar călduros de molton – îl

făcea simpatic. Flegmele matinale care-i încălzeau laringele să trăiască!

— Oh, Mon Dieu, ce n-aș da s-o am în față pe bruta care te-a fasonat! Ce-aș mai învăța-o minte! Oh, là, là, mon pauvre! Asta e soarta noastră, a fiilor lui Israel... După ce-o să câștigăm războiul, o să cer să pornească din Franța o lege universală, care să le dea doar absolvenților de facultate dreptul de a ridica mâna asupra unui evreu. Nu se poate ca pe vecie evreul să rămâie mic, iar Vasile ori Grigore să aibă coaiele mari ca ale popii. Îți sunt fisurate coastele, mon cher? Ei, dacă poți zâmbi, avem motive de optimism. Hai să te curăț, că te-ai scăpat pe tine! Puți *épouvantablement*! *Doucement, voilà*!

Și uite-așa, pe calea frăției de rasă, interogatoriul violent lăsa loc unor confesiuni fără ascunzișuri, de la om la om. Toată viața partizanului îi era oferită pe tavă fratelui de la *Le Figaro*, care îi lăuda talentul de povestitor:

— Tu ești mai mare ca Șalom Alehem, tu ai borangic în glas! Dacă o să vrei să scrii după război în *Le Figaro*, o să le dai pâclă la toți! Că războaiele trec, dar *Le Figaro* rămâne.

Puterea complimentelor îl făcea pe partizan să-și dea drumul la gură.

— Tovarășii mei din stepă sunt bărbați rari, și-ar merita jugănităl de spune că evreii umblă cu frica-n sân. De pildă, acum zece zile, pe-o noapte stearpă de lună, ne-am adunat o mână de voinici lângă râu, de unde...

Și uite-așa, un atac surprinzător sau un sabotaj subtil era descris cu lux de amănunte. Câteodată, când stafiile camarazilor bântuiau în vocea partizanului, Leon își folosea ce-i mai rămăsese din cămașa ruptă pentru a-i șterge lacrimile.

După o săptămână, săracul bolșevic îi dicta o scrisoare către frații din Rezistența franceză, pe care Arbre o învăța pe de rost și se angaja s-o publice într-o gazetă clandestină, imediat ce va reuși să evadeze din mâinile țărănoilor de români.

S-a-ntâmplat, odată, ca unul să-și nege vehement apartenența la gruparea de partizani din zonă și să facă apel la umanismul

legendar al armatei române. Tocmai când i se pregătea eliberarea, Leon a remarcat că purta ciorapi marca Partizan, produşi de fabrica sa şi distribuiţi luptătorilor bolşevici prin agenţii dubli ai colonelului Palade. Neavând încotro, acela a recunoscut tot, iar superiorii ziaristului au fost din nou impresionaţi de simţul său de observaţie.

Nu mică îi era mândria când descoperea în picioarele capturaţilor produsele fabricii lui. Numea asta „globalizarea prin ciorap". Datorită lui, partizanii erau chestionaţi şi spânzuraţi. Dacă ar fost aliniaţi pe o singură funie, ar fi părut de la distanţă un şir de ciorapi Partizan puşi la uscat.

Altădată, Leon a fost găsit dormind îmbrăţişat în celulă cu o paraşutistă, care anterior fusese interogată fără succes prin metode radicale, vreme de zece zile. Nataşa o chema. Au ciocănit-o la ovare, au plesnit-o cu varga – dar varga s-a rupt, ca de zahăr ars.

Cu maniere eminamente franţuzeşti, jurnalistul Lucien Arbre i-a câştigat încrederea într-o oră şi farmecele într-o oră şi-un sfert. S-a oferit, pentru început, să-i facă masaj la tălpi, pentru relaxare.

Era priceput, căci, în zorii meseriei de jurnalist, furase câteva tehnici de la un specialist, care susţinea că talpa abunda de puncte-cheie pentru sănătate – iar omul prost, în loc să le răsfeţe, călca pe ele. Te durea măseaua? Trebuia butonat punctul x din talpă. Sufereai de inimă? Treceai la punctul y. Jucărica nu te mai asculta? Înţepai pe z şi jucărica făcea „zbang!"

I-a dat jos şoseta, uşor iritat că nu era marca Partizan, şi s-a aşternut pe treabă. Deoarece Nataşa deţinea o lăboanţă graţie căreia elefanţii ar fi adoptat-o în cea mai selectă turmă, după câteva minute, ziaristul era leoarcă de sudoare. Ca şi când în tălpile alea un geniu bolşevic bătuse blacheuri, munca sa părăsea sfera masajului şi intra în cea a explorării geologice fără ciocan.

Muncea ca un rob şi numai un expert în presopunctură ar putea spune ce punct sensibil i-a atins, de a stârnit-o cum a

stârnit-o. Cert e că, într-o lovitură de cremene, partizana s-a năpustit asupra lui, i-a scormonit în nădragi și și-a băgat acolo fața ei ca ligheanul.

Dacă Leon ar fi avut vreun deficit, s-ar fi petrecut o tragedie. N-a fost însă cazul – viteaza femeie, care rezistase eroic la interogatoriu, căpăta o compensație din partea vieții haine.

După un minut și jumătate, din celulă au erupt zbierete și icnete, în care sălbăticiunile junglei și stepei s-ar fi putut ușor identifica, dac-ar fi trecut întâmplător pe sub fereastra zăbrelită. Gardienii n-au dat atenție tărăboiului, că doar lucrau la pușcărie, nu în bibliotecă. Poate că rusoaica avea o criză de nervi, sau poate c-o chinuiau organele interne, deranjate la interogatoriu.

Dacă totuși gardienii ar fi consultat viziera, nu l-ar fi zărit pe jurnalist, ci doar pe strașnica luptătoare, trântită ca un crucișător Potemkin, cu rubașca blindată, care-i dezgolea o halcă de celulită. După ce gardienii ar fi comparat valurile celulitei cu ale vieții, ar fi tras concluzia că Leon se cărăbănise. Dar de ce să evadeze tocmai el, care lucra sub acoperire pentru anchetatori?

De fapt, jurnalistul nu evadase nicăieri. Turtit sub chintalele bașoaldei, depunea strădanii inumane pentru a nu muri asfixiat. Pe la o bucată de vreme, zgomotele s-au evaporat, eliberând ringul pentru capitolul peste care masculii – indiferent de specie – obișnuiesc să sară: postludiul.

Masculul Leon nu a sărit, că pentru postludiu se sacrificase. Plimbându-și mâna pe pielea ei – evitând punctele care ar fi putut s-o reaprindă –, o lăsa să tolocănească despre satul copilăriei, despre prima dragoste consumată pe un câmp de mazăre cu un coleg de păscut vaca, despre creșterea viermilor de mătase... A lăsat-o să-și pască șeptelul de gărgăuni, dar brusc s-a îngândurat:

— Să nu mă-nșeli cu un coleg de-al tău partizan! Vreau să fii numai a mea!

— N-am cu cine să te-nșel, că nimeni nu se compară cu tine. Șeful, Vania, e mereu cu mințile încâlcite în strategiile

lui de atac. Saşa, adjunctul lui, preferă boboace de 13–14 ani. Mişa, care face aprovizionarea cu muniţie, jonglează cu trei ibovnice, care-l dosesc pe timpul misiunilor. Una dintre ele, Tania....

Masculii, indiferent de specie, nu ştiu ce pierd în timpul postludiului! Leon a aflat în amănunt organigrama partizanilor care acţionau în zonă, a aflat de unde veneau armele şi alimentele, a aflat cine-i adăpostea în timpul raziilor.

A doua zi, când crucişătorul a fost dus în celula celor care urmau să fie spânzuraţi, Leon a simţit o enormă uşurare sufletească şi fizică. Iar Natasa a murit fericită, pentru că-şi întâlnise iubirea vieţii.

Mai mare izbândă nici că exista! Să ne amintim că însuşi Zeus se combinase cu Mnemosyne, zeiţa Memoriei, pentru a fi sigur că măcar o femeie o să-l ţină minte! În cazul de faţă, Zeus era Leon, iar Mnemosyne – Natasa.

— Ia liubliu, *mon amour*, *mon Zeus*! Trăiască tovarăşul Stalin!

Leon era uşor iritat. *Comme d'habitude*, Stalin băga şi el capul în poză, stricând momentul. Ofiţerul care conducea execuţia şi-a notat „Zeus" în carnet, crezând că era un nume de cod.

Pana de poet a lui Leon, înmuiată în judecăţi matematice, nu l-a lăsat rece pe colonelul Palade, care l-a complimentat, la o agapă:

— Munca ta echivalează cu a unui sutar de agenţi acoperiţi!

Atâta i-a trebuit. Dacă el făcea munca a o sută de agenţi acoperiţi, corect era să primească o sută sau măcar 75 de lefuri, nu!? Palade l-a ascultat cu gura căscată:

— Eşti conştient că, pentru ce-mi propui, te pot trimite în faţa plutonului de execuţie?

— Dacă aţi face-o, ar trebui să angajaţi în locul meu o sută de agenţi, care mai întâi trebuie racolaţi, apoi instruiţi şi plătiţi. O groază de angarale, care ar încetini mersul războiului. Şi cine garantează că, după toate astea, unii agenţi n-ar face joc dublu, lucrând în paralel pentru ruşi ori engleji?

Aşa s-a născut „Afacerea legitimaţiilor false" – cea mai profitabilă, mai comodă şi mai discretă din toată armata. Ulterior,

după revoluția anticomunistă din decembrie 1989, această bijuterie a fost ștearsă de praf și refolosită de SRI, SIE și alte servicii de informații, arătând încă o dată cât de importante sunt tradițiile pentru români.

Îmbinând realitatea cu închipuirea, afacerea consta într-o schemă piramidală, avându-i pe Leon și Palade la vârf. Dedesubt, mișuna un număr impresionant de informatori fictivi, retribuiți însă ca și când ar fi fost reali și activi. Fictivii erau și ei ajutați din rândul populației de ciripitori la fel de fictivi, cărora chipurile li se protejau identitățile, dar li se plăteau informațiile la bucată, dintr-un fond suplimentar, aflat tot la dispoziția lui Leon.

Toată șleahta asta imaginară le umplea buzunarele lui Palade și Leon, strămutându-i într-un sat de basm, populat cu țărăncuțe desprinse de pe bancnote. Pentru a părea verosimile, fișele agenților erau uneori completate cu fotografii, din cele care fuseseră dezlipite de pe buletinele de identitate confiscate de la evrei. După un timp, jurnalistul a primit și un număr de buletine în alb, pe care le-a completat cu ce nume și ce poze a vrut.

De sus, foiala spionilor imaginari se vedea frumos. La nivel central, acolo unde se concentrau și filtrau datele, ajungea imaginea unei activități vaste și febrile, puse în slujba țării. Agenții BSM-ului lucrau cu drag și spor.

— Psssttttt! Liniște, domnii spioni spionează!

Într-o seară, înainte de culcare, Leon a căzut ca de obicei în transa creativă care-i bucătărea visele. Pe căi înstrăinate de mintea rațională, și-a amintit de orele de istorie din școală, ținute de profesorul Diaconescu. Ce-o mai fi făcând? Auzise că terminase cartea despre Transnistria și-i pregătea lansarea cu șpiț, fără să i-o mai dea la corectat. Trebuia să se intereseze unde și când va fi evenimentul, își dorea să ia și el parte.

Îi era dor de liceu. Anii aceia îl formaseră, nu anii de facultate.

La o lecție, profesorul le povestise despre un ordin dat de municipalitatea Parisului, la începutul anului 1926, care le interzicea demoazelelor băile în lapte de măgăriță.

— Istoria va consemna acest mod de a-l trage de barbă pe Dumnezeu! Măgărițele, caprele și vacile produceau alimentul începutului de viață; dar el umplea cada unor desfrânate. O sută de litri de fiecare baie se consumau!

Elevul Leon înghițea în sec, imaginându-și-le pe emisarele ducatului dintre iad și rai – cu mameloane ca prăjiturile *macarons à la menthe fraîche* – spălate pe spate de viconți parșivi, până când levitația plăcerii le deșuruba din cadă, cu picuri lactați șiroind admirabil.

În clasă, optzeci de ochi căutau pe hartă Parisul, în speranța de a zări hârtiuța roz pe care Dumnezeu scria răvașe între coapsele femeilor superbe. Debutanții – care făceau zâmbre după dragoste – eșuau în chiloți, dar cei cu experiență își prelungeau așteptarea până-n pauza mare, când se târau spre toalete, aidoma unor cămile cu glezne legate. Acolo se răcoreau, pufnind și icnind, după cumplita lor constipație sexuală.

Nici după atâta timp, Leon nu se putea decide dacă lecțiile profesorului Diaconescu erau instrumente de plăcere sau de tortură. Probabil că și una, și alta, de vreme ce rezistaseră în memorie, neciobite de cârdul anilor care trecuseră.

1926! Făcea ce făcea, și-și amintea de anul acela.

Pedeapsa pentru bălăceala lactată a pariziencelor a venit. Începând cu 23 septembrie 1940, Franța ocupată de Germania a trecut alimentele de bază pe cartelă. Adesea, pe cartelă rămâneau, primirea lor nefiind garantată de nimeni. Pentru a apuca pâinea, oul, laptele, vinul și altele necesare vieții, în fața băcăniilor creșteau cordoane ale foamei. În funcție de vârstă și profesie, francezii erau împărțiți în cinci categorii de nevoi calorice: copii, adulți, muncitori, țărani și pensionari. Poate că desfrânatele anului 1926 ar fi trebuit prinse și stoarse, în speranța că va șiroi din ele măcar puțin lapte de măgăriță.

Erau vremuri zootehnice, când între o femeie cu sâni voluptuoși și o vită cu uger opulent, chiar și cel mai pasional bărbat

alegea cornuta. În Franța ocupată de civilizatoarea armie germană, conversațiile roiau în jurul oalei cu mâncare. Prin afișe propagandistice – Leon văzuse câteva, BSM primindu-le regulat, pentru documentare – rafinații gustului de ieri erau sfătuiți să taie pâinea în felii cât mai subțiri, pentru a-și dribla apetitul. Piața neagră înflorea, cea gri îmbobocea, o curte de justiție fiind creată pentru a rezolva „crimele legate de specula alimentară".

Ce jenant suna să înalți o găinărie stomacală la rang de crimă de stat! Parisul revenea la meniul din timpul Asediului din 1870, descris magistral cândva de Diaconescu: salam de șobolan, frigărui de ficat de câine *à la maître d'hotel*, felii de șale de pisică cu sos *poivrade*, tocană de șoareci. Nici evreii cu cei mai izmeniți perciuni nu se mai sinchiseau dacă meniul era cușer sau nu.

În acea nostalgie copleșitoare după anul 1926, Leon a primit, la ceas de seară, vizita lui Palade.

— Trebuie să pleci într-o misiune specială, vin acum de la guvernatorul Alexianu. Vei fi agent acoperit. Nu face fața asta, o să-ți placă! Poate găsești o piață nouă pentru ciorapii noștri, de ce nu!? Și pentru colacii de înmormântare.

2

Lansarea cărții *Românii din Transnistria* de Emilian Diaconescu a avut loc în clădirea Operei din Odessa. Guvernatorul Alexianu a prezentat numeroasei asistențe salutul Mareșalului – care lăuda stilul debarasat de buruienile barbarismelor, ceea ce făcea lectura accesibilă atât ostașilor, cât și populației civile revenite la pieptul de mumă al României.

Deosebit de emoționat, autorul i-a mulțumit Mareșalului de parcă ar fi fost prezent în sală, neuitându-l pe Regele Mihai, sub a cărui domnie românii îndeplineau proiectele ctitorului de ieri, Carol I.

În continuare, un locotenent – în viaţa civilă, actor specializat în roluri istorice la Teatrul Chişinău – a recitat cu voce voievodală versurile eminesciene „De la Nistru pân' la Tisa,/ Tot românul plânsu-mi-s-a". Sala s-a electrocutat de măreţie, dându-i prilej guvernatorului să puncteze:

— Formula politică a românismului – de la Nistru pân' la Tisa – lansată în veacul al XIX-lea, e trecută şi trăită! Privirile românismului se îndreaptă acum spre noua graniţă de est a ţării! Spre Buuug!

Ecoul a stăruit în aer – bug, bug, bug! – declanşând focul bateriei de aplauze. Diaconescu a pupat obrajii recitatorului, apoi a extras un exemplar din teancul de cărţi şi i-a stropit copertele cu vin, în sfântul botez al unei mari opere ştiinţifice. Alexianu a ţinut să laude vinul:

— E soi de-al nostru, de butuc milenar, cum milenar e şi neamul românesc din butucul lui Decebal şi Traian. Trăiască Transnistria, trăiască Mareşalul, trăiască Regele! Trăiască Româniaaa Maaareeee!

Cu gura cornet, guvernatorul s-a precipitat să-l ţuce pe autorul de care-l lega o prietenie istorică. Pătruns de unicitatea momentului, Iosif Dindelegan, pretorul din Şargorod, s-a repezit pe scenă, cuprinzându-i pe tustrei pe după umeri şi apropiindu-şi buzele de feţele lor. Spontaneitatea gestului a dezlănţuit efuziunile celorlalţi; într-o clipă, pe scenă şi în sală, fiecare se săruta şi se îmbrăţişa cu fiecare.

Se dădea şi se primea, într-o grămadă a dragostei, care putea trece drept încăierare generală, pentru că cel care primea pupătura reacţiona ca după o scatoalcă, răspunzând răsunător şi cu dobândă.

Doi colonei – care mai să-l dezmembreze pe recitator, trăgându-l de câte-o aripă ca pe-un pui fript – s-au trezit uniţi printr-un sărut franţuzesc, întrucât prada din mijloc se fofilase fără ca ei să observe.

Sunt greu de stabilit proporţiile pe care le-ar fi luat anarhia pupatului colectiv dacă formaţia muzicală n-ar fi împroşcat gaze

lacrimogene cu vioara, clarinetul, ţambalul şi... Şi o cobză, judecând după înfăţişare, dar una cu voce burduhănoasă, de contrabas. O *cobză bas*, se putea spune.

Scena a fost năpădită de iarbă emotivă, zdrobită iute de-o trupă de dansatori şi dansatoare, în frumoase costume populare. Locotenentul actor, scăpat cu leziuni minore din efuziunile care-l vizaseră, s-a repezit la băţul cu microfon în vârf, vrând parcă să avertizeze că-l va rupe de spinarea celui care va mai îndrăzni să-l pupe. Atitudinea sa a stârnit un răpăit de aplauze, care-ar fi făcut terci ţeasta masculului alfa dintr-un grup de rinoceri. Peste talentul de recitator, locotenentul îşi tartina talentul de solist muzical:

— Cântă cucul, bată-l vina,
De răsună-n Bucovina;
Cântă cucu-ntr-un brăduţ,
De se-aude-n Cernăuţi!

Fâlfâind din aripi, stolul de spectatori a zburat pe ramurile brăduţului, pentru a-i uşura cucului sarcina de-a cânta de să se-audă-n Cernăuţi. Simţind că aglomeraţia de pe crengi putea degenera în tragedie, interpretul a dispărut în culise. Pe scenă a rămas formaţia muzicală, care, cu un aer stingher, a continuat să se producă. Ansamblul de dansuri s-a destrămat şi el, fetele fiind confiscate de ofiţeri, care le-au invitat să bea la masa lor vin strămoşesc, din soiul 1.001.

Exact când chemarea unor sarmale ameninţa să facă evenimentul varză, de niciunde s-a ivit un civil cu atitudine de ofiţer german. Din reflex, câţiva căpitani şi maiori şi-au retras mâinile de sub straiele dansatoarelor care – adevărul istoric e doar unul – nu puneau preţ pe lenjeria intimă. Civilul cu atitudine de ofiţer german – Gestapo?, Waffen SS?, Luftwaffe? – a apucat microfonul ca pe un pistolet şi a slobozit un „bună seara!" receptat ca „tacă-vă gura!" Vrăjite de apariţie, luminile s-au unit într-o aureolă a feţei sale.

20 de secunde au trecut până a fost recunoscut. De necrezut! Pe scenă era EL – irepetabilul, copleşitorul, sfâşietorul –

ZA-VAI-DOC, Mareşalul muzicii româneşti! Militarii s-au ridicat de la mese în poziţie de drepţi; dar, cu un mic gest, Zavaidoc i-a aşezat la loc. Ce facem, dăm drumul la cântare sau stăm ca muţii?

A spart gheaţa cu uşor frustratul *Mai vino seara pe la noi*, a continuat cu tonicul *Aseară fusei la una*, din care a rezultat, ca o concluzie, că *Dragostea e ca o râie.*

Da, frate Zavaidoc, exact ca o râie e dragostea, ca o râie la care se adaugă – conform rapoartelor sanitare – ceva sifilis şi-un bob de blenoragie!

Pretorul Dindelegan – bun anticipator, mare oportunist – s-a grăbit la prima dedicaţie, să nu i-o ia alţii înainte. Pentru această prestare de serviciu, n-a îndrăznit să-i ofere direct bacşiş lui Zavaidoc, ci l-a tras deoparte pe clarinetist, strecurându-i ceva la ureche şi altceva în buzunar. Clarinetistul a dus ştafeta la urechea marelui solist, care a făcut anunţul:

— Pentru guvernatorul Alexianu, din partea pretorului din Şargorod, urări de sănătate deplină şi fericire! Mulţi ani trăiască!

— Bravo! Bravoooooo!!!

— De când ne-a aflat mulţimea,
Făcui dragoste cu tine,
Ne vorbeşte zi şi noapte,
Când de rău, şi când de bine!

Ah, ne omori, Zavaidoc, führer al inimii române! Ne apuci de grumaz, ne înţepi la beregată şi ne anini în cârlige, de ni se scurge sângele ca-n măcelăriile evreieşti! Doar ştii că însuşi profesorul A.C. Cuza – marele cruciat împotriva iudeo-bolşevismului – a scris versurile cântecului de faţă, care calcă pe sufletul românesc, de ne doare încântător şi ne încântă dureros.

Petrecerea nu s-a spart înainte de patru dimineaţă, deşi ofiţerii mai dispăreau însoţiţi de dansatoare, pentru a reveni cu expresia de după a bărbaţilor. Se confirma că trei lucruri rămâneau sacre pentru militarul român: Dumnezeu, Patria şi Fututul

– nu neapărat în această ordine. Mareşalul, cu tot regretul, venea pe locul patru.

Dintre fete, mai cu seamă una Rodica avea căutare, cei doi colonei pupăcioşi de la debutul petrecerii fiind la un pas să şi-o adjudece prin duel. În privinţa graiului, Rodica prefera chicotelile, însă avea ca purtători de cuvânt sânii bârzoieţi, care evocau insule cu nisip ca spuma de cappuccino, unde ţi-ai fi dorit să naufragiezi cu ei, pentru o şedere de 2.000 de ani.

Dacă sala ar fi fost supusă unui interviu fulger, nimeni nu şi-ar mai fi amintit scopul iniţial al adunării – lansarea cărţii *Românii din Transnistria*. Multe exemplare – cu sau fără autograf – zăceau stivuite ca ţiglele, îmbibate cu vin şi grăsime de friptură ori sarmale; altele mai ghinioniste luaseră contact cu podeaua şi implicit cu cizmele invitaţilor.

Tot pe la ora patru, s-a-ntâmplat ceva la care nici Ăl de Sus nu se aştepta: de undeva, a răzbătut un huruit care-a zgâlţâit atmosfera, a stins lumina şi a izbit farfurii de pahare. Deschejat la prohab, Alexianu a luat poziţie de drepţi, în timp ce un colonel pupăcios îşi căuta pistoletul în platoul cu friptură de miel. Ce se întâmpla? Îi ataca un convoi de tancuri, sau era vorba de un raid aerian?

Repede s-au dumirit că zgomotul nu venea de afară, ci chiar de acolo, din sala de festivităţi. Mai precis, din stiva de cărţi, unde personajele cărţii lansate – Mircea cel Bătrân, Ştefan cel Mare, Petru Rareş ori Alexandru Sturza – sforăiau de răzuiau varul de pe pereţi. Era clar că amestecul de ţuică, vin şi patriotism – scurs pe paginile care le consemnau glorioasele fapte – îi îmbibase până la comă alcoolică. Dormeau cu gura căscată, mânjiţi de toate alea, cu spadele înfipte în cârnaţi şi cu aurul coroanelor în sos.

Nici exemplarul legat în piele care purta dedicaţia pentru Mareşal nu cunoscuse o soartă mai răsărită. O felie mozaicată de salam stătea ca semnul de carte între paginile 120 şi 121, marcând începutul capitolului al IX-lea, intitulat „Viaţa românească în Transnistria".

Abia soldatul care a şters dimineaţă urmele dezastrului s-a dovedit pasionat de lectură. Înghiţind cu apetit metodic semnul

de carte – nu înainte de a-l trece prin sfântul muștar rămas pe plușul unui scaun –, a-nceput să mestece și să citească despre românii care-au fost mereu elementul civilizator între Nistru și Bug.

Să luăm, de pildă, localitatea Moghilev – zisă și Moghilău –, înființată în memoria domnului Ieremia Movilă și aflată sub autoritatea tronului Moldovei, care scotea din ea parale frumoase.

Și cum să nu scoată, când jidovii animau iarmarocul frecventat de înalte fețe negustorești din Dorohoi, Botoșani ori Huși? Se găseau acolo pielicele brumării pentru căciulă, fără de care un dandy moldovean nu era un dandy întreg, și se târguia vin de Odobești, cu sloganul „Femeia care îl gustă / Se trezește fără fustă". Din această publicitate gustaseră și cazacii, care se confruntau cu un număr copleșitor de acuzații de viol, după ce goleau butoaie cu vin de Odobești. E drept, ca să nu le sfâșie cazacii hainele, muierile și le scoteau adesea din proprie inițiativă...

Lectura era hrănitoare din toate punctele de vedere. În timp ce soldatul gusta o nouă felie de salam, ițită dintr-un alt exemplar al cărții, află că la intrarea în Moghilev, peste Nistru, un vameș încasa taxa de trecere, vărsată apoi tot domnului Moldovei. Târgul avea guvernator – numit de domnie –, iar boierii moldoveni dețineau mori plutitoare și terenuri agricole, de-o parte și de alta a râului.

— Ce viață era la Moghilev! oftă soldatul flămând de învățătură.

Din feliile de salam devenite semne de carte rămăseseră doar foițele transparente de intestin. Neîndurându-se să le lase, soldatul le roase și pe ele.

Salamul era de cal. Caii, săracii, duceau greul războiului.

Din lansarea lucrării *Românii din Transnistria* ar fi rămas amintiri pitorești, dacă în sală nu s-ar fi strecurat și-un drac de spion german. Raportul acestuia a ajuns – via amiralul Canaris – la

Hitler, care i l-a trimis Mareşalului, însoţit de scuze leşinate despre ingerinţa sa în treburile interne ale României. Desigur, Führerul i-ar fi pedepsit drastic pe cei care violaseră intimitatea ţării conduse de prietenul Johann, dacă nu ar fi fost în discuţie scopul comun – victoria cruciadei împotriva iudeo-bolşevismului.

Mareşalul a parcurs raportul pe colacul toaletei, unde citea dimineaţa revista presei, primită de la Ministerul Propagandei. Ştirile erau bune pentru tranzit, şi de multe ori sintagme ca „victorie finală", „comisari sovietici", „epurare etnică" puteau fi zărite în produsul organic pe care îl elimina. Ca la toţi marii bărbaţi ai istoriei, tubul digestiv îi funcţiona şi ca tipografie.

De data asta, se vedea blocat în constipaţie. Citea, recitea şi simţea în intestin explozia unei grenade pentru fiecare pagină a raportului întocmit de spionul german. Cum de se petrecuseră toate sub nasul lui Alexianu?

Mai întâi, în orchestra lui Zavaidoc fusese strecurat un evreu bucovinean deportat, scos din ghetoul de la Şargorod. Spionul îl descoperise, intrigat fiind de instrumentul acestuia: un soi de cobză, care bodogănea ca un contrabas. Şi-a dat seama că doar un evreu era capabil de-acest tertip, care-i simplifica munca; că una era să mânuieşti jucărica aia, şi alta un contrabas, greu ca soacra ridicată de la morgă. În plus – la jidovi, acest „în plus" e obligatoriu – contrabasul nu încăpea în bagaje, când instrumentistul era deportat sau fugărit pe la câte un pogrom educativ.

Maţele Mareşalului scoteau sunete de cobză bas. Îl înţelegea pe Zavaidoc: sigur i se betegise titularul pe instrument şi, înghesuit de timp, apelase la forţa locală de muncă. Dar ce te faci că dansatoarele fuseseră toate evreice?! Ce blasfemie! El lupta împotriva hidrei iudaice, iar inconştienţii ăştia se prindeau în horă cu jidovcuţe îmbrăcate în portul nostru popular!

Unde mai pui că militarii şi civilii nu se sfiiseră să suie cu ele în cameră, spurcând sperma naţională, care ne asigura continuitatea pe glia străbună! Presupunând că s-ar naşte copii

– deşi, dacă va fi cazul, le va chiureta cu baioneta pe gravide – ce nume ar purta ei? Iţic Decebalovici? Ştrul Traianstein?

Pe Alexianu îl ştia de fustangiu şi-l avertizase să-şi prioneascâ viaţa sexuală de stâlpul amantei oficiale, aviatoarea Irina Burnaia. Dar la Diaconescu nu se aşteptase. Raportul spionului afirma că profesorul îi oferise un exemplar al cărţii cu autograf unui anume Mişa, prieten de-al fetei cu care se desfătase. Din cauza orgoliului de autor, o clipă nu s-a întrebat ce ocupaţiune avea acel Mişa.

Ne-o spunea tot raportul: Mişa conducea o brigadă de partizani, care arunca în aer linii ferate secundare şi tăia gâturi de ostaşi români, secundare şi ele. Iaca dedicaţia: „Pentru Mişa, urându-i succes în activitate!"

Pe Mişa îl chema, de fapt, Moshe, şi era evreu. Cum să-i ureze „succes în activitate"? Dedicaţia era înaltă trădare, făptaşul merita judecata Curţii Marţiale şi plutonul de execuţie.

Dar cum să-l execuţi pe-un autor pe a cărui carte patriotică cerneala nici nu se uscase? Cum ar judeca Istoria, peste ani, o asemenea faptă?

Şi asta ce mai era? Raportul avea un final de operă bufă, dar Mareşalul îl găsea atât de tragic, încât simţea că-şi va da duhul pe colacul WC-ului. Cică în cursul desfrâului dispăruseră uniforme şi cizme de-ale ofiţerilor, furate probabil de putoriştile dansatoare, pentru a le pasa partizanilor cu care concubinau. Pentru ca paguba să nu fie observată, alte uniforme şi cizme fuseseră comandate spre confecţionare unor croitori şi cizmari jidani, aleşi dintre deportaţii din Câmpulung, Dorohoi şi Gura Humorului. Cu acordul şefilor de lagăre, aceştia lucraseră în discreţia cea mai mută.

Constipaţia Mareşalului îl făcea roşu turbat ca o cotarlă, că nu din senin era poreclit „Câinele roşu". Renunţă la eliminarea produsului fiziologic, se ridică de pe toaletă şi, balonat ca o minge de rugby, prinse a sălta prin biroul plin de hârţi.

Optase pentru migraţiunea forţată a evreilor basarabeni şi bucovineni în Transnistria – urmând a-i preda nemţilor la Bug, conform „Convenţiei de la Tighina" din 30 august 1941 – pentru

ca românii să se descătușeze etnic. O spusese clar, în ședința consiliului de miniștri din 6 octombrie 1941:

— Dacă nu profităm de situația care se prezintă azi pe plan internațional pentru a ne purifica neamul, scăpăm ultima ocazie pe care istoria ne-o pune la dispoziție.

Iar tâmpiții ăștia ce făceau? Refoloseau jidanii la bucată sau cu toptanul, pentru mișmașuri legate de croitorie, muzică și fofoloance. Asta înțelegeau ei din misiunea sacră ce le fusese încredințată. Și-apoi, veneau nemții să-i bată obrazul.

De ce nu-l informaseră serviciile secrete românești despre toate porcăriile? Unde erau structurile inteligente, cu rețele de informatori care-ar trebui să le știe partizanilor și aluniță de pe sculă? Funcționau în total patru birouri statistice militare... Ce ocupațiune aveau ele? Ia să ceară să fie luate la scărmănat.

Dar cui să-i ceară, când era înconjurat de tapiri în călduri, de-i venea cu mâna lui să-i jugănească? Excepție făcea colonelul Palade – șeful BSM-ului Iași –, singurul care merita încredere.

Se opri deasupra agendei unde își nota *Gândul zilei*. Intenționa ca, după câștigarea războiului, să publice acest jurnal al înțelepciunii, pentru a ține cu el viu focul românismului în toate căminele. Se aplecă și scrise, cu o mână mai nesigură ca nicicând: „poți trage cu praștia după avioane, dar nu le poți dobori".

Străbătut de un curent interior pe care doar creația artistică îl aduce, Mareșalul se precipită la toaletă și se ușură. Era fericit, o fericire pe care doar cine n-a rupt robia unei constipații n-o înțelege. Telefonul cârâia cu persistență, dar el îl smulse din rădăcină, fără să-i pese că la capătul opus era Hitler, care voia să-i ceară sfatul în privința Campaniei din Rusia.

Se părea că rușii trăgeau cu praștia după avioane și le și doborau.

În zilele următoare, Antonescu se ivi în Transnistria, pentru o inspecție-surpriză. Mai întâi, se închise în birou cu Alexianu, pentru a-i tăbăci pielea de tapir:

— Ce-i debandada asta? Ofițeri cu luleaua în gură și personal civil fără sacou, deși am ordonat obligativitatea sacoului!

Un caporal mi-a întins primul mâna, de mi-a venit să-l împuşc. Noroc c-am o slăbiciune pentru caporali, că şi Hitler a fost.

Umblă vorba că, dacă ai nevoie de un meseriaş evreu bun, ajunge să tragi o fugă la ghetoul din Tiraspol şi-l iei ca din târgurile de sclavi. Şi ce-i cu căsătoriile dintre deportaţi? De asta i-am adus aici, să-şi găsească jumătatea?

Să-mi mai spui, Alexiene, de ce nu s-a eradicat corespondenţa clandestină dintre jidănimea din Transnistria şi cea din ţară! Cum se strecoară plicurile şi pachetele, dacă nu prin intermediul ofiţerilor şi oficialilor corupţi? Doar nu zboară singure, cum am văzut, într-un film de desene animate, cu Führerul, la Berghof!

Traficul de influenţă a ajuns până la mine. Nu e zi să nu-mi vină cineva cu intervenţii pentru deportaţii Cutareberg şi Cutarovici, să-i scot de aici. Regina, arhitectul Clejan, tupeistul de Filderman – şeful jidoveriei române... Până şi nevastă-mea – într-o zi, la masă – mi-a făcut o intervenţie. A fost prima dată când am regretat verigheta cu care Dumnezeu ne-a unit.

Guvernatorul Transnistriei era trecut prin stările nervoase ale şefului, precum cârnatul de Pleşcoi prin muştar. L-a lăsat să-şi descarce rânza şi i-a salutat dreapta judecată:

— Da, domnule Mareşal, lungi-v-ar Dumnezeu zilele, au fost excese şi greşeli! Pe viitor, se impune o mână de oţel. Chiar eu cer cea mai aspră pedeapsă pentru mine. Dacă e nevoie să plec în linia întâi, o voi face chiar în seara asta.

Să nu uităm însă că ofiţerii sunt şi ei oameni, chiar dacă uneori oameni sub acoperire (*Mareşalul zâmbi fin*). Au luptat cu partizanii din catacombele Odessei, şi nu-i uşor să anihilezi haitele de canibali, care salivau la simpla ochire a vreunui soldat de-al nostru mai bolfos, imaginându-şi-l în poziţiuni culinare (*Mareşalul zâmbi cu 45% din capacitate*).

Cât despre băieţii de la informaţii, au şi ei neghina lor, nimeni nu contestă. Dar să luăm exemplul celor din Sectorul 3 Odessa al Serviciului Special de Informaţii, care au cules aprecieri de la redutabilul Abwehr, personal de la amiralul Canaris. Împreună cu germanii, au zidit 560 de intrări în catacombe,

anihilând astfel rețelele de canibali, deseori conduse de ofițeri NKVD.

Întreb și eu, ca prostul: aceste rezultate se puteau obține fără informațiunile primite din mediile jidovești, știindu-se că partizanii erau preponderent jidovi? A fost nevoie de capcane etnice, pentru ca evreul să-l sifoneze pe evreu: o întâlnire de amor între un canibal și-o arzoaică, un peșcheș oferit de un deportat unui partizan, pentru a-i unge clanța... Că nu e floare la ureche să mituiești un bolșevic fanatic. Și de unde să luăm această parșivenie noi, românii verticali, dacă nu de la jidovi?! Dacă ai nevoie de hoți, îi scoți de la spânzurătoare.

În ce privește partea practică a operațiunii: oare a zidi intrarea într-o catacombă se face c-o mistrie în mână și-un fir de iarbă pe buze? Nu e necesară forța de muncă – primitivă și rapidă – oferită de ghetourile îmbâcsite? Și nu-i un sentiment plăcut ca niște jidani să zidească ascunzișurile altor jidani?

Din partea mea, să se căsătorească între ei toți, c-așa vor fi mai ușor de strunit. Dacă nu te înțelegi cu Moshe într-un șpil, îl lămurești prin intermediul nevesti-sii. Bine-ar fi să facă și copii mulți, să fie și mai ușor de controlat.

Deși aici intervine o chestiune gingașă... Am aflat că Nistrul le-a lăsat pe femei fără ciclul menstrual – așa, ca un vameș specializat în treburi sexuale. Am discutat cu doi-trei medici – tot jidani, normal – și mi-au zis că e de la stres.

Da, băieții noștri s-au desfrânat, iar eu am închis ochii. Am luat totul ca pe o descătușare nervoasă. Au regulat o seamă de jidovcuțe, dar era mai nimerit ca în exercitarea unui instinct de joasă speță să fi recurs la românce? Le dădea voie respectul pentru eroicele reprezentante ale nației noastre?

Nu, desigur! Prin urmare, au recurs la ființe certate cu săpunul moral.

Două cuvinte și despre raportul spionului german, pe care-l știu de mare poamă, fiindcă a participat și el la petrecere. Cred că doar invidia l-a mânat să-și scrie cu cianură raportul. Domnule Mareșal, neamțul s-a retras cu o jidovcuță într-un separeu, iar aia a râs de el, zicându-i textual:

— Cu asemenea armament vreți să-i învingeți pe ruși?

În privința corespondenței deportaților, purtate prin curieri clandestini, am vorbit cu colonelul Palade și m-a asigurat că-l va infiltra în jidănime pe cel mai bun om al său. Vă promit că vom demonta definitiv această rețea nefastă!

Ca mulți alți mari bărbați cu viață intimă de șes, Mareșalul savura poveștile deocheate, dacă aveau tâlc. Se calmase. Totuși, dădu ordin să nu mai audă de acel obsedat pe nume Diaconescu. Să dispară!

La încheierea vizitei – în amintirea timpurilor când fusese ofițer de cavalerie –, ceru să inspecteze grajdurile de cai. Ei erau adevărații eroi ai războiului: numai pe Frontul de Est mureau lunar 27.000.

De cum i-au simțit prezența, animalele și-au zorit boturile spre culoar, salutându-l și fornăind ușoare plângeri legate de hrană și tratament. Mareșalul avea un cuvânt și-un cub de zahăr pentru fiecare. Îi plăcea felul cum știau să asculte, încuviințând sau negând din capetele nobile, gesticulând din coadă, nobilă și ea.

Avea biblioteca plină de cărți despre cai. Într-o povestioară, se vorbea de-un birjar care împărtea cu iepușoara sa durerea pierderii unui fiu, întrebând-o:

— Dacă tu ți-ai pierde mânzul, nu-i așa c-ai suferi ca mine?

Mareșalul simțea că, dacă istoria aceea n-ar fi scris-o Cehov, ar fi scris-o el.

În urmă cu un an, doamna sa îi arătase un fragment dintr-un roman, în care niște tineri în șarete se distrau, vârând coada biciului în vulva iepelor – iar ele, săracele, „începeau să zburde pe picioarele dinapoi".

Ceruse un raport asupra cărții – *Vizuina luminată*, ce titlu! – scrise de-un jidan, că numai un jidan era capabil să redea atâta sadism. Îl chema Max Blecher și murise în 1938, în urma unui TBC osos, care-l ferecase ani buni în ghips.

Dacă n-ar fi murit, Mareșalul i-ar fi introdus și lui cravașa în vulvă și l-ar fi pus să-și noteze impresiile.

3

Sub numele de scenă Rodica, Deborah a participat și ea la concertul lui Zavaidoc, ca expertă în dansuri populare. Era zero în domeniu, dar dacă-și slobozea sânii puțin, nimeni nu mai avea ochi pentru țesătura picioarelor. Și-apoi, prestația de bază a dansatoarelor avea loc nu pe scenă, ci în dosul ei.

Pretorul Dindelegan o convocase cu sarcina de-a se ocupa de un spion neamț: băiat simpatic, dar cu spontaneitatea blocată precum catacombele partizanilor odesiți. Pretorul știa ce putea fata, încă din a treia ei lună de deportare.

Atunci, a apărut în ghetou să-și aleagă o asistentă personală, iar poliția evreiască i-a făcut câteva recomandări. Mai întâi, a fost aleasă Gerda, fiica unui medic din Vatra Dornei, dar după o lună a fost trimisă retur. A doua asistentă a avut soartă similară. Abia a treia – Deborah – a fost cu noroc.

Era iarnă și familia Mătăsaru suferea de foame și frig, plus crizele nervoase ale lui Max. Cine-l vedea, nu putea crede că fusese vreodată calm. Deborah, cu coama ei roșie, tocmai mergea la fântână, când a dat nas în nas cu patrula de racolare, avându-l în centru pe temutul zeu local Dindelegan.

Acesta a luat-o asistentă și a păstrat-o până-n aprilie, stabilind un record personal. Și chiar după ce a returnat-o în coșmelia ei din ghetou, n-a renunțat total la ea. Când avea inspecții, când veneau invitați de soi sau i se făcea dor bărbătesc, trimitea pe cineva să i-o aducă plocon.

Pretorul o iubea, mai ales după aventura ei cu un doctor de la azilul de bătrâni din Moghilev. Când a aflat, a început să trepideze ca o herghelie de draci. Cum să-l înșele cu unul care mai era și evreu!? În lumea asta chiar nu mai existau valori morale?

— Câți alții ți-au tras-o sub coadă, putorișcă?

A plesnit-o cu cravașa peste față și s-a năpustit să-i mozolească obrajii de sânge.

— A fost mai bine cu jidanul decât cu mine?

A smucit-o, i-a fărâmiţat chiloţii, dar la întâlnirea cu interiorul tapiţat cu velur fierbinte horcăielile i s-au făcut boabe oftate de mei. Aceasta e iubirea adevărată! Nu ţine mult, dar e perfectă!

Apropo: dacă un general ţine să câştige o bătălie, n-are decât să aranjeze câte-o mică aventură pentru fiecare ibovnică de-a oştenilor. Suma geloziilor rezultate se va converti într-o forţă care va conduce armata spre glorie.

Cu inteligenţa ei de femelă tânără, Deborah şi-a dat seama că-n deportare trebuia găsit compromisul între groaza de viol şi abstinenţă, de răul căreia fetele nu puteau pune tâmpla pe pernă, fără să le împresoare prinţi în cucul gol. Masturbarea – cafeaua de cicoare sexuală a săracului – nu era o soluţie pe termen lung. Iar cu surogate masculine ca Solo, tot cafea de cicoare se chema.

Nervos la toate, Max a protestat faţă de stilul libertin al fetei, dar Hanna l-a pus la punct:

— E mare: ce vrea, aia face!

— E mare? În buletin are doar 16 ani.

— Buletinele ne-au fost confiscate pe peronul de la Câmpulung. Până acolo a avut cât reieşea din buletin. Peste Nistru are ce vârstă doreşte. La fel ca noi toţi.

De când e planeta noastră pe lume, nici un râu n-a stârnit atâta ură. La câte avea Nistrul pe conştiinţă, se mai adăuga una: amestecase vârstele, ca pe numerele de la loterie. Fiecare băga mâna şi-şi încerca norocul.

Odată, Deborah a văzut convoiul zilnic – format din evreii vânaţi pe străzi şi în clădiri – cum înota printr-unul din cele 258 de sortimente naţionale de glod, spre lagărele de muncă. Două cordoane de jandarmi înarmaţi vegheau ca nici o particulă iudaică să nu se verse în lături.

Mintea omenească e de-un sadism incontrolabil. Instantaneu, şi-a amintit hazul de la ora de geografie, când profesorul trecea în revistă localităţile româneşti cu nume pocite. În

finală, au rămas câteva sate și orașe, cu o mențiune pentru Băicoi – pronunțat ca apelativul „Băi, coi!" –, care le stârnea fetelor gureșa undă hormonală. Însă locul întâi a fost câștigat detașat de Glodenii Gândului, sat din preajma Iașiului.

Glodenii Gândului! Așa trebuia numit și cârdul acela, care avea în glod nu doar picioarele, ci și mintea, și voința, și visurile, și nădejdile, și toate câte îi fuseseră date omului, pentru a-i fi încleiate irevocabil. Țurloaiele se afundau și abia ieșeau cu sau fără ghete, șalele trosneau, brațele vâsleau spre un echilibru care se forța să fie dinamic. Cu atât mai grea era deplasarea, cu cât pe umerii nefericiților tronau – ca sultanii pe spinarea elefantului – valize, rucsacuri și boccele.

În ele, stătea burdușită supraviețuirea. Erau acolo și lame de ras, și săpunuri, și ciorapi, și svetere, și multe alte monede, al căror curs urma să fie stabilit la birourile de schimb ale urii rasiale.

Deborah tremura, odată cu umbrele gemătoare. Deci de asta se fereau toți să fie înglobați în convoi! Când primii kilometri se vor scurge și Moghilevul va rămâne în urmă, își vor face apariția țăranii ucraineni, care preferau convoaiele proaspete, lipsite de păduchii tifosului. Dacă paltonul de pe Isac îi va cădea drag lui Mișa, îl va trage deoparte pe caporalul Vasile și se vor tocmi:

— Skolko? Cât costă paltonul jidanului?

— 3.000 de lei!

— Lasă-l la 2.000, că-i cam vechi.

— Paltonul e verde.

— Unde-i verde, că-i cafeniu toată ziua?!

— Verde, adică n-are păduchi neam.

— 2.500, bate palma!

Nefericitul era scos din formație, convoiul se depărta, și-n zece minute paltonul era pe Mișa. Uneori, când Isac zbiera – dați-mi paltonul, e al meu! –, Vasile îi lua maul.

Își mai aminti că-n zilele când orbecăiau prin Moghilev – ferindu-se de înglobarea în convoaiele mortale spre râul Bug –,

Mătăsarii s-au pripăşit într-o paragină care fusese „Clubul municipal de lectură". Alături de alţi tovarăşi de pribegie, dormeau pe jos, înveliţi în paltoane; dar lupta cu frigul rămânea inegală.

Neavând încotro, au coborât cărţile de pe rafturile bibliotecii şi le-au aprins. Se adeverea că, pe o cale sau alta, cultura îi întindea omului o mână de ajutor, când totul părea pierdut.

Printre operele de-o eleganţă nu tocmai proletară – semnate de clasicii Lenin şi Stalin –, apucase să se strecoare şi câte-un Tolstoi ţinându-şi căciula sfioasă în mână sau câte-un Dostoievski scrutând stepa oceanică. Deborah a luat în mână o ediţie franţuzită din 1923 de Lenin şi a deschis-o la întâmplare: «*Là où il y a une volonté, il y a un chemin*».

Oare toţi bolşevicii erau atât de profunzi? Rupse câteva pagini şi pregăti un şomoiog pentru a fierbe ceaiul, dar mai mult ca ţiţeiul lui fierbinte o întrema vorba aceea. „Acolo unde e o voinţă, e şi o cale." Cum voinţă avea destulă, mai rămânea să priceapă unde era calea.

Cu bunicii nu mai era cale comună, dar nici nu existase mare voinţă. Unde să târâi după tine patru picioare pline cu reumatism? Ar fi putut rămâne toţi şase la Moghilev, deci şi bunicii, dar şperţul pentru aprobare le-ar fi mântuit banii.

Cu timpul, cheltuiala s-ar fi amortizat, căci ruinele acelea reclamau geamgii şi tinichigii ca Max. Dar până să devină cursă de fond, supravieţuirea era sprint cotidian. Cine ştia când va reîncepe refacerea oraşului şi va fi din nou nevoie de geamuri şi acoperişuri? Aşteptarea reconstrucţiei putea să dureze cât războiul. Ce vor face până atunci, cu doi moşnegi parazitari?

Debarasarea de părinţi îl preocupa pe Max prea tare ca să afle de ideea inginerului rădăuţean Siegfried Jagendorf de a pune pe picioare o turnătorie în slujba armatei române. A aflat, în schimb, de iniţiativa capilor autointitulaţi ai deportaţilor, care obţinuseră aprobarea de-a încropi un azil, într-o veche şcoală. Acolo, bătrânii erau depuşi de familie contra cost, urmând a primi pat curat, hrană şi îngrijire din partea unor medici, selectaţi tot din masa pribegilor.

Max i-a explicat tatălui ce caimac rarisim ar rata, dacă n-ar intra în clubul select al seniorilor din azilul unde totul venea pe tavă. Cu gerul ucrainean, care acuși va face ravagii, nu era de preferat gura sobei? Și să nu uităm colectivul de medici puși să le păzească sănătatea ca pe odorul cel mai de preț! Se dăduse peste cap pentru a prinde două locuri în sanatoriul respectiv, plătise și șperț, că nici floarea nu dădea parfum, fără a fi șperțuită.

— Șperț, din germanul *sperrzeug*, care înseamnă „mănunchi de șperacle"! Un lingvist susține că evreii au introdus în limba română acest cuvânt, după Războiul cel Mare. Șperțul e șperaclul nostru; nu se potrivește unul, alegem altul, că avem un mănunchi. Să-i mulțumim Cerului că avem de-a face cu români în Transnistria. Să fi fost nemți în locul lor, nici unul dintre noi nu ar fi găsit șperaclul potrivit pentru a-și salva viața.

Două locuri în azil – pardon, sanatoriu! –, deci. Vor rămâne între bucovineni de încredere. O să joace șah, o să facă plimbări și o să ticluiască alișverișuri pentru viitor. El, Hanna și fetele vor merge mai departe, sperând să găsească de muncă. Vor veni regulat să-i vadă, iar în primăvară îi vor lua de acolo.

Mișu Mătăsaru traversase prea multe preludii negustorești, ca să nu simtă când partea adversă încerca să-i joace un renghi. Auzea un cuvânt și înțelegea două:

— Maxule, mă iei la minim! Dacă-i așa bine, de ce nu rămâi și tu în „sanatoriu"?

— Aș rămâne, zău c-aș rămâne! Dar nu mă primește nimeni, că n-am vârsta.

— N-ai vârsta? După ce-am trecut Nistrul, vârstele ni-s otova. Și-n plus, cu șperaclele tale, poți rezolva tot ce mișcă-n țara asta, nu!?

I-a întors spatele. Întinsă în patul de alături, băbuța lui bolborosea prin somn, ca un vulcan noroios.

Trei zile cât au mai rămas la Moghilev, i-a vizitat pe moșnegi, sorbind încordarea cu ceai fierbinte. Bunicul tăcea și tamburina cu gândul la Câmpulung, bătrâna își făcea pasiențe

oarbe, încercând să afle dacă Grămadă fusese înglobat într-un convoi care-l ducea la Bug, pentru a fi predat nemților.

După două zile, Deborah s-a învârtit de-un camion german, aranjând ca șoferul să preia în remorcă două familii – a ei și a lui Solo – pentru a împărți tariful. Să-i ducă undeva, pentru a scăpa de spectrul înglobării în convoi; undeva în stepă, dar nu foarte adânc, să nu cadă în teritoriul administrat de nemți.

Șoferul o plăcea. Știa el un loc bun, un sătuc mai dosnic. 50.000 de lei era tariful pentru transportul și desantul fiecărei familii; căci, în contact cu românii, adăugase și el cuvântului „șperaclu" sensul care-l oprea să presteze servicii doar din rațiuni umane. A coborât la 25.000 de familie, după ce Deborah l-a rugat să-i arate puțin cabina camionului, unde neamțul avea o pătură blănoasă. După 30 de minute, a lăsat la 15.000; după o oră, n-a mai vrut nimic.

— Vin la patru dimineață să vă iau!

La patru dimineața, camionul aștepta torcând. Deborah a urcat în cabină.

Mijeau zorii când au coborât din camion, pe un deluț care stătea bârzoi pe tigaia fără capăt a stepei. Înainte de a demara și a se pierde după pâlcul de copaci care își jelea frunzele, neamțul i-a pasat cinci pachete cu biscuiți și trei conserve de porc.

Toată preajma era plină de oameni cu boccele, coborâți din camioanele germane care transportaseră noaptea deportați. Țăranii ucraineni, care aflaseră de cursele mute, erau prezenți pentru a recruta chiriași. Fiecare ochea o familie și-o trăgea după el, spre unul din versanții cu case pitulate între copaci.

Deși cursa fusese efectuată gratis, Deborah i-a cerut familiei lui Solo partea ei de tarif – 25.000. Cândva, poate c-o să fie conceput un decalog al șperțului, care să spună ce e moral și ce nu între prieteni. Dar, chiar dacă decalogul ar fi existat la vremea aceea, în Transnistria ar fi fost pus pe foc.

Deportații fiind mulți, iar spațiul locativ limitat, Mătăsarii s-au trezit în cameră cu un alt cvartet familial. Și, pentru a preîntâmpina litigiile teritoriale, au trasat o graniță pe dușumea,

între sărmanele lor regate. Celelalte două camere alăturate s-au umplut cu cvinteți familiali. Doar sextetul lui Solo, care figura la finele agendei cerești, abia de-a prins antreul.

Proprietara – o evreică având un bărbat pe front și două guri mucoase de umplut – a rămas în bucătărie, unde funcționa comandamentul casei. Și n-a devenit a dracului decât din a treia săptămână, după ce s-a asigurat că toate odăile erau ocupate și chiriașii nu mai aveau unde pleca. Doar în primele două săptămâni, folosirea cuptorului a fost gratuită.

Ca să gătească o zeamă de cartofi fără a plăti pentru cuptor, dar și pentru a produce un spor de căldură, Max a meșterit o sobă dintr-un lighean, ruginit în limitele rezonabilului. El punea la bătaie soba, ceilalți procurau cum știau lemnele, ca o primă formă de organizare, silind-o astfel pe stăpâna casei să reducă tariful pentru folosirea cuptorului.

Într-o zi, aceasta a văzut în mâna Hannei o portocală, rămasă după ultima zbenguială cu Max, în care revenea enorma lui frustrare privind livada pierdută din Palestina.

— Ce-ai acolo?

— O portocală!

— E rotundă rău!

— E rotundă bine: gustoasă și hrănitoare. Se poate folosi totul de la ea, ca de la găină sau pește.

— Se poate face borș de portocală?

— Se poate, de ce să nu se poată!?

— Dar chiftele cu mărar?

— Chiftelele de portocală cu mărar se topesc în gură.

— Eu n-am gustat niciodată portocală. La noi, se fabrică în Odessa.

În capul ucrainenilor, toate delicatesele veneau de la Odessa, din fabrici cu amplasament secret, să nu afle americanii și să fure formulele.

Organizarea deportaților a trecut la toalete. Pe timp de zi, fiecare își rezolva nevoile în dosul casei, într-o groapă comună,

săpată de Max. Groapa comună era cuprinsă în destinul evreiesc: în ea se rezolvau treburile fiziologice, în ea se sfârşea adesea viaţa.

Ucrainenii socoteau toaletele fasoane burgheze. Dacă îi apuca nevoia când le şopteau iubitelor despre Calea Lactee, le lăsau ameţite de poezie, îşi dădeau jos nădragii şi se aşezau pe vine. Dacă era un brusture de şters la îndemână, bine; dacă nu, nu. Pentru ca, în minutul următor, să-şi reia şopotul poetic, ţuguindu-şi buzele cum doar îndrăgostiţii ştiu.

Noaptea pe ger – când mersul la groapă nu era permis, că, dacă deschideai uşa, te făceai sloi – fiziologicele sfârşeau în găleata familială, unde rămâneau până dimineaţă. Desigur, ciripitul de pipi era suportabil şi chiar melodios; dar cealaltă treabă scotea afară tot ce era mai trăsnitor din intestinele depresive.

Deborah nu pricepea de ce, între a înfrunta gerul pentru a goli găleata şi a tolera damful, era ales damful. Odată, când găleata era plină, a făcut pipi în ceainic, iar dimineaţă l-a golit şi apoi a preparat un ceai gustos.

În zori, pleca la groapa comună pe căi ocolite să deşerte căldarea, dar de câteva ori tot s-a întâlnit cu Solo, aflat acolo cu acelaşi scop. Nici nu s-au privit, iar de atunci nu s-au mai atins unul de altul. În 1978, când a auzit că Solo s-a spânzurat – nălucile din lagăr petrecându-i laţul –, a răsuflat ca un criminal de război care scăpa de principalul martor al acuzării.

Toată viaţa, Deborah n-a mai putut să-şi facă nevoile, cu o persoană în casă. Pentru ea mersul la toaletă a ajuns un act mai intim ca sexul.

Cărând dejecţii la groapă şi apă de la fântână, Deborah a dobândit antrenamentul care-i permitea să poarte căldarea ca pe poşetă. O singură fântână era în ghetoul din jurul deluţului, undeva la poale. Se făcea coadă, se aştepta, se degera. Vara se asuda straşnic.

Odată, pe când ieşea cu două poşete-căldări, şi-a suflecat fusta, să capete siguranţă, dar pe noroiul parşiv alunecarea tot s-a produs, dezvelindu-i basorelieful inferior. Atunci a

remarcat-o pretorul Dindelegan, care trecea călare cu patrula de poliție evreiască, în căutarea unei noi secretare. A avut o erecție atât de spontană, că iapa a nechezat.

A doua zi, noua secretară era instalată într-una din locuințele pretorului. A zăbovit în cada cu apă fierbinte patru ore, până a mierlit și amintirea ultimului păduche de pe ea. O slujnică evreică i-a adus pe măsuță un aparat de ras, un pui cu mămăligă și o felie de *Schmettentorte* din rația domnului pretor, care intra-n sevraj fără desertul lui preferat. Hainele i-au fost adunate într-un sac și duse la ardere. Altele noi – rămase de la fostele secretare – o așteptau pe spătarul scaunului.

Seara, când tartorul din Șargorod s-a-ntors acasă, a găsit-o în chiloței de culoarea vișinei necoapte, îndoită ca un echer pentru a mătura praful de la poalele bibliotecii. Toate valorile care ridicau imnuri frumuseții feminine – nervozitatea gleznei, rozul călcâiului, tangoul ligamentelor de la genunchi, fundul ca o pară, dar mult mai hrănitor – erau puse în evidență. Pe spatele fetei se scurgeau rostogoli de foc priponiți cu fundă neagră, iar ca vertijurile pretorului să fie totale, din volbura de jos se iteau alge roșietice, vestitoare ale unei caligrafii perfecte.

Imaginea era mai mult decât o invitație la lecturile dragostei. Acolo stăteau în echilibru Cerul și Pământul, Liniștea și Uraganul, Pacea și Războiul. Acolo era scrisă o somație la viață și pretorul putea să jure că niște chiloți inexistenți i-ar fi aprins mai puțin imaginația decât dantela aceea de chicot și clocot.

În orele intime petrecute împreună și-a concentrat toată creativitatea. Sexul nu mai era joacă romantică, sport pentru oțelirea trupului sau calmant pentru nervi.

Sexul însemna supraviețuire. O mișcare nechibzuită din bazin putea atrage culminarea pripită și moartea pasiunii.

Iar moartea pasiunii ar fi însemnat și moartea ei.

Deborah nu și-ar fi dublat sexual protectorul, dacă n-ar fi plecat într-o zi să-și viziteze bunicii la Moghilev.

Avea bilet de voie semnat şi ştampilat, dar a intrat incognito în azil. N-a bătut la uşă, că nu mai era. Dispăruseră şi geamurile, şi toaletele abia ridicate, care fuseseră dezmembrate de localnici, pentru a le refolosi lemnul.

Vântul, ploaia şi indiferenţa şterseseră aparenţa oricărei îngrijiri a bătrânilor, demonstrând că deportaţii deveniseră afacere nu doar pentru creştini, ci şi pentru alţi evrei. Din azil, ieşeau bani lungi, fiecare familie fiind silită să achite anticipat taxa pe jumătate de an. Speranţa că nişte epave o s-o mai târâie jumătate de an era un produs de lux, iar luxul avea preţul lui.

Fata văzu, fără a fi văzută, cum un halat alb murdar se opri în dreptul unui pat şi întrebă de puls vreascul unei mâini stângi. Neprimind răspuns, răcni „avem un muşteriu aici!" şi se grăbi să anunţe direcţiunea că s-a eliberat un pat.

Un manipulator de cadavre se apropie, îşi potrivi bătrânul în spinare şi-l scoase, pe fond muzical:

— Cântă cucul, bată-l vina,

De se-aude-n Bucovina!

Deborah ar fi jumulit de viu cucul ăla uşernic. Urmă pe furiş firul cântecului până la grajdul de alături, unde hamalul făcu spatele rampă, lăsă povara să se prelingă şi se grăbi spre masa de prânz. Se anunţase varză cu carne, iar după atâta carne aţoasă, mergea o porţie fragedă.

Grajdul fusese convertit în cameră mortuară. În stânga, leşurile bărbaţilor întocmeau o tocană de mâini, ţurloaie, păr şi nasuri. În dreapta, femeile se îmbinaseră într-un lanţ al solidarităţii, prin care-şi cereau drepturile, mai moarte ca ele. Fiecare stătea cu capul între coapsele precedentei, ca şi când – într-una şi aceeaşi clipă – ar fi fost născută şi totodată ar fi dat naştere unei alte femei.

Camerele mortuare sunt stăpânite de o linişte diferită de cea din cimitire. În camerele mortuare, cei abia plecaţi nu şi-au câştigat încă resemnarea din morminte. În camerele mortuare, inerţia vieţii cere cu tupeu cont instanţelor divine.

În grajdul mortuar din Azilul Moghilev, morţii nerăciţi îl obrăzeau pe Dumnezeu cu guri larg deschise:

— Doar un psihopat ar permite toate astea! Psihopatule!

Cei mai mulți protestau împotriva confiscării ultimilor ani de viață. Erau anii lor, chiar Talmudul spunea că bătrânețea e darul Tău, Doamne. Te-am slujit corect, de ce ne jefuiești? Vârsta a patra – evreii obișnuind să treacă fluierând pe lângă vârsta a treia – îi îngloba în poporul ales. De ce ne tai dreptul de-a ne vedea răs-strănepoții jucându-se cu puțulica în nisip?

Cu umerii povârniți de caznele bătrânilor, Deborah a receptat târziu foșnetul care-i curenta părul. Erau păduchii, care fugeau demential de pe morți. Din sens opus, un guzgan chițăia spre banda sa.

Semnele acelea necrofage au trezit-o din amara ei meditație.

— Bunicii, unde sunt bunicii? Pentru ei am venit aici!

Se întoarse în așa-zisul salon și, profitând de pauza de masă care ținea personalul focusat pe mațe, luă paturile la frunzărit. Își aminti felul cum își încheia bunicul rugăciunile:

— Ajută-mă, Doamne, să mor în picioare!

Oare cât la sută din suma rugăciunilor mondiale dădea rezultate? Ocupată cu manevrele lui Stalin și strategiile lui Churchill, Divinitatea uitase de Mișu Mătăsaru și de soția lui, Sara, din Câmpulung.

Bunicii nu erau în patul plătit în avans pe jumătate de an, ci sub el. Dormeau pe o ușă acoperită cu paie, îmbrățișați ca-n vremurile când nu se băgase între ei craiul Torquemada. Sforăiau ca două ceainice, unul cu infuzie de tei, altul de mușețel. Îndrăgostiți, inconștienți, tremurători și fără proteze, erau acoperiți de-un penaj de duhori vinete și umflate. Bunicii îi ieșea prin ciorap călcâiul ca un arici-de-mare, iar bunicului degetul mare, din a cărui unghie ar fi ieșit un set de piese pentru șah.

Nepoata își dezbrăcă paltonul și le acoperi îmbrățișarea. Apoi, se descălță de șosetele primite de la pretor și-l încălță cu stânga pe bunic și cu dreapta pe bunică. Și-ar fi scos și dinții, să le dea câte 16 de fiecare, atât de vinovată se simțea pentru că i se făcuse greață cândva, văzându-i bunicii proteza odihnită în pahar.

Un medic se apropie cu gând de răţoială, dar frumuseţea ei – surprinzătoare pentru un ţarc al bătrâneţii, bolii şi morţii – îl conduse într-un tête-à-tête al flirtului filozofic şi fiziologic:

— *Chérie*, locul ăsta e cancer de intestin gros! Tu crezi c-am fost aduşi aici pentru a trăi fericiţi?

— Vreau ca bunicii mei să nu mai sufere.

— Dacă suferi în Transnistria, zi merci că nu suferi la Belzec, Auschwitz sau Mauthausen.

— Ce-o să se întâmple cu ei?

— Ce-o să se-ntâmple cu noi toţi. Bucură-te că vor avea şansa de a pleca îmbrăţişaţi într-o lume mai bună. Murdari şi fără dinţi, dar îmbrăţişaţi. Într-o zi o să înţelegi ce mult înseamnă.

Părea conectată la un ceasornic unde ora flirta cu deceniul. Dacă mai stătea mult pe-acolo, va sări şi ea curând de 80 de ani.

— Să bem o cafeluţă, la mine-n cabinet! Am şi prăjituri cu cremă de fistic. Hai, capul sus, viaţa e frumoasă ca fisticul!

Şi-n treacăt îi atinse lin fundul, care pulsa de parcă inima i s-ar fi pitulat între fese. Moartea funcţiona ca afrodisiac, smulgând iubirea din cadrele romantice şi plasând-o în asemenea locuri.

Deborah se aplecă spre bătrâni şi le mângâie obrajii. Când să se ridice, bunica o prinse de mână:

— Scoate-mă de aici! Deborah, nu te debarasa!

Forţa strigătului îi destupă la capătul opus o cufureală confuză.

— O să te scot, bunicuţo! O să te scot!

Medicul o trase în cabinet şi răsuci cheia adânc în broască.

Cafeaua dezaburea gândurile şi cristaliza hotărârile. Nu s-a atins de tava cu prăjituri – în asemenea situaţii, prefera stomacul limpede. S-a lăsat sărutată – gât, gură, abdomen – fiindcă sărutul făcea parte din concept. Doar când i-a simţit mâna căutându-i cheia de contact, s-a desprins pentru a-şi rosti condiţia.

Medicul a ascultat-o, dând din cap cum doar medicii ştiu.

— O s-o faceţi? Promiteţi? Juraţi?

— Promit şi jur!

Nu era de-ajuns, știa că la bărbați cuvântul ținea cât erecția.

— Vreau să văd fiolele! Acum!

Medicul a deschis dulapul și i-a arătat raftul plin:

— Am o rezervă secretă. Trebuie să ne ajutăm la greu, oameni suntem! Și-acum, vino!

Preludiul avea cale liberă. Deborah se lăsă în genunchi, înviora vietatea cu vârful limbii și îi cântări în palmă cuibul cu ouă. Urâtă mai e pielea de pe scrotul bărbaților, scalpată parcă de pe gâtul bunicii!

Altădată, s-ar fi lăsat răpită de val; dar acum, era prinsă într-un act umanitar, nu de plăcere. La câțiva metri de ea, îmbrățișarea bunicilor dormea, învelită într-o aură de scârnă și-un palton prea mic.

Doctorul știa tactică. Marea lui fericire era când nepoatele și fiicele își vizitau părinții și bunicii, cerându-i să-i eutanasieze – dar asta se petrecea tot mai rar. Se uita cu jale la bătrânii care se împuținau. Ce-o să facă, după ce stocul s-o termina? Pusese bani deoparte, din ce plătiseră familiile în avans, dar cu fetele cum o să se descurce?

În scurta, dar animata ei existență de până atunci, Deborah nu trecuse cu orgasmele frontiera țării. Unele fuseseră de ștetl, altele intrau în categoria județeană, iar odată, de pe culmea unui orgasm național, a putut contempla Delta Dunării, Mănăstirea Voroneț și Cascada Cailor din Munții Rodnei. Însă cel de acum le surclasa pe toate la un loc.

Cel de acum trecu nonșalant de Viena, Paris și Londra, o luă înot spre America și de-acolo săltă în sfera cosmică, de unde toate ale Pământului păreau ridicole. Când a dat să geamă, din piept i-a ieșit un răcnet, capabil să-l facă atent pe oricare factor universal de decizie.

Spasmele plăcerii îi înzestrau maxilarele c-o forță de neînchipuit și-atunci când l-a mușcat pe medic de piept și brațe, aproape c-a smuls din el bucăți vii de carne. Iar când i-a alintat granița dintre fese cu degetul mijlociu și l-a străpuns, escrocul în halat alb murdar s-a simțit dat înapoi cu câteva secole și condamnat de Dracula să-și dea duhul c-o țeapă fierbinte în

cur. Încă puțin și-ar fi avut nevoie de mătură și făraș, pentru a fi adunat.

Totuși, s-a purtat corect: nici bine nu s-a încheiat la pantaloni, că a și băgat acul în seringă, ce-i drept cu o mână tremurătoare. Cuvântul era cuvânt!

Cât timp bunicilor li s-a făcut injecția – morfină, moarte fină! –, Deborah a privit din capul salonului, unde a rămas și după ce hamalul i-a încărcat în spinare, înveliți în paltonul prea mic.

— Cântă cucul, bată-l vina,
De s-aude-n Bucovina!

De-acum încolo, n-avea decât să cânte cucul cât o pofti, că ea n-o să-l mai audă. La plecare, doctorul i-a dat o cutie cu prăjituri și o pereche de șosete de lână, invitând-o să-l mai viziteze.

Să-l mai viziteze? Nu, amore! Chiar dacă tu mai ai morfină, eu nu mai am bunici. Deborah se debarasase.

Pe drumul de întoarcere, s-a întrebat cu câți obsedați va mai avea de-a face, ca să scape teafără din războiul ăsta, din viața asta. Noroc că nu mai era risc să rămână gravidă, de când i se scufundase ciclul menstrual în apa Nistrului.

Tot atunci, a avut un mesaj și pentru secolul în care nimerise:

— Tu, Secol Douăzeci, liftă venetică! Ia-te de-o mână cu înaintașii tăi!

4

În camionul german cu care s-a întors de la Moghilev, l-a cunoscut pe proaspătul deportat Aurelian Leon. Și, pe fondul hârtoapelor ucrainene, s-a aprins dragostea lor, care a luat toate formele posibile în deceniile care au urmat. De fapt, între ei n-a fost dragoste, ci o boală venerică sufletească imposibil de tratat.

I s-a prezentat galant – al dumneavoastră scriitor și publicist român și oleacă universal! –, neuitând să-i sărute mânușița, catifelată de sperma doctorului din azil.

— Mi-au fost depistate rădăcinile iudaice – deși nu mi le-am ascuns o secundă – și iată-mă deportat! Un evreu m-a trădat, că nimeni nu te doboară mai bine ca unul de-un neam cu tine. Nici nu știu unde o să dorm la noapte. Vae soli!

Fața lui de minihartă a Franței, împletitura cuvintelor, șuvița insomniacă de pe frunte, ochii de râpă adâncă, în care dac-ai căzut, greu te mai ridici... Toate trădau un desant de pe altă planetă, mai bună și mai frumoasă ca asta.

Oare nu era trimisul sorții, pentru a-i umple stepa de dinăuntru? Instinctul îi spunea că, doar alături de el, loteria supraviețuirii avea șanse de câștig.

Leon, șpiler adevărat, știa să-i dea iluzia că alegerea era a ei. Cum proclama acel graffiti, admirat de mine și Deborah în 2018, la Ostende: „*my pussy, my choice*!".

My pussy, my choice! Câte milioane de violuri au fost necesare pentru a se ajunge la această măruntă victorie a orgoliului feminin?

Ocupându-se de acomodarea lui Leon în Transnistria, Deborah i-a aranjat o cămăruță aproape luxoasă – saltea de paie, lighean și o mică masă de scris. După care, i-a arătat pompa de apă și pe jandarmul Costică.

— Eu sunt regele jidanilor! Îi am pe toți la deștu' mic, cu care mă scarpin în cur! – i s-a prezentat acesta, ca un gentleman.

Odată, când ea l-a atenționat că regii nu se scărpinau în locul desemnat, Costică a avut pornirea de a-i lipi un dos educativ de palmă. Dar a rămas cu mâna la jumătatea drumului, amintindu-și că fusese țiitoarea pretorului, care o proteja în continuare. Nici măcar s-o înjure nu putea.

Pfui, ce-a ajuns România! Înainte să tăbăcești o piele de jidan, trebuia să te interesezi dacă n-are protector!

Cu aplecarea lui pentru calambururi, Leon i-a șoptit la ureche că jandarmul era un român „pro-fund", de vreme ce se scărpina cu atâta sârg în fund.

Totuşi, Constantin Văcaru era un monarh cumsecade, mult mai rânzoşi arătându-se membrii poliţiei evreieşti din ghetou. Căci cu regele o mai scoteai la capăt, dar cu polcovnicii, chelarii şi vistiernicii – nu prea.

În Transnistria, deportaţii se spălau pe dinţi cu cenuşă, dar, într-o zi, familia Mătăsaru a primit – într-un colet trimis de vecinul Kurt Gross din Câmpulung – o pastă Kalodont, cu fluor şi aromă de căpşune.

Era un lux care trebuia secretizat în mediul acela involutiv, unde putea isca invidii periculoase. Totuşi, mama nu a crezut că tubul trebuia ascuns şi de Astrid.

Fetiţa era cea mai cuminte din lume, dar vulnerabilă în faţa poftelor, ca orice copil. Pe ascuns, într-o noapte, a mestecat tot conţinutul tubului, cu ochii închişi de fericire, gândind că avea în faţă un castron cu căpşune. Ca să fie mai gustoase, a presărat zahăr pe gogoloaiele de pastă, iar când le-a terminat, a adormit cu un zâmbet care întrecea în luciu Luna.

Pe la miezul nopţii, un plug a luat-o la arat, brăzdându-i măruntaiele. Nici să plângă nu putea; doar gemea încetişor şi vomita. Medicul, chemat de urgenţă, n-a mai putut face nimic.

Hanna a izbucnit în hohote, dar Max i-a amuţit muzicuţa cu o palmă, care avea să rămână singura din căsnicia lor lungă:

— Taci dracului, criminală proastă! Dacă plecam în Palestina, fetiţa ar fi zburdat prin livada de portocali şi n-ar mai fi văzut căpşune într-o pastă de dinţi!

Pe cât de chinuitor au murit bunicii, pe atât de expeditiv a făcut-o Astrid. N-au plâns-o, fiindcă plânsul ar fi însemnat risipă de energie, dar a murit fiecare câte puţin din moartea ei.

Cauza decesului a fost păstrată sub tăcere, că pasta de dinţi şi zahărul veniseră prin curier clandestin. Aşa se aprovizionau deportaţii, Poşta Română refuzând să-i servească. În locul corespondenţei pe căi oficiale, comisionarii argintului evreiesc plecau clandestin în România cu tolba plină de scrisori şi se întorceau împovăraţi cu bani şi pachete pline de alimente şi medicamente.

Dar cine erau aceşti trădători ai interesului naţional?

Notele informative trimise de Leon indicau civili şi militari, ba şi-un drac de popă din echipa mobilă de sfinţiri de tunuri şi prestări de ultime împărtăşanii. Când şpilerul în sutană a fost găbjit, ziarul *Transnistria* l-a numit „dansator de french-cancan iudaic" şi l-a imortalizat într-o caricatură, unde mesteca rugăciuni marca Wrigley, din care făcea nu balonaşe, ci dreptunghiuri verzi ca dolarii.

Ministerul Propagandei ştia meserie.

Munca agentului acoperit Leon dădea roade. Era popular, avea un calambur pentru omul trist şi un citat în latină pentru cel disperat. Îşi rupea de la gură pentru aproapele său, dar avea de unde. De două ori pe lună, trimitea un raport la o adresă din Iaşi prin curieri clandestini – aceiaşi pe care trebuia să-i deconspire – şi tot prin ei îşi primea simbria.

Era muncă titanică să-i stârpeşti; prindeai unul şi-l defereai Curţii Marţiale, răsăreau în loc cinci. Alarmat, guvernatorul a emis un decret prin care nu doar colportorii corespondenţei jidoveşti erau pedepsiţi cu trei până la cinci ani de puşcărie, ci şi instigatorii, complicii şi tăinuitorii.

Se dovedea că refuzul Poştei Române de a-i servi pe evrei fusese o gafă. Măcar prin Poştă puteai să-i cenzurezi; dar aşa, cine ştia ce enormităţi povesteau în scrisorile lor? Îşi pierduseră libertatea fizică, dar şi-o câştigaseră pe cea de expresie, de mii de ori mai preţioasă.

Pentru a le juca un renghi celor care le făceau deportaţilor jocul – nelăsându-i să crape –, s-a apelat la inteligenţă, fiind racolaţi agenţi secreţi chiar dintre evrei. Subminarea intereselor iudaice a-nceput să vină astfel de la colaboraţionişti, într-un şpil de mare clasă.

Fără să primească o minimă explicaţie, Emilian Diaconescu s-a trezit deposedat de conferinţele la radio şi articolele la ziar. Ca rana să-i fie cu mai multă sare, nici unul dintre influenţii lui prieteni nu-i mai răspundea la răvaşele scrise ori telefonice.

Ar fi vrut să analizeze situaţia cu fostul lui elev Leon, dar fusese deportat în Transnistria. Luat la puricat, se dovedise că

era evreu sub acoperire, găsindu-i-se acasă câteva numere din *Revue de Moscou*. Poftim, ce lecturi avea el!

Istoricului îi venea să dea cu pălăria de pământ. Deci, învăţătorul Leon, cu care băuse cândva în birtul La românul mondial, era un jidov şiret, care îşi interpretase magistral aria simplicităţii, în timp ce el o interpretase pe aia de idiot!

Din pricina înfundării survenite pe conducta de alimentare cu bani, mansarda casei – de pe care tot încerca să contemple Ceahlăul – rămânea o simfonie neterminată. Îl pizduia pe Mareşal ca pe un zugrav care-l lăsase baltă în mijlocul lucrării.

În această deprimare totală, s-a trezit într-o zi cu un locotenent la poartă, care i-a înmânat un mesaj de la Leon.

„Domnule Profesor şi Părinte al meu,

Sumbre îmi sunt perspectivele, când Vă scriu aceste rânduri din Transnistria, unde crivăţul vieţii m-a aruncat, cu sufletul într-o boccea.

Nu-mi cereţi detalii despre cum am ajuns aici! E răzbunarea unei persoane pe care sper să o expun cândva binemeritatului oprobriu! Nu mă întrebaţi nici de soţie, fiindcă a cerut numaidecât divorţul, acum când aş fi avut stringentă trebuinţă de devoţiunea sa.

Laşe pot fi unele femei, iubite magistre! Cât de norocos sunteţi că o aveţi alături pe credincioasa Voastră doamnă Elisabeta, căreia îi adresez şi pe această cale omagiile mele umile!

Vae victis! Viaţa îmi e o ţeavă obturată de rugină. Slăvite dascăl, de-aţi şti cum ghimpii foamei răvăşesc pe-aici nu doar stomacul, ci şi mintea! Ca istoric, aţi vedea cum oameni, până ieri eleganţi, îşi tăbăcesc pielea pentru un blid de supă cu cartofi, din care cartofii adesea lipsesc!

E aidoma foametei din Asediul Parisului de la 1870, când până şi elefanţii circului – Castor şi Pollux – au fost sacrificaţi! Mi-e atât de foame, că aş mânca singur doi elefanţi!

Alt despot e gerul, dar e de preferat înghețul, în locul glodului. Că dacă glodul ți-a prins șoșonul, te duci și nu te mai oprești până pe lumea cealaltă, care mai rea ca asta nu poate fi.

Pe mine m-a ajutat Dumnezeu să nu devin mistic, că pe aici lesne începi să crezi în toți spiridușii. Poate și pentru că atmosfera e plină de ioni negativi. Să fi fost ioni pozitivi, altfel stătea situația.

Magistre, Transnistria e departe de aceea descrisă în cărți! Între deportați, din cinci discuții, trei sunt despre mâncare și două despre boli. Ar fi de adăugat că toaletele ridicate de elementul civilizator românesc au fost dezmembrate de localnici, pentru a le refolosi lemnul. Nici nu vreau să mă gândesc ce tifos va fi când se va încălzi și virușii vor zburda devastator!

Dar poate că până atunci, cu puțin noroc, nu voi mai fi în viață. Sau poate că voi fi, prin ajutorul pe care Vă implor a mi-l da, asigurându-Vă de recunoștința mea eternă.

Trimiteți-mi – prin același curier care V-a adus scrisoarea – o pătură groasă, încălțări mărimea 42, o tunică sau șubă, câteva fiole de magneziu și o căciulă de miel. Și 100.000 de lei, în bancnote de 2.000 cu țărăncuțe, care sunt mai îndemânoase la dat șperț.

Cu salutări calde și Speranță, al Matale, Aurică Leon, condeier al Nefericirii."

Reputatul istoric a terminat de citit scrisoarea, într-o deprimare deplină. Nu-l deranja că pușlamaua suferea, după ce-i fusese smulsă cușma care-i camufla kippa. Îl îndurera că realitățile transnistrene nu se potriveau cu descrierea făcută în cartea *Românii din Transnistria.*

Ce travaliu inutil! Un teritoriu destinat înfloririi sub soarele României, cu o populație aparent iubitoare de progres, să se înece în mâl. Iată ce făcea populația iubitoare de progres: dărâma umblătoarele, pentru a le sfeterisi lemnul. Știau ăștia că civilizația începea de la divina toaletă? Pentru ei, necesitățile de evacuare erau prilejuri de socializare.

Mai tragic era că nu văzuse drepturi de autor de pe urma cărții, deși apăreau stipulate în contract. Primise, în locul clasic,

o țeapă din colecția Casei de Modă „Decebal, Țepeș și Mareșalul". Scrisese o carte din patriotism, dar patriotismul trebuia plătit cinstit.

— Cui să mă plâng? Mareșalul m-a lăsat cu buza umflată, Alexianu nu-mi răspunde la mesaje și-acum mă mai freacă și ăsta cu scrisoarea lui!

Dacă instinctul profesional al istoricilor ar privi nu doar spre trecut, ci și spre viitor, poate că Diaconescu ar fi reacționat altfel. Desigur, o scuză avea: rândurile primite de la Leon puteau fi o capcană. Poate dorea cineva să vadă dacă sărea să-l ajute pe-un jidan deportat, ceea ce era o crimă demnă de temnița grea. N-avea chef să ajungă nici în temnița grea, nici în cea ușoară. Era bine acasă.

A cotrobăit într-un dulap, a umplut cu trei gioarse un sac și a rupt din portofel două hârtii de 2.000 de lei, cu cele mai faimoase țărăncuțe din țară. Să dai și să primești șperț în țărăncuțe reprezenta o formă subtilă a iubirii de țară, fiindcă moneda oficială în Transnistria era marca germană de ocupație. Însă românii n-o băgau în seamă.

L-a așteptat pe curier să-i dea bulendrele și țărăncuțele. După ce mașina Armatei s-a îndepărtat, a mers cu scrisoarea lui Leon unde trebuia și a redactat un denunț, înfierând trădarea interesului de stat în chestiunea evreiască, prin activitatea de curierat clandestin.

A subliniat expresia „ioni negativi", care făcea aluzie la Mareșal – primul Ion al țării, socotit negativ de elementul iudaic. A mai completat un formular, unde a specificat că îi satisfăcuse deportatului Leon Aurelian cererea privind suma cerută: 100.000 lei. Întrucât veniturile sale erau limitate, cerea să-și recupereze banii.

A primit de la casierie doar jumătate: 50 de țărăncuțe, ilustrate pe 25 de bancnote a 2.000 de lei. Nu era rău. Scăzând cele patru țărăncuțe trimise lui Leon, reieșea un profit net de 46 de țărăncuțe. În aceste condiții, cum să nu iubești satul românesc?

Buzele istoricului se umpleau de sânge, umerii de poștaș i se ridicau. Spera, spera din nou. Modul patriotic, în care reacțio-

nase la primirea scrisorii de la fostul său elev, îl putea iar propulsa spre cercurile puterii.

Leon a primit pachetul cu gioarse şi cvartetul de ţărăncuţe, dar nici un bilet de la magistru. Sigur l-a rupt curierul, să nu existe dovadă că banii fuseseră mult mai mulţi. Aşa procedau mai toţi.

Această bănuială a grăbit arestarea locotenentului, care-i servea pe evrei cu scrisori şi pachete, contra unui şperţ ruşinos pentru imaginea cruciadei împotriva bolşevismului.

Cam tot pe-atunci, Centrala Evreilor – organ colaboraţionist înfiinţat la iniţiativa Ministrului Propagandei Mihai Antonescu – le-a trimis fraţilor deportaţi în acel cocon de Siberie un lădoi cu ajutoare de strictă necesitate: jobene, pijamale, fracuri, mănuşi de aţă, chiloţi de dantelă, papuci de casă... Nici chiar Goebbels n-ar fi fost capabil de mai multă ironie!

Nimeni nu s-a atins de acele daruri. Dacă regele jidanilor, Costică Întâiul, ar fi întâlnit supuşi de-ai săi cu joben şi frac, ar fi tras în ei fără somaţie.

Până la urmă, lădoiul cu ironie a fost însuşit de Leon care, chinuit de abstinenţă literară, dorea să înfiinţeze un mic teatru, cu texte scrise de el. Cele primite mergeau ca recuzită pentru trupă. O să pună tarif de intrare jumătate de marcă sau doi cartofi şi-o să transforme şopronul în sală de spectacole şi-n sursă de venit.

După cum stăteau treburile, mai avea de mâncat mămăligă transnistreană. Îşi îndeplinise misiunea – informaţiile furnizate colonelului Palade fiind hotărâtoare în prinderea curierilor clandestini –, dar acum i se cerea să-i deconspire pe cei care lansau zvonuri bolşevico-talmudice.

Erau zvonuri defetiste – antigermanice, antiromâneşti, anteuropene – care zburau uneori până la Berlin. Că englezii au bombardat Bucureştiul şi zona petrolieră Ploieşti, că Antonescu avea un copil nelegitim cu o jidancă din Câmpulung şi de aia a deportat tot tribul de briganzi, să se debaraseze indirect de ea...

Fiecare bagatelă lua proporţii cosmice. Într-o zi, pretorul Dindelegan l-a pălmuit pe-un medic jidan din Suceava, care i-a ciupit gingia cu freza dentară, pe când îi trata o carie. I-a aplicat corecţia, neştiind că numele ăluia de familie era Führer. Pentru el, jidanii n-aveau nume, de când actele le fuseseră confiscate.

Putea oare să-şi imagineze că se va auzi până departe că un pretor din Transnistria l-a pălmuit pe Hitler? Putea să-şi imagineze că Winston Churchill va ordona o serie de caricaturi inspirate de incident, pe care le va împărţi aviatorilor, înainte de-a pleca în misiune?

Iar acum, ce mai cerea Berlinul? Exterminarea urgentă a tuturor evreilor transnistreni, de vreme ce Führerul era batjocurit din pricina lor. Iată ce putea ieşi de la o ciupitură cu freza dentară!

5

Bazat pe vechiul negoţ iudaic de energii între scenă şi public, trupa de teatru a lui Leon a avut succes încă de la debut. Subiecte erau la discreţie.

Băştinaşii au distrus toaletele construite de deportaţi şi le-au furat lemnul? Nu-i bai! La cât mâncăm în Transnistria, la ce bun toaletele?

Fac păduchii alişveriş cu tifos exantematic? Ia să ne prindem de mâini şi să ne învârtim, şi-om mai vedea pe unde-or scoate păduchii cămaşa. Cât ai clipi, actorii şi spectatorii încingeau un dans învârtit şi săltat, iar insectele se desprindeau ciorchine, cu ţeasta bubuind de migrenă.

Biletul de intrare putea fi plătit în mărci, cartofi, lame de ras, săpun sau în orice altă monedă. Copiii şi bătrânii aveau tarif redus. Militarii, dacă nu rezistau tentaţiei de a asista şi ei, intrau pe daiboj.

După cinci reprezentaţii – ţinute în sala mare a şopronului – Leon nu s-a ales cu porecla Goldfaden, dar mica lui trupă – unde

juca și starleta Debo Mătase, fosta Deborah Mătăsaru – a fost numită „Teatrul Goldfaden".

Atunci când necazul evreiesc s-a făcut tragic și n-a mai putut fi acoperit cu haz, s-a trecut la texte grele, care scoteau cifrele din statistici și le transformau în personaje. Scriindu-le, Leon s-a îndepărtat de prenumele Aurelian și s-a apropiat de Abraham. Actorii, spectatorii și militarii i-au atribuit, între cele două prenume, alintul Aburel.

Ca schimbarea rasială să-i fie completă, tot mai des se credea evreu, gândindu-se că dacă taică-su îi crestase puța, n-o făcuse întâmplător, ci în urma unui impuls de rasă.

Repertoriul avea la bază piesa *Un șalom creștinesc*, care trata în versuri soarta unuia dintre deportați, fost proprietar al unei societăți forestiere. Acesta retezase nemilos pădurile patriei, deci deportarea sa în stepa Transnistriei venea de mai sus de Mareșal, fiind un fel de pedeapsă karmică.

Dovedind că nu era de glumit cu karma, fostul călău de copaci a căzut într-o depresie ciudată și-a început să înghită inconștient literele din cuvinte. O făcea de nu se mai înțelegea nimeni cu el, îndepărtând frazele de sensul lor inițial. Voia să spună cu năduf „dracul s-o ia de viață", dar se înțelegea domesticul „acul ia ață".

Într-o zi, a căzut la pat, cu dureri atroce de abdomen. A fost operat de urgență – ocluzie abdominală! – și-n interiorul lui medicii au găsit, neverosimil, *o poezie*! O poezie sinceră, cu strofe scrise de la sine, din literele mâncate involuntar.

Sala de spectacole fremăta, publicul ardea de nerăbdare să audă creația. Cu mișcări chirurgicale, chistul poetic era șters de sângele șiroind, pentru a fi descifrat și recitat.

Prima strofă începea cu o secretară, care îl contempla pe Mareșal extenuat după o zi de muncă. Îl contempla pe gaura cheii, iar Mareșalul – stând la birou– îi apărea asemenea unui 8, deoarece gaura cheii avea forma clasică a acestei cifre.

După câteva minute de meditație, Șeful Statului se întindea epuizat pe canapea, oferindu-i secretarei – interpretată de

inegalabila Debo Mătase – ocazia să-l perceapă ca pe un infinit – întrucât cifra 8, culcată la orizontală, reprezintă semnul infinitului – ∞.

Topită de duioşie, tânăra clipocea cântecul *Şalom creştinesc, Mareşale!* – prin care îşi cerea iertare pentru faptele antiromâneşti comise de unii din neamul ei evreiesc. Era convinsă că Mareşalul îi va ierta pe toţi, el fiind „un infinit care ştia să se coboare la aritmetica păcătosului".

Un şalom creştinesc a fost din prima săptămână o lovitură de box-office, cu încasări de o bancnotă cu ţărăncuţe, şase kile de cartofi, doi litri de ulei şi 11 lame de ras, dintre care cinci marca Gillette. După spectacol, în locul buchetului steril de flori, un admirator de-al lui Debo Mătase i-a dăruit o piatră ponce, pentru a-şi păstra frumuseţea călcâiului, esenţială la o stea a scenei.

Piesa a trecut uşor de cenzură, asocierea Mareşalului cu Infinitul fiind considerată conformă cu realitatea. Se verifica axioma că teatrul era o loterie ciudată, în care autorul scria o piesă, actorii interpretau alta, iar spectatorii înţelegeau o a treia.

Cu *Un şalom creştinesc* s-a mers în turneu prin ghetourile transnistrene. Şi se vorbea că, la una dintre reprezentaţiile de la Tiraspol, a asistat însuşi Mareşalul, travestit în jandarm. Şi că a râs, şi că a plâns, iar la urmă a cerut bis. Şi că, din starea sa de exaltare, a rezultat îmbunătăţirea ulterioară a regimului de viaţă al deportaţilor.

Ultima reprezentaţie a avut loc în faţa trupelor ruseşti, care au eliberat ghetoul în martie 1944. Atunci, Leon şi-a canalizat forţele creative, pentru a modifica textul în iuţeală. Mareşalul – căzut brusc de pe afişul istoriei – a fost înlocuit cu Generalisimul Stalin, titlul fiind şi el schimbat în *Un şalom sovietic*.

Un şalom sovietic a avut cinci reprezentaţii consecutive, care au purtat publicul rusnac spre extaz. Au participat şi partizanii din regiune, cu care prilej Debo Mătase şi-a regăsit unele vechi cunoştinţe, iar Leon şi-a recunoscut cu plăcere ciorapii marca Partizan, confecţionaţi de făbricuţa sa.

Mai lesne e să treci funia corabiei prin urechile acului, decât să găsești teatrul în care directorul să nu fie cuplat cu vedeta feminină a trupei. Era imposibil ca tocmai „Teatrul Goldfaden" să facă excepție.

Leon s-a iubit cu Debo pasional și – credea el – total, fără să știe că ea își continua iureșul după ce el adormea, răpus de oboseala zilei. Ceea ce iarăși se petrece în mai toate teatrele, dând uneori naștere unor drame mai mari ca alea de pe scenă.

Ar fi nedrept să se creadă că o selectivă ca ea cădea la așternut cu cine se nimerea. Odată, a cunoscut un evreu, paznic al muncitorilor de pe un câmp de mazăre, care aparținuse unui vechi sovhoz sovietic. Îl chema Simon Berman și l-a întâlnit după un spectacol, când a primit de la el un săculeț cu mazăre.

Săculeț cu mazăre! Pe bărbile înfrățite ale lui Isus și Moise, că felurite mai sunt preludiile, pe lumea asta!

Simon era frumos, dacă-ți concentrai văzul pe comuniunea feselor în continuă tachinare. Deborah avea de mică un cult pentru cururile masculine – admirate chiar și la statui –, cu atât mai amară fiindu-i durerea în deportare, când le vedea scofâlcite dramatic. De aceea, prețuia la justa valoare darul zeilor, constând în prințul fesier al mazării; de aceea, abia aștepta să mângâie, să strângă, să zgârie, să...

Când momentul a venit și țoalele au zburat, i s-a ofilit instant cheful. Fesele nobile se volatilizaseră, în locul lor fiind afișate două mingi zgribulite de oină. Cu pistruii plini de vitriol, vedeta teatrului l-a poftit afară.

Escrocul n-a vrut să iasă. Mascându-și sexul – zevzec, acesta își revendica drepturile –, i-a explicat că, în calitate de brigadier, încasa deseori pedepse. Nu-și făceau deportații norma, pedeapsa o lua el; era prins unul cântând în timp ce muncea, tot el o primea pe coajă.

Își căpăta porția de la toți: de la fiara de pretor din Șargorod, de la ofițeri, de la jandarmi de serie. Odată, după ce 25 de vergi de la Dindelegan i-au masacrat posteriorul, și-a comandat două perniță plate, pe care le potrivea dimineața și le lipea,

înainte de a-şi trage pantalonii. A mai încasat apoi destule, resimţite însă ca pălmuţele pe care şi le adresează îndrăgostiţii.

Ascultându-l, starleta Debo Mătase a revenit la libidoul iniţial. L-a rugat doar să-şi lipească la loc pernuţele, cu bandă adezivă.

Peste ani şi ani, când a auzit de priza pe care o aveau implanturile de fese, a balansat din cap:

— Am văzut deja asta, în Transnistria!

Pe Simon Berman l-a reîntâlnit la ultima reprezentaţie cu *Un şalom sovietic*. Atunci, a aflat că avusese mereu o viaţă dublă: ziua muncea la câmp şi primea vergi la cur, noaptea sabota şi dinamita cu partizanii. Din superstiţie, nu-şi mai dezbrăca perniţele, care-l protejau şi-l făceau râvnit de femei.

Poate doar două perniţe blindate l-ar fi salvat câţiva ani mai târziu, când a fost acuzat de spionaj şi executat, după ce un fost camarad partizan i-a deconspirat idila cu Debo Silk, actriţă la Hollywood.

Debo Silk – alias Debo Mătase – era paralelă cu Hollywoodul, dar un colos de pompe funebre ca NKVD nu se pierdea în amănunte. În faţa plutonului de execuţie, Simon Berman şi-a întors instinctiv perniţele protectoare.

Interpretându-i gestul ca pe o ultimă sfidare la adresa clasei muncitoare înfrăţite cu ţărănimea, soldaţii i-au făcut curul ciur.

Un timp, Deborah şi-a numit insomniile „chef de viaţă". Dormea puţin şi fără tragere de inimă; somnul era pierdere de timp, când avea atâtea de făcut. Inevitabilele cearcăne n-o deranjau, dimpotrivă. Ea era actriţă a scenei, chiar dacă scena se afla în şopron, iar o actriţă fără cearcăne e neavenită.

La început, în vis, bunicul şi bunica i-au apărut marcaţi de cumineţenia lor finală. Se iţeau din fundul gropii comune din Moghilev ca dintr-o fotografie de grup, şi-o făceau atentă:

— Pssst, Debo, scoate-ne de-aici! Deborah, nu te debarasa!

A fost doar un preludiu cu voce învelită în căptuşeală de palton vechi. După un timp, bunicii au reuşit să-i mobilizeze şi pe colegii din groapă care – într-o foială de carne scuturată

putred pe crengile osoase – se ridicau în genunchi, scrijeleau pământul și gâjâiau din scobiturile piepturilor:

— Deborah, nu te debarasa!

De groază și de scârbă, o rupea la fugă, dar potera de ciolane îi lua urma, huiduind știrb, ca la un miting pentru respectarea drepturilor celor morți:

— Ucigașo, ți-ai omorât bunicii!

Erau strigăte de ură care spulberau vânt, strângeau nori, săpau întunecimi, stârneau furtuni. Cu timpanele gata să plesnească, Deborah alerga, se împiedica, se târa. Tăișul unui fulger îi mușca lobul urechii, stârnind sângele care asmuțea mai abitir ceata de insurgenți condusă de bunici.

Îi imputau morfina injectată în Azilul din Moghilev. Cum avusese inima să-i ucidă, în loc să-i scoată de acolo și să-i îngrijească? Nu știa că dreptul de a ucide îl aveau doar aleșii lui Dumnezeu – Antonescu, Hitler și Stalin? În panteonul crimei, ea intrase cu șperaclul.

Dezamăgirile din vis dor adesea mai mult ca alea adevărate. Asta-i era răsplata, pentru că le scurtase suferința? În loc de morfină – moarte fină! – ar fi preferat înecul în talazurile de scârnă furnizate de Antonescu? Ar fi preferat să se târâie pe drumuri mlăștinoase, în voia corbilor?

Făcuse ceea ce se cuvenea, ba se mai și culcase cu doctorul pentru asta, că morfina nu creștea-n copac. Trebuia să se simtă vinovată că trăise o experiență erotică epocală, cu bunicii muribunzi la două palme distanță?

Nu, nu și iarăși nu! Își propusese din start să-i placă, și îi plăcuse. Proximitatea morții îi dezlegase senzațiile, materializând un paradox al detenției născocit de alții, nu de ea.

De acord, Deborah rima cu „debarasa", dar debarasarea nu-i putea fi pusă în cârcă. Să le fie bântuite insomniile lui Antonescu, Hitler sau Dumnezeu, nu ale ei! Să le fie bântuite insomniile medicilor din azil, care înșfăcaseră tarife pe jumătate de an, deși știau că-n trei luni tot bătrânetul o să se verse la tomberonul funerar.

Halal deontologie la medici – bucovineni și ei, deportați și ei! Își aruncaseră frații la gunoi, ca pe fiolele golite de medicament. Bine spunea Aburel Leon că nici un creștin nu te doboară mai bine ca unul de-un neam cu tine.

Înglobarea în groapa comună părea să-i jignească pe morți, dar nu era deplasată pretenția la o groapă personală? De unde atâta pământ? România avea ambiții mari cu Transnistria, nu s-o transforme în cimitir jidovesc regional. Și totuși, asta părea singura realizare a Mareșalului, în teritoriul dintre Nistru și Bug.

— Dacă suferi în Transnistria, zi merci că nu suferi la Belzec, Auschwitz sau Mauthausen! o sfătuise doctorul.

Ea nu spunea merci! Belzec, Auschwitz, Mauthausen, Majdanek, Transnistria și câte or mai fi... În tot pomelnicul ăsta de abatoare, până să-ți vină rândul la moartea ta, mureai câte un pic din moartea celor de dinainte.

Era cruzimea supremă. Îți răposau sora, bunicii, părinții, celelalte rude și prietenii. Urmai tu, pentru a-i lăsa și pe alții să moară puțin din moartea ta.

Dacă la Belzec, Auschwitz sau Mauthausen execuția se făcea mai brutal dar mai sincer, în Transnistria era de-o rară ipocrizie. Nu se numea „condamnare la moarte", ci „strămutarea populației evreiești". Nu se foloseau gloanțe, că erau scumpe. Treaba de jos o făceau gândacii foamei, păduchii tifosului și alți preludiatori ai molimelor.

Mai remarcase că-n spațiul vrăjmaș dintre Nistru și Bug nu se murea simplu. Unii crăpau, alții o mierleau, dădeau colțul ori se duceau dracului... Însă cei mai mulți se prăpădeau, ca și când Transnistria ar fi fost un lighean uriaș, iar ei niște pastile care-și dizolvau amara efervescență până la ultima particulă.

Deborah, care, de când îl cunoscuse pe Leon, căuta un sens în toate, ducea moartea bunicilor ca pe o rană plină cu insomnii de plumb. Când aștipea spre dimineață, vocile bunicilor o scuturau, din fundul gropii comune:

— Deborah, nu te debarasa!

În comparație cu ei, Astrid era cuminte ca un înger.

6

Condiţiile extreme ale deportării pot schimba radical firea omului. În caleidoscopul supravieţuirii, laşii devin curajoşi, fragilii capătă puteri supranormale, canaliile se trezesc sub raza înaltelor principii umane, pesimiştii emană un optimism incontrolabil. Sau viceversa: curajoşii devin laşi, voinicii se fragilizează, optimiştilor li se tufleşte moralul.

La Aurelian Leon, schimbarea a fost mai spectaculoasă. Cum spuneam, a intrat în Transnistria creştin şi a ieşit evreu, fiind ajutat de autorităţile române, care i-au încredinţat misiuni secrete şi-apoi au uitat complet de el. Iar dacă valoarea umană a creştinului Leon n-a sărit vreodată de genunchiul broaştei, calitatea lui de fiu al lui Israel a fost deseori apreciată.

La spartul târgului, cu capacitatea de anticipaţie dobândită ca agent secret, a calculat perfect momentul contactului cu trupele bolşevice, care mâncau pământul spre ghetourile transnistrene.

Şi nu numai c-a schimbat piesa *Un şalom creştinesc* cu *Un şalom sovietic*, dar a mai scris una, gândită să-i lase pe ruşi *bouche bée*.

Bine n-au eliberat trupele româneşti ghetoul, că au apărut naziştii în retragere, care l-au luat pe blondul Max Mătăsaru drept un neamţ aciuat cu familia în Transnistria. Nu gândeau prea profund, dar cu picioare degerate şi maţe arse, greu se gândea profund.

— Ăştia, dacă se pun să violeze vreo fată din sat, îşi dau duhul la prima mişcare mai curajoasă din cur!, a observat Leon, cu milă falsă.

Primind ordin să le aducă hrană, Max a mers glonţ după casă, a luat strachina din faţa dulăului Ţarevici şi le-a întins-o. Nemţii s-au aruncat cu boturile înainte, consfinţind robia tuturor vietăţilor faţă de stomac. Milos, Leon le-a vândut câteva perechi de ciorapi la preţ redus, că-i aştepta drum lung.

Odată cu ei, se pregătea să şteargă putina şi jandarmul Costică – regele detronat al jidanilor –, care întârziase doar

pentru că la spartul târgului se legau afacerile de soi. Leon i-a făcut un pâs:

— Costică, vino două secunde, c-am o vorbă cu tine!

— Nu pot, mă grăbesc, vin rușii!

— Vreau să-ți fac o surpriză!

Lui Costică îi plăceau surprizele, dar zâmbetul pișicher i s-a șters, când i s-a sucit la spate mâna cu ceasul elvețian de aur, pentru care evreii făcuseră chetă de Sfinții Constantin și Elena. Atunci, de ziua sa onomastică, primise un ceas Vacheron Constantin fabricat la comandă, special pentru el – după cum i-a spus Deborah:

— Vacheron Constantin înseamnă Văcaru Constantin europenizat, că spre Europa tindem, cu Mareșalul în frunte! La mulți ani, stimate rege!

Costică și-a dat seama că Leon nu glumea. Ce umilință pentru regele jidanilor, să fie luat prizonier de-un supus! Atât de umilit se simțea, că și-a dorit să moară în raidul aviatic nazist, care-a bombardat zona, a doua zi.

Rușii au intrat în ghetou cu niște căciuloaie crețe peste minele bosumflate, dar când au primit cadou un jandarm cu ceas de aur la mână, lumina li s-a așternut pe fețe. Ceasul a fost confiscat pe loc de comandantul Mihailov.

Seara, în sala festivă a șopronului, bolșevicii au avut program cultural. Mai întâi au asistat la spectacolul *Un șalom sovietic*, apoi la premiera piesei *Fâsul mondial*, la care Leon lucrase o săptămână încheiată. Era o realizare deosebită, în care Costică își interpreta propriul rol.

— Eu sunt țarul jidanilor! – răcnea el, cu coada ochiului la armele de la picioarele sovieticilor. Vă am pe toți la deștu' mic, cu care mă scarpin în fund!

Atunci apărea Debo Mătase, care-i mărturisea muzical tatălui ei – interpretat de Leon – că se îndrăgostise de jandarm, fiindcă era cel mai „pro-fund" bărbat. Lucru care se vedea în ardoarea cu care se scărpina în fund.

Ruşii zornăiau din palme de se cutremura şopronul, mai ales când Costică scotea câteva foi de hârtie cu schema unei afaceri, pe care intenţiona să i-o propună Mareşalului, pentru ca Armata Română să facă bani şi să câştige războiul.

Era o afacere profitabilă, care urma să întrebuinţeze şi să transforme în curent electric o sursă de energie eoliană, care altfel se prăpădea în van. Era vorba despre flatulaţiile trupelor fasciste, produse în urma alimentaţiei proaste, care le dicta mersul măruntaielor.

Din piesă, reieşea că ideea acestor mori eoliene l-a entuziasmat pe Mareşal, care i-a propus-o Ministrului german de Război, Albert Speer. La urmă, Hitler a ordonat crearea unui tip de tanc bazat pe noua sursă energetică:

— Vom transforma războiul într-un fâs mondial! răcnea Führerul.

— Fâs-fâs-fâs! îi cântau în strună Mareşalul şi Albert Speer.

— Fâs-fâs-fâs! repetau soldaţii din public, aplaudând ca descreieraţii.

Costică a fost realmente doborât de sărutările sovieticilor, care atât de tare i-au admirat arta, că l-au înrolat cu ei, să le ţină de urât în campania de eliberare a Europei.

Ulterior, ziarele au scris elogios despre eroul Constantin Ivanovici Vacarov – fost Costantin Văcaru –, ajuns la Berlin, cu armata sovietică. Într-una din ambuscadele de pe raza bârlogului lui Hitler, comandantul Mihailov s-a trezit îmbucăţit de o grenadă. Numai ceasul său Vacheron Constantin a scăpat teafăr, de parcă neutralitatea Elveţiei proteja de la distrugere obiectele fabricate în acea ţară.

Fostul rege al jidanilor a cules braţul zdrenţuit care încă se zbătea, a desprins ceasul cu grijă, l-a prins la încheietura mâinii sale stângi, a urlat „Uraaaaa!!!" şi a pornit la asalt cu eroism înmiit, dându-le o măreaţă pildă celorlalţi soldaţi.

La 20 martie 1944, într-un camion militar rusesc, Deborah şi Leon au ajuns la Nistru, pe care l-au surprins făcând gargară şi scuipând la mal o spumă putredă, plină cu peşti morţi. Râul

era turbat. Fiindcă nu-i ieşiseră socotelile funerare cu oamenii, se răcorea pe seama peştilor.

Oboseala şi duhoarea o ameninţau pe Deborah cu leşinul, şi-n starea aceea de slăbiciune totală, un fir fierbinte a prins să-i alunece între coapse. Ciclul menstrual îi era redat, ca un drept confiscat abuziv. Şi-a încropit un tampon dintr-un ciorap Mioriţa şi a adormit, având pe faţă un zâmbet care valora o avere.

Cum au ajuns în România, drumurile li s-au bifurcat – el a luat-o spre Iaşi, ea spre Câmpulung.

— Un şalom creştinesc, Debo!

— Un şalom sovietic, Aburel!

Când Leon intra în Iaşi, Diaconescu tocmai pleca.
Ofensiva sovietică l-a pus pe profesor în situaţia de a se refugia din Iaşi. Sperând că situaţia se va normaliza, a tot amânat plecarea, până ce bocetele soţiei l-au somat:

— Dacă nu mergi acum, plec singură cu băiatul!

Au apucat ultimul tren spre Bucureşti, la 31 martie, ora 22, şi de-acolo, în Ardeal, unde forţa umană a Universităţii „Cuza Vodă" – 1.500 profesori, studenţi, personal auxiliar şi familiile lor – trecuse deja. Familia Diaconescu s-a fixat la un fost student din Zlatna.

În casa lor din Iaşi, s-au instalat câţiva ofiţeri germani, care nu le-au pus gând rău celor trei biblioteci de nuc, până la gerurile dintre doi şi şase aprilie. La trierea volumelor, bibeloul în coperte albastre *Mein Kampf* cu dedicaţia lui Hitler a scăpat nevătămat, dar 200 de exemplare ale cărţii *Românii din Transnistria* au înveselit focul din sobă, alături de rafturile care le vegheau disciplina.

Tot în sobă, a poposit şi fotoliul pe care stăpânul casei obişnuia să şadă, în speranţa că Muntele Ceahlău i se va arăta în zare.

Căldura a stors din germani toată acreala ostăşească, mai ales după ce rezerva alcoolică a fost scoasă din pivniţă. Erau vinuri şi licori tari, cu valenţe îmblânzitoare, pe care profesorul

le primea de la studenţi, înainte de examene. Nemţii apreciau mai ales savoarea pălincii, care la turnarea în pahar se înfoia ca un curcan cu gâtul plin de mărgele.

— Glu-glu-glu!!! – se alintau chefliii, imitând chemările gustoasei înaripate.

Era o pălincă din 1926, primită de Diaconescu în dar de la candidaţii la bacalaureat din Cernăuţi, înainte de proba orală la istorie.

Anii 1945–1964:
Ponoasele şi foloasele insomniilor

I

În primăvara lui 1945, când istoricul a revenit din refugiu, şi-a găsit casa lefterită de geamuri, tâmplărie, chiuvete şi mobilier. Nu mai era nici bideul, unde doamna îşi puţuluia „salonul de oaspeţi" – cum îşi alinta antreul pluşat, stârnind gelozia soţului, care nu concepea acolo alt oaspete în afara lui.

Partea bună consta în dispariţia tuturor exemplarelor cărţii *Românii din Transnistria*. Spera să şi-o şteargă din minte, deşi nu-l lăsa Comisia de Epurare din Universitate – compusă din „colegii" Iorgu Iordan, Al. Myller şi Adrian Oţetea.

— Cartea asta e o trădare! – îi scoteau ei ochii.

De acord, era o trădare, îl trădase în primul rând pe cel care o scrisese.

Când în vara aceluiaşi an, l-au dat afară din Universitate, împreună cu alte 31 de cadre didactice, s-a străduit din nou să vadă partea bună a situaţiei. Fusese insultat, umilit şi concediat; dar mai bine aşa, decât lângă Alexianu, care îşi aştepta sentinţa capitală, alături de întreg Lotul Antonescu.

Raportul de epurare l-a portretizat ca „antisemit notoriu, adversar declarat al noii puteri muncitoreşti, pe care a înfierat-o înainte şi în timpul Războiului, de la emisiunile difuzate la Radio România până la cărţile de specialitate scrise la comandă, care susţineau ruperea Transnistriei de trupul sfânt al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste".

A fost cu scremete încadrat la Biblioteca Centrală Universitară, pe post de portar. A primit o şapcă strâmtă şi-o uniformă largă.

Pentru a-şi face mai lin declinul financiar, şi-a dat în chirie cămăruţele de la demisolul casei unor studenţi evrei. Aceştia plăteau corect şi păstrau curăţenia, iar el rămânea singurul portar din România proprietar al unei case cu nouă camere şi patru băi, că bibliotecile nu mai existau.

Principala lui misiune profesională se ilustra pe ploaie, când le deschidea umbrela foştilor săi colegi şi-i conducea la automobil. Din când în când, câte unul îi scăpa două monede sau o bancnotă în palmă. Rareori, îi răspundeau la salut, că bacşişul avea salutul inclus.

— De-acum încolo, nu mai am ce pierde! le spunea puţinilor amici rămaşi alături de el.

Amicii îl aprobau, îl încurajau şi-l evocau în notele informative date la Securitate. Aveau şi cu ce-l turna, căci a fi portar se dovedea o meserie prea de rumegător pentru un carnivor de vocaţie ca el.

Orice se întâmpla, pe plan naţional sau local, o lua personal. Toate îl enervau: până şi că străzii pe care locuia i se schimbase numele din „Carol" în „23 August" – Ziua loviturii de stat antifasciste.

„De-acum încolo, nu mai am ce pierde!" Omul îi trage pe zei de mustăţi, când afirmă aşa o enormitate. Mereu avem ce pierde.

2

În stepa transnistreană care i-a zdrelit ochii – de-a trebuit să poarte ulterior ochelari de soare, ca vedetele ecranului şi văduvele de miliardari –, Deborah şi-a promis că nu va mai face vreodată economii. Şi că nu-şi va refuza vreo plăcere, care o va ademeni.

— Sunt o babă rockeriţă! – îmi spunea dimineaţa, în timp ce-şi potrivea ochelarii de soare pe nas.

Era o rockeriţă, cea mai aparte dintre toate. Restul rămânea discutabil; că asta-i soarta restului, să rămână discutabil.

Din perspectivă cronologică, i s-au restituit – cu majorări și penalități de întârziere – anii jefuiți de Transnistria. În viața ei ciudată, i s-au bătucit vârfurile degetelor ca la chitariști, de cât a presărat țărână pe sicriele celorlalți.

Doar pe bunici n-a reușit vreodată să-i îngroape. Ca doi teroriști care reluau la nesfârșit același atentat, Sara și Mișu Mătăsaru îi adresau din groapă reproșuri neslăbite.

Spre deosebire de ei, Astrid n-a chinuit-o deloc. Surioara rămânea tăcută, la fel ca în cursul vieții.

Revenită în țară, Deborah și-a trecut la foc automat examenele de absolvire a claselor restante de liceu, țopăind ca o capră neagră din sesiune extraordinară în sesiune extraordinară.

Pentru o actriță consacrată în șoproanele teatrului transnistrean, un examen în fața unui profesor era mizilic. Mai o ocheadă ca un ștergător de parbriz, mai un oftat ca o bătaie de aripă, mai o întâlnire de seară cu fiul unui examinator turbat, care-i spunea ce subiecte pregătește tati pentru examen...

1945 a prins-o și elevă, și studentă; căci, în virtutea unei legi care a funcționat doar în acel an, a intrat la Facultatea de Medicină din Iași fără examen, ca fostă deportată în Transnistria.

— Ce prepuțul lui Moise mai e și Transnistria asta? Nouă de ce nu ni s-a dat ocazia să mergem acolo și să intrăm apoi la facultate fără examen?

Colegii creștini nu pricepeau de ce ei dăduseră examen de admitere, iar niște trântori de jidani se fofilaseră. În optica lor, Transnistria era un ținut feeric, administrat de zei futăcioși, care le acordau frumoaselor evreice scutiri la examenul de admitere.

Chiar și-n familie empatia umbla pe picioare scurte. Într-un schimb de scrisori cu Rafael Weinstein – fratele bunicii fugit la timp în America –, Deborah i-a explicat cât suferiseră de foame, molime și frig, în teritoriul cuprins între copertele râurilor Nistru și Bug. Acolo unde bunica, bunicul și surioara Astrid își sfârșiseră zilele.

— *Sorry*, dar dacă vă era foame de ce n-ați mers la restaurant? Dacă vă era frig, cât era să vă luați o cameră la motel? Ați preferat să țineți banii la bancă...

La următoarele scrisori, prin care Deborah cerea ajutor concret, doctorul Weinstein n-a mai răspuns. A trimite dolari rudelor din România era o risipă care ieşea din calculele sale.

Deoarece figura în scripte ca fiică de negustor – şi încă fiică unică –, s-a lins pe bot de bursă la facultate. Magazinul din Câmpulung nu mai exista, tata lucra cu ziua pe unde apuca, dar ea tot fată de capitalist se chema.

Ruptă de foame, pândea zilnic în faţa cantinei, împreună cu o ceată de colegi, resturile care rămâneau după fericiţii posesori de cartelă. „La iepureală", aşa se numea pânda.

Într-o zi, pe-acolo a trecut Aurelian Leon, cu un teanc de foi frământate sub braţ. Se descurcase după război ca un mare şpiler: era redactor la Editura Cartea Rusă şi-n plus fasona texte pentru trupele evreieşti de teatru.

Veneau vremuri bune pentru arta dramatică. Publicul care-şi oblojea rănile războiului era larg şi se vorbea că se vor înfiinţa curând două teatre evreieşti de stat, la Bucureşti şi Iaşi.

Bucuros de regăsire şi strângător cu fetele de când revenise la dulcea holteială, Leon a luat-o pe Debo a lui acasă. A îmbăiat-o într-un lighean regesc, a răsfăţat-o cu o ciorbă de găină şi i-a hrănit hormonii, care şi ei stăteau „la iepureală".

După câteva zile, i-a recomandat-o lui Nelu Marcovici, prieten şi regizor la o trupă particulară de teatru.

— *Voilà*, Neluţule, o fată ideală pentru arta spectacolului! A jucat în trupa mea din Transnistria. Odată, i-a dăruit jandarmului Constantin Văcaru de onomastică un ceas Vacheron Constantin – din partea evreilor din ghetou. L-a fraierit că fusese fabricat la comandă, special pentru el, şi că de-aia se chema Vacheron Constantin, care însemna Văcaru Constantin în franceză.

Regizorul a oprit-o pentru probă, a pus-o să se plimbe pe scenă desculţă, i-a strigat dă-ţi jos porcăria aia de sutien că te sugrumă, apoi a vrut să vadă dacă ştia să sărute. Fiindcă nu s-a descurcat rău, pe seară a urmat fratele mai mare al sărutului. După care, a declarat-o admisă.

Pentru început, i-a dat câteva roluri secundare, iar la urmă rolul principal – cel de nevastă.

Nelu era înalt, complicat la păr, cu ochi de-un căprui când umed, când luminos, care ba îţi ţineau prelegeri profesionale, ba îţi aruncau mănuşa pentru nobilul duel al iubirii. Fusese şi el deportat din Iaşi, fiindcă nu prestase orele de muncă obligatorie, dar se descurcase conform harului său artistic.

Îndată ce-a ajuns în Transnistria – în aprilie 1942 – a organizat o chetă în vederea cumpărării unui cadou pentru aniversarea Mareşalului. La începutul lunii iunie, şeful statului prindea un nou trandafir în buchetul vieţii, şi nu se cădea ca evreii să nu-i pregătească o atenţie mică, dar memorabilă.

Nimeni n-a văzut atenţia mică, dar memorabilă. Cu toate astea, Nelu – care ştia de pe scenă că minciuna gogonată e cea mai credibilă – se jura că nici n-aveau cum s-o vadă, fiindcă era vorba de un pistolet de aur, procurat din Berlin, printr-un aghiotant de-al amiralului Canaris.

— Întrebaţi-l pe Canaris, dacă nu mă credeţi!

Se mai jura că, atunci când i l-a înmânat, Mareşalul i-a promis că va avea grijă de evrei, deşi aceştia se purtaseră pestriţ la maţe cu România.

Oricum, în tânăra familie Marcovici, fiecare a rămas cu Transnistria lui. Fără să-şi propună, n-au adus-o vreodată în discuţie.

Între supravieţuitori de asemenea anvergură, gelozia conjugală n-avea ce căuta. Nu era slut să scapi din tenebrele tifosului, iar apoi să te păduchească partenera sau partenerul, pentru o amprentă stomatologică pe gât? N-ar râde de-ar leşina Hitler, Mussolini şi Mareşalul, pe lumea cealaltă?

Aşa suna teoria. În practică, Deborah şi Nelu s-au gelozit cu foc, de cele mai multe ori fără motiv. Când ea a ajuns directoare de spital, iar el directorul Teatrului Evreiesc de Stat, s-au bătut ca doi directori ai chiorilor. Iar când au primit, la aceeaşi festivitate, Ordinul „Erou al Muncii Socialiste", s-au înfruntat acasă ca doi eroi negativi – el socotind că Nicolae Ceauşescu

l a pus mâna pe fund, ei năzărindu-i-se că Elena Ceaușescu îi «orbise testiculele din ochi.

Pentru doi dezamăgiți ca ei, a păși pe ringul domestic de K ı rămânea o modalitate eficientă de a-și demonstra că erau vii. Dacă rabinul le-ar fi mustrat violența conjugală, i-ar fi tăbăcit și lui pielea; apoi, s-ar fi luat iar la bătaie între ei, cu forțe sporite.

Au avut o nuntă rarefiată. La masă, au pus tacâmuri pentru bunici și pentru ceilalți apropiați, care fuseseră transformați în clei de oase, pentru ca harta urii interumane să nu se deșire. Le-au servit meniul întreg, iar farfuriile și paharele s-au golit sistematic, certificând încă o dată apetitul notabil al morților.

Neatinse au rămas doar tacâmurile pentru Astrid, care nici măcar de căpșunele pudrate cu zahăr – aduse special pentru ea – nu a fost atrasă.

În luna de miere, bunicii și-au luat vacanță și n-au mai chinuit-o din groapă. Au lăsat-o să se bucure de pieptul conjugal, la care avea tot dreptul.

Trebuie adăugat că fericirea dintre Deborah și Nelu s-a sudat și pentru că e o combinație maritală ideală cea dintre un medic și un artist. S-au mutat în 1950 la București, unde au aflat că la el până și sperma era boemă și se rătăcea pe la răspântii, năruind posibilitatea de-a avea urmași.

Fiindcă le trebuia totuși unul care să le supraviețuiască, Deborah a plecat pentru aprovizionare în nord, de unde a revenit cu Lavinia. Era unul dintre orfanii Transnistriei, repatriați de Comunitatea Evreiască din Târgu Neamț, care i-a îngrijit cât i-a îngrijit, până i-a oferit spre înfiere. Se făcuse anul 1951, se împlinea deceniul de la deportare.

Lavinia – mică și sperioasă ca un pui de arici – amintea de Astrid. Îi plăcea vioara, singură învățase să cânte, pe cine știe ce cărări genetice. Trăise în Transnistria prin mila unui evreu din Moghilev, care – ca Max, în Marele Război – își câștigase

supraviețuirea din sicriele tâmplărite pentru armată. O meserie transrasială, mai ales în vremuri ca acelea.

Tâmplarul avea un băiețel sugar, o muiere mai lăptoasă ca o vacă bălțată și-o inimă de zahăr ars. Cineva i-a încredințat orfana, iar nevastă-sa îi alăpta pe amândoi copiii, îi legăna și-i culca într-un coșciug proaspăt mirositor.

Uneori, noaptea, se lungea în coșciug și câte-un partizan, care-o lua pe Lavinia și-o potrivea la șale – acolo unde-i mai greu luptătorului. Orfana prindea bine, ținea cald, că orfanii au degajat mereu o putere calorică deosebită.

De dragul lui Astrid, al Laviniei și al celorlalți mucoși pișați pe care-i văzuse în lacrimi, eczeme și păduchi, Deborah s-a îndreptat ulterior spre pediatrie – domeniu inexistent pe plan național, până în 1949. Apoi, a combinat pediatria cu Oncologia, tot din dragoste pentru mucoșii pișați, că-n fața cancerului toți devenim mucoși pișați. În Oncopediatrie și-a susținut ulterior și teza de doctorat.

Din pricina insomniilor, s-a întronat repede ca regină a nopților de spital, deși, multă vreme, gărzile nu i-au fost plătite. Îngrijea copii noaptea întreagă, trecea de la unul la altul și mai scăpa de gura bunicilor, care-o suduiau cu patimă din groapa lor comună.

3

Pe când plutea cu vaporașul său de hârtie în pacificul de evreu supraviețuitor, Leon a fost silit să redevină creștin. Bine n-a început anul 1951, că a și fost convocat la Arhivele Statului, pentru a-și clarifica trecutul de fost ziarist la *Opinia* și *Prutul*.

N-avea de ce să se teamă. O singură pată avea, ca ziarist: că strecurase, cândva, în redacția *Opiniei* manifeste comuniste, ca să aibă motiv legionarii să confiște tipografia. Dar nimeni nu-l bănuise.

Convocarea la Arhivele Statului era o capcană. A fost săltat din mers de-o Volga neagră, care l-a condus într-o locație

cu pereți șiroind de sudoare rece și-o lampă proptită-n ochi, ca o aluzie la stepa ucraineană. După zece minute, a fost lăsat singur, prilej cu care a remarcat un dosar, cu numele său scris pe copertă.

L-a deschis cum se deschide un dosar cu numele propriu pe copertă și-a nimerit la partea care povestea cum devenise director de românizare la o ciorăpărie și-o brutărie, prin încredințare directă de acțiuni de la patronii evrei. Aceștia aveau în el toată încrederea, considerându-l un ziarist bun și-un om onest.

Câteva file alăturate arătau cum a lucrat la Biroul Statistic Militar Iași, unde a primit sarcina de a redacta lista cu evreii comuniști propuși pentru casare – listă pe care a început-o cu proprietarii de drept ai fabricilor de pâine și ciorapi. Cum puteau fi comuniști doi capitaliști sadea, nu mai conta. Debarasându-se de ei, Leon rămânea unicul stăpân al afacerilor.

Când a revenit în încăpere, anchetatorul l-a găsit mai transpirat ca pereții. Interogatoriul putea începe.

— E adevărat că i-ai trimis la moarte pe Aron Goldschlager și Nute Rauschwerger, pentru a le înșfăca fabricile, care erau trecute formal pe numele dumitale?

— Eu am vrut să-i salvez, dar...

— Aici nu merge cu „dar"! De ce ai schimbat numele fabricii de ciorapi din „Lâna și bumbacul" în „Miorița"? Ai vrut să dai credibilitate alișverișului tău, terfelind balada populară care a păstorit generații de români?

Dumnezeule, ce raționament bolnav la anchetatorul cu fizionomie iudaică! Tocmai un jidan s-a găsit să-i scoată ochii cu Miorița!

— E adevărat că ai confecționat ciorapi cu monogramă de aur pentru criminalul Ion Antonescu, întreținându-i paranoia și prelungind astfel războiul care a secerat 27 de milioane de cetățeni ai Uniunii Sovietice? Ai cunoștință de cele șase milioane de evrei măcelăriți de naziști? Recunoști că ai secerat vieți nevinovate cu ciorapii dumitale, puși în solda hitlerismului?

— Să ştiţi că i-am încălţat şi pe partizani!

— Nu fi obraznic! Avem declaraţia fostei tale neveste, care-ţi zugrăveşte de-a fir a păr activitatea infracţională. Te încăpăţânezi să-ţi negi în continuare crimele?

Un proiectil Katiuşa l-a trimis sub masă, de unde a putut admira pantofii anchetatorului şi ciorapii albaştri marca Mioriţa. De ce atâta tevatură? Ciorapii săi i-au încălţat democratic şi pe soldaţii români, şi pe partizani, iar acum şi pe exponenţii clasei muncitoare înfrăţite cu ţărănimea şi intelectualitatea.

Asta era Securitatea! Cu ăia de la Gestapo, s-ar mai fi putut înţelege.

În celula unde a fost aruncat, cufureala gândurilor şi-a înşgânat colega din burtă. Anuţa, fosta nevastă, extrasă cu mâna lui dintr-unul din cele 258 de sortimente de glod românesc... Tocmai ea să-l toarne la Securitate!

Ancheta s-a întins pe şase zile şi, profesional vorbind, l-a dezamăgit pe fostul gazetar. Nu aşa se lua un interviu, dacă doreai să afli informaţii de la interlocutor. Ăla nu era dialog, era monologul anchetatorului, care nu reţinuse din deportarea lui Leon în Transnistria decât că fusese infiltrat pentru a-i turna pe curierii clandestini şi-apoi pe lansatorii de zvonuri defetiste. Dar lucrurile bune de ce nu erau amintite?

— Ai idee câţi copilaşi au murit de foame, boli şi frig, pentru că tu i-ai dat în vileag pe eroii care-şi riscau viaţa cărând pachete cu medicamente, haine şi alimente între vechea Românie şi Transnistria? Bestie hitleristă!

— Am fost un pion care-a executat ordinele!

— În crimă, nu există pioni! Trebuia să fugi la partizani şi să lupţi pentru cauza umanităţii! Pe Goldschlager şi Rauchwerger i-ai executat cu paralâcul, iar în Transnistria ai omorât cu toptanul. Iudă creştină!

O nouă katiuşă l-a trimis sub masă, de unde a putut să admire încă o dată ciorapul care încălţa picioarele noii puteri.

În a şaptea zi, a fost pus să aleagă între temniţă şi colaborarea cu Ministerul Securităţii Statului. A fost întocmit un proces-ver-

bal chinuitor, fiindcă deranjul intestinelor reclama tineta din cinci în patru minute. Anchetatorul – locotenentul Mirel Moscovici – i-a arătat o pastilă de reglat turaţia burţii, apoi a rupt-o în două.

— Iei acum jumătate, scrii citeţ angajamentul şi la urmă capeţi cealaltă jumătate!

Leon a înghiţit-o ca pe sfânta cuminecătură.

„Îmi iau angajamentul să aduc la cunoştinţa Securităţii Statului orice manifestare duşmănoasă pe care o voi sesiza, indiferent de persoană, prieten sau rudă a mea.

Îmi iau angajamentul să dau informaţii scrise, semnate cu numele fictiv Stan Virgil.

Îmi iau angajamentul să nu discut cu nici o persoană, în afară de legătura mea din partea Securităţii, despre cele ce am fost însărcinat să execut.

Sunt conştient că deconspirarea prezentului angajament înseamnă trădarea secretului de stat.

Acesta este angajamentul pe care îl semnez."

Semnătura de final – care consfinţea recrutarea sa ca informator, dar şi regăsirea liniştii din vintre – avea rezonanţa unui atotcuprinzător „şalom sovietic".

4

Emilian Diaconescu avea mereu comentarii critice la adresa regimului şi, deşi afirmase că nu mai avea ce pierde, mereu pierdea câte ceva. Ziceai că un zeu cleptoman făcuse o fixaţie pe el.

După ce i s-a naţionalizat poziţia universitară, a urmat casa, unde abia de-a primit o chichineaţă la demisol. În camerele bune, se instalaseră ştabi din noua colecţie a Casei de modă Kremlin & fiii, unii chiar profesori universitari. Cu toţii îl ignorau, conform poziţiei lui din imobil şi de pe noua scară socială, că unde s-a mai pomenit ca etajul să bage-n seamă demisolul?

La etajul cu ieşire la mansardă, s-a instalat directorul de la Arhivele Statului, care pândea şi el fără succes Muntele Cea hlău.

În noaptea de 17 aprilie 1952, marelui istoric ajuns mic portar i s-a naţionalizat şi libertatea. La ora două, câţiva securişti au tăbărât în spaţiul lui strâmt, lăsând un soldat înarmat la uşă.

Sisi abia şi-a tras capotul peste furou, Pufi avea puţa creion în pijamaua cu ursuleţi pe cale de dispariţie... Numai Diaconescu poza demn, în izmene mulate şi cu şapcă de portar pe cap. Ce vreţi de la mine, lasă gura că te pocnesc, burghez în izmene, ce-aveţi cu izmenele mele?!

Percheziţia de două ore ore a scos la iveală exemplarul din *Mein Kampf* cu autograful lui Hitler, alături de zece cocoşei de aur înveliţi în mătase, care slujeau de nasturi la capotul soţiei. Locotenentul Mirel Moscovici – dirijorul percheziţiei – considera suspect de mulţi nasturii de la capotul unei dame cu un trup care se cerea dezvelit, nu acoperit.

În timp ce monezile erau înşiruite pe masă, a conchis:

— Bădie Diaconescu, matale eşti prea deştept pentru un profesor universitar, dar prea prost pentru un portar!

Iar „matale", de data asta asociat cu „bădie"! Obrăznicia locotenentului era mai mare ca a lui Fallik.

Aici fusese marea lui eroare: pe fiecare jidan îl crezuse ultimul din viaţa sa. Se vedea însă că neamul acesta era un rezervor nesecat, care jidovea din nou planeta. O jidovea, dar un al doilea Hitler şi un al doilea Antonescu nu se vor mai naşte cu una, cu două.

A fost luat de-acasă cu o Volga, neagră ca toate nopţile anului 1952. Moscovici a fost cel care i-a apăsat şapca de portar, la intrarea în automobil.

Cât sadism, să-l aresteze un jidan, pe care-l mai şi chema Moscovici! Toate sforile se găseau la discreţia jidanilor moscoviţi, futu-i America mă-sii de Moscova!

După două săptămâni, arestatului Diaconescu i-a fost naţionalizată şi nevasta. Sisi-Saveta, redevenită demn Elisabeta, şi-a

umplut două valize, şi-a scos zece cocoşei din cutia cu cicoare şi a plecat la Bucureşti, unde legase cu un ştab evreu – secretar de partid în Ministerul Învăţământului – o amiciţie care căuta noi forme de exprimare.

Raul a rămas în grija fostei lor slujnice, care locuia în altă chichineaţă de la demisolul fostei lor case. N-a suferit la despărţire, mami promiţându-i că-i va rezolva situaţia lui tati şi că vor reveni amândoi acasă. Aşa zic toate mamele care-şi părăsesc definitiv copiii.

Fosta profesoară Diaconescu avea să-şi revadă fiul – profesor universitar şi eminent chirurg – abia în 1995, înainte de a muri de cancer la rect. Arăta oribil: îi fusese extirpat un segment de colon şi-avea ataşată la brâu o pungă de colectare a emisiilor fiziologice. „Anus contra naturii", la o femelă contra naturii.

— Dragul mamii! a ridicat braţele, umplând punga cu emisii materne.

— Ai făcut cancer la rect fiindcă te-a durut în cur de tata şi de mine!

– Iartă-mă! Aşa au fost vremurile!

— De cancer la rect a crăpat şi Lica, fiica lui Gheorghiu-Dej. Ai colege de vază, comuniste de nădejde.

N-a iertat-o că se recăsătorise cu un evreu, parcă în ciuda tatii. N-a iertat-o că l-a avortat la 13 ani, lăsându-l exmatriculat din toate şcolile şi la cheremul băieţilor care, pentru că era fiu de puşcăriaş, îl băteau până-şi pierdea uzul sfincterelor. Iar el n-avusese ataşată o pungă de colectare a emisiilor fiziologice.

Referatul de arestare a portarului-profesor s-a învârtit în jurul vechii sale apartenenţe politice liberale şi a „încrederii în venirea anglo-americanilor, tipică la un element ostil regimului". A fost pedepsit cu 24 de luni de închisoare.

Ce vremuri! Îi naţionalizai omului casa – pentru care-şi sacrificase şi munca onestă, şi pe cea mai puţin onestă – iar el comenta pe la colţuri c-o s-o recupereze, deoarece rotaţia planetei aducea mereu surprize!

A făcut un mic tur al temniţelor, fiind în final uitat la Caransebeş, de unde a ieşit în urma unei scrisori pe care fiul Raul i-a adresat-o comandantului: „Respectuos, vă rog să dispuneţi verificarea dosarului tatălui meu, în vârstă de 66 de ani, reţinut de 26 de luni. Rog a fi lăsat liber, spre a avea un sprijin în viaţa mea de copil, asigurându-vă că va fi paşnic, încadrat în legile ţării, ataşat regimului de democraţie populară şi că împreună vom munci pentru triumful cauzei muncitoare. Luptăm activ pentru pace!"

Cu un an înainte, fiul se dezisese de tată, pentru a se putea înscrie la Liceul Internat „Costache Negruzzi", unde acesta predase cândva.

„Acum, la 66 de ani, chiar nu mai am ce pierde!" şi-a zis fostul deţinut, reocupându-şi chichineaţa de la subsolul fostei sale case.

5

Că insomniile aduceau şi rele, dar şi bune în viaţa lui Deborah o demonstra prietenia legată cu Gheorghe Gheorghiu-Dej. Într-o noapte, pe când liderul statului tuşea scuturat de febră, ea a fost singurul medic din Bucureşti găsit treaz la ora trei.

Anii lungi de fraternitate cu puşcăria îşi spuneau cuvântul plin de rugină în cazul lui Dej. Nu-i plăceau medicii, tremura ca varga de frica lor, mai ales de când auzise de „complotul halatelor albe" din Uniunea Sovietică.

Se stârnise o psihoză generală, Stalin şi nepoţeii din statele vecine fiind mai înspăimântaţi de-un ac de seringă decât de-o ţeavă de tun. Din seringa medicilor, de acolo putea porni mişeleasca moarte ordonată de imperialismul american, gelos pe înfăptuirile socialismului biruitor în lume.

Tovarăşa doctor Marcovici – fiică din popor – l-a oblojit ca pe un băieţel din mahalaua Bârladului, unde Dej crescuse armonios. Iar el a ţinut s-o răsplătească, mai ales că era evreică.

Se-nțelesese bine cu evreii, cu excepția celor pe care-i scurtase c un cap. Mai întâi, a dorit să-i afle proverbul preferat.

— Cine n-a gustat amarul nu știe ce-i zahărul!

Deșteaptă fată! Și egală lui în simplitate, deși cu mai multă școală, căci el – hm! – absolvise doar trei clase primare. Era tăcută ca o groapă comună și atât de dedicată cauzei proletare, că muncea și nopțile, ca o comunistă exemplară.

Fiul drag al poporului a oprit-o ca medic personal. Alături de îngrijirea sănătății, i-a încredințat sarcina gingașă de a-i procura daruri pentru ibovnicele sale tainice, care-i oblojeau singurătatea specifică geniilor.

La drept vorbind, ibovnicele alea nu erau tainice pentru că nu li se bănuia identitatea, ci pentru că nimeni nu cuteza să le aducă în discuție. Nimeni, cu mici excepții, printre care și portarul Emilian Diaconescu. Pe banca lui din Parcul Copou, acesta le împărtășea colegilor decăzuți opinia personală despre actrița Dina Cocea:

— Insurecția de la 23 August a fost militară, dar a avut efecte și pe frontul intim. Priviți la insurecția Dinei Cocea! Înainte de 23 August, avea dantela chiloților prinsă în mătărânga ambasadorului hitlerist Von Killinger, iar acu' trebăluiește cu șurubelnița cleioasă a lui Dej! Cred că taică-su, pamfletarul N.D. Cocea – care regula regi, politicieni și la nevoie chiar femei – exultă, pe lumea aialaltă!

Părăsit de nevastă, profesorul ura femeile în vrac. Când în discuție apărea o fâlfâire de fustă, simțea mâncărimi la fund și la limbă – două locuri strâns legate unul de altul, în anatomia intelectualului frustrat.

Esențială la Dej era pasiunea pentru lumea scenei. Îi executa pe rivalii politici și pe amanții fiicelor sale fără să clipească, dar plângea cu belșug de muci la reprezentația piesei *Apus de soare*, unde apărea colegul Ștefan cel Mare.

Pe lângă muci, îi șiroiau și bale provocate de doamnele și domnițele de pe scenă. După lăsarea cortinei, soața lui Ștefan cel Mare îl vizita în alcov.

— Fiu slăvit al poporului, ești mai dotat ca Vodă Ștefan! – îl încredința ea, gâfâind când teatral, când sincer.

Când găbjea o actriță mare, Dej se culca de fapt cu toate rolurile ei istorice.

Înzestrată cu un prețios pașaport diplomatic, Deborah nu cruța în periplurile sale nici o capitală europeană și nici un animal sacrificat pentru a pune în lumină frumusețea feminină.

Trăgea o fugă la Paris, de unde revenea cu guler de vulpe argintie și macrameuri pentru filigranata feminitate a Dinei Cocea.

Lua cursa de Roma și se întorcea cu pantofi din piele de crocodil pentru ca actriței Elvira Godeanu – altă febleță de-a „Celui mai mare român de la Dromichete încoace" – să-i fie subliniată aerodinamica piciorului.

Uneori, își lua și pentru sufletelul propriu geantă de șarpe sau mănuși de struț, căci și ea fusese actriță – și nu oriunde, ci pe exigentele scene din Transnistria. Și-n plus față de toate fandositele alea, ea driblase avansurile venite de la șeful statului... Pe astfel de căi, își câștigă femeile cu schepsis respectul de sine.

Bunicii o urmau în călătorii ca un bagaj suplimentar, schimbând groapa comună cu cala avionului. Păreau impresionați de frumusețea și noutatea locurilor în care ajungeau și nu-și mai boscorodeau nepoata. În zilele acelea, tovarășa doctor dormea de îndoia limbile ceasului.

Însă, imediat ce revenea în România, teroriștii își reluau ofensiva din groapa comună unde nu se adaptau neam, în ciuda anilor care sfârâiau nălucitor. Ce lung fusese timpul în Transnistria, comparativ cu cel de acum!

Primind într-o zi misiunea de la Gheorghiu-Dej de-a aduce din Odessa o blană de samur și-o căciuliță de astrahan, Deborah le-a procurat mai repede decât prevăzuse, trezindu-se astfel cu trei zile libere.

Știa ce întrebuințare să le dea. Un coleg psihiatru – ca orice femeie modernă, mergea la psihiatru ca la un notar care legaliza hotărâri deja luate – o tot sfătuia să viziteze mormântul

bunicilor, într-o încercare de reconciliere, la circa 16 ani de la moartea lor. Şi-a găsit şi însoţitor – pe-un dramaturg de la Societatea Scriitorilor Idiş din Odessa, recomandat chiar de soţul ei, Nelu.

Până la Moghilev, au călătorit cu un avion prăfuit şi-un autobuz în care-ţi trebuia mască de gaze. Masca era bună şi la coborâre, căci în Ucraina tot nu existau toalete – absenţa lor făcând parte din cultura locală.

A găsit în cimitir amplasamentele a două gropi comune – colhozuri ale morţii. Într-una din ele, nu ştia în care, se găseau bunicii. S-a rugat de ei o oră, le-a cerut iertare şi a lăsat în urmă clasicele pietricele, plus o cutie cu somnifere cumpărate de la farmacia din Câmpulung care-i aparţinuse cândva lui Garai.

Şi-a petrecut noaptea într-o cameră de hotel care i-a evocat şopronul unde ţinuse cândva reprezentaţii teatrale. Fiindcă nu adormea, iar dramaturgii sunt buni camarazi de insomnie, i a bătut însoţitorului la uşă. Au stat la poveşti, până aproape de zori.

Atunci i-a venit ideea de a-şi angaja la bătrâneţe un gigolo de conversaţie, un secretar de plictiseală, un bursier de insomnii. Eu nici nu eram născut.

Bunicii i-au acordat pentru emoţionanta ei vizită la mormânt o săptămână de somn. Apoi, hărţuirea din coşmaruri a revenit cu forţele sporite pe care doar moartea le acordă aleşilor săi.

6

În 1956, părăsit de toată lumea, pensionarul Diaconescu a mai încasat una „fabricată în România": Raul s-a dezis de el, pentru a intra cu dosar curat la Facultatea de Medicină.

„Numitul Diaconescu Emilian reprezintă un element reacţionar, pe care nu-l mai recunosc drept tată legitim. În consecinţă, cer atribuirea unei camere separate, pentru a evita contactele de orice natură cu acesta. Luptăm activ pentru pace!"

A primit cameră la parterul fostei case părinteşti.

În primă fază, bătrânul a luat cererea fiului drept o strata gemă de-a obţine un spaţiu locativ suplimentar; că doar se mai lepădase de el o dată, înainte de-a se înscrie la liceu. Păi, de ce să-l renege tocmai atunci, după al XX-lea Congres al Partidu lui Comunist Sovietic, care îl îndesase pe Stalin la congelator, lăsând relaxarea să contamineze cele mai mărunte gesturi ale oamenilor?

Din păcate pentru bătrân, dezicerea era reală. Când Raul îl întâlnea, întorcea cu dezgust capul.

O trăsătură esenţială a comunismului e că nu poate sta mult cu sfincterele relaxate. Puţin a durat, până ce regimul din România şi le-a încordat şi el din nou.

Dar tocmai în asemenea vremuri, mai apare din senin câte un om adevărat. Într-o seară, în timp ce-şi făcea rondul prin parc, istoricul l-a reîntâlnit pe Leon, care, cu o efuziune păstrată din vechiul regim politic, l-a strâns în braţe. Din cartilajele sale bătrâne, a ieşit un pârâit vestitor de reînviere.

— Salve, magistre, cât mă bucur să vă revăd!

De secole nu i se mai spusese „magistre". Ca portar, fusese „nea"; ca pensionar – „tataie" sau „moşulică"... Dar cel mai des, nu i se spunea nicicum.

A doua zi, fostul elev fute-vânt era la uşa lui, cu trei sticle de vin şi-o sacoşă de bunătăţi. Ieşit falnic din sacoşă, un salam cravaşa aerul într-un fel care ar fi stârnit invidia masculului alfa dintr-o turmă de cai sălbatici. Vinul era din soiul 1.001, pe care istoricul Nicolae Iorga îl dorise scos în afara legii, întrucât „tâmpea populaţia".

— Iorga n-ar mai avea ce comenta, că populaţia e gata tâmpită! observă magistrul.

Au dat paharele peste cap, ca doi tâmpiţi de treabă. La prima tartină cu salam, limba încercatului istoric s-a reîntâlnit cu muştarul. Mmmmm, uitase gustul! Viaţa fără muştar era timp prăpădit.

Leon o ducea bine, spasiba şi merci. Era redactor la Editura Cartea Rusă şi la *Gazeta literară*, şi credea că venise timpul ca

magistrul să iasă din scorbura în care se ostracizase. Să-şi ascută peniţa, că avea tot girul lui pentru a fi publicat.

Diaconescu reînvia, pahar cu pahar, tartină cu tartină, silabă cu silabă. Poate că nu era totul pierdut, poate că-l avea în faţă pe emisarul unui destin care-şi regăsea direcţia.

Să scrie la gazetă iar... Ar fi un cadou divin pentru el, care-şi descărca energia pamfletară prin scrisori anonime trimise forurilor de partid şi de stat sau strecurate în cutiile poştale ale cetăţenilor!

Căldura vinului contamina remuşcările: urât se mai purtase cu Leon! Îi urâse pe evrei în vrac, şi tocmai un evreu se oferea să-l scoată din uitare. Căci nu mai avea vreun dubiu: elevul său deştept şi şmecher era un evreu-jidan, perfect încadrat în vremurile evreieşti-jidăneşti prin care fiecare trecea cum putea.

Leon i-a înlesnit apariţiunea la gazetă, dar textele – cuminţite cu creionul roşu – ieşeau cu focul polemic stins. Verbele se retrăgeau în cochilii, firul frazelor se încâlcea, imaginile puternice ieşeau tremurate...

Aşa că tot scrisorile anonime îi rămâneau ca bază de decolare pamfletară. În ele, putea pizdui noul regim politic, fără teama de a fi cenzurat cu creionul roşu.

Într-o seară, pe când se plimba prin iarna din cartier, un june zbârlit l-a împins pe gheaţă atât de rău, că în cădere şi-a frânt mâna dreaptă. Toată noaptea, fără un calmant, a gemut de durere. Din camera lui Raul, se auzeau chicoteli muzicale: era cu o fată.

A doua zi, tot Leon, săracul, l-a internat în spital. Şi tot el, la externare, l-a aşteptat cu Volga redacţiei în faţa spitalului. Pe bancheta din spate, se găsea o sacoşă cu un salam şi trei sticle cu vin, pentru ca operatul să-şi mai uite suferinţa.

Dar mai era ceva acolo, *„pour les connaisseurs"*. Mai era un exemplar cartonat al cărţii *Românii din Transnistria*, pe care Leon dorea autograful autorului. Ce surpriză, adusă de timpul care se dregea după cosmice beţii! Bătrânul ar fi putut scrie autograful cu lacrimi, dacă ar fi lipsit cerneala.

— Sunt nevoit să scriu cu stânga, fiindcă dreapta-i în ghips! Sper că nu te deranjează!

Şi-a aşternut autograful cu mâna stângă, aceeaşi cu care redacta scrisorile anonime de beşteleală a regimului comunist.

După o anumită vârstă, istoricii calcă în bălţi senile cu poezie. Aşa se explică de ce emeritul savant ignora că un trio evreiesc de frunte al Partidului Comunist Român – format din Ghizela Vass, Leonte Răutu şi Iosif Chişinevschi – pusese la punct o strategie drastică de combatere a zvonurilor.

— Lansarea de zvonuri e armă a luptei de clasă dusă de reacţiune, semănând nelinişte printre cetăţeni! – sublinia Chişinevschi, pe care Dej îl alinta Pişinevschi.

Cu cât zvonurile erau mai gogonate, cu atât intrau mai ca-n brânză în mase, semănând nelinişte şi – mai grav – ilaritate.

Se spunea, bunăoară, că Gheorghiu-Dej fusese operat de apendicită, iar medicul – un jidov – înainte să-l coase cu aţă chirurgicală, i-a plasat în măruntaie un fragment din Talmud. Şi că din acest motiv şeful statului îi pupa în cur pe jidani, fără să-şi ia câte o pauză de hidratare.

Depistarea celor care răspândeau zvonuri devenise imperativ de stat. Egoul lui Diaconescu ar fi fost flatat să ştie cât de important era pentru noul regim.

În 1964, a ieşit iar din temniţă, după ispăşirea unei treimi din a doua sa detenţie. Primise, în 1959, 15 ani de muncă silnică pentru „uneltire contra ordinii sociale", fiind deconspirat ca lansator de zvonuri prin intermediul scrisorilor anonime.

La 71 de ani, să-i legi de gleznă omului 15 ghiulele ar fi fost condamnare la moarte, dacă nu intervenea „Decretul 176", care i-a graţiat în masă pe deţinuţii politici din România. Fostul profesor a intrat după zăbrele cu mâna în ghips şi a ieşit în ghips cu inima şi ficaţii.

Ca un prieten adevărat, Leon i-a trimis pachete şi l-a vizitat, iar la eliberare l-a aşteptat în poartă cu Volga neagră de la

Editura Cartea Rusă. Ce s-a mai speriat bătrânul când a văzut automobilul, crezând că va fi arestat din nou!

— Salve, magistre!

— Bre băiete! Fiul meu!

Hainele largi făceau din el o ambarcaţiune ancestrală cu vele. Tremura şi-i spânzurau muci imposibil de privit.

Fiindcă tremuratul nu-l slăbea, Leon l-a urcat după cinci zile în trenul de Bucureşti şi a călcat-o pe Deborah în bătătura ei profesională din Spitalul Fundeni.

I-a descris simptomele: profesorul – ruinat în toate – uita cine era, zăcea ziulica întreagă într-o amorţire pişată, din care izbucnea în locuri şi momente nepotrivite:

— Nu te da falic în faţa mea, paştele şi erecţia mă-tii de stârpitură jidovească!

Aşa un comportament, într-o societate care nu tolera rasismul... Pfui! Mai grav era că „falic" nu însemna o simplă grosolănie de limbaj, ci o trimitere la David Fallik – un elev împuşcat la Cernăuţi de un fanatic naţionalist, care fusese incitat de un pamflet scris chiar de Diaconescu, în 1926.

— Ştii, Debo, pamfletul acela care îndemna la crimă i-a scăpat până acum Securităţii din atenţie, dar se pot găsi amatori să-l scoată de la naftalină!

Istoricul avea nevoie de analize medicale, care să-l caute de la subsol la mansardă. Tovarăşa doctor Marcovici a aranjat să-l interneze la Spitalul Elias, apoi şi-a luat concediu de la Fundeni şi l-a îngrijit ca pe propriul pacient.

Leon a tras la o locuinţă de protocol a Uniunii Scriitorilor, unde ea l-a vizitat ca o iubită de-o viaţă. Din perspectiva fizică, a ieşit un fiasco, fiindcă organele sexuale sunt adesea cumplit de sincere.

Ca să umple golul, au depănat amintiri transnistrene. Atâtea pătimiseră acolo, dar făceau ce făceau şi tot drumul peste Nistru îl apucau. Fiecare clipă contase în teritoriul acela, unde timpul lucrase cu pipeta. După care, anii au devenit simple gaze pe ţeava comună de eşapament.

Ai auzit de jandarmul Costică? A ajuns colonel în Armata Roşie, dar a fost executat pentru spionaj. Un raport de-al NK VD-ului a demonstrat că primise de la cercuri imperialiste internaţionale un ceas de aur, gravat cu numele său scris franţuzeşte: Vacheron Constantin. Era proba clară că-l racola seră americanii.

În apărare, avocatul său a arătat că marca Vacheron Constantin exista de la 1750 şi că acuzatul avea ceasul amintire din război de la un ofiţer american, pe care îl salvase de la înec în râul Elba.

Mult prea versat, procurorul a scuipat gălușca:

— Americanii fură ceasuri, nu le dăruiesc. Dacă n-ar fi spion, acuzatul ar fi primit cadou altă marcă – Longines, de exemplu. De ce tocmai un ceas cu numele lui? Şi de ce de aur? V-aţi gândit că ar putea fi făurit cu aurul smuls de germani din gura evreilor din lagăre şi plasat apoi în Elveţia? Să fi fost cinstit, acuzatul ar fi predat ceasul organelor de partid, nu l-ar fi purtat ostentativ.

Avocatul a fost arestat şi el, dar a scăpat cu zece ani de puşcărie, din care a executat doar cinci, graţie decesului său prematur.

Următoarea noapte şi-au petrecut-o căutându-l pe Diaconescu, care o luase la sănătoasa când îşi dăduse seama că fusese internat la Spitalul Elias. Ştia el bine ce poamă fusese Elias: un filantrop circumcis, care-şi donase averea României în anii 1920, când leul răgea, nu scheuna, ca acum. Lăsase terenuri şi acţiuni la bursă, imobile la Viena, ba edificase şi un spital cu numele lui pentru toţi bolnavii, cică „indiferent de religie".

Profesorul disecase cazul cu Gheorghe Brătianu, văzând în ridicarea spitalului un tertip de-o rară parşivenie. Un târtan juca partitura filantropului şi-şi dona averea pentru a slăbi vigilenţa publică, iar în urma lui venea întreaga jidoverie, ca un miriapod al hoţiilor îmbrăcat în frac.

A fi tratat în staulul spitalicesc al lui Elias era mai mult decât putea el îndura. Mai întâi Fallik, apoi iubita lui soţie –

recăsătorită cu un ştab evreu din Ministerul Învăţământului... Anchetatorii de la Securitate erau tăiaţi împrejur, şi până şi doctoriţa care l-a internat la Elias era tăiată împrejur. Să-l ierte Leon, care se purtase atât de cumsecade, dar se săturase de toată jidoveria. De fapt, fostul lui elev era doar excepţia de la regulă, deşi era şi el tăiat împrejur.

Fiecare ratare îi fusese marcată de câte unul şi mai rămânea doar să fie înfundat în pământ de-o firmă jidovească de pompe funebre. Dumnezeu se vânduse jidanilor, Dumnezeu era tăiat împrejur.

L-au găsit dormind pe-o bancă din Gara de Nord. L-au adus înapoi în spital şi l-au culcat în rezerva lui, unde Deborah a rămas să-l vegheze. La un moment dat, când moşneagul a-nceput să plângă prin somn, s-a întins lângă el.

— Te-ai întors, Sisi! – i-a zis el, luând-o în braţe. Savetuca mea!

În noaptea aceea, Diaconescu a fost pentru ultima oară bărbat. Iar tovarăşa doctor Marcovici a mai salvat o viaţă, prin cea mai veche şi sigură terapie din lume.

Anii 1965–2018: Gigolo de conversaţie

I.

În martie 1965, când cancerul cu miez sovietic l-a trimis în ţărână pe Gheorghe Gheorghiu-Dej, tovarăşa Deborah Marcovici s-a înscris în tânguiala colectivă, care a primit tonul de la sirena din curtea Atelierelor Griviţa. Acolo unde, în 1933, marele dispărut dirijase greva predată ulterior la Şcoala Comunismului.

După ce sirena s-a calmat şi abuzurile lui Dej au intrat sub lupa succesorului Ceauşescu, Deborah s-a temut să nu fie luată la puricat şi viaţa amoroasă a acestuia, unde figura şi ea, la biroul de aprovizionare cu produse din străinătate.

Alarma s-a dovedit falsă: Ceauşescu – gentleman, ca toţi dictatorii debutanţi – avea de spart statuile predecesorului, cotrobăirea sub cearşaf ieşind din calculele sale.

Cam tot pe-atunci, Deborah şi-a intensificat vizitele în Transnistria. Călătorea singură, bătea ghetourile şi punea pe morminte comune pietricele româneşti. De-un timp, de bunici o apropia ceva nou: frica de bătrâneţe, transformată rapid în groază.

Ea, supravieţuitoarea care-n deportare şi-n profesie flirtase cu spaimele, se-ngrozea de ghipsul rece şi ud al vârstelor. Era un ghips care se strângea continuu, amestecând decenii cu ani, semestre cu luni şi săptămâni cu zile.

Timpul părea un automobil vechi, care consuma de două ori mai mult combustibil decât era normal. Cât de variabilă era, bunăoară, distanţa de 11 ani! Dacă între un copil de zece

ani și un tânăr de 21 diferența de vârstă este enormă, o persoană de 72 și alta de 83 sunt cam la fel de rable.

În toamna lui 1976, trecând Nistrul spre casă – după vizita rituală de la mormântul bunicilor –, s-a trezit fără ciclu menstrual. Ce se întâmpla? În 1941, îi fusese confiscat la trecerea spre Est, iar acum la trecerea spre Vest? Nistrul era un vameș corupt, care-și încasa mita în cicluri menstruale?

— Dracul să te ia de râu nenorocit, vedea-te-aș la mine cu un cancer!

Dac-ar fi fost medic cardiolog, ar fi spus „vedea-te-aș la mine cu un infarct!"

A așteptat să-i revină scurgerea lunară, dar așteptarea a fost în van. În urma unei lovituri de stat fulgerătoare, menopauza își instaurase dictatura, făcând mai rece și mai ud ghipsul vârstelor pe care-l purta în permanență.

Și-acum, ce-o urma? Mai era posibilă dragostea la menopauză, în lipsa hormonilor care s-o mâne în luptă?

Răspunsul l-a aflat la proxima vizită în Transnistria. În ghetoul tinereții sale, s-a oprit la fântâna unde deportații făceau cândva coadă; și, profitând de singurătate, și-a răcorit sânii.

Taman atunci, un drac de cupidon transnistrean a spart cauciucul unei limuzine care trecea în goană sătească. Din Volga neagră a ieșit suduind un tovarăș asudat, care s-a calmat când a dat cu ochii de ea:

— *Devușka*, tu, aici? *How do you do, liubov?*

Era unul dintre foștii ei elevi, din vremea când le ținuse puilor de ucraineni lecții de limba engleză. Uitase că o făcuse și pe asta. Pe-atunci, nici ea nu cunoștea mare engleză, dar secretul negoțului didactic e să împărtășești o materie pe care n-o stăpânești unor elevi care n-au nevoie de ea.

N-au nevoie la momentul respectiv, dar rotația planetei aduce mereu surprize.

Când ea cânta *Over the Rainbow* al lui Judy Garland – într-o corcitură de engleză și ucraineană –, floarea mucoasă a satului

se chiora la cer, întrebându-se ce futu-i mă-sa era totuşi dincolo de cortina multicoloră a curcubeului. Uneori, participa la lecţii şi jandarmul Constantin Văcaru, care-şi punea şi el în trebări legate de cortina curcubeului, deşi regulamentul interzicea strict.

Că lecţiile fuseseră cu rod o dovedea ţărănuşul ăsta ajuns mahăr, care la rându-i preda engleza într-o pepinieră de agenţi KGB. Bine educat, s-a întors cu spatele cât ea şi-a tras peste sâni curcubeul bluzei, dar seara i l-a scos cu mâinile lui, în camera de oaspeţi de la comitetul de partid din Moghilev.

— Oh, *devuşka*! Oh, *my God*!

Când vorbea, împrăştia spermatozoizi vocali. Încântat de cele descoperite în spatele curcubeului, a prins-o de mână şi s-au aruncat amândoi în vâltorile pline de păstrăvi somonaţi ai Nistrului, care, doar pentru ei, devenise o Niagara în toată regula.

Aşa insomnii să tot ai! Din nou, proximitatea bunicilor îi sălta capacul de pe oala în care sufletul fierbea ierburi secrete, ca atunci când plătise cu dragoste peşin morfina medicului de la Azilul din Moghilev.

Desigur, destui moralişti scorţoşi ar spune că Eros şi Thanatos meritau prinşi asupra faptului şi bătuţi cap în cap. Dar, decât să-i baţi, nu mai bine îi luai pe genunchi şi le treceai mâna prin zulufi?

Mai nou, constata că, după fiecare vizită transnistreană, somnul i se prelungea, ca şi când bunicii ar fi premiat-o că le păstra vie memoria, dăruindu-i un spor la orele dormite.

Într-o zi, a făcut un calcul din care reieşea că, pe la vârsta de 120 de ani, somnul i-ar putea reveni la normalitatea de şapte ore pe noapte.

„Normalitate"... Undeva, în mod sigur, mai auzise cuvântul ăsta.

În 1970, şi-a îngropat amândoi părinţii în Câmpulung, la diferenţă de o lună. Primul a fost Max, care a intrat în pământ optimist, ca-ntr-o agenţie de plasare a forţei de muncă. Era convins

că va găsi de lucru ca tinichigiu și geamgiu, cât timp Raiul avea ferestre uriașe, iar cazanele Iadului se cereau întreținute.

Își dorise cu aprindere să moară; n-avea moral pentru traiul de pensionar. În anii comuniști, lucrase împreună cu Hanna la un magazin de feronerie, dar abia de se uita la ea. N-a mai iertat-o pentru că-i retezase atunci, înainte de război, livada de portocali din Palestina.

Max a dat tonul la decese, urmat credincios de Hanna. Apoi, coada părea interminabilă.

— A fost un dascăl cald și exigent, un savant cu aplecare pentru bibliotecă, dar vulnerabil în fața emanațiilor nocive. Părăsit de familie și prieteni, a rămas să-și ispășească în deplină solitudine vinile față de patrie.

Cu șuvițele de publicist rărite de vânturi, Aurelian Leon cuvânta în fața unei asistențe formate din 27 de mimici acoperite de umbrele.

— Pleacă dintre noi un suflet rătăcit, care n-a știut să aprecieze șansa de-a se converti la noua respirație a țării. Profesorul Diaconescu a venit pe lume sub semnul anului 1889; care l-a născut pe Martin Heidegger, dar și pe Adolf Hitler; pe Charlie Chaplin, dar și pe Otto Frank, tatăl Annei Frank.

Nimeni altul nu se încumetase să vorbească la funeralii. Însuși fiul Raul absenta, fiind plecat la un congres de chirurgie laparascopică. Leon suportase integral costurile înhumării.

— Jos Diaconescu! – au strigat destui, nu fără îndreptățire, în decursul timpului. Jos Diaconescu! – rostesc eu cu tristețe, la coborârea sicriului în pământul sfânt al patriei.

Un nor de serviciu a stors doi arginți zgârciți de ploaie pe bulgării aruncați pe sicriu.

— Salve, magistre, „sit tibi terra levis" – fie-ți țărâna ușoară și fie ca țara noastră dumnezeiască să te ierte!

Istoricul își oprise la borna 89 ultimul tronson de viață, în care doar bântuise, fără să mai trăiască. Fosta slujnică îi gătea, îl îmbăia și-l lăsa în boii lui.

De două ori pe săptămână, îl găsea gângurind fericit. De două ori pe săptămână, prin geamul ca o vizieră al cămăruței

de la demisol, profesorului Diaconescu i se desluşeau în zare culmile gânditoare ale Muntelui Ceahlău.

Bătea atunci din palme, râdea şi-i striga pe Aurelian Leon şi David Fallik, pentru a se bucura împreună de privelişte. Aceştia erau fiii lui, înlocuindu-l pe Raul, care se lepădase de el ca de-o blenoragie a sufletului.

2

Există un sector unde până şi ateii înrăiţi trebuie să admită că Dumnezeu e atotputernic: ironia. Mai ales când e practicată în registru funebru, ironia divină prinde accente mefistofelice irezistibile.

A simţit-o pe pielea lui vechea noastră cunoştinţă Bobby Leach – americanul care, în anii 1920, coborâse de trei ori Cascada Niagara în butoi. După cum ştim din revista *Oglinda Lumii*, într-o zi, călcând pe-o coajă de portocală, mister Bambilici şi-a rupt gâtul de nu l-a mai putut lipi.

Să supravieţuieşti Niagarei, dar să pleci grumazul în faţa portocalei... Dumnezeu zâmbea ironic, sorbind din rezerva sa de whisky *single malt* mai vechi ca Universul.

Uitând că vorbea despre cea mai democratică boală – accesibilă şi falitului, şi milionarului; şi asasinului în masă, şi supravieţuitorului masacrelor –, Nelu Marcovici glumea, pe la agapele teatrale:

— Pe nevastă-mea – medic oncolog – o ţin gardă de corp, să mă apere de cancer!

O regie din alte sfere i-a demonstrat contrariul în 1985, când i s-a remarcat cancerul de prostată. Ca primă măsură, a fost emasculat, iar înainte de operaţie şi-a amintit – ironie divină cu accente mefistofelice! – că unul dintre bunicii săi jugănea cai, tauri şi porci.

Deborah a aranjat ca la operaţie să-i fie strecurate două biluţe de rulment în scrot, să-i îmblânzească şocul castrării.

Apă de ploaie! Or învârti rulmenții multe, dar nu și moralul unui răsfățat al femeilor. Când plimba un magnet în dreptul lor, ouăle alea mitomane se smiorcăiau ca două clopote în propria tragicomedie.

A fost înmormântat în 1989, cu două luni înainte de revoluția anticomunistă. Ceruse să fie incinerat și să-i fie aruncată cenușa în Marea Neagră, dar diriguitorii Comunității Evreiești s-au făcut că plouă. Ce obrăznicie ca un supraviețuitor al Holocaustului să ceară să fie incinerat ca la Auschwitz! Ia treci matale în cimitir!

Deborah s-a ales cu un mormânt proaspăt, sperând că alea vechi or s-o mai slăbească. A doua zi, a plecat în Transnistria, să se adape ritualic la pompa de apă din ghetou, lăsând-o pe Lavinia să-și plângă tatăl.

De când e lumea, nimeni nu-l plânge mai bine pe tatăl mort ca propria-i fiică.

„Vedea-te-aș la mine cu un cancer!" – urare concepută pentru inamici – se făcuse bumerang. Cancerul soțului n-a rămas singurul extraprofesional din viața lui Deborah; în 1995, eterna iubire, Aurelian Leon, s-a procopsit cu unul la limbă.

— Limba m-a ridicat, limba m-a coborât! a scris bolnavul pe-o cutie cu sedative, când ea l-a vizitat la spital, după operația de rezecție care l-a ologit de-un sfert de limbă.

Ultimii ani și-i dedicase publicisticii memorialistice. Ziarul *Monitorul* îl numise „director onorific", calitate în care semna zilnic tableta *Dimineața, la cafea*. După revoluție – întrucât aura de gazetar interbelic nici nu i se decolora, nici nu-i rămânea largă – le-a servit de reper noilor cavaleri ai libertății de expresie.

Iubit de prieteni și temut de dușmani, se spunea că băuse cafele la nisip cu Panait Istrati, jucase șah cu Max Blecher și se comportase exemplar pe timpul deportării din Transnistria. Nu fusese creștin, nici evreu, nici mahomedan sau șintoist. Fusese OM.

Cu preţul unor dezvăluiri adevărate sau nu, cei aflaţi la căpătâiul muribunzilor ţin să le asigure pentru ultima lor călătorie un moral bun. Ştiind că Leon – neavând urmaşi – se simţea uneori ca un vagabond al planetei, Deborah i-a dezvăluit, înainte ca el să-şi dea duhul, că Lavinia era de fapt fiica lor.

Că o născuse în taină şi-o încredinţase unui tâmplar de sicrie din Moghilev, care avea deja un prunc abonat la lăptăria nevestei. Tâmplarul s-a întors în România cu familia extinsă; dar, în 1949, după ce soţia i-a murit, a dat-o pe Lavinia în grija Comunităţii Evreieşti Neamţ.

Medicii ticluiesc poveşti credibile. La deportarea peste Nistru, cică rămăsese fără ciclu, din cauza stresului; însă ulterior, adaptându-se cu situaţia, s-a destresat, fără să ştie. S-a destresat, dar de protejat faţă de o posibilă sarcină, nu s-a mai protejat. De ce-ar mai fi făcut-o, când Nistrul le jefuise pe toate deportatele de menstră?

Când s-a trezit cu piruete în burtă, a suspectat mazărea stricată, nu fătul care schiţa primele zvârcoliri. Fiind o persoană cu trupul tras ca prin inel, sarcina nu i-a ieşit în evidenţă.

— Ca să nu te mai plictisesc, în 1951 n-am făcut decât s-o înfiez pe propria noastră fată, crescută până atunci „sub acoperire".

Ochii pişorcoşi ai bătrânului cavaler al condeiului au clipit doar la sintagma „sub acoperire". Viaţa, deşi ajunsă la final, căpăta sens. Era şi autor, şi personaj, în cea mai frumoasă tabletă de-a sa, care va rămâne de-a pururi nescrisă!

A notat pe cutia de sedative „omnia vincit amor", apoi a închis ochii, ca un „finis coronat opus".

Necrologurile apărute în presă au optat pentru clasicul roz cu chenar negru: „s-a înălţat la rezervaţia cu îngeri ai slovei scrise un OM cu totul deosebit".

Că înălţarea la îngeri provenea dintr-un izvor contaminat în care-şi ostoia setea – sexul oral cu prostituate – nu se mai spunea, nici că fusese promotor al acestei bucurii divine pe tărâm moldav. Întâlnirea limbii sale cu sofisticatul „papilloma virus" se dovedise inegală, marcând încă un ponos al flăcăielii târzii.

Discursurile funerare sunt păpuşi ruseşti. Leon a vorbit la funeraliile profesorului Diaconescu în 1978, Deborah la ale lui Leon în 1995 şi tot aşa.

— Dispare dintre noi un artist cu veleităţi de sfânt, care şi-a iubit semenii şi s-a sacrificat pentru ei. Un condeier ale cărui scrieri urcă ziaristica la rang de literatură. Dragul nostru, tabletele şi pamfletele tale vor fi studiate în facultăţile de jurnalism, întru propăşirea libertăţii de exprimare!

Probabil că un factor de decizie a asistat la funeralii şi a reţinut ideea, căci încă din acel an Leon a început să fie studiat la Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi. Metaforele sale – preponderent botanice şi zootehnice – le insuflau studenţilor inspiraţia, pe care doar contopirea dintre natură şi buna gazetărie o putea produce.

A mai asistat la funeralii şi Raul Diaconescu, fiul lui Emilian Diaconescu, cel mai bun prieten al defunctului. Acesta a subliniat şi el talentul de scriitor şi de OM al celui plecat într-o lume mai bună, unde în mod sigur l-a regăsit pe profesorul şi prietenul său.... Pe tata!

N-a mai putut continua. Abolirea comunismului îi descoperea brutal sentimentele filiale, blocate de zidul înalt al Berlinului familial.

3

În copilărie, când Lavinia era întrebată despre profesiile părinţilor, spunea că mama era medic, iar tatăl evreu. A urmat Conservatorul şi s-a căsătorit cu un electronist, foarte apreciat în societate pentru harul de a repara televizoare.

În 1978, când nu mai era foarte tânără, i l-a născut electronistului pe Marcel, apoi i-a lăsat pe amândoi pentru un clarinetist din Orchestra Filarmonică de Stat, care avea şi el tangenţă cu branşa electronică, întrucât pleca în turnee prin lume şi revenea cu casetofoane de vânzare.

Vioara şi clarinetul sunt recunoscute pentru talentul de a reda vocea sufletului omenesc. Din contopirea lor, se nasc linii melodice de neuitat, dar şi copii în carne şi oase.

Deoarece vioara Lavinia nu rămânea în ruptul capului însărcinată, s-a adresat unui medic evreu – recomandat de o prietenă, fostă pacientă de-a acestuia – care a bombardat-o cu hormoni, suficienţi pentru graviditatea unui şeptel de bivoliţe.

A urmat orbeşte tratamentul, fără a se gândi la consecinţe, că nici o femeie nu-i mai proastă ca una inteligentă şi sensibilă. Dar gravidă tot nu a rămas.

O orfană transnistreană, care abia la opt ani îşi găsise părinţi adoptivi, se bombarda hormonal pentru a rămâne gravidă şi a avea un copil!

Dumnezeu era din nou ironic.

Strădaniile reproductive ale bietei viori i-au rămas străine mamei sale, care avea preocupări noi. În noaptea de pomină petrecută în rezerva Spitalului Elias lângă spaimele lui Diaconescu, acesta i-a şoptit la postludiu că munca rigidă a istoricului trebuia pusă în valoare de charisma literară a scriitorului – ilustrată în romane, jurnale şi memorii, mai puţin în poezii.

— Priveşte la Churchill, cum a găbjit Nobelul pentru Literatură cu memoriile lui! Nobelul i se cuvenea lui Hitler sau Mareşalului Antonescu, dar n-a fost să fie!

Postludiile pot fi extrem de fructuoase. În 1991, profitând de ridicarea tăcerii de pe Holocaustul românesc, fosta deportată şi-a căutat între boarfe jurnalul dăruit cândva de Solo, în care-şi notase trăirile din Transnistria. L-a găsit pătat cu o supă de cartofi, care-i mărea credibilitatea.

După ce i-a eliminat paginile care descriau dezmăţul de la lansarea cărţii *Românii din Transnistria* şi episodul cu morfina pentru bunici plătită cu dragoste peşin, n-a mai rămas mare artă de capul lui. Dar cine caută arta la astfel de scrieri?

L-a publicat, printr-o finanţare a Fundaţiei Soros, şi a egalat o aşchie din succesul repurtat de *Jurnalul Annei Frank*, deoarece

deschidea un subiect uns cu holeră și ciumă românească, timp de cinci decenii cât cinci secole.

Trei luni mai târziu, pe când se întorcea din turneul de promovare a cărții în Germania și Austria, și-a găsit fiica dormind pe covorul din baie, cu vioara pernă sub cap.

Lavinia plângea prin somn. Încălzise ani în șir la sân un cancer neștiut, care își rostea ultimele replici. Bombardamentul orb cu hormoni o dărâmase. Deja suportase căsăpirea pieptului.

Ca s-o consoleze, mama i-a cumpărat, din drepturile de autor primite pe jurnal, o proteză mamară nemțească, mult mai sexy ca un sân adevărat. Din nefericire, a rezultat aceeași apă de ploaie ca biluțele de rulment strecurate în scrotul soțului. Orgoliul unei femei, la țărmul căreia bărbații naufragiau periodic, nu se putea drege cu surogate.

Deborah văzuse rezultatul examenului histo-patologic, dar, ca oricare medic evreu, credea în minuni. Când explozia metastazelor a împroșcat durerile în tot corpul, n-a mai găsit curajul laș de a-i face fiicei ce le făcuse bunicilor cândva.

— Ah, morfină, moarte fină!

Laviniei i-a îndeplinit dorința și a incinerat-o. Dar nu i-a aruncat cenușa în Marea Neagră, la Vama Veche, cum sunase ultima ei dorință, ci în Nistru.

Din râul acela se născuse, în apele lui se întorcea.

După anul 2000, Deborah s-a trezit cu două consolări internaționale convergente. Dinspre Est, titlul de Cetățean de onoare al Moghilevului; dinspre Vest – 300 de euro, pensie lunară din Germania, care nu contenea să-și facă procese de conștiință pentru Holocaust.

Totodată, a intrat într-un program de sensibilizare a elevilor români față de această rușine a istoriei. De Ziua Națională a Holocaustului – comemorată la 9 octombrie, data când în 1941 începuseră deportările în Transnistria – doctorița pensionară era întâmpinată în școli cu flori și invitată să-și împărtășească

durerea. Elevii se purtau cuviincios, fiindcă directoarea le aducea apoi fotbaliști și cântăreți la modă.

Pensia germană – în România, 300 de euro lunar e visul oricărui pensionar – i-a îndepărtat pe puținii prieteni pe care-i mai avea. Transnistria redevenea o stațiune de fițe, în care doar evreii și țiganii avuseseră acces, pentru a înșfăca ulterior pensii babane de la nemți.

— Asta înseamnă să fii „popor ales"! Pentru 300 de euro lunar, mă lăsam deportat și pe Lună!

Cine crede că invidia slăbește cu anii ratează ultimul act al urâțeniei umane. Pe Deborah nimeni n-o mai saluta când o întâlnea făcându-și norma zilnică de pași. Doar nepotul Marcel o mai însoțea, dar numai seara.

Crescut în casa tatălui, Marcel se mutase ca student la Evreică, așa cum își numea bunica. Fiind doctor în Politologie, le oferea consultanță masculilor dominanți cu testicule false din România, pe care-i interesa cum se puteau câștiga voturi pentru Parlament cu efort cerebral și emoțional minim.

Oare genele umane se pot transmite și în cazurile de adopție? Probabil că da. Judecând după prețul pe care Marcel îl punea pe amorul liber, ai fi zis că o genă de-a bunicii ajunsese intactă la el. În jurul său, vibrau din aripi tot felul de fete frumoase, dispuse să-i dăruiască mierea lor pasională.

Odată, pe când se răfuia cu insomnia, Deborah a auzit un glas de fată strigând ca din gură de șarpe. Crezând că era vorba de o crimă și/ sau un viol, a coborât de-a berbeleacul scările, s-a apropiat de ușa nepotului și a deschis-o.

O mândrețe de mulatră – aflată la limita dezmembrării – era exorcizată de Marcel, care scotea din ea răcnete demne de finala Cupei Angliei la fotbal, pe Stadionul Wembley.

Bunica și-a pus ochelarii și i-a urmărit, până au culminat tustrei. La urmă, a închis ușa ușurel și a adormit pe preșul din fața camerei. Dimineața, la prima oră, mulatra a fost nevoită să pășească peste ea.

4

Pentru a-şi minţi statutul de pensionar, Deborah a lucrat benevol la Comunitatea Evreiască, vizitându-i la domiciliu pe bolnavii nedeplasabili. Dar cel mai bine şi-a minţit statutul de pensionar cu ultima ei iubire, Toni Feldman.

Deborah îl plăcea pe cântăreţul Enrico Macias, dar şlagărul lui, *La femme de mon ami*, colporta nişte enormităţi. Cică de femeia prietenului tău – sau, în cazul damelor, de masculul prietenei tale – nu era permis să te atingi, fiindcă moralitatea o interzicea. Nu era permis, dar tocmai de aceea ai fi făcut-o mai dihai.

Toni Feldman fusese soţul celei mai bune prietene a ei din copilărie, Henrietta Birnberg. Se căsătoriseră în Transnistria, unde s-au iubit economic, pentru a nu-şi consuma caloriile. Iarna, îşi scobeau câte un periscop al dragostei în rufăria de corp, pe unde îşi domoleau dorinţa mai mult prin absorbţie decât prin penetrare, să nu-i trezească pe ceilalţi 11, care dormeau îngrămădiţi în cămăruţă.

După Transnistria şi până la plecarea definitivă în Israel, Toni a fost contabil la o fabrică de încălţăminte, dar contabilitatea îi slujea mai mult de hobby. Principala lui activitate era de arbitru la meciurile de fotbal din diviziile inferioare, unde aplica învăţăturile transnistrene, mai ales „arta de a juca la două capete". În traducere, dă-i fiecărei echipe impresia că-i ţii partea, bucurându-te astfel de favoruri materiale venite din ambele părţi, şi la urmă câştige meciul cine-or vrea zeii.

Şi în căsnicie a jucat la două capete, când nu a avut la dispoziţie trei sau mai multe. Moartea Henriettei – alt cancer – l-a panicat ca pe toţi craii în alunecare.

Ca să-i mai treacă, a recurs la vechea prietenă a soţiei, pentru că – emoţional vorbind – fusese deja preludiată, prin mecanismul dezavuat de cântecul lui Enrico Macias.

Au petrecut o săptămână în vestul Franţei, la Noirmoutier, unde unicul lui fiu făurise un timp coroane şi proteze mobile, care

reparau tot ce distrugeau în gură cochiliile scoicilor și crusta pâinii franțuzești. Între timp, băiatul se mutase în Provence, lăsându-i tatălui dragostea pentru Noirmoutier – un fursec de insulă, legată de continent printr-un drumeag pietruit, numit Passage du Gois.

Passage du Gois era acoperit de stepa Atlanticului, care-l dezvelea de două ori pe zi, în timpul refluxului. În cele câteva ceasuri de striptease oceanic, poteri de turiști recrutau mici vietăți cu armură – stridii, midii, gasteropode, crabi –, folosind ciocane, greble, furci și alte arme de luptă culinară.

Natura crease în zonă un fond de inspirație poetică, dar poezia și-o crea fiecare în parte. Exact asta făceau Toni și Deborah – bătrâni somoni, care bătuseră mii de kilometri pentru a-și uni nu icrele cu lapții, ci amintirile icrelor cu ale lapților. Intrați în timp până la plăsele, își scriau poezia cu pasul, pe fâșia celor patru-cinci kilometri, câți număra Passage du Gois.

Scriau poezie cu pasul și respirau aerosoli hirsuți, unul din efecte fiind că Deborah s-a trezit cu un nou supliment la somn – 30 de minute pe noapte –, tocmai când i-ar fi convenit să doarmă cu economie.

La hotel, au fost luați drept doi excentrici bogați, care-și permiteau camere diferite, să nu se audă sforăind și altele. Recepționerii de hotel știu, mai bine ca oricine, că îndrăgostiții nu trebuie să doarmă împreună, dacă nu vor să-și grăbească sfârșitul relației. Că formau un cuplu recent, o trăda felul cum se țineau de mână, până la contopirea liniilor vieții din palmă.

Debo și Toni – somoni de vârsta a patra, muzee pe trei picioare, dacă punem și bastoanele – nășteau întrebarea atemporală:

— Merită să iubești pasional la 80 de ani; dar aievea, nu cum îl iubise bunica Sara pe pârjolitorul de inimi Torquemada?

Da, merită! Merită să iubești până la final, măcar pentru privirea de ansamblu asupra generatorului de energie al acestei lumi, de unde poți pleca din clipă-n clipă!

Ultima iubire nu se împiedică de proteza dentară – deși sărutul franțuzesc șifonează limba –, nici de fesele care evocă hitul lui Abraham Goldfaden, *Stafide și migdale.*

Pentru ultima iubire, nici un obstacol nu e prea înalt.
Ultima iubire e cea mai intensă şi mai frumoasă.
Ultima iubire e prima.
Ultima iubire vine din Cer şi suie c-un etaj mai sus de Cer.

Mergeau des în bătătura Sfântului gospodar Philbert – căruia Noirmoutier îi datora emanciparea spirituală şi economică – rugându-l pentru încă un bob de fericire. Intrau în chilia lui de la subsolul mănăstirii ca la un psiholog cu experienţă de 14 secole, căci Phil îşi dobândise diploma sacră nu prin decret divin, ci prin roadele activităţii sale.

Ora et labora – Rugăciune şi muncă – era sloganul lui, că nu există sfânt fără slogan. Îşi purtase aura ca pe o cască de şantierist şi toate ale insulei i se datorau: ridicase diguri împotriva furtunilor, fertilizase solul spre slava legumelor, amenajase culturi de sare, construise portul...

Radiaţiile aurei îi pârjoliseră părul, împodobindu-l cu o chelie confundabilă cu o kippa. Dacă apuca două beţe de baterist, îl putea substitui lejer pe Phil Collins în concert, fără să se cunoască.

Ultima seară la Noirmoutier a coborât cu ultima cină. Nu ştiu cum, dar au cinele astea darul de-a coase şi descoase, mai cu seamă în Franţa, unde dragostea trece prin stomac şi adesea acolo rămâne.

După o duzină de stridii cu *sos échalote*, degustate într-un fel care şi Sfântului Phil i-ar fi evocat năzbâtii deloc sacrale, după o votcă Grey Goose şi trei pahare cu vin alb sec, după o strachină de creveţi sorbiţi de nu se mai alegea zeamă de salivă, Toni i-a întins verigheta. Nu mai avea răbdare s-o lase pentru desert.

Purta un sacou bej şi o cravată stacojie, care-i făcea pielea gâtului plutitoare. Faţa i se umpluse de pete, la fel ca reverele, unde aterizase partea săltăreaţă a meniului. Vocea de evreu de treabă, unsă şi ea cu sos, scârţâia pe la curbe ca o motocicletă veche:

— Accepți să-mi fii soție și să vii la mine în Israel, unde te-așteaptă o viață ușoară, sau rămâi ca toanta în România?

Asta exprimase, deși cuvintele nu coborâseră sub nivelul legal al romantismului. O muscă își scărpină călcâiul de-o aluniță de pe chelie, apoi zbură la afacerile ei.

Deborah a pus tacâmul deoparte, apoi și-a slăbit eșarfa roz, care-i înviora expresia. S-ar fi zis că venea de la două înmormântări și trei incinerări, dintre care una fusese a ei.

Americanul de rând proclamă „America e și a mea!", israelianul simplu știe că „Israelul e și al meu!", dar bătrâna supraviețuitoare – alături de majoritatea concetățenilor săi – n-a putut spune vreodată „România e și a mea!"

Și totuși știa că va rămâne până la gongul final în țarcul carpato-dunăreano-pontic, între amintiri dureroase, frumoase și veșnice.

I se propunea „o viață ușoară!"! Dar viața ușoară mai era viață?

În clipa aceea, a știut că va rămâne singură cu România ei, cu Transnistria ei, cu fantomele ei. Din când în când, va mai trage o fugă la mormântul comun din care bunicii se zborșeau, din când în când va vedea pe *Youtube* filmulețul cu execuția Mareșalului Antonescu și a guvernatorului Transnistriei.

Ea, bolnava incurabilă de Holocaust, era prea egoistă să-și împartă patul de suferință cu alt bolnav de Holocaust. Nu dorea un mariaj din interes între Transnistria ei și Transnistria lui, era de-ajuns că transnistriile lor flirtaseră. În cimitirul personal, nu mai era loc de un mormânt proaspăt.

A mimat totuși emoția:

— Nu-ți pot da un răspuns pe loc. Când eram copilă, mi se aprindeau pistruii de emoție!

E cochetă! – a gândit el, depunând eforturi colosale pentru a reține o pungă de aer stomacal.

Au zburat împreună de pe Aeroportul Nantes Atlantique. S-au despărțit în Zaventemul bruxellez, de unde el a apucat-o spre Tel Aviv, iar ea spre București. I-a promis că în 30 de zile își va pune rezoluția pe cererea lui maritală.

La despărțire, și-au făcut cu ochiul, într-un fel care i-a întinerit cu 65 de ani de căciulă.

Pe Toni l-a străpuns AVC-ul în a 29-a zi de la cererea în căsătorie. Fiul din Toulon i-a dat vestea lui Deborah, care l-a jelit cum își jelește o femeie ultimul bărbat din viață.

Fără o lacrimă.

Fără un cuvânt.

Fără o tresărire.

5

A urmat pentru ea un fel de moarte clinică, animată de puseul din 2017, când m-a angajat ca gigolo de conversație, secretar de plictiseală, bursier de insomnii și *sparring partner* de polemică.

După care, în toamna lui 2018, cu picuri nebănuiți de energie, m-a târât în cea din urmă escapadă. Cum altfel era să ajung la Knokke?

Ne aflam într-un sfârșit de septembrie care-ar fi flirtat mai comod cu aerosolii Mării Negre decât cu ai Mării Nordului, dar Deborah mi-a repetat „Kno-kke, Kno-kke!" ca pe un „Knock-Out, Knock-Out!", până m-am supus și am luat bilete de avion.

Nenumărate sunt și căile pe care omului îi este dat să-și lărgească orizontul! Știam de Knokke – stațiune a baștanilor Europei –, grație unui golan din Suceava, care sugrumase și violase o tânără flamandă pe plajă, în ianuarie 2017. Ziarele belgiene – *La Meuse*, *Le Soir*, *Dernière Heure* – au divulgat naționalitatea criminalului, cu o iritare notată de opinia publică românească la rubrica „încă unul care ne face de râs".

Am aterizat în aeroportul bruxellez Zaventem – blindat până-n dinți de teroarea atentatelor – și-am închiriat o Škoda, care s-a aruncat pe autostradă ca o puștoaică în piscina

părinților. Alesesem Škoda deoarece – alături de soldatul Švejk și berea Pilsner Urquell – rămânea cel mai iubit produs de export al Cehiei. Aveam și eu una acasă, obijduită de relele tratamente ale indiferenței mele.

Conduceam, privindu-mi prietena cu tendonul ochiului: la fel ca Hitler, prefera locul de lângă șofer. Bucuria drumului o întinerea cu un an la 20 de kilometri și m-am bucurat că între Bruxelles și Knokke erau doar 120 de kilometri. Altfel, m-aș fi trezit la destinație cu o tinerică, pe scaunul lui Hitler.

Pentru că nu ne zorea nimeni, am poposit olecuță la Bruges, să luăm ciocolată. Vânzătorul tocmai livra o sută de figurine dulci – albe, negre și cafenii – de forma puțișoarelor feminine, menite să îndulcească o petrecere a burlacilor. Aveau și puțișoare masculine pentru petrecerile burlăcițelor, că femeile doreau egalitate pe toate planurile.

Deborah a dat a lehamite din mână:

— Trase în dantelă, latex ori ciocolată, obsesiile pământești rămân aceleași!

Am prânzit în centrul istoric din Bruges, pe terasa unei cârciumi megieșe cu Béguinage – așezământul medieval al femeilor care sufereau de singurătate, că nici atunci nu lipsea această pacoste. La Béguinage, primeau acoperiș mai ales văduvele în căutarea lui Dumnezeu, dar care nu respingeau posibilitatea unui partener muritor.

Superbi cai animă trăsurile din Bruges, păcat de pișălăul cu care botează caldarâmul! Cu baliga era mai simplu, fiecare animal purtând sub crupe un mic tobogan și-un sac de colectare.

Pe stradelele pietruite, copitele sunau ca tocurile cu portavoce și-mi trimiteau gândul la figurinele de ciocolată pentru petrecerea burlacilor. Negreșit, obsesiile lumii rămâneau aceleași!

Pe drum, ne-am intersectat de câteva ori cu „tramvaiul litoralului", care patrulează de 130 de ani pe stinghia Mării Nordului, legând cei 68 de kilometri dintre La Panne și Knokke – localitățile belgiene de graniță cu Franța și Olanda. Am calmat viteza Škodei, pentru a-l admira: era un crevete uriaș pe rotile.

În fine, am ajuns și la hotelul nostru stelar. Un miliardar arab însoțit de cămilă n-ar fi fost întâmpinat altfel la recepție, de unde posesorul unei musculaturi sculptate cu valize le-a înșfăcat pe-ale noastre. Aducea noroc să cari bagaje, așa o începuse și marele Guccio Gucci. Deborah s-a tuflit în căruț, s-o ducă și pe ea în cameră - indiscutabil, refuzul ei locomotor ascundea o figură de stil.

Luasem, ca de obicei, camere separate, ceea ce sălta tariful zilnic spre 500 de euro. Est-europeanul din mine vărsa lacrimi amare după atâta bănet.

După-amiază, ne-am umplut desagile cu aerosoli. Nisipul – talpă de nonagenar bătucit de viață – îmi permitea să împing fără efort căruciorul în care șefa mea lucea ca o felie de somon afumat.

Ca să așeze reveria pe note muzicale, Zeul Neptun ciupea pe fundul mării corzile unei cobze bas. Din loc în loc, deranjam lenea pescărușilor, care lăsau pe plajă amprente ca ale frunzelor. Dacă pescărușii ar fi purtat pantofi, le-ar fi trebuit mărimea 47.

Ne-am apropiat de-un nene cu pălărie, care stătea pe stânci ca pe WC. Spre deziluzia mea, era vorba de o statuie numită, habar n-aveam de ce, *La mer, ce grand sculpteur*. În funcție de respirația mării, apele ba îl acopereau pe nene, ba îl dezveleau, iar prietena mea a-nceput să râdă prostește, cum doar femeilor inteligente le iese:

— Am văzut în Transnistria sute de bărbați în poziția asta, făcându-și nevoile în groapa comună, alături de mine!

Iar își cărase Transnistria cu ea. De fapt, nu pleca niciodată din teritoriul acela, care scosese din om tot ce era mai rău și mai bun, mai josnic și mai înălțător, mai respingător și mai estetic.

Te puteai servi din feeria din jur ca dintr-un bufet suedez. Întinderea de nisip era fragmentată de promontorii pietruite, asemănătoare spinărilor de măgar care înmoaie viteza citadină a automobilelor. Scoicile zgribuleau pe stânci, privind la restaurantele unde suratele lor băftoase erau răsfățate în sos *roquefort*, *provençale* sau *marinière* și vândute cu 30 de euro porția.

Am sfârşit plimbarea într-un restaurant din Piaţa Rubens, unde am dat de alte două statui, de data asta uriaşe, ilustrând căpăţânile unor năsoşi oribili. Nu eram la curent dacă păsările se găinăţau abundent pe ele – dar dacă o făceau, bravo lor. Deborah a cerut să coboare din cărucior, pentru a intra la braţul meu. Puteam fi socotiţi un domn bine cu mama lui; sau, de ce nu, mai mult.

Am comandat fileuri de *limande-sole* – un peşte ca un semn de carte, pescuit din Biblioteca Mării Nordului. Din proprie iniţiativă, garçonul ne-a adus două castronele cu *frites*, amintindu-ne obsesia belgienilor pentru cartofii bronzaţi în ultravioletele a două uleiuri. În mod sigur, două porţii de cianură ar fi fost ceva mai sănătoase.

Prietena mea a mai cerut o sticlă de Chablis din 2004, care costa cât un butoi cu vin românesc. N-o mai văzusem atât de risipitoare. Când unui zgârcioban i se lărgeşte din senin punga, întreg Universul se deranjează.

Doborât de aerosolii trecuţi prin vin, n-am mai fost noaptea gigolo de conversaţie şi bursier de insomnii. Spre ruşinea mea, am adormit ca un bagaj prăbuşit din cala avionului pe fundul mării, unde – după un timp – o meduză a prins să mă gâdile cu franjuri rozalii. Aş fi rămas aşa un secol, dacă meduza nu şi-ar fi unit franjurii pentru a mă pălmui uşor.

Am deschis ochii şi am văzut-o pe meduza Deborah:

— Trezeşte-te, că-i groasă! Un terorist arab a umflat 50 de turişti din hotel şi-i ţine ostatici.

Şi-apoi, ca şi când m-ar fi interesat şarmul domnului respectiv:

— Arată bine, până-n 40 de ani, genul lui Enrico Macias! E împănat cu explozibil, are şi sub formă de supozitoare! Ne-a dat 30 de minute să dispărem din hotel.

Generos tipul: în mod normal, pentru a dispărea, nu capeţi mai mult de 15 minute. Am golit răcoarea dintr-o butelie Evian şi-am primit de la recepţie adresa unui alt hotel, care ne oferea azil, în contul tarifului deja plătit.

Recepționerul tremura și trăsnea a Dior Sauvage amestecat cu pipi și mai sauvage. Hotelul merita degradat: la tarifele practicate, recepționerii n-ar fi trebuit să scape pipi nici în fața plutonului de execuție.

Parcarea era plină de ființe antifonate, care nu emiteau vreun zgomot, de teamă să nu-l supere pe terorist. Mașinile demarau, ținându-și gazele în abdomen.

— Am fost inspirați c-am luat camere pe pașaportul tău! Să fi apărut numele meu evreiesc în scripte, mă lua și pe mine ostatică!

Se supraestima: ce să facă teroristul cu un ostatic nonagenar? În cele 40 de minute ale drumului până la noua reședință, și-a răsfoit agenda, căutând câteva numere de telefon. Ca mulți oameni singuri, avea prieteni grei și săritori la bucluc.

Ne-am instalat în camerele din noul hotel și nu ne-am văzut până la micul dejun, unde a coborât singură, fără cărucior.

6

Când am văzut-o dimineața, era doldora de informații. Le căpătase în toiul nopții, sunându-și un prieten vechi din Mossad, care i-a explicat de ce jihadistul frumușel ca Enrico Macias luase ostatici tocmai în hotelul din Knokke în care ne cazasem. Nimerisem în mijlocul unei coincidențe din specia antisemitismului suprarealist.

Comunitatea Evreiască din Iași căpătase hotelul acela prin testament, de la un anume Samuel Mendes – fiul lui Lazăr Mendelsohn, industriaș emigrat din România în anii 1930. Deși capitalul i se înmulțise în străinătate, Mendelsohn nu s-a eliberat de nostalgia țării natale, căreia i-a lăsat jumătate din avere.

Fiul i-a tot amânat îndeplinirea dorinței, socotind-o absurdă, dar cum și el era presat de apusul vieții, a trecut-o în propriul testament. Anul 2018 a adus sorocul filantropic, inspirat poate

din opera lui Jacques Elias. Dar dacă Elias, dintr-o veneraţie stranie la un om de afaceri, desemnase ca legatar Academia Română, Mendes socotise că tot Comunitatea Evreiască era mai sigură.

Pentru a semna actele şi a prelua pleaşca nostalgică cu multe zerouri, şeful Comunităţii Evreieşti din Iaşi – un şpiler octogenar pe nume Abraham Goldman – apăruse la Knokke puţin înaintea noastră. Iar noi, ca la un joc de zaruri, ne-am cazat exact în hotelul cu pricina, unde Goldman orchestrase o consfătuire rabinică de taină, cu invitaţi din toată lumea. Aşa, să facă safteaua moştenirii.

Tema consfătuirii era „Căi de blocare a curentelor antisemite în Europa de Est", dar tema neoficială se intitula „Căi de retrocedare a fostelor proprietăţi evreieşti din România". Urmaşii foştilor proprietari din ţara noastră îşi trăiau frustrarea:

— Vrem să ne recăpătăm imobilele şi terenurile care-au aparţinut strămoşilor noştri, acolo unde actele oficiale s-au pierdut. Vrem să învingem sistemul din România, care numără 258 de sortimente de birocraţie.

Firește, 258 de sortimente de birocraţie flirtează cu 258 de sortimente de corupţie. Unguentele consacrate (peşcheş – plocon – şperţ – ciubuc – şpagă – bacşiş) erau scoase de pe raftul spiţeriei evreieşti, pentru primarii care se făceau niznai. Preşedintele şi premierul figurau şi ei printre clienţii salonului de masaj.

Întâlnirea de la Knokke se dorise dosnică, dar ce mai era dosnic pentru băieţii care-şi legau iţarii cu cele mai şic centuri cu explozibil?

— Ghici ce pretenţii are jihadistul! Vrea eliberarea unor amici de-ai săi din puşcăriile belgiene, în 48 de ore. Altfel, îi va executa pe ostatici. Dar nu-i nimic, o rezolvăm noi şi pe asta!

Avea un aer războinic, nou pentru mine. Mă uluia, cum suma femeilor din viaţa mea nu reuşise.

Când s-a proţăpit în faţa şefului de la trupele antitero şi i-a cerut să trateze personal cu teroristul, am simţit cum sufletul mi se

blochează ca un lift între etaje. Însă şi mai mare mi-a fost surpriza când şeful băieţilor povârniţi de muşchi şi de curaj a încuviinţat.

Da, a încuviinţat ca Deborah să intre şi să trateze cu arabul. Nu ştiu de ce... Poate că iubea teatrul absurd sau poate socotea că explozia unei babe ar fi generat o empatie folositoare în lupta contra terorismului. Era ştiut că uciderea bătrânilor impresiona opinia publică în acelaşi grad ca uciderea copiilor.

Cert e că matusalemica mea dragă a parcurs singură distanţa până la hotelul cu ostatici. Cu zece metri înainte de-a intra pe uşă, şi-a făcut semnul crucii cu bastonul, înainte de a-l arunca în tufiş.

A stat înăuntru o oră. A revenit cu un zâmbet enorm, pentru care în unele ţări din lumea a treia putea fi ucisă cu pietre. I-a dat vestea bună şefului trupelor antitero, apoi mi-a şoptit:

— Să te impui, la vârsta mea, în faţa unui bărbat, e ceva, mai ales dacă bărbatul e şi terorist de carieră! Una e să scrii istorie, alta e s-o mâzgăleşti!

Cum l-a aburit pe terorist şi ce i-a promis – în afara elicopterului cu care s-a dus naibii –, nu ştiu. Ştiu doar c-a obţinut eliberarea prizonierilor, fără victime, fără zarvă. Oficialităţile n-au bătut darabana, mulţumite de rezolvarea incidentului fără ecou mediatic.

Aşa s-a făcut că, după titlul de Cetăţean de onoare al Moghilevului, l-a primit pe cel similar al oraşului Knokke, spălând din ruşinea comisă de compatriotul din Suceava, care-o violase şi-o căsăpise pe Sofie Muylle, de 27 de ani.

După 15 zile, în procedură de urgenţă, a primit şi cetăţenia belgiană, ca recunoştinţă extinsă pentru curajul ei. Mă aşteptam să refuze – era din soiul celor care refuzau când nu te aşteptai –, dar a acceptat.

Am frunzărit toamna la Knokke, cu două breşe în Franţa, la Noirmoutier. Şofam câte jumătate de zi cu ea pe scaunul lui Hitler, fără să mă plâng. Preferam s-o văd obsedată de Noirmoutier decât de Transnistria.

Eram mulţumit cu slujbele mele comasate – gigolo de conversaţie, secretar de plictiseală, bursier de insomnii şi *sparring partner* de polemică. Aveam simbrie onorabilă, iar moştenirea – care fusese iniţial planificată pentru pramatia de nepot Marcel – avea şanse să fie deturnată spre pramatia de mine.

— Marcel să zică merci pentru moştenirea genetică pe care i-o las!

Cu totul de acord, deşi şi aia era discutabilă, fiindcă Marcel nu era, totuşi, nepotul natural al lui Deborah.

Dacă mi-ar fi cerut să mă circumcid pentru a-mi demonstra loialitatea faţă de ea, aş fi făcut-o într-un show televizat. Merita însă mai mult decât atât. Merita să-i aştern povestea pe hârtie, mai ales că-mi simţeam blocajul de scriitor năruindu-se, ca un zid al Berlinului care-mi oprise ideile să circule liber dinspre Estul spre Vestul fiinţei mele.

Povestea lui Deborah se scrisese în mine, oră cu oră, rând cu rând, pas cu pas. Doar finalul nu-l găseam, iar eu rămân un mare iubitor de finaluri.

Noaptea o consumam uneori la Barul Miss Monroe, situat oblu pe plaja din Knokke. Din când în când, o pescăruşă chihlimbarie c-un joint în gheare se alătura palavrelor noastre.

Dădeam raite şi prin barurile din Ostende, asemenea lui Marvin Gaye, când se încălzise pentru cântecul *Sexual Healing*. Beam votcă Grey Goose şi adesea Deborah elibera din străfunduri un cântec vag *klezmer*, compus în Transnistria de Aurelian Leon. Clienţii barului ridicau atunci paharul, luând cântecul drept unul închinat naufragiaţilor, ceea ce nu era departe de adevăr.

Ne întorceam la Knokke spre dimineaţă, în uriaşul crevete-tramvai, care străjuia litoralul, de teamă ca vreun căpcăun mahmur să nu soarbă marea dintre graniţele Belgiei cu Franţa şi Olanda.

I-am descâlcit regia abia pe la chindiile lui octombrie, odată cu vizitele regulate ale unui avocat. Nu-mi plac avocaţii, am mai spus-o. Am crezut că era vorba de mici modificări la testament; dar mă înşelam.

La începutul toamnei, cutreieraserăm împreună câteva şcoli din Bruxelles şi Liège, unde Deborah – care supravieţuise Holocaustului, dar murise de moartea însumată a celorlalţi deportaţi – îşi împărtăşea dispreţul pentru ura dintre rase. Făcuse asta şi în România, dar fără rezultate, poate şi pentru că mentalităţile noastre sunt mereu la ţeava europeană de eşapament.

Copii de toate rasele se holbau la smartphoane – ce să aleagă între ultimul gol al lui Ronaldo şi ultimul cântec al lui Stromae? – neînţelegând cum de hălăduia un băboi sinistru prin şcoli.

De câteva ori, directorii şcolilor au fost nevoiţi să se zborşească la câţiva, care nu voiau să intre în fotografia finală de grup. Iar odată, dintr-un snop de puştani, un profesor a smuls o caricatură cu o vrăjitoare, căreia i se scutura dintre picioare o frunză ofilită, pe care scria Tampax – marcă de tampoane.

Prietena mea n-a scos un sunet trei zile. Ea, care îi dăduse lui Marylin Monroe să copieze la extemporalele de istorie, umbla cu frunza ofilită între picioare.

Timpul o făcuse bătaie de joc pentru puţopalmişti. Timpul personal trebuia curmat.

— Ruginește frunza, ruginește tabla,
Înc-o viață la Programul Rabla!

A încercat să se privească în oglindă, dar în ultimul moment a acoperit-o cu prosopul. Ca în casa mortului.

În a patra zi – cu hotărârea luată –, a devenit limbută. Iar eu am înţeles, în fine, sensul drumului nostru până în Belgia.

Era staţia terminus, trebuia să coboare din vagon ca în octombrie 1941, la Atachi.

Nimeni nu mai avea nevoie de ea, nici ea însăşi nu mai avea. Făcuse o ultimă încercare în şcolile emancipate din Capitala Europei, pentru a se convinge că nu se pripea.

Dar se putea vorbi de pripeală, la anii ei?

Îşi folosise cârja ca pe o prăjină, pentru a sări de 90 de ani; dar gata, prăjina trebuia ruptă. Sosise momentul să-şi folosească

noul statut de eroină, pentru a obține o favoare la care Belgia nu se scumpea. Ne găseam, față de România, la o distanță de mii de kilometri și câteva mentalități.

Dac-ar fi rămas în țară pentru a ieși din scenă, ar fi așteptat-o o etalare similară aceleia de care avusese parte Gheorghiu-Dej. O vedetă a Holocaustului trebuia arătată publicului, să-și facă selfiuri la catafalcul ei.

Așa încât, pe ultima turnantă, m-am trezit cu fișa postului modificată: n-am mai fost gigolo de conversație, ci bandă magnetică pentru imprimarea ultimului ei monolog.

A fost cea mai sensibilă, mai extenuantă și mai frumoasă slujbă care mi s-a încredințat vreodată. Și a durat o eternitate: trei zile.

7

A venit, așadar, și ultima insomnie în doi. În cursul zilei, au vizitat-o trei cosmeticiene, iar eu i-am ascultat monologul de după un paravan.

Pe ultima sută de metri, această femeie cu ziduri scrijelite nu mai era muzeu, ci antologie de proză fantastică. Juca șotron între ani, locuri și întâmplări, împletea secretele personale cu cele de stat și le atribuia personajelor banale roluri menite eroilor de basm. Uneori, din cauza protezei poznașe, elibera un șarpe bâiguit greu de capturat, pe care îl prelucram prin așchiere, pentru a-i da un înțeles.

Bunăoară, a pomenit de-o inițiativă a Mareșalului, în cursul vizitei sale din iunie 1942. Fusese pentru deportați un eveniment important, șeful statului cerând ca lucrătorii necalificați să fie retribuiți cu o marcă pe zi, iar cei calificați – cu două.

La spartul cinei, pentru a-și curăța dinții, Mareșalul a fost servit de guvernatorul Alexianu cu gumă de mestecat dintr-un pachet Wrigley. Efectul a fost instantaneu: o lămâie și-o portocală i s-au zdrobit de cerul gurii, înroșindu-i fața de plăcere.

A molfăit pe-o parte și pe alta, a sorbit când din portocală, când din lămâie, până i-a rămas pe limbă un elastic bun de pus la chiloți:

— Un elastic umplut cu fructe poate fi doar scorneala unui jidan! Dacă lumea se dă în vânt după așa ceva, înseamnă că pe lume e loc de invenții noi.

Guma aia de mestecat a salvat destule vieți, fiindcă Mareșalul a ordonat crearea unui cerc de inventică, prin mobilizarea celor mai dotate minți deportate în Transnistria. Iar ideile îndrăznețe n-au întârziat să apară.

Prima a venit de la observația că piața era acaparată de îmbrăcăminte și încălțăminte din blănuri și piei artificiale. În acest caz, de ce nu s-ar înființa ferme unde să fie crescute, împerecheate și sacrificate animale artificiale, destinate confecțiilor?

Fascinat de simplitatea afacerii, Antonescu a ordonat înființarea unor ferme în locații secrete din Transnistria. Patru evrei din Suceava s-au oferit să aducă primele exemplare artificiale de vulpi argintii și antilope, poate și-o panteră neagră. Știau ei unde puteau fi capturate vulpi și antilope artificiale bune de prăsilă, care consumau hrană artificială, mult mai ieftină ca aia naturală.

Cei patru au căpătat permis de circulație, dar au fost probabil prinși de serviciile de spionaj ale aliaților, fiindcă nu s-au mai întors în Transnistria. Afacerea s-a stins, iar Mareșalul a fost din nou dunăre de frustrare. Și pe bună dreptate, căci transpunerea acestei idei în practică ar fi întors soarta războiului și-ar fi acoperit România de laurii pe care-i căuta de secole.

Deborah avea convingerea că vremea animalelor artificiale crescute și împerecheate în ferme speciale va veni curând, cum s-a întâmplat și cu alte idei curajoase. Nu povestea Mark Twain cât a râs când a auzit de o invenție numită „telefon", iar noi cărăm azi telefonul peste tot, amăgindu-ne că ne face fericiți?

I-am promis că, atunci când fermele respective vor apărea, voi înființa o societate de protecție a animalelor artificiale,

care să le apere drepturile. Şi că le voi scoate din grădinile zoologice, pentru a le reda libertatea.

Aş fi ascultat-o mult şi bine, dacă n-ar fi sunat telefonul. Un automobil de epocă – nu era Volga, dar părea Volga – aştepta s-o ducă la clinică.

S-a îmbrăcat cu o rochie simplă, şi-a pus pantofi albi de lac şi s-a parfumat discret. În Volga care nu era Volga, i-am dăruit buchetul de irişi. L-a primit, strângându-mi braţul în creanga ei cu frunze căzute.

În clinică, a intrat cu florile în mână. Şi-a oprit un fir, restul buchetului pasându-l asistentei, care a dirijat-o într-o cabină cosmică şi a întins-o pe spate, de parc-ar fi pregătit o tartină cu somon afumat.

Deborah sufla de parcă inhala aerosoli şi mi-a făcut cu ochiul, într-un fel care a întinerit-o violent:

— Acum, tunde-o, ne-om revedea cândva, undeva, dacă e măcar 1% adevărat din balivernele îndrugate despre cele ce ne aşteaptă după moarte!

La uşă, m-am şters de medicul eutanasist. Simpla lui ivire – alt Enrico Macias! – mi-a stricat starea. Pe el îl desemnase Deborah ca însoţitor de zbor.

Însoţitorul de zbor s-a aşezat pe muchia patului şi-a prins-o de încheietură. Cu un gest de care n-o credeam în stare, Deborah i-a condus mâna acolo unde inima i se perpelea. Pe faţă, îi reapăruse roşeaţa pistruiată de care se tratase cândva fără succes la farmacistul Garai.

Îl invidiam pe eutanasistul macho. Mâna lui trebuia să fie a mea.

Totuşi, am reuşit cumva s-o petrec pe primii metri din drumul spre „Dincolo". O altă asistentă – dintre cele pe care le priveşti, oftezi şi-ţi vezi de drum – m-a tras în camera de alături, de unde am putut privi printr-un ecran, fără a fi văzut. A încuiat uşa, cu buzele crucificate de degetul arătător.

S-a înclinat să-mi toarne un pahar de whisky *single malt* vechi de 15 ani – vârsta lui Deborah când a trecut Nistrul –, iar

eu, îngrozit că sânul ei de faianță ar putea să cadă și să se sfarme, mi-am făcut mâna căuș.

Ce spectacol: medicul eutanasist cu mâna pe sânul muribund al lui Deborah, eu cu mâna pe sânul plesnind de viață al asistentei!

M-a sărutat pe obraz, într-un fel care mi-a șters de praf colțul gurii. Dacă acea *gonzesse* îmbătătoare ar fi fost whisky, ar fi intrat în categoria *single malt* de 33 de ani, învechit în butoi stejar.

Și-n timp ce prietena mea se stingea după geamul prin care vedeam totul, asistenta *single malt* s-a lipit de mine, să nu leșin. Din senzualitatea ei, ieșea o trâmbă de borangic, de care se prindeau gemetele mele de fericire și disperare.

Când mi-am revenit – renăscut din lacrimi și sudoare – eutanasistul o acoperea pe Deborah cu cearșaful. Pe ochi, i-a așezat ochelarii de soare, să n-o orbească faza lungă a farurilor din Univers.

Asistenta și-a îndepărtat emisiile mele de pe corp, și-a trecut goliciunea sub halat, m-a pus să semnez o hârtie și a dispărut, fără să-mi lase bacșiș un cent de privire. Fusese angajată pentru o treabă, și-o terminase, asta era tot.

În liniștea albă ca pereții clinicii, gingiile mi se auzeau retrăgându-se cu sfială.

8

I-am primit cenușa, caldă încă, într-un vas de forma trupului feminin, încorsetat de câteva cercuri concentrice și atât de strâmt la gură, că până și-o barză ar fi avut nevoie de cioc polizat pentru a sorbi.

Urma să bat drumul până la Noirmoutier și să-i îndeplinesc ultima dorință: să-i arunc cenușa în Passage du Gois, când mareea trăgea pilota de apă peste sirene, să nu răcească la ovare.

În cinstea mormântului ei marin, aveam de gând să gust câteva stridii, într-unul din restaurantele care serveau Ocean la farfurie.

Deborah îmi povestea că, la o sărbătoare de Paşte în Transnistria, Leon a fost invitat de jandarmul Costică să guste ouă roşii şi-un pahar de vin *nec plus ultra*, din soiul 1.001. Prin alfabetul Morse alimentar, ouăle au atras 12 sardine pescuite din valuri uleioase de conservă, zgândărind astfel cultura generală a gazetarului care, pe căile lăturalnice ale bunilor povestitori, a ajuns la stridii:

— Costică, moluştele astea-s venerate de franţuji! Legenda – pe care o ştiu de la fostul meu profesor de istorie din liceu – zice că stridiile sunt vulvele sirenelor şi că aşa multe vitamine şi minerale conţin, că-i readuc la viaţă pe naufragiaţi. De asta franţujii n-ar da sexul oral pe nimic în lume.

A întredeschis gura şi a-nceput pedagogic să-şi mişte limba lent şi iute. Din instinct mimetic, limba jandarmului o urmă stângaci, că orice început e greu.

— Tot de la stridii vine şi potenţa francejilor. Hitler a ocupat Franţa ca să le ia faţa, că războiul ăsta, află de la mine, e sexual. N-ai auzit cum intră militarii Reichului în franţuzoaice ca-n brânză? Iar pentru ele brânza e ambalată în pagini de Biblie!

Jandarmul – care îşi lărgea continuu orizontul, de când servea la pat doar evreice – avea pantalonii gata de explozie. Rămas singur, şi-a lipit erecţia cu un şnur de meridianul prohabului, că venea Mareşalul în inspecţie şi dacă i-o observa, îl trimitea sigur în faţa Curţii Marţiale.

Dovedind însă că nu era un încuiat, Antonescu a privit admirativ anatomia lui Costică şi a ordonat să fie înaintat la gradul de sergent.

Am mânat automobilul zece ore de la Ostende la Noirmoutier, cu scrumul prietenei mele pe scaunul lui Hitler. Biata de ea! La ultimul tort aniversar, a suflat în lumânări de-a stins doar câteva, şi alea din cauza pielii gâtului, care fâlfâia violent:

— Sunt longevivă ca dictatorii, că numai ălora le uită Dumnezeu zilele... Deşi Ghiţă Dej, săracul, s-a stins de tânăr!

Cu cât mă apropiam de fursecul de insulă Noirmoutier, cu atât mai des apărea pe marginea şoselei un panou cu o formaţie de şase orătănii: o raţă, o curcă, o bibilică şi trei galinacee. „Suntem orătăniile de Challans şi ne mândrim cu asta!" – scria sub ele. Aveau ceva din formaţia Beatles la apogeu: bibilica era managerul evreu Brian Epstein, curca – John Lennon, raţa – Yoko Ono...

Se lăsase seara şi amintirile mele luminau mai dihai ca farurile automobilului. M-am cazat la hotelul Le Général, într-un aprilie care tânjea după o palmă peste fund de la luna mai. Unde întârzia luna mai? Dormea – beată, jefuită şi violată –, într-un port din America de Sud?

Dulău sictirit de viaţă, vântul îşi scutura puricii de ploaie. M-am plimbat cu cenuşa funerară sub braţ, aşezând-o chiar şi pe masa crâşmei, unde am cerut două duzini de stridii cu sos échalote.

Chelneriţa a contemplat vasul, mi-a luat comanda şi mi-a spus că locuieşte în Challans. Aha, era aşadar concitadină cu orătăniile Beatles din panourile de pe marginea drumului!

— N-aţi apărut pe un afiş mare, alături de câteva colege? am strecurat eu, cu răutatea bărbaţilor care-au uitat ce-i flirtul.

— Am apărut, am fost solistă vocală într-un grup muzical. Sunteţi italian?

— Azi, da.

— Aveţi întâlnire cu o doamnă? Aţi comandat atâtea stridii...

— Am stridiile, deci 50% e rezolvat. Cât priveşte restul de 50%...

Cu restul de 50% a venit ea. O chema Sophie şi era din contingentul celor care nu întorceau spatele sexului, dar mai aveau de mâncat mămăligă şi stridii, până să-i afle cotloanele. În mica hărmălaie iscată, vasul s-a clătinat – Deborah ţinea să participe la scenă –, cerându-mi un salt acrobatic, pentru a nu-şi împrăştia cenuşa pe covor.

Sophie a avut un orgasm mare cât un căscat, provocat în mod cert de cei 300 de euro primiţi de la mine.

A doua zi, m-am dus în chilia Sfântului Philbert şi l-am rugat, ca de la om la om, s-o ia sub aripă pe Deborah. După care, am zbughit-o să prind fluxul în Passage du Gois, însoţit de acelaşi dulău vântos sictirit, care îşi scutura puricii ploioşi.

Eram mai cătrănit ca mine însumi. Sophie aşteptase să adorm ca să dispară din cameră, lăsându-mă să înfrunt zorii singur. Iar eu o chemasem mai mult pentru asta decât pentru sex, dracul să-l ia de sex!

Între mine şi prietena mea din vasul de ceramică, diferenţa era doar de granulaţie. Înaintasem mult în Passage du Gois, mă găseam la mai bine de un kilometru de dig, când vântul s-a pornit să curenteze, vestind venirea apelor. Turiştii, care hăituiseră până atunci vietăţi cu cochilie, îşi luau, prevăzători, tălpăşiţa.

Când suflul s-a triplat, vânzolind curenţii turbionari, m-am trezit cu pantofii târcoliţi de valuri mici şi gureşe ca nişte vrăbii. Păreau o simplă gargară a Oceanului, dar cât ai clipi, zeci de duhuri au prins să se sfădească, să se îmbrâncească, să-şi smulgă şuviţe din păr. Pescăruşii ţipau împunşi de ace, valurile îşi încălecau goanele...

Venea Măria Sa Fluxul!

Ştiam ce mă păştea, din filmuleţele de pe internet cu poeţi ai volanului, care înfruntaseră Passage du Gois la venirea apelor, pentru a o sfârşi dizolvaţi în Ocean cu automobil cu tot. Însă tentaţia de a rămâne locului era tot mai consistentă. De ce-aş fi plecat? Unde, pentru cine, pentru ce? În lumea asta, doar zeroul îmi mai ţinea hangul.

Apa îmi cotropea pantofii, dar nu m-am descălţat. Deborah – care purtase în Transnistria încălţări din resturi de pulovere cu talpă din lemnul rămas de la sicrie – spunea că pantofii însemnau viaţă. Prea multe însemnau viaţă. La primii stropi de ploaie, oriunde s-ar fi aflat, şi-i lua pe şanurile degetelor. Odată, pe când ieşea puţuluită din Opera de la Paris şi-a început să picure, s-a descălţat şi-a mers desculţă, la braţul unui tip fatal, care s-a descălţat şi el, să nu pară mojic.

Eram sedus de ideea de a-i însoţi cenuşa în adâncuri. Dacă ea, în Transnistria, murise câte un pic din moartea celorlalţi,

venise rândul meu să mor cu totul de a ei. Nu era nimic nefiresc: atunci când un muzeu se prăbuşea, dispăreau şi numele ţopârlanilor scrijelite pe ziduri.

Apa îmi înmuia genunchii. Sosise momentul. Am ridicat amfora deasupra capului şi am deşertat-o. Adunată într-un roi vulcanic, cenuşa a pornit-o spre apa copleşitoare. Un val pervers mi-a palpat testiculele, dar s-a lămurit rapid.

Ţineam deasupra capului recipientul gol, ca pe o Cupă a Campionilor câştigată după un meci epic. Apa îmi tamburina buricul. Un zbieret oceanic a erupt din mine.

Meciul se încheiase.

Aşa credeam, dar meciul nu se încheiase.

În vasul golit de cenuşă, s-a păstrat ceva din spiritul lui Deborah, care s-a ocupat de supravieţuirea mea. Altfel, nu poate fi explicat cum am ajuns pe una dintre micile platforme hexagonale de refugiu, plantate din loc în loc pe margine la Passage du Gois, în vârful unor pari solizi.

Scopul lor era salvarea imprudenţilor de la înec. Dacă te prindea fluxul, îţi rămânea răgazul de a urca scara verticală, pentru a aştepta refluxul la câţiva metri deasupra apelor. Privite de departe, platformele păreau pahare de vin cu picior.

M-am pomenit pe scândurile alea, purtând pe umeri un suman împletit de sirenele pensionare, din materii reziduale ale Oceanului. Cum strângeam la piept amfora în formă de trup feminin, păream un naufragiat care se agăţa de singura lui fantasmă.

Bine nu mi-am venit în fire, c-am găsit pe duşumeaua refugiului o boccea cu două baghete, câteva zeci de stridii, peşte prăjit, brânză de cinci feluri şi trei bărdace cu vin alb şi roşu. Am desfăcut stridiile, mânuind cuţitul cu grijă – ştiam că aşchiile cochiliilor şi lama puteau secţiona tendoane şi face ochii piftie – şi-am băut vinul ca pe ultima împărtăşanie.

Mâncam, beam, lăcrimam şi înjuram ratarea unui mare final personal. Am zăcut jumătate de zi în starea aceea depresivo-alcoolică, până ce apele Oceanului s-au îndurat să se care,

dezvelind Passage du Gois. În urma refluxului, a rămas o zloată cu scoici la discreția pescărușilor.

Am ajuns la hotel rebegit, fără să bănuiesc surpriza care mă aștepta în fotoliul din odaie. Acolo unde, dezbrăcată de solzi, sirena Sophie îi promitea naufragiatului care eram singurul aliment capabil să-l resusciteze.

La experiențele din ultimele zile legate de propulsia corpului uman, s-a mai adăugat una. Sophie m-a aspirat în ea fără o vorbă, până am uitat cine eram.

Ca un naufragiat corect, la urmă am vrut s-o plătesc, dar mi-a dat peste mână, cum doar o sirenă știe să dea:

— *My pussy, my choice!*

Deșteaptă vorbă! Uneori, feministele sunt de-a dreptul adorabile.

Dimineață, în pat am găsit iar din Sophie doar boarea ei oceanică, dar nu i-am mai interpretat tălpășița drept trădare. Dormisem mult, n-avea să stea după curul meu.

Îi eram recunoscător. Noaptea cu ea mă salvase de la naufragiu.

9

După o săptămână, m-am întors în România. Și încă nu mi se stinsese pe chip expresia bărbatului satisfăcut de o aventură amoroasă, că o poteră de polițiști francezi mi-a bătut la ușă.

Am văzut mandatul și am primit jumătate de oră să-mi pun în traistă trei boarfe.

Împreună cu potera, am făcut cale-ntoarsă în Franța, ceea ce nu era tocmai rău. Nu era rău nici sălașul care-mi fusese destinat: arestul din La Roche-sur-Yon, capitala departamentului Vendée. Mă simțeam onorat, deși la mijloc nu putea fi decât o confuzie.

Dar care erau faptele? În Beauvoir-sur-Mer, localitatea de la capătul continental al Passage-ului du Gois, Atlanticul

scosese la mal cadavrul unei fete înecate. Avea 15-16 ani, păr roşcat şi purta o rochie verde, uşor îngălbenită de urina căluţilor de mare. În picioare, sandale cu talpă de lemn.

Desigur, fete înecate vor fi cât râul şi oceanul – mi-am spus, înainte de-a fi întrebat dacă voiam un avocat din oficiu.

— Avocat? Nu-mi plac avocaţii.

— Sunteţi acuzat de crimă. Câţiva martori v-au văzut în Passage du Gois, strângând la piept o fată cu semnalmentele înecatei, cu puţin înainte de venirea fluxului.

Cu siguranţă fusese o iluzie optică a localnicilor, dintre cele care ţes legende pentru fertilizarea turismului. Nu-mi era frică: recepţionerul mă văzuse ieşind din hotel cu un vas ceramic de forma unui trup de fată, nicidecum cu o fată vie. Iar noaptea mi-o petrecusem în compania alteia, roşcată doar în obrajii fardaţi.

Alibiul meu n-a ţinut. Sophie demisionase de la restaurant şi era de negăsit, iar recepţionerul nu fusese atent la obiectul din braţele mele, nici la persoanele care se perindaseră prin faţa lui. Politica hotelului era una discretă.

— Camere de luat vederi? Avem, dar o defecţiune la sistemul de securitate...

Atât îşi amintea: că trecuse pe acolo o fată ca o boare. Roşcată? Posibil. În ziua de azi, ce-i mai nesigur decât culoarea părului la femei?

Abia când anchetatorul m-a informat că autopsia relevase în juna eşuată urme de spermă care – conform analizei ADN – era din producţia mea, mi-am simţit genunchii de unt.

O feştelisem, o pusesem de mămăligă, îmi găsisem bacăul.

Percheziţia apartamentului meu a stăruit asupra afişului cu fata aplecată ca un echer, pentru a şterge praful de la poalele bibliotecii. Da, era vorba de acea imagine primită de la nepotul lui Deborah, înainte să fiu angajat gigolo de conversaţie.

Trebuia să admit că, deşi vederea era din spate, existau asemănări fizice cu înecata din Passage du Gois: lungimea coapselor, scobitura gleznei, culoarea părului, până şi pudra de puf abia perceptibil de la bifurcaţia feselor...

Poliţiştii şi legiştii ciuguleau cu pensetele firimituri din afiş, încercând să găsească probe irefutabile, iar eu îmi ziceam că fie ştiinţa călca în picioare toate frontierele, fie aveam de-a face cu nişte smintiţi – fie şi una, şi alta.

Deşi îmi vedeam libertatea îndepărtându-se, eram euforic. În toată povestea asta, nu părea nimic deplasat. Dimpotrivă, totul era real, logic, plin de sens.

Eu presărasem cenuşa lui Deborah în Atlantic; iar la mal, a doua zi, Oceanul – corect ca toate oceanele – o returnase pe Deborah adolescentă.

Căci nu exista dubiu: ea era înecata ieşită la mal, în capătul continental de la Passage du Gois, pe care-l iubea atât de mult. Rochiţa verzuie provenea de la Iosif Dindelegan, pretorul din Şargorod, iar sandalele fuseseră împletite din resturi de pulovere, cu talpă din lemn de sicriu.

Eram, pentru prima dată, încântat de soartă. N-aveau decât să mă trimită la galere ori să mă facă pastramă de berbec. Era finalul pe care eu, iubitorul de finaluri, îl visasem; era compensaţia pentru toate ratările şi frustrările mele.

Anchetatorii mă tratau cu respectul cuvenit unuia care-şi adăugase tuşa într-un domeniu plin de genii. Un comisar cu faţa hexagonală ca Franţa – care mi-l evoca pe Aurelian Leon – mi-a cerut un autograf.

Prinsese un fir. Dacă înecata era evreică, precum intuia, găbjise un antisemit nonconformist. Altfel spus, puteam fi rampa lui spre celebritate.

În arest, am fost vizitat de câţiva avocaţi, care-şi ofereau serviciile gratis. Eram, în sfârşit, Cineva.

Am fost smuls brutal din reverie, după ce mi s-a spus că un cadavru similar cu al fetei înecate în Ocean fusese pescuit în Nistru. Aceeaşi faţă, aceeaşi rochiţă, aceleaşi sandale cu talpă de sicriu. Aceeaşi spermă, acelaşi ADN – al meu.

Când sunt multe cadavre şi indicii comune, cercul din jurul suspectului principal se strânge. Dar, când apare acelaşi cadavru în mai multe locuri, chiar şi detectivul detectivilor muşamalizează cazul, pentru a nu cădea în penibil.

Spre deziluzia mea, am fost eliberat din arestul francez, pentru a redeveni domnul Fitecine. Am fost dus cu maşina poliţiei la Aeroportul Beauvais şi expediat în România, cu prima cursă *low cost*. Mi s-a luat cel mai prost loc, între două başoalde care mâncau seminţe şi scuipau cojile pe bombeul pantofilor mei de 449 de euro.

10

Deborah a murit la ţanc, parcă intuind ce punea la cale cel mai dat dracului ofiţer de informaţii din câţi au existat: Timpul.

La două luni după moartea ei, am aflat de lunga activitate a lui Aurelian Leon în serviciile secrete. Documentele solicitate de mine la Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (CNSAS) – sub pretextul documentării pentru un viitor roman – demonstrau că ziaristul atemporal fusese sub toate regimurile ofiţer sub acoperire.

Începuse promiţător. Când, în timpul epurărilor rasiale din război, a fost trecut formal asociat la o brutărie şi-o ciorăpărie, s-a debarasat la prima ocazie de patronii evrei. I-a denunţat drept bolşevici şi i-a trimis la execuţie prin glonte sau prin pălitură moldovenească de ciocan, pentru a rămâne unicul jupân peste afaceri. Lucrând sub acoperire pentru Biroul Statistic Militar, avea această putere.

Fusese antisemit? Nicidecum! Nu-i ura pe evrei, dar antisemitismul era afacerea momentului. Numai un fraier ar fi ratat-o. Iar el nu era fraier.

În timpul războiului, brutăria a lucrat doar pentru stomacul armatei române, dar ciorăpăria le-a încălţat atât picioruşele soldaţilor români, cât şi pe ale colegilor de breaslă germani. Afacerile fiind afaceri, picioruşele partizanilor ruşi au fost şi ele ocrotite de ger, pentru a desăvârşi sfera perfectă a globalizării prin ciorap.

Ulterior, a fost trimis în lagărele din Transnistria. Acolo unde sonoritatea dual a numelui Leon îi elibera un permis

de liberă circulație între două religii care își dădeau la gioale de 2.000 de ani. Pe față, figura ca deportat evreu; în dosul cortinei – ca informator creștin. Era agent acoperit remunerat regește, că România era monarhie.

În teritoriul sinistru dintre Nistru și Bug, a interpretat rolul fiului exemplar al lui Israel: solidar cu „frații" săi, săritor la nevoie. În paralel, își îndeplinea misiunea de deconspirare a curierilor clandestini – care-i aprovizionau pe deportați cu hrană, bani și medicamente – și a lansatorilor de zvonuri defetiste antigermanice și antiromânești.

În limbaj eufemistic, a pus umărul la rarefierea elementului iudaic; în limbaj juridic, a fost un criminal în masă.

S-a ales din război cu profituri considerabile. Ulterior, în perioada regimului proletar, a fost racolat de Securitate.

La final, în virtutea mefistofelicei ironii divine, a primit pensie de mic erou și de la Germania, și de la Israel, și de la Uniunea Sovietică, și de la România.

Pe toate le-a acceptat modest, cu o maximă latinească pe buze.

În zațul muncii sale tenebroase, Leon își citea misiunea de demiurg. Nu-i fusese dat să fie scriitor mare, dar crea întorsături mai luminoase ca literatura, în soarta unor personaje reale, nu fictive.

Dă-o naibii de ficțiune, dă-le dracului de cărți! Le-or scrie alții, cândva, despre el! Sau nu le-or scrie, că operele care marchează omenirea tot alea nescrise rămân.

Una dintre creațiile demiurgice l-a avut ca personaj pe Emilian Diaconescu, fostul său profesor de la liceul internat. Nutrea pentru el sentimente contradictorii, de la ranchiună la recunoștință.

Îl ura – căci îl făcuse de râs în fața colegilor și profesorilor –, dar îl și respecta, fiindcă-l inițiase pe terenul de vânătoare al momentelor prielnice. Îl disprețuia – din cauza lui nu mai vorbise cu taică-su – și-l iubea că-i insuflase ambiția țărănească de a izbuti, ceea ce taică-su nu făcuse.

Când totuşi hotărâse să-i acorde inima – cerându-i ajutorul din Transnistria, printr-o scrisoare care-ar fi înmuiat şi pietrele –, a fost informat că istoricul îl turnase la Siguranţă.

Atunci, i-a sărit definitiv bâzdâcul. Pentru un profesionist al informaţiilor, nu e ofensă mai mare decât să fie turnat de-un ageamiu.

Diaconescu a fost arestat în 1952, la grămadă cu alţi foşti membri ai partidelor istorice. A încasat ieftin: doi ani.

Leon a reluat legătura cu el, după ce a pus umărul să fie eliberat din Penitenciarul Caransebeş, unde fusese uitat, deşi îşi ispăşise de două luni pedeapsa. L-a ajutat pe fiu-su, Raul, să-i adreseze comandantului o scrisoare lacrimogenă, iar prin spate, a vorbit cu cine trebuia la Direcţia Penitenciarelor.

Profesorul a ieşit din puşcărie cu bătrâneţea vărgată, mai ales că, între timp, fusese părăsit de nevastă.

Dacă vreun savant în treburi de cuplu va studia modul în care-şi refac viaţa soţiile prizonierilor, va observa că majoritatea îşi caută siguranţa şi fericirea cât mai departe de locul eşecului marital. E ca la alegeri: cine s-a fript cu formaţiunile politice de dreapta votează apoi instinctiv cu centrul sau cu stânga.

Un exemplu clasic este oferit de mama celor două fete ale comunistului Gheorghiu-Dej, care s-a cuplat, pe timpul detenţiei acestuia, cu un jandarm.

Nevasta bătrânului Diaconescu n-a ieşit nici ea din schemă, lăsându-l pentru un evreu importat din Uniunea Sovietică şi plantat secretar de partid în Ministerul Învăţământului.

Să-l lase pentru un bolşevic jidov! Când a primit vestea în puşcărie, s-a scăpat literalmente pe el. Nici în aprilie 1953, la vestea morţii lui Gheorghe Brătianu în puşcăria Sighet, nu suferise aşa.

— De-acum încolo chiar că nu mai am ce pierde!

Era incurabil, cu vorba asta.

— Mereu ne mai rămâne ceva de pierdut, tataie! i-a replicat ofiţerul Sorin Taşcă, pe care-l chemase mult timp Samuel Taişler.

În 1957, profitând de relaxarea de după al XX-lea Congres al Partidului Comunist al Uniunii Sovietice, Raul Diaconescu s-a înscris la Medicină, dar numai după ce s-a disociat de tatăl său.

Relaxarea regimului a ţinut până în 1959, când au reînceput arestările politice. Misiunea de-a aduna probe pentru acuzarea istoricului Diaconescu a primit-o expertul Leon.

Drept e că bătrânul nu se potolea. Îşi răcorea năduful, lansând – prin intermediul scrisorilor anonime strecurate în cutiile poştale ale oamenilor muncii sau trimise pe adresa organelor de partid – zvonuri împotriva regimului de „jidani bolşevici" instaurat „vremelnic" în ţară.

— O s-o păţiţi, bulangiilor! ameninţa el, scriind cu mâna stângă.

Învăţase cuvinte tari la ţuhaus. Dar de păţit, a păţit-o tot el.

Într-o noapte, la ora trei, când securiştii i-au izbit în uşă de s-o spargă, visa că se plimba liniştit prin Cernăuţi şi, dindărătul unui boschet, o arătare uriaşă îi striga:

— Jos Diaconescu! Trăiască elevii căzuţi la bac!

II

Când vremurile civilizate deşteaptă mentalităţile, zâmbetul înfloreşte pe faţa minorităţilor rasiale, politice ori sexuale.

Homosexualii îşi întemeiază familii, mai puţin în ţări ca România, unde biserica le vâră sfânta cruce-n cur.

Romii trăiesc ferice sub oblăduirea organismelor mondiale, care iau atitudine la cea mai vagă tuşă discriminatorie.

Negrii uită vremurile când funcţionau ca roboţi de bucătărie, combine agricole sau patefoane pentru redarea jazzului şi bluesului.

Doar să fii evreu rămâne pe vecie un dezavantaj.

Profitând şi el de emanciparea vremurilor, Raul Diaconescu a prins să se mândrească, după revoluţia anticomunistă din decembrie 1989, cu tatăl său, fost deţinut politic. Căpătase

obiceiul de-a înșfăca de la studenții străini, pentru a-i promova la Examenul de Chirurgie, gama de sinonime „peșcheș – plocon – șperț – ciubuc – șpagă – bacșiș", care înlocuia țeapănul cuvânt „mită".

Organele abilitate nu vedeau și nu auzeau, deși reclamațiile studenților nu lipseau. Cum să-i pui cătușe fiului unui sfânt al închisorilor? Nu destul a pătimit tatăl său în temnițele staliniste, pentru ca noi să trăim în libertate?

În virtutea aceloraşi mentalităţi primenite, toamna anului 2.000 a adus un nou curent onomastic în reţeaua rutieră citadină.

Atunci au apărut străzile Profesor E. Diaconescu și Scriitor A. Leon – una în Cartierul Tătărași, cealaltă în Păcurari – care redenumeau străzile Păcii și Erou C. Vacarov. Schimbarea se impunea, întrucât prima suna ambiguu – pace, care pace? –, iar a doua contrazicea îndepărtarea României de Rusia, Vacarov fiind un bolșevic manglitor de ceasuri în război.

Noul curent onomastic era în acord cu dorința de a ne veșnici personalitățile naționale pe toate căile, inclusiv prin străzi străjuite de tei, castani, felinare, guri de canal, coșuri de gunoi și câte-un caca răzleț de câine. Care nu deranja pe nimeni, căci caca înseamnă viață.

Raul Diaconescu și-a citit cuvântarea, la inaugurarea străzilor care purtau numele tatălui și pe al prietenului de suflet al acestuia:

— Oferindu-și numele acestor căi de circulație, două personalități ies din singurătate pe calea citadină a asfaltului. Dăruite urbei și țării, sufletele lor vor arbitra bunul mers al democrației. De-acum încolo, fiecare bob de drum își va transmite harul către cei care îl calcă pietonal sau în automobil.

Suna un pic bombastic, dar în acord cu momentul. Avusese ca material de inspirație un discurs parlamentar de-al tatălui, găsit într-un dosar vechi.

Elanul onomastic rutier s-a reluat în 2018, imediat ce-am fost expulzat din Franța, când a fost inaugurată stradela Medic D.

Marcovici, care înlocuia stradela Tabacului. Undeva, în Cartierul Dacia, un ocean de oameni a ținut s-o omagieze pe eroina Holocaustului, care-și oferea numele unei căi urbane.

Discursul meu – fusesem ultimul ei secretar și prieten – s-a referit la o bolnavă cronic de Holocaust, care, deși incinerată, înviase simultan pe malul Nistrului și al Oceanului Atlantic. Dar nu înviase oricum, ci la vârsta adolescenței, pe care o avea la vremea deportării sale din Bucovina în Transnistria.

Am fost aplaudat minute în șir pentru poezia cuvintelor mele. Au mai ținut cuvântări primarul orașului, președintele Federației Evreiești, doamna ambasador al Israelului... Cu toții au abuzat de cuvinte frumoase, începând cu „toleranță". Ce se mai enerva Deborah, când auzea de „toleranță"!

— „Tolerat" înseamnă să fii așezat pe plan inferior! Așază-te lângă mine, te tolerez! Dar dacă te obrăznicești, îți vâr toleranța-n gât, păduche jidănesc ce ești!

A doua zi, plăcuțele indicatoare ale stradelei Marcovici erau smulse, demonstrând că oricâte festivități s-ar organiza, antisemitismul merge mai departe pe toate căile, inclusiv pe cea rutieră.

Lupta prietenei mele fusese naivă. De asta nu mai voia să trăiască, nu pentru că era oripilată de ruina ei fizică.

E urât s-o spun, dar moartea lui Deborah – deși la fel de dureroasă ca a maică-mii – îmi purta noroc. Tot ce de ani buni trena în viața mea prindea deodată aripi: spărgeam zidul blocajului literar, eram invitat la prelegeri în țară și străinătate, aveam admiratori și mai ales admiratoare. S-ar fi zis că Balerinul Universal umbla pe poante, pentru a nu-mi călca din greșeală vreun testicul sufletesc.

Desigur, nu credeam în balivernele cu cei dragi care, după ce-și dădeau sufletul, ne teleghidau din Cer. În schimb, începeam să cred că puteam fi dirijați de jos, din asfalt.

Iar asta mi-a devenit limpede, după ce mi-am imprimat obiceiul de-a mă plimba pe stradela Marcovici – pe jos sau în automobil – cu fiecare fată cu care făceam cunoștință. Redobândeam naivități de adolescent, dar era ceva rău în asta?

Reacția străduței merită un bob zăbavă. De cele mai multe ori, de-acolo de jos, Deborah protesta vehement la adresa partenerelor mele. Nici nu înghițea mașina mea un aperitiv de 50 de metri, că asfaltul crăpa, felinarele se stingeau, cauciucurile călcau în cuie.

La fel, dacă mă plimbam pietonal cu vreo fată care nu-i plăcea, erotismul se ruina instantaneu, din cauza gurilor de canal și a coșurilor de gunoi revărsate în fața noastră. De câteva ori, s-a întâmplat chiar să-mi scrântesc glezna în câte-o groapă care – puteam să jur – nu existase cu o clipă înainte.

Toate erau modalități de protest. Cu metafore ușor descifrabile, prietena mea reîncarnată rutier mă avertiza că intram într-o legătură sentimentală periculoasă. Iar eu – încrezător în intuiția ei – mă conformam și-o rupeam, chiar dacă din șampania împerecherii mă alegeam doar cu bulele.

Când însă mă plimbam cu câte o roșcată cu jar, cum fusese ea în tinerețe, atunci realmente se pisicea – atitudine emoționantă la o arteră de circulație. Carosabilul i se netezea și radia, felinarele se prindeau în dansul nupțial al veiozelor mijite, pubelele cedau locul gângăniilor care traficau feromoni la frontiera dintre mine și fată. Pe marginea trotuarelor, arborii își modulau frunza, deshămând sticleții descreierați ai poeziei.

Era evidentă grija ei pentru detaliu. Dacă mă contopeam cu fata pe-o bancă sau într-un boschet – Deborah își lua „dreptul seniorului". Și, din tremoloul iubirii, nu mai ieșeau două rânduri de fericiri gemute, ci trei.

Câteodată, am trecut prin chinurile geloziei, constatând că destui fripturiști sexuali cotropeau magia străduței, aducându-și obolul vulgar de icnete oftate. Însă de fiecare dată, Deborah le strica socoteala, dovedind că rămânea o exigentă a iubirii. Când amorezii nu corespundeau standardelor sale, le năruia pasiunea, deșertând pe ei găinat de stăncuță și de cioară.

Pe unii nu-i deranja, că dragostea îi face pe oameni nesimțiți. Dacă găseau potrivită toaleta publică drept cadru sexual, de ce-ar fi deranjați de găinațul unei zburătoare? În asemenea situații, prietena mea trecea la măsuri ferme, crăpând lemnul

băncii pe care neaveniții se cuplau sau plesnindu-i cu lampadarul în moalele capului.

Până la urmă, incinerarea fusese doar calea ei de a fenta înhumarea și dezgustătoarele ritualuri care o preced: spălarea cadavrului – de parcă ar intra în farmacie, nu în pământ – și oferirea lui spre contemplare.

Aruncasem cenușa în apă, doar pentru ca Deborah să fie primenită cu opt decenii. A ieșit la mal în două locuri-cheie pentru harta personală – Atlantic și Nistru –, dovedind cât de pătimaș se atașase de viața asta caldă și antisemită.

În cele din urmă, sufletul ei volatil s-a fixat pe panglica asfaltată care-i nemurea atât numele, cât și felul unic de-a fi. Stradela aceea era a ei, stradela aceea era ea.

Și refuz să-mi imaginez ce s-ar putea întâmpla dacă Nistrului i s-ar schimba vreodată numele în Râul Deborah, sau Atlanticului în Oceanul Deborah.

12

Am pomenit calitatea ascunsă de ofițer de informații a lui Leon, nu însă și cum am ajuns să aflu de ea.

Probabil că toată povestea cu Deborah s-ar fi încastrat într-un romantism târziu, dacă nu exista pasiunea mea pentru literatura de frontieră și-n special pentru pamfletele care depășesc efemerul jurnalismului și se transformă în artă statornică.

Pasiunea pentru pamflete mi-a indus o slăbiciune pentru pamfletari. În ochii mei, aceștia sunt tigri condeieri, care se hrănesc nu cu erbivore, ci cu alte carnivore de talie – șefi de state, premieri, miniștri ș.a.

Mă fascinează la ei pândele răbdătoare, salturile năvalnice, loviturile de grație. Scriitorii normali își iubesc personajele, mai ales pe cele negative, dar pamfletarilor li se rupe-n paișpe de regula asta și de toate regulile.

Cine nu știe pamfletul *Senatorul Clark din Montana* de Mark Twain sau *Baroane!*, adresat ca o sudalmă de Tudor Arghezi

ambasadorului hitlerist la București, Manfred Von Killinger? Destinatarilor le fusese turtit fesul la data publicării în gazete, dar până la urmă asta i-a salvat de la uitare. „Nemurirea prin pamflet" înseamnă că nemuritori rămân și autorul scrierii, și personajul său.

Tot devorând pamflete cu rază medie și lungă de acțiune, am dat de cele semnate de Aurelian Leon, devenit între timp un guru al studenților la Jurnalistică. Era mare cutră și-n scris, nu numai în viață!

Într-un pamflet – publicat în ziarul *Monitorul*, sub titlul *Întotdeauna trebuie un bau-bau* –, se lăuda că-i dăduse cu flit Securității, care dorise să-l racoleze. Securitatea era o instituție care „recolta micsandre cu coasa", dar el, Aurelian Leon, se dovedise „o micsandră cu oțel în tulpină".

Aveam nevoie de un antivomitiv. Aurelian Micsandră trebuia să-i fie pseudonimul literar!

Fiind, de felul meu, un prospector al geologiei umane, a fost și mai interesant să aflu de cazuri în care mătrășiții pamfletarului Leon fuseseră și ei cândva autori de pamflete. Calitate în care semănaseră solul cu propriii mătrășiți.

Mă frecam la ochi și nu-mi venea a crede. Aveam în față un lanț trofic de natură canibală.

Dosarul lui Leon de informator al Securității conținea o antologie a delațiunilor care duseseră la a doua condamnare a lui Emilian Diaconescu. 15 ani de pușcărie – încasați în 1959 de un septuagenar pentru „crima de uneltire contra ordinii sociale" – erau de fapt o execuție cu țârâita.

Ca să-l demaște ca scriitor cu mâna stângă de anonime contra regimului, Leon a ticluit o regie moștenită de la trupa lui de teatru din Transnistria. Deghizat în june zbârlit, l-a împins iarna prin Parcul Copou, ca să alunece pe gheață și să-și frângă mâna.

Apoi, după ce profesorul pensionar și-a pus dreapta-n ghips, i-a cerut o mică dedicație pe cartea *Românii din Transnistria*.

— Un autograf, magistre! *Ah, Transnistrie, trup românesc,/ Bolșevizat și-n colb sătesc!* a suspinat micsandra Leon, ofilită de bruma căzută peste țară.

Nu s-a născut autorul care să refuze un autograf. Având dreapta-n ghips, Diaconescu şi-a folosit stânga, pentru a-i scrie câteva cuvinte de suflet fostului său elev. Renăştea. Dacă i se cerea autograf pe cartea sa de suflet, era loc de speranţă.

Leon a dus dedicaţia la Securitate, unde expertiza a regăsit scrisul din câteva anonime duşmănoase la adresa regimului de largă democraţie populară.

Cu o noapte înainte de a fi arestat, pensionarul cu ţipari în sânge rostise pentru a mia oară vorba care-i ţinea loc de somnifer:

— Nu mai am ce pierde! Că doar n-o să vâre la ţuhaus o fosilă ca mine.

Era eminent la istoria universală, scrisese manuale şcolare de istoria României, dar rămânea un repetent la istoria personală.

Nu-i un secret că şi eu traversez clipe de deşert cerebral. Am demonstrat-o într-o emisiune pe postul TVR 2, unde i-am omagiat personalitatea „martirului luptei anticomuniste, Emilian Diaconescu".

La trei zile după emisiune, am pus mâna pe-o scriere rară de-a „martirului". Şi am aflat că fusese un „sfânt al închisorilor" – noua propagandă le lipea aripi şi pene tuturor celor trecuţi prin temniţele stalinismului românesc –, dar avea în biografie destule pagini scrise cu sânge inocent.

Bunăoară, în 1926, pe când preda la liceul internat Negruzzi din Iaşi, a fost vioara întâi în Comisiunea de bacalaureat No. 1, pentru sesiunea din toamnă de la Cernăuţi. Fusese numit examinator la istorie, pentru că era un fin carierist, potrivit pentru misiuni sensibile.

Cea primită de la Bucureşti a fost să aplice la Cernăuţi un *numerus clausus* cu sifon, sirop şi umbreluţă. Cu alte cuvinte, să le blocheze evreilor calea spre învăţământul universitar, picându-i la proba orală de istoria României; dar s-o facă fin, ca un magistru.

Vorbind drept, nu există examinator la istorie să nu-l poată zăpăci şi pe cel mai instruit elev. Îl învârte de la un veac la

altul, sare din vârful sabiei lui Decebal pe şantierul primei căi ferate româneşti, o răpeşte pe Răreşoaia din alcovul lui Ştefan cel Mare şi-o strecoară sub cearşaful Regelui Carol... Până la urmă, elevul tot o sfecleşte.

Detergentul Diaconescu găsea legitimă misiunea de-a albi rufele neamului românesc. Ce era cu toată jidoveria care-şi deschidea cortul în ograda universităţilor noastre? Hai măcar s-o rărim, dacă nu putem s-o desfiinţăm! Jidoveria din Cernăuţi merita o lecţie istorică, predată de un istoric eminent.

La Liceul „Aron Pumnul", din 106 candidaţi, 94 erau evrei – dintre ei, la examenul oral, detergentul etnic Diaconescu a eliminat 92. I-ar fi executat pe toţi, dar şi Ştefan cel Mare, când căsăpea turcimea, mai lăsa unu-doi în viaţă.

Cu tot măcelul, o clipă nu s-a aşteptat ca jidoveria să se burzuluiască la el. Îndată ce rezultatele s-au afişat, a fost aşteptat, în faţa restaurantului unde-şi savura masa, de un carcalete format din absolvenţi, părinţi de-ai lor şi alte neamuri. Toţi căscau gura, dar şi muşcau cu ea, dorindu-i capul în vârf de băţ. L-au apostrofat, l-au înşfăcat de guler, l-au împuns cu umbrela, deşi nu ploua.

Pe creasta beligeranţilor, se dădea în spectacol un elev opărit, pe care-l reţinuse, fiindcă avea faţă de tapir şi nume nerușinat: Fallik.

Când pamfletarul adevărat îşi pregăteşte condeiul, Dumnezeu în persoană îi toarnă cerneala în călimară.

Onoarea lui Diaconescu n-avea voie să rămână terfelită de nişte ovreiaşi minoritari în România. În noaptea de 14 spre 15 octombrie, şi-a înmuiat condeiul în cerneala turnată-n călimară de Dumnezeu, pentru a naşte un pamflet de 14 pagini.

L-am trecut prin toate punctele mele de check-in profesional. Scris cu o forţă manipulatoare remarcabilă, era impregnat cu antisemitism, dar nu folosea măcar o dată cuvântul „evreu" sau vreun derivat al acestuia.

Diaconescu ştiuse să aprindă focul şi să irite marile spirite ale naţiunii. A obrăznicit până la limita credibilului cuvintele

pe care Fallik i le adresase, dar n-a depăşit-o nici c-un micron. A înmulţit cu zece numărul atacatorilor, astfel că, la un moment dat, 500 de descreieraţi îl urmăreau pentru a-l jupui, deşi nici la Crosul Bucovinei nu se înscriau 500 de concurenţi.

Pozase în examinatorul fără orgoliu şi ranchiună, deşi doar din orgoliu şi ranchiună scrisese pamfletul. Primise o ciomăgeală peste care n-avea voie să treacă, întrucât nu el fusese lovit, ci statul român.

Venise la Cernăuţi cu misiunea patriotică de a le verifica elevilor cunoştinţele de istoria patriei, dar lipsa lor de instrucţie l-a amărât. De fapt, ei disprețuiau România. Unii n-aveau habar de data suirii pe tron a Regelui Ferdinand, alţii credeau că în anul 1877 românii jucaseră babaroase cu tătarii şi că pe căile noastre ferate se circula cu poştalionul. Bătaie de joc!

Modul în care elevii reacţionaseră după aflarea rezultatelor la examen dezvăluia că teroarea era arma predilectă a minoritarilor aciuaţi pe pământ românesc. Căci absolvenţii picaţi erau în majoritate minoritari, dacă se putea spune aşa.

Nu s-au sfiit să atace terorist nici locuinţa Preşedintelui Comisiunii – Traian Brăileanu –, căruia nu i-au găsit decât familia. Unul dintre copii a rămas de spaimă fără grai, necesitând o complicată terapie pentru a-şi reveni. Dar oare îşi va reveni, sau îşi va purta handicapul şi trauma până la finele vieţii?

Acestea erau faptele, „într-un oraş în care minorităţile dictează". În mod cert, la anul vor trage cu pistolul, iar mai târziu vor trece la tun, scopul lor final fiind revoluţia antiromânească. O revoluţie plănuită minuţios, bandele de teroriști fiind doar executantele ordinelor primite de la societăţile secrete, care aveau drept plan distrugerea naţională.

Ele, societăţile secrete cu fibră bolşevică, au ticluit insurecţia din octombrie 1926 de la Cernăuţi, beneficiind de concursul presei minoritare. Citiţi foi locale imunde precum *Czernowitzer Allgemeine Zeitung*, *Czernowitzer Morgenblatt* sau *Ostjudische Zeitung* şi veţi vedea cum atentatul asupra statului a fost nu condamnat, ci justificat! Lor le-a cântat în strună presa minoritară de la Bucureşti, mult mai versată în ticăloşii.

Uluitoare era şi antiteza pe care autorul Diaconescu o făcea între teroristul David Fallik şi un elev român umil, pe nume Aurelian Leon. Provenit dintr-o familie de la ţară cu 12 copii, acesta păcătuise, pe timp de iarnă, furând o gioarsă de la fiul unui bogătan evreu.

Pentru asta, fusese exmatriculat din toate şcoalele româneşti, dar putea fi comparată fapta sa cu a lui Fallik? Puteau fi măsuraţi cei doi?

Unul era murdar, celălalt curat. Unul minoritar, celălalt majoritar. Unul fiu de liftă înavuţită, celălalt fiu al pământului din care sugea lifta. Unul intenţiona să arunce ţara în aer, celălalt să-i semene grâul şi porumbul.

După cum am mai zis, iubesc finalurile, mai ales pe cele ale pamfletelor. Le iubesc, deoarece „in cauda venenum" – „în coadă e veninul".

În cazul pamfletului lui Diaconescu, veninul din coadă era foc de revolver.

„Să se ia aminte!" – scria la final.

Membrii Frăţiilor de Cruce – viitorii legionari – au apreciat la justa valoare veninul din coadă ca un foc de revolver. Şi-n mai puţin de o lună, revolverul a sunat aievea ca un clopot sfânt, pe scările Palatului de Justiţie din Cernăuţi. Unde, la 10 noiembrie 1926, a avut loc primul şi ultimul termen al procesului afectat dosarului *David Fallik et consortes.*

Acuzaţii au fost interogaţi pe rând, dar au negat participarea la ultragierea profesorului. Fiind prea tulburat, birjarul care-l salvase pe acesta n-a fost în stare să-l recunoască pe vreun agresor din grup.

Dezgustat, Diaconescu i-a şoptit avocatului Paul Iliescu la ureche:

— Minte ca un birjar! L-au şperţuit să tacă! Justiţia din Cernăuţi e o măcelărie care vinde martori cuşer.

Avocatul Iliescu i-a trântit-o Curţii de la obraz:

— Mai bine interogaţi calul, decât birjarul. Devine limpede că martorii au fost influenţaţi. Cer strămutarea procesului la Câmpulung!

— Ne opunem! – strigă avocatul lui Fallik, profesorul Constantin Rădulescu, Decanul Baroului din Cernăuți. Câmpulungul e focar antisemit, acolo nu se face justiție.

— Dar aici se face?

— Liniște! Curtea se retrage, pentru o pauză de o oră!

Peste o oră, Curtea reveni c-un borș ucrainean și-un șnițel vienez la ghiozdan. În liniștea sălii, sucurile gastrice se auzeau robotind ca-n subteran minerii. Pentru a se debarasa de mătreața căzută-n capul lor, cei trei judecători hotărâră strămutarea la Câmpulung, unde ionizarea negativă putea calma părțile implicate în proces.

Din sala de judecată de la etajul doi, rumoarea procesului se precipita spre ieșirea din Palatul de Justiție, urmând să continue în cafenele și pe străzi. Cu o mină degajată, Fallik cobora scările, într-un roi de prieteni.

Prima pocnitură a răsunat ca ultima frază dintr-un pamflet istoric. A doua a subliniat-o cu roșu. Liniștea a icnit, a gemut, a zbierat.

Pentru echipa adversă, palmele izbite pe obrajii lui Fallik ropoteau ca aplauzele, sub movila umană care-i înșfăca ultimul aer. Nu era al lui aerul acela, era al țării pe care o jignise.

Muribundul nu mai avea nimic impertinent. Se opri câteva clipe în genunchi – cerându-și parcă iertare pământului românesc – și se lungi pe spate cu ochi largi, luând tavanul Palatului de Justiție drept bolta cerească pe care-și căuta steaua. Sângera pe gură și tamburina din degete, transmițând un ultim mesaj serviciilor secrete de care pomenise Diaconescu, în magistralul său pamflet.

Din mers, profesorul îi aruncă o ocheadă scârbită. Având ca materie didactică sângele majoritarilor, îl lăsa rece al minoritarilor.

În tot vălmășagul, mai era cineva care nu-și pierdea cumpătul. Nicolae Totu – student în Drept la Iași – ținea pistolul ca pe o lumânare de Paște, gata să intre cu el în Catedrala Mântuirii Neamului.

Pe Fallik l-a dus la Spitalul Evreiesc aceeași birjă – cu același cal și același birjar – în care Diaconescu își mâncase papara. A mai trăit două zile.

Am studiat și presa de la începutul anului 1927. După cum se știe, în februarie, la Câmpulung, n-a mai fost procesul grupului Fallik, ci al celui care-l pedepsise pe Fallik. În ziarul *Chemarea*, crima studentului Totu era considerată de Paul Iliescu – avocatul lui Diaconescu – drept „sacrificiul suprem".

Teancuri întregi de gazete îl elogiau pe eroul care, făcându-i de petrecanie unui jidov în propria-i jidoverie, spălase rușinea poporului român. Orașul Cernăuți, la o populație totală de 112.427 locuitori, numărase 42.500 de jidani – însă, odată cu eliminarea celui mai buricat dintre ei, rămânea doar cu 42.499.

Totu a fost achitat, în urma unui verdict care arăta că România avea o literatură a absurdului – în care excelau *Urmuz et consortes* –, dar și o justiție a absurdului. Ucigașul – ferchezuit la proces în costum național – a fost iritat de scorul juraților: opt la doi! Sperase într-un zece la zero sau, treacă-meargă, nouă la unu.

În vremea asta, Diaconescu savura o friptură magistrală de porc, bea un vin magistral și se pregătea pentru o contopire cu soția, magistrală și ea.

Am zăbovit luni bune asupra acestei crime uitate, provocate de un pamflet. N-aș fi făcut-o, dacă n-aș deține o competență în acest domeniu, grație doctoratului meu în filologie. Cum n-aș fi făcut-o, dacă nu i-aș fi știut bine pe descendenții lui Diaconescu – fiul, nora, nepoata, strănepotul.

De asemenea, îl cunoșteam pe Titus Brăileanu, nepotul detergentului național Traian Brăileanu, șeful acelei comisii fatale de examinare din Cernăuții lui 1926.

Urmând linia academică a familiei, Titus Brăileanu a ajuns profesor de Economie, la Universitatea „Al. I. Cuza". L-am vizitat de câteva ori: ținea pe birou icoane și cristale, care-l protejau de energiile negative. Cu siguranță, avea și-n pat cristale,

că studentele nu-l ocoleau. Poza în amant şarmant, deşi era puhav, vorbea lăbărţat şi respira prin truda unui nas cât un nasture de la prohab.

Când însă venea vorba de criza mondială, nasul i se dilata, până la statura unui nasture de palton. Evreii, doar ei erau de vină, jidanii care controlau marea finanţă internaţională. Ah, să mai fi trăit bunicul Traian...

Bunicul Traian nu mai trăia, dar se reîncarnase parţial în nepot. În mai 2018, cristalele şi icoanele n-au mai putut face nimic pentru descendentul marelui detergent naţional. Luat noaptea cu ambulanţa şi cărat la Spitalul Parhon, care era de gardă, nici după şase ore arpegiile din horcăiala lui nu primiseră diagnostic.

Medicii oscilau între infarct şi embolism pulmonar, dar oricare ar fi fost din cele două, intervenţia chirurgicală trebuia realizată neîntârziat. Spre dimineaţă, şeful gărzii – medicul Elvira Diaconescu –, s-a debarasat de el, trimiţându-l la Spitalul de Neurochirurgie. Că dacă moare, măcar s-o facă în ograda altora. Ceea ce s-a şi întâmplat.

Soţia lui Titus Brăileanu a acţionat-o în judecată pe Elvira Diaconescu, nepoata lui Emilian Diaconescu, acuzând-o că l-a ignorat pe bolnav. Presa a bătut darabana despre „noua crimă din spitalele româneşti", dar a tăcut repede. Emigrările masive de personal medical şubreziseră sistemul, silind ţara să tragă cu dinţii de specialiştii pe care-i mai avea.

— Ăştia ne sunt medicii, nu ne permitem să-i supărăm, că dacă pleacă şi ei, o să opereze femeia de serviciu, cu portarul anestezist!

Titus Brăileanu şi-a dat duhul în braţele indiferenţei medicale din România, dar bunicul Traian se putea declara fericit. Lupta sa se dovedise justă, căci nu un medic jidan se făcea vinovat de moartea nepotului, ci unul cu rădăcini pur româneşti. Mai exact, mlădiţa unui distins coleg din Comisiunea de bacalaureat No. 1 de la Cernăuţi, din octombrie 1926.

Cernăuţi, octombrie 1926! Ce vremuri!

Epilog

Înainte de noaptea socotelilor, câinii au zbierat apocaliptic, papagalii din colivii şi-au golit guşa de înjurăturile învăţate de la stăpâni, pisicile au zgâriat tapetul caselor iar Adolf, singurul hipopotam de la grădina zoologică, a căzut în melancolie ca în scăldătoare. Toate aceste avertismente, venite de la colegii de regn, au fost ignorate de oameni, cu binecunoscuta lor indiferenţă sinucigaşă.

Era un octombrie jilav, de la ploaia care stinsese cărbunii prostului gust din pieţe. Oraşul era stors de vlagă, după asaltul celor două milioane de pelerini care-o celebraseră pe Sfânta Paraschiva, făcătoarea de minuni şi ocrotitoarea Moldovei. Moaştele ei – expuse în faţa Catedralei Mitropolitane – fuseseră pupate şi pipăite de obsedaţii care-aveau nevoie, ca noi toţi, de o minune-n viaţă.

Intenţia fusese lăudabilă, dar unde e religie, apare şi business, apare şi promiscuitate. După doar trei ediţii, Sărbătoarea Sfintei Paraschiva s-a transformat în Festivalul Woodstock al Creştinismului Ortodox, cu kisseri de icoane şi moaşte epuizând stocuri de salivă, agheazmă, vin fiert, hamsii, muzică religioasă alături de lumeasca ei surată, hip-hop.

Noroc de frig, altfel urina acelor zile ar fi transformat oraşul într-o bombă biologică. De câteva ori, materializând un calambur divin, ploaia s-a transformat în chiciură – „chici-ură", ură pentru kitsch.

În fine, ceea ce s-a întâmplat după Festivalul Woodstock al Creştinismului Ortodox poate fi rezumat în câteva pagini.

Le redau, cu observația că e o copilărie să credem că moartea protagoniștilor dintr-un conflict stinge automat conflictul.

Asmuțiți de legătura subterană dintre ei – dezvăluită pe pagina mea de Facebook –, Leon și Diaconescu au decis să-și dea întâlnire pentru o explicație. Prin mecanisme care scapă percepției celor vii, amândoi s-au focusat, s-au sforțat, și-au manevrat ca pe două ambarcațiuni cu motor și pânze străzile care le purtau numele și spiritele, izbutind în final să le intersecteze una cu alta.

Într-un huruit seismic de șenile, cele două artere de circulație au traversat curți și piețe, și-au aruncat asfaltul peste clorofila parcurilor, au spart vitrinele magazinelor, au doborât copaci și felinare, au secționat baruri și cluburi de noapte, pentru a se întâlni în partea de Nord a orașului, unde au creat ad-hoc o răscruce. Adâncită în noapte, ora fugărise din cale oricare martor posibil.

S-au apropiat cu pași măsurați unul de altul. Șarmant ca răsăritul de lună, Leon și-a plasat anestezia de vechi agent acoperit:

— Ce ți-e și cu nemurirea, dragă magistre! Ne-am cunoscut în toate ipostazele, iată-ne azi reîncarnați în străzi! Sunt fericit să vă văd asfaltat nu doar în conștiința neamului, ci și la propriu!

Diaconescu și-a golit de sânge buzele ca hârtia igienică, într-o atitudine care-i devoala dorința de-a întoarce timpul în clasa liceului Negruzzi, acolo unde se știa cine era profesorul, și cine elevul:

— Scutește-mă, bre, de poezie ieftină! Mă aflu aici pentru a-ți face oleacă de instrucție, caracudă antipatică! Află că nu scapi de chelfăneală, cum nu scapă cel intrat la Sfânta Paraschiva, fără să-i pupe moaștele!

— Magistre, se poate să fiți atât de supărat!? Vă face rău la sănătate, zău așa! Asta mi-e recunoștința? Am ținut un discurs emoționant la înmormântarea matale, când toți se fofilau. Se poate atâta nesimțire la un savant de renume?

— Nu-mi vorbi așa, otreapă care le furai colegilor din școală lucrurile de preț! Creștinule de ocazie! Jidanule care i-ai vândut pe-ai tăi pe-o marcă transnistreană!

— Pardon, eu mi-am apărat semenii în Transnistria și le-am ridicat moralul cu spectacole de teatru, în vreme ce matale prezentai infernul ăla ca pe sânul lui Avram! Am dreptate, domnule Oportunescu?

— Românii sunt cei mai vechi locuitori ai Transnistriei, spun izvoarele istorice! Și eu nu-s „matale" cu matale!

— Și-a spălat KGB-ul picioarele în izvoarele *matale* istorice! Trecând la afaceri – creștinești, nu iudaice – câți bani ai scos din capodopera *Românii din Transnistria*? Ai?

— Jos labele de pe cartea mea!

— A degajat o mare căldură, de-ar fi să le dăm crezare nemților care ți-au ocupat casa în retragere și-au pus capodopera pe foc!

Leon lovea în ficatul scriitorului, căruia îi poți seduce nevasta – dacă vrei, ți-o aduce chiar el la ușă –, dar n-ai voie să-i ironizezi opera. Vocea de fier a bătrânului se înmuie sub focul durerii:

— Cărțile mele au ajuns bătaie de joc! Ce știi tu de suferința mea? Comuniștii mi-au naționalizat opera, casa, nevasta, prietenii, anii...

— *Vae soli!* Acum la cine e poezia ieftină?

— Chiar și tu te-ai purtat nerecunoscător! Eu te-am învățat carte, iar tu m-ai băgat în pușcărie! M-ai turnat pentru scrisorile anonime prin care mă mai răcoream și eu.

— Matale ți-ai făcut meseria de profesor, eu pe cea de român!

— Nu știam că a fi român e o meserie! Ai fost atât de pervers, că m-ai vizitat în detenție. Mi-ai adus pachete cu alimente și izmene, m-ai așteptat la eliberare în poarta pușcăriei cu Volga neagră...

— O Volga albă n-am găsit în toată țara!

— Deloc nu ți-a păsat de suferința mea din temniță...

— Ți-ar fi plăcut oleacă de *dolce far niente* la pârnaie, nu!? Ai scăpat ieftin! Nițică pușcărie ne amintește că suntem vii. Preferai să fii făcut șvaițer la Jilava, alături de complicii matale, Antonescu și Alexianu? Atâta lume se plimbă azi pe strada Diaconescu, dar pe străzile Alexianu și Antonescu nu-i țipenie, pentru simplul motiv că străzile alea nu există!

— Cine s-a găsit să-mi facă morală: un jidov – sau poate doar un jidovit – care-a trimis doi de-ai lui la abator pentru a le înșfăca brutăria și ciorăpăria!

— Pardon?

— He-he-he, te miră că știu de cazurile evreilor Goldschlager și Rauchwerger? Cu ei, tot meseria de român ți-ai făcut-o?

În orice ring din lume, după un asemenea upercut, Leon trebuia numărat.

— Magistre, nu eu am fost vinovat de moartea foștilor proprietari! Afacerile alea au fost doar de formă ale mele, c-așa cereau Legile de Românizare. Ulterior, producția lor s-a înscris în efortul de război al întregii țări. Chiar și pe dumneavoastră v-am văzut purtând ciorapi Miorița.

— Tot ce se poate. Nevastă-mea îmi cumpăra ciorapii, eu n-aveam timp.

— Totuși, că veni vorba de delațiuni, apelez la memoria matale de istoric... Cine m-a turnat la Serviciul Secret de Informații când i-am cerut ajutorul disperat din Transnistria, unde fusesem deportat?

De data asta, Diaconescu avea nevoie de numărătoare în ring.

— Hm, din câte reții, ceva-ceva tot ți-am trimis... Ce-am putut și eu, că erau vremuri de război.

— Merci și spasiba, mi-ai trimis trei boarfe fără utilitate! Eu am cerut o pătură și bani, că muream de frig și de foame, iar tu m-ai turnat, secătură brătienistă!

— Plăcerea-i înmiită, când torni turnătorul! O *rara avis* mi-a ciripit numele misiunii cu care-ai fost trimis în Transnistria. Ai sifonat sub toate regimurile, caiafă! Ai băgat manifeste comuniste la *Opinia*, oferindu-le legionarilor pretextul de a umfla tipografia ziarului!

— Te rog să nu ridici tonul și să zici merci că s-a uitat de cazul Fallik!

În ring, nu mai existau tactică, etică, milă.

— Nu-nțeleg ce tot bâigui!

— În hârțoagele despre uciderea absolventului de liceu David Fallik din Cernăuți, e pomenit un profesoraș de istorie,

Diaconescu. Dar, abia acum, un scriitor mic şi-al dracului – fost secretar al prietenei mele Deborah Marcovici – a făcut legătura cu persoana matale!

— Şi ce dovezi are că aş fi eu acela? Diaconescu e ca Bercovici la jidani, găseşti cu toptanul.

— Nici în referatele de arestare nu ţi s-a pomenit legătura cu Fallik, nici măcar în dosarul de la CNSAS. Credeai c-ai scăpat, dar te aşteaptă timpuri vitrege, după ce scriitorul îşi va publica romanul!

— În România, romanele sunt maculatură. Odată apărute, nici autorul nu le mai citeşte.

— Romanul ăsta o să facă valuri, că nu-s pe toate drumurile pamflete rasiste care generează crime în Palatul de Justiţie! Să-ţi spun drept, mă tem că se va pune sare pe coada imaginii tale de martir al luptei anticomuniste!

— M-ai plictisit! Eşti obositor, încetează!

— Să încetez? Abia am început, iar noaptea-i lungă! Am o curiozitate: cum de ţi-ai pus mintea cu un copil, scriind pamfletul acela criminal? Nu ţi-a ajuns că i-ai picat pe absolvenţii evrei la bacalaureat, răpindu-le astfel viitorul universitar? Trebuia să-l şi omori pe cel mai bun dintre ei?

O găleată, o cană sau măcar o lingură cu apă rece peste faţa profesorului ar fi fost salutară.

— Ca om al condeiului, ar trebui să admiri scriitura pamfletului, forţa lui de convingere! Ce dracu', doar suntem camarazi de cerneală, bre Aurică, bre!

— Forţă de convingere??? Alexandru Moghioroş, gealatul lui Gheorghiu-Dej, spunea că e uşor s-o seduci pe Marişca, dacă şi Marişca vrea! Studenţii naţionalişti erau deja seduşi de ideea şerpăriei jidoveşti din Cernăuţi, nu mai era nevoie de ranchiuna ta tipărită! Tu eşti adevăratul asasin al lui Fallik, nu netotu' ăla!

— Măsoară-ţi cuvintele, că te croiesc de-ţi zboară mucii!

— Nu te mai da mare savant! I-ai picat pe junii evrei la istoria României, dar pe tine nu tot istoria României te-a trântit ulterior la toate examenele? Colegului tău de breaslă Gheorghe

Brătianu nu tot istoria patriei i-a sfârtecat sfincterele? V-a plesnit viaţa cu istoria la cur, de vi le-a făcut de maimuţă.

— Eu n-am cur de maimuţă!

— Ba ai: dă-ţi jos izmenele, *hic et nunc*!

Dacă Leon ar fi invocat de la început uciderea lui David Fallik, ar fi scurtat mult altercaţia, fără să mai scormonească într-o adrenalină care cocea din 1926.

Era straniu. Diaconescu fusese pedepsit drastic de istorie, domeniu căruia îi închinase viaţa. Pierduse avere, soţie, libertate, tot... Făcuse temniţă grea, luase mardeală cu vâna de bou de la gardieni mai boi ca vâna, iar directorul puşcăriei din Botoşani îl lua cu el la WC să-i bibilească jetul, lăudându-se apoi la chefuri:

— Bă băieţi, de pişarea mea se îngrijeşte un doctor în istorie, autor de manuale şcolare şi fost deputat în parlamentul ţării!

Cu toate astea, el tot pe David Fallik îl ura la superlativ. Iar acum, ce auzea? Că un scriitoraş scormonea dedesubturile conflictului de atunci şi umbla să-i boţească pagina de martir al neamului.

El, care tot afirmase că nu mai avea ce pierde, se îngrozea că va rămâne fără imaginea de savant imaculat. Nu voia să piară, pulverizat în neant. Nu voia să fie socotit un caftangiu al istoriei, care incitase la crimă scriind pamflete de 14 pagini.

Nu voia ca strada Profesor E. Diaconescu să fie rebotezată strada 10 Octombrie 1926 sau, de ce nu, strada Erou Fallik, să sune ca un titlu de film porno.

Şi-apoi Elvira, nepoţica lui scumpă... Dacă se va dezice de el, cum făcuse cândva soţia Sisi-Saveta, cum făcuse fiul Raul, cum făcuseră toţi, toţi, toţi?

Îl privi pe Leon ca pe un păduche lat din specia care se înfige la rădăcina destinului. Trebuia să-l elimine, ca să-şi cruţe posteritatea.

Frigul băga în rezervorul de ură cărbuni acri. Strada Diaconescu se sumeţi aidoma unui urs pe două picioare, îşi încordă stra-

turile de prundiș de sub asfalt și, de la 20-30 de metri înălțime, îl îmbrânci pe Leon, ca la un turnir medieval.

Neașteptându-se la violență fizică, jurnalistul se dezechilibră, pârâi pârțâit și se lăbărță pe jos, inform ca o tenie scoasă din corp și ucisă cu bățul. Ca treaba să fie completă, mai primi în cap conținutul a două guri de canalizare, de-o puturoșenie pe care doar orașele culturale o pot oferi.

Cu o forță izvorâtă din scârbă, smulse un boschet și-l folosi ca batistă. Printre stele ametite, nu mai vedea altă cale, în afara răfuielii până la capăt. Rămase într-o falsă inconștiență și, când adversarul fu deasupra sa pentru a-i aplica lovitura de grație, îi pulverizâ în ochi un pumn de nisip.

— Hai să-ți fac masaj la tălpile-ți groase ca zidurile pușcăriei în care ți-ai petrecut senectutea! Ieși la tablă, repetentule la istorie!

În cădere, Diaconescu dărâmă un indicator de circulație, care răzui fața hexagonală a fostului său elev, vrând parcă să-i rotunjească un colț. Lovitura ar fi fost fatală, dacă indicatorul – o săgeată albă pe fond albastru – n-ar fi semnificat „Ocolirea obligatorie". Totuși, lobul urechii drepte a lui Leon zbură într-un izbuc de țiței sanguin, care împroșcă terenul de luptă.

— Oho, *magister dixit*! Tot respectul, ai învățat figuri noi la Jilava și Sighet! Las' că te-nvăț eu decalogul trântei strămoșești, deținutule Oportunescu!

Cu o mișcare șterpelită dintr-o mardeală transnistreană, rase țigla de pe o clădire apropiată și i-o răpăi profesorului, într-o rafală imposibil de parat. Îi sări îndată în spate, pregătindu-și el, de data asta, lovitura de adio.

Ca să nu leșine, bătrânul își luă iar energie din ura pentru Fallik. Cu gesturi furișate, își desprinse bordura – care-i strângea carosabilul ca o curea – și i-o făcu lui Leon știreang.

— Da, bre, *magister dixit*! Liftă spurcată, chiar și la arte marțiale eu sunt magistrul, iar tu puțopalmistul! Îți urez șalom creștinesc, potaie!

Leon își vedea și el ironizată munca intelectuală. *Un șalom creștinesc!* – piesa jucată în șoproanele din Transnistria – rămânea cea mai frumoasă faptă artistică a sa. Colierul îl sugruma,

scoţându-i ochii ca la un monstru stroboscopic; pe buze, saliva sângerie îşi horcăia cântecul de ducă.

Pe toate scenele din lume, contează ultima replică, iar aceasta trebuia să fie a lui. Îşi comprimă forţele în vârfurile degetelor şi le trimise glonţ spre gâtul magistrului, înmuindu-i instantaneu strânsoarea. Simultan, genunchiul găsi carburant pentru a zbura spre cuibarul cu bărbăţia clocită a celui care-i marcase viaţa.

Dumnezeule, ce încleştare! Fiecare transforma sufletul celuilalt în pistă de tartan. Numai aleşii care-au asistat vreodată la încăierarea dintre două străzi, cu tot ce comportă ea – pârâitul straturilor de bitum şi prundiş, scrâşnetul pietrelor de trotuar, răsturnarea pubelelor, smulgerea copacilor şi intrarea vehiculelor ca hârciogii în pământ – ar putea înţelege că Leon şi Diaconescu se mardeau ca doi aristocraţi ajunşi boschetari.

Erau două cobre rutiere, într-o coregrafie marţială, care trecea de la tango la dans african şi înapoi. Se încolăceau şi dezbârligau, scuipau venin şi-l lingeau cu sânge, iar când credeai că disputa era tranşată, reporneau primeniţi prin roua urii.

La rotativa trântei lor, se tipărea un şanţ giratoriu, care putea înghiţi jumătate de cărucior, de motocicletă, de tanc. Se făcuse ora patru, dar deznodământul ţopăia ca la o loterie care-şi tot reporta câştigul.

Fără îndoială că lucrurile ar fi degenerat într-un cataclism edilitar, dacă n-ar fi intervenit o minune, care putea ţine de resortul recent sărbătoritei Paraschiva.

Tocmai când, la capătul suflului, străzile Leon şi Diaconescu se zvârcoleau fiecare cu gheara în gâtul celeilalte, o a treia panglică rutieră, zveltă ca o zvârlugă, s-a decis să intervină. Şi-a concentrat puterea volitivă, şi-a focusat energiile şi, autopilotându-se ca o ambarcaţiune rapidă, a secţionat scuaruri, parcuri şi intersecţii, pentru a media conflictul, al cărui deznodământ se amâna la nesfârşit.

Stradela Doctor D. Marcovici a picat la ţanc între cavalerii ajunşi boschetari. A încasat şi ea câteva poace – e soarta tuturor

celor care intervin într-o dispută fizică –, dar de calmat i-a calmat, de împăcat i-a împăcat.

— E posibil ca tocmai voi să vă încăierați? Ce-ar zice Hitler sau Mareșalul Antonescu dacă v-ar vedea?

Au dat mâna și s-au îmbrățișat, dovedind a mia oară că un conflict între două entități masculine poate fi aplanat doar de-o entitate feminină.

Și-au rămas așa – într-un triunghi încastrat în muțenie –, sorbind căldura ceaiului din termos și ronțăind calmant biscuiți *kichlach* cu mac preparați de Deborah, până ce zorii au învestit noua zi de octombrie cu uniforma ei tocită de brumă.

Bucată cu bucată, lumina dezvelea grozăvia dezastrului. Asfaltul deșirat descoperea bolboroseala țevilor de apă și de gaz, prafurile cancerigene sufocau aerul, lampadarele zăceau cu țeasta spartă, ghenele muiau resturi menajere în zoaiele revărsate din canale. Ghemuiți ca peștii în bancuri, oamenii pândeau de după jaluzele, incapabili de reacție.

Și-n toată vraiștea, cele două străzi beligerante, împreună cu arbitra lor stăteau reunite pentru veșnicie, într-o îmbrățișare care, din punctul de vedere rutier, trecea drept un sens giratoriu ciudat, de culoare portocalie.

Era însă mai mult decât atât, mult mai mult. Era un randevu natural, o metaforă cimentată cu iubire și iertare. Făcută sendviș tandru de străzile Diaconescu și Leon, stradela Marcovici le mângâia obrazul și le șoptea micile dulcegării porcoase, de care avem cu toții nevoie, deși n-o recunoaștem.

Așa vor rămâne de-a pururi. Zorii fiecărei zile îi vor prinde cu singurătățile încleștate, într-un *ménage à trois* asfaltat *in aeternum.*

Explozia de interes public suscitată de sensul giratoriu portocaliu a fost instantanee. S-au ivit mai întâi curioșii amatori, urmați de cei profesioniști – ziariștii. Au apărut și oficialii primăriei și poliției, care au privit, s-au făcut că pricep, au notat în carnete și-au decis să amâne momentul unei declarații.

Pierderea lor! Primul comunicat oficial a venit din exterior, de la Germania, care a salutat simbolul păcii și dragostei, răsărit

spontan în cel mai important oraș de la granița de est a Europei unite.

Din partea opusă, inerentul comunicat al Rusiei își manifesta circumspecția: dacă pentru construcția unei turtițe portocalii faci varză un sfert de oraș, atunci e cazul ca România să apeleze la specialiștii ruși – mai ieftini, mai competenți și mai bine intenționați decât „confrații" occidentali.

De-o fi una sau alta, cert e că sensul giratoriu portocaliu s-a instalat în fruntea preferințelor pietonilor și automobiliștilor, atrași de zvonul că simpla lui parcurgere funcționează ca un dans nupțial pentru cupluri.

Bineînțeles, nelipsiții cârcotași susțin că totul nu-i decât o simplă superstiție. Dacă o fi superstiție, nu e una simplă, de vreme ce generează un aflux turistic atât de benefic pentru sănătatea orașului și-a țării. În plus, ce-ar fi viața fără superstiții?

Că veni vorba: ce-a rezolvat Mussolini, în celebrul an 1926, când a arestat ghicitoarele în cărți din Milano? Dacă Ducele ar fi fost un superstițios decent, nu și-ar fi ridicat în cap un sindicat atât de bine sprijinit ocult. Și poate că destinul său ar fi fost altul.

Acestea sunt faptele, întocmai cum s-au derulat. Organele de anchetă l-au eliberat pe primarul orașului, arestat ca țap ispășitor pentru „devalizarea fondurilor europene destinate asfaltărilor stradale". În primă fază, dezastrul produs de confruntarea celor trei artere fusese pus în cârca asfaltărilor sale de mântuială.

Curând însă – când s-a constatat că „dezastrul" binecuvânta economia locală – edilul a fost pus în libertate, cu scuzele de rigoare. Nimic nou, istoria marilor orașe ale lumii prezintă și astfel de întorsături.

Aurelian Leon e studiat în continuare în facultățile de Jurnalism, care-l socot un rebel al publicisticii interbelice și postbelice. Amănuntul biografic că a lucrat pentru o sumedenie de servicii de informații îi face opera mai sexy. Apropiatul lui, Emilian Diaconescu, se simte confortabil între cei care-au pătimit fără vină în pușcăriile comuniste.

Cred că romanul meu va deranja un pic această armonie. Am hotărât să îl public, pentru că posterităţile mai trebuie şi zgâlţâite. E unul dintre motoarele care împing de la spate progresul.

Dacă Deborah se va supăra pe mine, îi va trece. Posteritatea-i lungă şi-acuşi vin şi eu să-i fiu iarăşi gigolo de conversaţie şi bursier de insomnii.

N-aveam voie să-mi închei scrierea fără să trec pe la mormântul lui David Fallik din Cernăuţi. În Cimitirul Evreiesc – parcela 4, numărul 406 – se găseşte un monument nevizitat, format dintr-un bloc de piatră cilibiu de peste doi metri, încastrat de altele două, descrescătoare pe verticală.

În ochii mei, blocul înalt e Fallik, mijlociul îl reprezintă pe Totu, iar cel scurt – pe examinatorul Diaconescu. De altfel, pe partea din faţă a blocului principal, stă scris mare, cu litere latine: „David Fallik". Atât.

Pe verso se evidenţiază un basorelief în toată regula. În partea superioară, figurează o pereche de palme deschise – unite prin degetele arătătoare şi cele mari, într-un triunghi cu vârful în sus –, care indică binecuvântarea strămoşilor, adresată junelui setos de dreptate îngropat acolo.

Inscripţia de dedesubt e în ebraică: „Aici e înhumat martirul David Fallik, în vârstă de 18 ani. Ucis sub ochii Soarelui, de nimic vinovat. Fie-i sufletul prins în buchetul vieţii veşnice! Dumnezeu să vadă şi să ceară socoteală!"

Dumnezeu a văzut, că pentru asta primeşte simbrie. Şi – cu ironia lui mefistofelică – a cerut socoteală şi a primit.

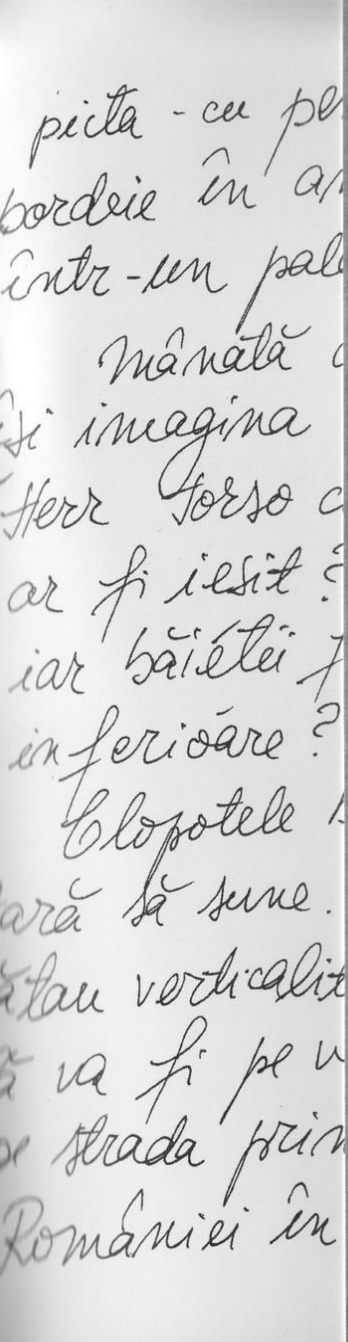

„Există eroine de roman care intră între coperte greu, ca într-un corset. Pe altele, capitolele flutură fără grație, aidoma hainelor uzate pe o sperietoare din lanul de grâu.

Nu-i cazul lui Deborah. Deplasându-se – în pantofi cu talpă de lemn, pe tocuri sau în baston – de la o perioadă istorică la alta, în cei aproape o sută de ani ai săi de viață, ea nu este o simplă eroină de roman. Ea este o fèmeie-roman, ea este un veac de femeie, ea este o istorie vie.

Îmbolnăvitoare și tămăduitoare, brutală ca un sloi și tandră ca un gheizer, umană și inchizitoare, perversă și naivă, bine-venită și regretabilă, imprevizibilă și descifrabilă, montană și oceanică, Deborah face din cititor ceea ce a făcut în timpul scrierii romanului din autor – un gigolo de conversație, un secretar de plictiseală, un *sparring partner* de polemică, un bursier de insomnii.

Suferind cronic de nesomn, Deborah este un personaj la care scriitorul și cititorul visează într-o deplină solidaritate."

—CĂTĂLIN MIHULEAC

Serie coordonată
de Andreea Răsuceanu

Cu romanul *Deborah*, Cătălin Mihuleac își continuă un proiect literar care are în centru recuperarea memoriei evreilor din România. Cartea comprimă câteva intervale esențiale din istoria României – între 1918 și 2018 –, concentrate în jurul poveștilor de viață ale unor evrei din Bucovina, unul dintre fire urmărind chiar viața lui Deborah, născută la Câmpulung și deportată împreună cu membrii familiei într-un sat ucrainean de peste Nistru. Prigoana evreilor e văzută prin ochii lui Deborah, în scene foarte puternice, ca și episodeadele care surprind deportările în Transnistria, într-un tablou de epocă ce reunește personaje memorabile.

DEBORAH
9789735065836
35,00 LEI/<UM>

CITITĂ DE RADIO GUERRILLA
RADIO GUERRILLA
BINILI ÎNVINGE!

ISBN 978-973-50-6583-6
9 789735 065836